

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Навчально-науковий інститут адміністрування,
державного управління та професійного розвитку

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

**82-ї СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**СЕКЦІЯ «АДМІНІСТРУВАННЯ,
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
ТА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК»**

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2024

УДК 35.352/354

A 28

Збірник тез доповідей 82-ї Студентської науково-технічної конференції: секція «Адміністрування, державне управління та професійний розвиток». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2024. – 1 електрон. опт. диск (DVD-ROM).
ISBN 978-966-941-986-6

Збірник укладено за тезами доповідей 82-ї Студентської науково-технічної конференції: 6 листопада 2024 р., ННІАДУ Національного університету «Львівська політехніка».

УДК 35.352/354

Матеріали друкуються в авторській редакції

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Пилипенко Л.М. д.е.н., проф., директор інституту

Секретар організаційного комітету:

Карапінка М.О. асистент кафедри РМР

Учасники організаційного комітету:

Ільчук П.Г.,	д.е.н., проф., завідувач кафедри УП;
Подольчак Н.Ю.	д.е.н., проф., завідувач кафедри АФМ;
Поплавська Ж.В.	д.е.н., проф., завідувач кафедри ТПЕ;
Садова У.Я.	д.е.н., проф., керівник НДЦ «Демос»;
Петровський П.М.	д.держ.упр., професор кафедри ПВР;
Захарчук М.Є.	к.пед.н., заступник директора інституту
Білоус О.П.	к.е.н., заступник директора інституту
Кіцак Т.М.	к.держ.упр., заступник директора інституту
Комаринець С.О.	к.е.н., доц., доцент кафедри ТПЕ;
Шишковський С.В.	к.е.н., доц., доцент кафедри УП;
Дзюрах Ю.М.	док. філософії, доц., доцент кафедри АФМ;
Домша О.В.	к.ф.-м.н., доц., доцент кафедри РМР;
Тимошенко С.В.	пров. інженер дирекції ІАДУ;
Дідух Н.М.	фахівець кафедри ТПЕ.

ЗМІСТ

ПІДСЕКЦІЯ 1. «АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Барабаш А.І. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ СТАН. 9	
Барабаш А.І. МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ	10
Булич О.Р. УПРАВЛІННЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ІЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯМ ВОЄННОГО СТАНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	13
Дюганчук М.В. ВПРОВАДЖЕННЯ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЧЕРЕЗ ЦНАПИ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ГРОМАДИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	15
Іванішена А.О. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	17
Іванішена А.О. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ...	18
Качмар Г.Я. ВАЖЛИВІСТЬ ДОВІРИ ДО ОРГАНІВ ВЛАДИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	20
Когут М.І. ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ СУЧАСНОГО ЛІДЕРСТВА	22
Кочеровська Я.О. ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ КРОС-ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ КОМАНДАМИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	24
Кравців А.Й. ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ РЕФОРМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ДОСВІДУ ДАНІЇ.....	26
Кренцель Я.Т. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	28
Малютіна К.Л. ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	30
Матвєйцева Д.О. ДІЯЛЬНІСТЬ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	31
Матвєєв Н.В. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	33
Матвєєв Н.В. УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....	35
Недошитко А.А. АНАЛІЗ РОЛІ «ДІЇ» ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ.....	36
Петраш К.І. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	38
Петрова В.О. ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ НИМ	40
Петрова В.О. РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	42
Петрова Д.О. АДАПТАЦІЯ МІСІЙ ГРОМАД ДО НОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЙ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	44
Пилипець В.М. СУЧАСНІ ТРЕНДИ В УПРАВЛІННІ УНІВЕРСИТЕТАМИ: ПОТЕНЦІАЛ SMARTLP ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА РОЗВИТКУ	45
Погодицька Ю.А. ПРІОРІТЕТНІ НАПРЯМИ ПРОЄКТІВ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	47
Приймак М.Р. УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ КРИЗИ ТА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	49
Радевич А.А. АНАЛІЗ ДОСВІДУ САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ В РОЗРІЗІ ЕЛЕКТРОННОГО САМОВРЯДУВАННЯ	51

Рудник І.О. СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБИГУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ	53
Різник О.О. ЛІДЕРСТВО В УМОВАХ ВІЙНИ	54
Сачук Ю.В. АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ЕКОСИСТЕМИ ТА АДАПТИВНЕ ЛІДЕРСТВО В ОСВІТІ	56
Сметана Я.І. БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	57
Снітко Д.О. ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ МОТИВАЦІЇ І СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЧИННИКА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ	59
Снітко К.О. HR-БРЕНДИНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ СУЧАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ	61
Станько Л.І. АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ В КОНТЕКСТІ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕРЖАВИ.....	63
Сургай Д.П. ВАЖЛИВІСТЬ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ОЦІНЮВАННЯ.....	65
Тимощук М.І. КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	67
Тимощук М.І. РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	68
Ференц Я.А. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ.....	70
Ференц Я.А. МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ – ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	72
Хоманська М.Р. ДОВІРА ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПРИНЦИП ПОБУДОВИ ВЗАЄМИН МІЖ ГРОМАДЯНАМИ ТА ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	74
Хоманська М.Р. НЕПРИБУТКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПОШУК ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА	76
Шостак А.В. ІНСТИТУЦІЙНА МОДЕЛЬ СУБ'ЄКТ-ОБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РЕЛІГІЇ.....	77

ПІДСЕКЦІЯ 2. «ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ВІДНОСИН УЧАСНИКІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ»

Shcherkina A.R. ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ITS IMPACT ON THE PROBLEM OF UNEMPLOYMENT	80
Баб'як Т.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЛЬВІВЩИНИ В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД.....	82
Бакай А.А. ВПЛИВ ЖІНОЧОЇ МІГРАЦІЇ НА ПРОБЛЕМУ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	83
Барабаш А.І. ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ ЖИТТЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	85
Біленко Є.М. СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ У ПЕРСПЕКТИВІ	87
Волошин А.М. СПОЖИВЧИЙ КОШИК УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	89
Грицишин А. ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	90
Дуда В.В. ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВНО- ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА	92
Закалик С.М. ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІТ ТЕХНОЛОГІЙ У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	94
Катуніна А.В. ОСОБЛИВОСТІ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ.....	95
Качмар Г.Я. ФАКТОРИ, ЯКІ РОБЛЯТЬ КОМПАНІЇ ГНУЧКИМИ ТА СТІЙКИМИ	97
Матвєєв Н.В. ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА САНКЦІЙ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ.....	99

Мельничук Р.А. УПРАВЛІННЯ КОРУПЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ В ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ.....	100
Петрова В.О. РОЛЬ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ КРИЗИ	102
Петрова Д.О. БАР'ЄРИ ВХОДУ НА РИНОК МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ, ЯК ЧИННИК ОБМЕЖЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ	104
Пилипець В.М. РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ	105
Сачук Ю.В. ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО БОНЮВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ	106
Сургай Д.П. ЯК ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІНИЛИ ПРИРОДУ КОНКУРЕНЦІЇ	108
Тимошук М.І. РОЛЬ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	110
Ференц Я.А. ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	111
Хоманська М.Р. ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ.....	113
Хоманська М.Р. ПЕРСПЕКТИВИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПЕРЕХІД ДО ЗЕЛЕНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ.....	115
Цихоня Т.С. РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ВІДНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	117
Ярема О.А. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ	118

ПІДСЕКЦІЯ 3. «СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА: ДОСВІД ТА НОВІТНІ НАПРЯМИ РОЗБУДОВИ»

Баран Р.О. ВПРОВАДЖЕННЯ КРИПТОВАЛЮТИ У ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ	121
Богайчик С.В. ПОЛІТИКА ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ: ДЕРЖАВНА СТРАТЕГІЯ ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ	123
Борак А.Ю. СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНИХ РУХІВ	124
Бурлака Я.Є. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ОНАЛАЙН-ПРОДАЖІВ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ	126
Володін С.Є. ТЕРОРИЗМ ЯК ФАКТОР ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ	128
Капран Є.С. «ВІДНОВЛЕННЯ» ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	130
Ковальчук В.О. МІГРАЦІЙНІ НАСТРОЇ СЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ: ФАКТОРИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ.....	131
Коломієць В.І. ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ: ВПЛИВ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОГО ДОБРОБУТУ	133
Кос К.М. ДО ПИТАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РЕЛІГІЙНОЇ ЕТИКИ, ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ	135
Костів Д.С. СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ: ПОШУК СТРАТЕГІЙ ДЛЯ ЕКОНОМІК ВИСОКИХ РИЗИКІВ.....	137
Костриця Д.В. СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	139
Курдибан С. ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА СТРУКТУРУ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ	140
Курсанова А.Г. ПРОТЕЗУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	143
Кухта І.В. ГЕЙМІФІКАЦІЯ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ	145

Лисак О.І. РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	147
Люба Д.Ю. РОЗВИТОК КРИПТОВАЛЮТНОГО РИНКУ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ВПЛИВУ НА ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ.....	148
Мальчик Т. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ.....	151
Мансеров А.-М.С. ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	153
Мороз В.С. ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ ДЛЯ КРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	154
Пальчевська Ю.В. PSYCHOLOGY OF INNOVATION AND INTRODUCTION OF NEW PRODUCTS	156
Полинько С.А. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЖИТТЯ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ: МОНІТОРИНГ ПРОБЛЕМ КРИМСЬКИХ ТАТАР.....	158
Пелюх О.І. INTEGRATION OF VETERANS INTO HIGH-TECH SECTORS OF THE ECONOMY	160
Росоха Є.І. ВПЛИВ ВІЙНИ НА РОЗВИТОК РИНКІВ ПРАЦІ: ПРОБЛЕМИ ТІНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВІДТВОРЕННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ.....	161
Скрильник О.В. ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНСЬКОМУ СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: ВПЛИВ НА РИНОК ТА РОЗВИТОК ГАЛУЗ	163
Тиндик В.Т. ЯКІСТЬ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	165
Чередниченко Ю.І. ДЕЙСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДИТЯЧИХ ІНТЕРНАТІВ В УКРАЇНІ.....	167
Черняк О.С. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ НА ПРИКЛАДІ «НОВА ПОШТА	169
Шутка О.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ІТАЛІЇ	170
Щербакова А.О. РОЛЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ	172
Яворський К.А. DEPENDENCE OF THE UKRAINIAN BUDGET ON EXTERNAL FINANCIAL ASSISTANCE: ASSESSMENT OF THE REAL SITUATION AND RISKS	174
Яланська Д.С. ТІНЬОВИЙ РИНОК У СФЕРІ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ	176

ПІДСЕКЦІЯ 4. «УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЕКТАМИ І ПРОГРАМАМИ»

Кочеровська Я.О. ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ДРАЙВЕР ЗМІН: УПРАВЛІННЯ КРОС-ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ КОМАНДАМИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	178
Попович М.В. ТИПИ ЛІДЕРІВ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ: ПОЄДНАННЯ КЛАСИЧНИХ ТА СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ.....	179
Суховаров-Жорновий Я.Б. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ В СФЕРІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ НА РОЗВИТОК ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ	181
Суховарова-Жорнова І.А. УПРАВЛІННЯ АГРОПРОЕКТАМИ В ЦИРКУЛЯРНІЙ ЕКОНОМІЦІ	183

**ПІДСЕКЦІЯ 5. «ПЕРСПЕКТИВИ ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ
НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ»**

Балюк А.О. МЕХАНІЗМИ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ.....	186
Галій Ю.Я. НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЯКІСТЬ ОСВІТИ»	188
Гонтарук В.С. ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ У ДЕРЖАВНИХ РЕЄСТРАХ.....	190
Дац М.М. ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: РОЛЬ АГЕНЦІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	192
Демянчук У.Ю. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ	194
Дропа О.І. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ДЕПАРТАМЕНТУ ДОРОЖНЬОГО ГОСПОДАРСТВА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ)	196
Кокотайло Р.О. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	198
Маринчук О.В. РОЛЬ УРЯДОВИХ ПРОГРАМ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА У ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	200
Носік М.В. ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ: ПРІОРИТЕТИ НА МАЙБУТНЄ УМОВАХ ВИКЛИКІВ.....	202
Паробій Н.Б. НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА МІСЦЯХ	203
Редька М.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ПРОКУРАТУРИ)	206
Рудницька Н.М. НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ	208
Сергієнко М.С. ЗНАЧЕННЯ СТАТУТУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЯК ІНСТРУМЕНТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	210
Стефанишин Б.В. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	212
Філенко М.О. ВЗАЄМОДІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: ІНСТРУМЕНТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	214
Чайковська Л.В. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ	216
Юдіна П.О. СТИМУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПІЛЬГОВОГО ПЕРІОДУ	219

ПІДСЕКЦІЯ 1

АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Барабаш А.І.,

студ. гр. УА-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Корчинська О.О.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ СТАН

Під час воєнного стану державна служба в Україні адаптується до нових викликів, що включає мобілізацію ресурсів, оперативне прийняття рішень та зміну організації роботи. Державні органи зосереджуються на забезпеченні безперервного функціонування, координації з військовими структурами та підтримці правопорядку. Тому тема є важливою через необхідність адаптації державних органів до умов війни. Воєнний стан змінює обов'язки службовців, вимагаючи мобілізації ресурсів, швидкого прийняття рішень та тісної співпраці з військовими структурами. Також важливо забезпечувати стабільну роботу органів влади та надання гуманітарної допомоги населенню. Це дозволяє державі ефективно функціонувати в кризових умовах.

У своїй статті В. Русів аналізує функціонування органів Державної казначейської служби України під час воєнного стану, зокрема їхню роль у системі виконавчої влади та особливості виконання фінансових операцій. Вивчаються нормативно-правові акти, що регулюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, та специфіка черговості платежів з урахуванням ресурсів Єдиного казначейського рахунку. Плюсами є адаптація казначейства до роботи в умовах воєнного стану та вдосконалення законодавства для ефективного управління фінансами. Серед мінусів виділено проблеми з ресурсним забезпеченням та труднощі в пріоритетності платежів.

Крім цього, С. Ващенко і В. Губенко розглянули особливості управління людськими ресурсами на державній службі України в умовах воєнного стану. Зокрема, розглядаються виклики, як-от збільшення кількості персоналу та необхідність впровадження сучасних кадрових технологій. Недосконалість нормативно-правової бази та відсутність єдиної кадрової політики ускладнюють процес управління, що негативно впливає на залучення кваліфікованих фахівців. Позитивні сторони включають адаптацію державної служби до нових умов і можливості для покращення кадрового управління. Проте проблеми з формуванням кадрового резерву та безпекою праці залишаються актуальними.

А також, О. Багрім дослідила розвиток професійного потенціалу державних службовців України під час воєнного та поствоєнного періоду. Автор підкреслює недостатню наукову розробленість цієї теми та визначає професійний потенціал як сукупність прихованих можливостей і компетенцій службовців, що вплива-

ють на ефективність їх роботи. Проведено SWOT-аналіз, який дозволив визначити сильні та слабкі сторони розвитку професійних якостей службовців, а також можливості та загрози. Серед плюсів – посилення уваги до професійного розвитку, мінуси – недосконалість нормативного регулювання та складнощі адаптації в умовах війни.

В умовах воєнного стану та після його завершення розвиток професійного потенціалу державних службовців в Україні набуває особливої важливості. Незважаючи на певну недосконалість нормативно-правової бази та недостатню наукову розробленість цієї проблеми, існують значні можливості для покращення кадрового управління та професійного розвитку. Важливим аспектом є адаптація державної служби до нових викликів, таких як збільшення чисельності персоналу, безпека праці та формування кадрового резерву для деокупованих територій. Удосконалення системи управління людськими ресурсами та розвиток професійних компетенцій службовців сприятимуть більш ефективному функціонуванню державних органів в складних умовах.

Література

1. *Особливості функціонування органів державної казначейської служби України в умовах воєнного стану (стаття В. Русін, січень 2023) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-68>*
2. *Особливості управління людськими ресурсами на державній службі в Україні в умовах воєнного стану (С. Ващенко, В. Губенко, червень 2024) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-8-17-27>*
3. *Особливості розвитку професійного потенціалу державних службовців у воєнний та поствоєнний період в Україні (О. Багрін, серпень 2023) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.2.1>*

Барабаш А.І.,

студ. гр. УА-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Цигилик Н.В.,

д.держ.упр., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Підвищення кваліфікації публічних службовців важливе з огляду на умови сучасного світу, які включають процеси модернізації навчання та впровадження цифрових технологій. Це вимагає нових навичок для ефективної роботи в умовах зміни продуктивності та якості державних послуг.

У своїй статті Копич-Філатова Т. розглянула одні з основних напрямів професійної підготовки публічних службовців. Зазначила, що державна служба по-

винна забезпечити особливий підхід до навчання, щоб підвищити продуктивність компетентності. Це дозволить для кожного індивідуально знайти підхід та значно покращить умови навчання. Щоб в результаті при підвищенні кваліфікації отримати підготовлених раціональних службовців [1].

Крім цього, Лихач Ю., Селіванов С. та Москаленко С. дослідили, що для підтримування сталого функціонування та з огляду на сучасні реалії, потрібно ретельніше оновити зміст наявних планів та розроблення нових програм для підвищення кваліфікації. Це забезпечить оновлення всієї системи та поліпшити розуміння матеріалу для здобуття кваліфікації [2].

В. Ф. Золотарьов та Ю. О. Куц проаналізували підготовку публічних службовців для повоєнного розвитку регіонів України, наголошуючи на важливості магістерської освіти та розвитку навичок, як-от управління нарадами і комунікація. Мета – забезпечити службовців компетенціями для ефективного управління після війни. Серед проблем – обмежені ресурси та брак викладачів з практичним досвідом [3].

У даних джерелах не розглянуто механізми фінансування нових освітніх програм та оновлення матеріальної бази, зокрема новітніх технологій. Також не досліджено ефективні способи мотивації службовців до підвищення кваліфікації, адже лише невеликий відсоток працівників зацікавлені у розвитку своєї професійної діяльності.

Встановлено, що у 2022 році (рис. 1, а) 44 332 службовця підвищили свою кваліфікацію, а у 2023 році (рис. 2, б) кількість осіб зменшилась на 5 тисяч, лише 39 147 тисяч осіб. Це означає, що держслужбовці втратили сенс та перспективу у цій сфері, зокрема ті хто відносяться до категорій «Б» та «В». З цього випливає, що службовці, котрі займають посади на категорії «А» не мають прогресу у способах підвищення кваліфікацій та залучання службовців. На додаток не проводять активних мотиваційних програм, котрі б викликали у службовців бажання підвищити ефективність праці та гнучкість у визначених потребах.

Рис. 1 Кількість держслужбовців, які пройшли підвищення кваліфікації у: 2022 році (а); 2023 році (б)

На діаграмі показана кількість посадових осіб, які пройшли підвищення кваліфікації. Зазначено, що у 2023 році (рис. 2, б) підвищення кваліфікацій серед службовців у цій сфері збільшилось на 14% у порівнянні з 2022 роком (рис. 1, а). Звідси випливає, що продуктивність та організація умов праці покращились і стали більш гнучкими. Хоч в МДА показники навпаки зменшились на 13,2%, але між ними немає великої різниці.

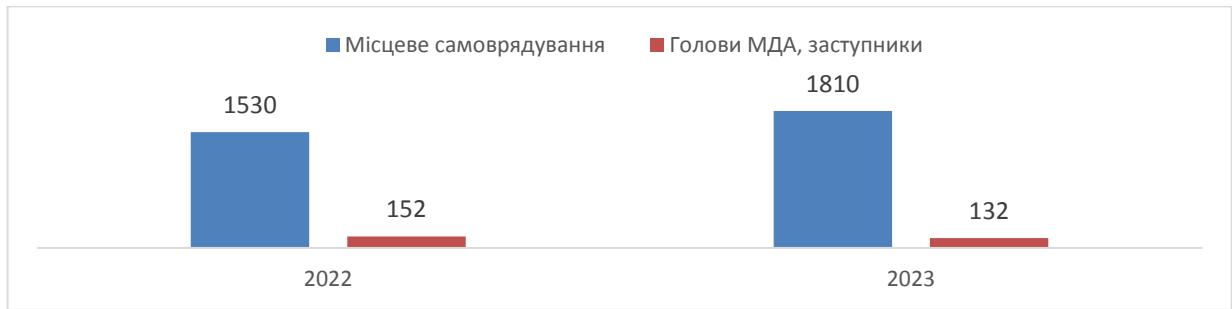

Рис. 2 Кількість посадових осіб місцевого самоврядування, які пройшли підвищення кваліфікації у: 2022 рік (а); 2023 рік (б)

Підвищення кваліфікації публічних службовців в Україні є важливим для державного управління, особливо в умовах війни та швидких змін. Однак кадрові проблеми, особливо серед службовців категорій "Б" і "В", ускладнюють цей процес. Хоча кількість працівників місцевого самоврядування, що підвищують кваліфікацію, зростає, війна може негативно вплинути на ці показники. У центральних органах, зокрема МДА, спостерігається зниження рівня підвищень через складні умови та недостатнє фінансування. Необхідні гнучкі навчальні плани та мотиваційні програми для розвитку професійних навичок.

Література

1. Підвищення кваліфікації публічних службовців у контексті розбудови національної системи стійкості (стаття Ю. Лихач, С. Селіванова та С. Москаленко, квітень 2024). [[https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-1\(15\)-104-115](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2024-1(15)-104-115)]
2. Основні напрями та принципи професійної підготовки державних службовців (стаття Тетяни Колип-Філатової, червень 2024). [[https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2024.1\(92\).14](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2024.1(92).14)]
3. Організація підготовки публічних службовців для забезпечення сталого повоєнного регіонального розвитку в Україні (стаття В. Ф. Золотарьова та Ю. О. Куца, червень 2024). [<https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.2.4>]

Булич О.Р.,
студ. гр. УААМ-21з,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Білик О.І.,
д.держ.упр., професор кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

УПРАВЛІННЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ІЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯМ ВОЄННОГО СТАНУ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Досвід європейських країн доводить важливість такого стратегічного напрямку державної політики, як забезпечення життєдіяльності та розвитку територіальних громад – первинної ланки публічного управління. Саме такий курс державотворення закріплений у Конституції України у контексті її інтеграції до Європейського Союзу, але 24 лютого 2022 року історія українського державотворення змінилася у зв'язку з повномасштабною військовою агресією російської федерації проти України.

Саме із цього моменту, відповідно до пропозиції Ради національної безпеки і оборони та українського законодавства, вступив у дію Указ Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [1], який змінив суспільні відносини в усіх сферах життєдіяльності суспільства та держави, мобілізувавши усіх для протидії ворогу.

За таких умов особливу відповідальність було покладено на органи державної влади та місцевого самоврядування, які представляють інтереси відповідних територіальних громад і здійснюють повноваження, надані їм Конституцією України, Законом України «Про правовий режим воєнного стану» (ч. 2 ст. 9) та іншими законами України у форматі військової адміністрації.

Військові адміністрації населених пунктів формуються з військовослужбовців військових формувань, утворених відповідно до законів України, осіб рядового та командирського складу правоохоронних органів, служби цивільного захисту, які відряджаються до них у встановленому законодавством порядку для виконання завдань в інтересах оборони держави та її безпеки без виключення їх зі списків особового складу відповідних служб, а також цивільних працівників, які уклали трудовий договір з обласними військовими адміністраціями [2].

Такий формат управління територіальними громадами забезпечує тісну співпрацю держави із громадою як під час воєнних дій, так і у післявоєнний період на протязі певного часу, необхідного для забезпечення відповідного рівня безпеки життєдіяльності громади.

Остаточний перехід на мирний шлях функціонування територіальних громад загострить проблеми не тільки їх соціально-економічного, а й кадрового потенціалу, рівень якого був достатньо низьким навіть у довоєнний період, переважно, через незавершеність реформи місцевого самоврядування. Держава, безумовно, надає та буде надавати і надалі підтримку територіальним громадам в інформаційній, освітній, організаційній, методологічній та фінансовій формах,

але деякі аспекти кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування залишаються поза її увагою. Зокрема, це стосується якісного складу представницьких, виконавчих і самоврядних органів публічного управління, який формується на основі застарілих норм права бути обраним в представницькі та призначення у виконавчі органи влади, що сприяє поширенню серед чиновників різних рівнів публічного управління професійної некомпетентності та споживацької світоглядної управлінської позиції.

Відповіддю на такий виклик нашої сучасності має бути підхід до виборчого права не лише за фактом народження, а й з позицій набутого громадянства відповідно до певної системи заслуг. Такий підхід обумовлює зміну діапазону громадянських прав, залежно від взятої громадянином суспільної відповідальності; набутої громадянської й управлінської компетентності; вчинених дій або бездіяльності, результати яких можуть спричинити позбавлення громадянства. До того ж, за таких умов формується громадянська компетентність і відповідальність виборця, обумовлена такими його особистими досягненнями, як набуття права виборчого голосу, бути обраним до органів місцевого самоврядування та до законодавчого органу не за партійним, а за професійним статусом представництва. При цьому, має враховуватися його сімейне положення, податкова дисципліна, професійні досягнення, рівень освіти та громадської активності, участь у захисті територіальної цілісності держави.

Отже, українське законодавство потребує змін, які забезпечать формування владних структур на засадах представництва тільки суспільно-корисних верств населення із високим рівнем набутого громадянства, що і є чинником рівня довіри та цінності особистості певній професійній спільноті. До цього слід додати нагальність розробки та впровадження державних механізмів розвитку громадянського суспільства та його соціокультурного потенціалу як чинників формування активної та компетентної громадськості.

Таким чином, вирішення кадрової проблематики місцевого самоврядування у контексті його післявоєнного функціонування та розвитку потребує термінових і невідкладних законотворчих рішень, прийнятих у партнерській співпраці науковців, законодавців і визнаних практиків-активістів публічного управління, включаючи активну громадськість територіальних громад.

Література

1. *Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022.* URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
2. *Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року № 389-VIII.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
3. *Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.*

Дюганчук М.В.,
студ. гр. УАПУ-21з,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Яремко І.І.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ВПРОВАДЖЕННЯ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЧЕРЕЗ ЦНАПИ ЛЬВІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ГРОМАДИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україні питання соціальної підтримки ветеранів набуло особливого значення. Зростаюча кількість ветеранів потребує створення на місцевому рівні інноваційних механізмів підтримки, які забезпечують ефективний захист прав ветеранів та сприяють їх соціальній інтеграції. У відповідь на ці потреби Львівська міська громада запроваджує спеціалізовані програми у центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП), які дозволяють оптимізувати процес отримання адміністративних послуг для ветеранів та членів їхніх сімей [3; 5].

Для забезпечення належного рівня соціальної підтримки ветеранів, особливо в умовах постійного зростання їхньої кількості, критично стає впровадження нових адміністративних підходів. ЦНАПи, як головні пункти надання послуг на місцевому рівні, стали перед проблемою адаптації своїх функцій до специфічних потреб цієї категорії населення. У таких умовах комплексне впровадження програми, спрямованої саме на ветеранів, набуває вирішального значення для підвищення соціальної інтеграції та реінтеграції військовослужбовців у мирне життя.

Саме тому Львівська міська громада активно реалізує спеціалізовані програми, спрямовані на задоволення потреб ветеранів. Запровадження програми «Адмінсервіс Ветеран» дозволило інтегрувати послуги для ветеранів в загальну систему ЦНАПів, що суттєво полегшило доступ до необхідних сервісів. Ветерани можуть швидко та ефективно отримати юридичну підтримку, соціальні пільги, медичні консультації та інші послуги, які сприяють їх адаптації до цивільного життя [4]. Крім того, використання інноваційних технологій, таких як онлайн-консультації, має значну доступність послуг, які дозволяють ветеранам отримувати допомогу дистанційно, що особливо важливо для осіб з обмеженими можливостями або тихими, хто перебуває

Місцева влада надає особливу увагу персоналізованому підходу до обслуговування ветеранів, розробляючи спеціальні протоколи роботи з цією категорією населення. Створення спеціалізованих робочих місць та впровадження програми навчання для персоналу ЦНАПів сприяють якісному та чутливому обслуговуванню, що враховує особливі потреби ветеранів та їхньої родини [2; 3].

Проте, впровадження ветеранської політики через ЦНАПи зустрічається з рядом викликів, що створює ряд труднощів щодо впровадження та її ефективної реалізації.

Основні труднощі пов'язані з обмеженими ресурсами, недостатньою підготовкою персоналу, а також з необхідністю технічного вдосконалення процесів

обслуговування [5]. Ефективна реалізація ветеранської політики потребує тісної взаємодії між місцевими органами влади та державними структурами, що дозволяє забезпечити єдині стандарти надання адміністративних послуг. Для максимізації ефективності та зниження адміністративного навантаження на ветеранів вдосконалювати механізми цифрової взаємодії, зокрема через інтеграцію різних державних систем, що дозволяє зменшити кількість деяких документів та процедур [1; 6].

Впровадження комплексної ветеранської політики через ЦНАПи Львівської громади є кроком до створення сучасної системи соціальної підтримки ветеранів на місцевому рівні. Для подальшої оптимізації цих процесів необхідні додаткові ресурси та системна підтримка з боку держави, що сприятиме забезпеченню стабільного доступу ветеранів до високоякісних адміністративних та соціальних послуг [2; 4]. Таким чином, комплексне впровадження спеціалізованих програм для ветеранів, активне використання цифрових інструментів та належна координація між високими рівнями влади створюють передумови для ефективної соціальної інтеграції та підтримки захисників України [3; 5].

Отже, програма подальшого розвитку та підтримки ветеранів у ЦНАПах є кроком на шляху до забезпечення гідної соціальної інтеграції та адаптації захисників. Адже саме ці зусилля сприяють формуванню надійної системи, яка підтримує потреби ветеранів та забезпечує їх належний рівень.

Література

1. *Іванов О., Степаненко В. (2021). Проблеми та виклики соціальної підтримки ветеранів в Україні . Журнал публічного управління , 9(2), 34–45.*
2. *Гаврилюк, М. (2020). Вплив децентралізації на реалізацію соціальних програм на місцевому рівні . Соціально-економічні дослідження в перехідний період , 7(3), 21–29.*
3. *Петренко, С., Бойко, Ю. (2022). ЦНАПи як основа реалізації ветеранської політики на місцевому рівні . Адміністративний менеджмент , 4(8), 50–59.*
4. *Кравченко, Д. (2019). Соціальна підтримка ветеранів: міжнародний досвід та можливості адаптації в Україні . Вісник Львівської політехніки , серія: Менеджмент та підприємництво в Україні , 864, 43–49.*
5. *Міністерство у справах ветеранів України. (2024). Методичні рекомендації щодо надання адміністративних послуг ветеранам в умовах децентралізації . Київ: Міністерство у справах ветеранів України.*
6. *Постанова Кабінету Міністрів України від 09.04.2024 №416. Про реалізацію експериментального проекту з удосконалення порядку надання соціальних послуг ветеранам.*

Іванішена А.О.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Цигилик Н.В.,
д.держ.упр., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Реформа оплати праці державних службовців спрямована на підвищення ефективності управління та мотивації, що покращить надання послуг населенню. Основні завдання реформи включають справедливу і конкурентоспроможну зарплату, класифікацію посад та збільшення ролі окладу.

Принципи реформи охоплюють прозорість, передбачуваність, рівність, результативність та конкурентоспроможність, що сприяє залученню кваліфікованих фахівців і стимулюванню економічного зростання.

Автори, такі як П. Іванченко та О. Коваленко у праці "Реформування системи оплати праці державних службовців в Україні" аналізували проблеми низької системи оплати праці державних службовців, що спричиняє відтік кваліфікованих кадрів. розглянули можливість підвищення зарплат на основі результатів праці та впровадження індивідуальних планів розвитку. Проте досі не було вивчено повною мірою вплив цих змін на довгострокову стабільність і розвиток державного сектора [3].

У роботі "Мотиваційні аспекти реформування системи оплати праці в державному секторі" розглядалося питання впливу реформи на мотивацію працівників. Автори вивчали, як зміни в оплаті праці можуть підвищити продуктивність та ефективність, а також покращити рівень надання публічних послуг. Проте не було досліджено конкретні методи, що враховують різні групи держслужбовців з різними рівнями відповідальності [4].

Таблиця 1

Оплата праці державних службовців

Підкатегорія	Середня зарплата/грн	Надбавки за вислугу років/%	Надбавки за виконання особливо важкої роботи/%	Надбавки за ранг/грн
A1	39100	10-30	10-50	900-1000
A2	36200	10-30	50	700-900
B1	18960	10-30	15-50	500-800
B2	16975	10-30	до 50	400-500
B3	15271	10-30	до 50	200-300
V1	11700	10-30	до 50	-
V2	9400	10-30	до 50	-
V3	8700	10-30	до 50	-

В результаті проведеного аналізу таблиці, досліджено середню зарплату та надбавки головних державних службовців України, за 2024 рік. Встановлено, що

середня зарплата може змінюватись в залежності від підкатегорії посад державних службовців. Основна заробітна плата державного службовця підкатегорії В3 становить 8700 гривень, що складає лише 30% від загальної суми без надбавок. Досліджено, що повна заробітна плата з урахуванням надбавок може досягати близько 29 000 гривень. Зі зростанням посади і відповідних обов'язків розмір загальної зарплати також збільшується, що дає можливість отримувати вищі доходи на вищих рівнях державної служби.

Література

1. *Оплата праці державних службовців*. URL:[<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1409-2023-%D0%BF#Text>].
2. *Національне агентство України з питань державної служби*. URL: [<https://nads.gov.ua/oplata-praci-derzhavnih-sluzhbovciv>].
3. *Реформування системи оплати праці державних службовців в Україні: теоретичні та практичні аспекти // Вісник державного управління*. 2022.
4. *Мотиваційні аспекти реформування оплати праці в державному секторі // Наукові дослідження в державному управлінні*. 2024.

Іванішена А.О.,

студ. гр. УА-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Корчинська О.О.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Для України на сьогодні є надзвичайно актуальним питання запровадження цілісної системи державного стратегічного планування, яка сприятиме швидкому розвитку держави та виходу України на провідні позиції у світі.

Стратегічне планування в органах державної влади- це система цілей, інститутів та інструментів управління, що дозволяють спрямувати управлінську діяльність органів державної влади на досягнення довгострокових пріоритетів соціально-економічного розвитку, а також забезпечити необхідні ресурси для досягнення цих пріоритетів, які відповідають досягненню місії, реалізації відповідних функцій, цілей та завдань.

Учасниками державного стратегічного планування є Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві органи виконавчої влади.

Принципи стратегічного планування:

1. Цілісність. Забезпечення єдності підходів до розробки і реалізації планів, а також формування звітності за їх виконанням.

2. Внутрішня збалансованість. Усі документи повинні бути узгоджені між собою за цілями, завданнями та заходами.

3. Наукова обґрунтованість. Документи стратегічного планування повинні базуватися на наукових дослідженнях та використовувати кращий світовий досвід.

4. Гласність. Планування повинно бути прозорим, а результати доступними для громадськості та суб'єктів господарювання.

5. Ефективність. Важливо, щоб цілі досягалися з мінімальними витратами ресурсів при максимальній результативності.

6. Партнерство. Тісна співпраця між центральними та місцевими органами влади, громадськістю та бізнесом забезпечує комплексний підхід до реалізації планів.

Встановлено, що стратегічне планування відіграє ключову роль у забезпеченні стабільного економічного зростання, ефективного використання державних ресурсів та реалізації політичних рішень. Воно сприяє кращій координації між різними рівнями влади та залученими суб'єктами, що підвищує ефективність державного управління в цілому.

Ефективне стратегічне планування є необхідною умовою для досягнення національних цілей розвитку. Воно забезпечує системність у прийнятті рішень та сприяє соціально-економічному розвитку держави. Для успішної реалізації стратегічних планів важливим є дотримання принципів цілісності, наукової обґрунтованості, гласності та партнерства.

Література

1. *Стратегічне планування регіонального розвитку/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/regionalna-politika/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku>*

2. *Державне стратегічне планування/[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/pt/reports.leftcol?ptid=9313>*

3. *Стратегічне планування в державному секторі/[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.researchgate.net/>*

4. *Принципи стратегічного планування/[Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pdp.nacs.gov.ua/courses/strategichne-planuvannia-ta-upravlinnia-v-derzhavnomu-orhani_*

Качмар Г.Я.,
студ. гр. УА-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Цигилик Н.В.,
д.держ.упр., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ВАЖЛИВІСТЬ ДОВІРИ ДО ОРГАНІВ ВЛАДИ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Органи державної влади – це ланка механізму держави, що бере участь у виконанні функцій держави й наділений при цьому владними повноваженнями [1]. Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України [2].

З початком повномасштабного вторгнення кожен відчув важливість довіри до органів державної влади. Громадяни оцінюють центральні органи влади з точки зору економічної ефективності, тобто якості надання публічних послуг та задоволеності станом економіки, а від місцевих органів влади більше очікують підзвітності та можливості участі [3].

Результати соціологічного опитування, що проводилося соціологічною службою Центру Разумкова з 19 по 25 січня 2024 року в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», показали, наскільки добре влада справляється з виконанням своїх функцій під час війни (див.рис. 1).

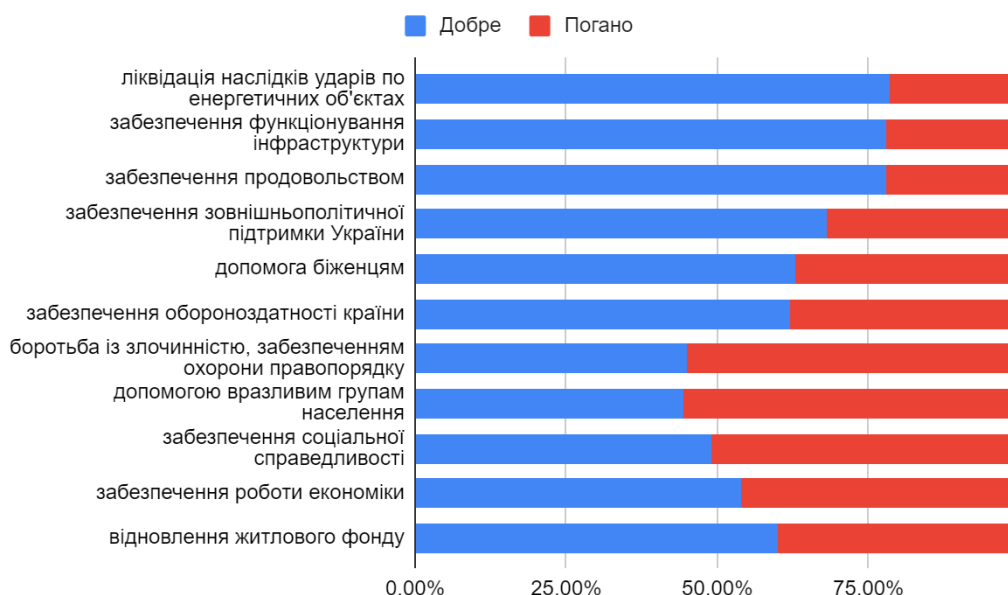

Рис.1. Результати соціологічного опитування, що проводилося соціологічною службою Центру Разумкова [4]

Довіра громадян до влади втрачається, якщо політичні рішення викликають сумніви через непередбачуваність їхніх наслідків, наслідки політики суперечать

заявленим цілям, рішення ухвалюються на основі політичної доцільності, а не їхньої ефективності та справедливості.

Щоб уникнути втрати довіри, політичні сили при владі повинні постійно оцінювати свою політику, роз'яснювати її сутність, спростовувати твердження опонентів та критично налаштованих стейкхолдерів. Важливо також використовувати загальноприйнятні цінності, що сприяють стабільності та підтримці політики в суспільстві [5]. Насамперед, влада повинна навчитися слухати народ і вирішувати його проблеми.

Довіра до органів влади під час воєнного стану відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності та ефективного управління країною. Вона сприяє зміцненню соціальної єдності, коли громадяни підтримують дії влади та дотримуються її рішень, що є особливо важливим у кризових ситуаціях. У період воєнного стану влада повинна швидко приймати рішення, і довіра населення дозволяє реалізовувати ці рішення без значних перешкод. Окрім цього, довіра до уряду сприяє збереженню морального духу населення, оскільки люди відчувають захищеність і підтримку з боку держави. В умовах інформаційної війни довіра до органів влади допомагає захищати населення від дезінформації та пропаганди, які можуть використовувати вороги для підризу суспільної єдності. Також важливо відзначити, що довіра до влади сприяє активній підтримці оборонних зусиль з боку громадян, таких як волонтерська допомога армії та участь у гуманітарних ініціативах. Це підвищує легітимність політичних рішень, які можуть обмежувати певні права заради безпеки держави, і допомагає забезпечити підтримку суспільства в цей критичний час. Після завершення воєнного стану довіра залишатиметься необхідною для успішного відновлення країни, проведення реформ та економічного зростання. Таким чином, довіра до органів влади є невід'ємною умовою ефективного управління та відновлення в період воєнного стану і після його завершення.

Література

1. Соціально-політичні функції держави. *Studies.In.Ua*. https://studies.in.ua/soc_meh_seminar/2149-socalno-poltichn-funkcyi-derzhavi.html (дата звернення: 2 жовтня 2024 р.).
2. Конституція України – Розділ 1. Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-i> (дата звернення: 2 жовтня 2024 р.).
3. Відкритість чи допомога армії? Що впливає на довіру до місцевої влади. (2024, 20 вересня). *VoxUkraine*. URL: <https://voxukraine.org/vidkrytist-chy-dopomoga-armiyi-shho-vplyvaye-na-doviru-do-mistsevoyi-vlady> (дата звернення: 2 жовтня 2024 р.).
4. Оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади. Довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів (січень 2024р.). (2024, вересень). Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamku/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady>

dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-sichen-2024r_(дата звернення: 2 жовтня 2024 р.).

5. *Відновлення ресурсу довіри як необхідна умова вироблення дієвої державної політики в Україні. (2023). Вісник державного управління. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=843_(дата звернення: 2 жовтня 2024 р.).*

Когут М.І.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ СУЧАСНОГО ЛІДЕРСТВА

У сучасному світі лідерство відіграє ключову роль у досягненні успіху в керівництві. Аби стати ефективним лідером потрібні не лише знання, навички та досвід, а й певні лідерські якості, які допоможуть вам легко розв'язувати проблеми, надихати свою команду і досягати поставлених цілей. Серед ключових лідерських рис виділяють:

1. Впевненість

Віра в себе – одна з найважливіших лідерських якостей, без якої стати лідером буде непросто. Вона допомагає йому виступати в ролі керівника, ухвалювати важливі рішення і робити неминучі коригування в плані дій своєї команди. Упевнений лідер надихає інших і демонструє надійність у складних ситуаціях.

2. Активна життєва позиція

Лідер завжди перебуває в центрі подій, багато спілкується, дізнається про важливі новини одним із перших, а тому реагує на них раніше за інших, а значить – завжди опиняється на крок попереду. Це в результаті зумовлює успіх.

3. Готовність до ризику

Готовність саме до розумного ризику та до прийняття його, заохочування інших ризикувати. Для досягнення мети лідер змушений ризикувати, тому що будь-який рух уперед, зміни на краще завжди пов'язані з ризиком. Але навіть якщо ризиковий крок призводить до негативних наслідків, лідер ніколи не зупиняється, він аналізує свої помилки і рухається далі. Він знає, що нерішучість вбиває ресурси і можливості.

4. Стресостійкість – здатність адаптуватися до постійних змін.

Ці якості обов'язково мають бути в лідера, адже на керівників постійно обрушується величезна кількість інформації, вимог та постійні зміни. 5. Ефективна комунікація

Лідер має бути хорошим слухачем, ефективно спілкуватися з людьми у своїй команді. Він здатний висловити свої ідеї та цілі таким чином, щоб вони були зрозумілі та прийняті всіма учасниками команди. Ефективне спілкування веде до ефективного лідерства, адже якість і ефективність комунікації мають величезний вплив на продуктивність команди і, як наслідок, успіх.

6. Послідовність у своїх діях

Лідер не просто йде до своєї мети, а завжди має план послідовних дій та керується цим планом. Його дії завжди мають продуманий і послідовний характер, що й допомагає йому досягати успіху.

7. Ініціативність

У будь-якому колективі ініціатива завжди належить лідерові, а це означає, що лідер не боїться вийти із зони комфорту і піти на якісь зміни в житті.

8. Уміння надихати та мотивувати

Харизматичний лідер здатний надихнути і мотивувати своїх підлеглих. Він має здатність запалювати інтерес до роботи, створювати атмосферу зростання, що призводить до поліпшення результатів команди.

Щоб стати лідером у своїй галузі, необхідно розвивати лідерські якості та управлінські навички. Це допоможе вам ефективно керувати командою, ухвалювати стратегічні рішення та досягати поставлених цілей.

Для початку, сформулюйте чітке уявлення про те, ким ви хочете стати і що хочете досягти, це слугуватиме вам спрямовуючою зіркою на шляху до лідерства. Важливо також постійно оновлювати й уточнювати свої цілі відповідно до змін зовнішнього середовища та нових можливостей.

Однак розвиток лідерства не обмежується лише внутрішніми зусиллями. Спілкування та навчання від інших лідерів, експертів також відіграють важливу роль у процесі розвитку. Беріть участь у тренінгах, семінарах і зустрічах, де можна обмінятися досвідом і дізнатися нові підходи до керівництва.

Будьте відкриті для зворотнього зв'язку, розвивайте свої комунікативні навички, прагніть до постійного самовдосконалення. Усе це допоможе вам стати найкращим у своїй галузі та досягти висот у керівництві та управлінні. Проявіть наполегливість, старанність і відкритість до нового, і ви зможете стати успішним лідером, про якого мрієте.

Література

1. *Якості справжнього лідера* / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://blog.yakaboo.ua/10-yakostey-spravzhnogo-lidera-ta-knizhki-yaki-dopomozhut-yih-vihovati-v-sobi/>

2. *Як розвинути навички лідерства* / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://blog.agrokebety.com/shcho-take-liderstvo-khto-takyy-lider-i-yak-nyum-staty>

Кочеровська Я.О.,
студ. гр. УА-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Головчак М.І.,
док. філософії, асистент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ КРОС-ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ КОМАНДАМИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Проектна діяльність у сучасних організаціях відіграє важливу роль у здійсненні стратегічних трансформацій, особливо в умовах підвищеної турбулентності та невизначеності, обумовлених глобальними кризами (насамперед, такими як пандемія COVID-19 та російсько-українська війна в Україні).

Крос-функціональні команди, що складаються з фахівців різних функціональних напрямів, інтегрують багатогалузеві компетенції, формуючи синергетичний підхід до вирішення комплексних завдань, що сприяє підвищенню інноваційного потенціалу, ефективності прийняття рішень та розвитку культури співпраці в організації [1].

Розглянемо детальніше інноваційну модель управління крос-функціональними командами, яка ґрунтується на п'яти ключових компонентах, які інтегрують сучасні управлінські методології та новітні технології для підвищення ефективності в умовах невизначеності. Перший компонент – гнучкі методології, які дозволяють командам швидко адаптуватися до змін і зосереджувати зусилля на досягненні вимірюваних стратегічних цілей. Наприклад, методології Agile дозволяють працювати у швидких циклах, постійно коригуючи напрямок роботи, а OKR (Objectives and Key Results) – це інструмент, що забезпечує фокус на ключових цілях. Саме це поєднання забезпечує високу адаптивність й досягнення конкретних результатів навіть в умовах невизначеності [2].

Другий компонент – розподілене лідерство, що забезпечує динамічний розподіл лідерських ролей залежно від завдань, підвищуючи залученість та продуктивність команди [3]. Лідерство базується на знаннях, а не на посадах.

Третій – інтеграція штучного інтелекту, яка сприяє швидкому аналізу величезних обсягів даних, прогнозуванню ризиків і прийняттю обґрунтованих рішень у режимі реального часу. Штучний інтелект дозволяє приймати обґрунтовані рішення швидше, зменшуючи вплив людського фактору та інтуїції.

Четвертий компонент – децентралізовані інструменти, зокрема блокчейн і смарт-контракти (розумні контракти), які підвищують прозорість і довіру, оптимізуючи процеси ухвалення рішень у глобально розподілених командах [5]. Прозорість + Довіра = Швидкість.

П'ятий компонент – формування культури психологічної безпеки, що забезпечує середовище для відкритого обміну ідеями, зниження стресу і зростання продуктивності. Психологічна безпека – це ключовий фактор для створення інноваційної команди. Коли люди не бояться робити помилки або ділитися своїми ідеями, вони генерують більше творчих рішень [4]. Ідеї без страху – шлях до інновацій.

Окремої уваги потребує аспект безперервного професійного розвитку, що є важливим для крос-функціональних команд в умовах швидкої еволюції технологій і управлінських практик. Наявність платформи для систематичного обміну знаннями та підвищення кваліфікації дозволяє оперативно впроваджувати нові підходи і формує стійкість до зовнішніх викликів, що вкрай важливо для забезпечення довготривалої конкурентоспроможності.

Отже, проектна діяльність виступає фундаментальним механізмом адаптації до умов невизначеності, що дозволяє організаціям ефективно маневрувати у швидкозмінному середовищі. Крос-функціональні команди, наділені компетенціями гнучкого управління, здатні оперативно адаптувати свої підходи, що сприяє підвищенню ефективності реалізації стратегічних цілей.

Інноваційна модель управління крос-функціональними командами у поєднанні з використанням сучасних технологій та управлінських підходів дозволяє організаціям не тільки ефективно адаптуватися до умов невизначеності, але й підтримувати сталий розвиток та досягати стратегічних цілей. Проектна діяльність у такій моделі стає інструментом не лише для вирішення поточних проблем, але й для створення конкурентних переваг на довгострокову перспективу, що робить її надзвичайно важливою для стійкості та зростання організацій у світі постійних змін.

Література

1. Світек М. Управління міжфункціональною командою. URL: <https://teamdeck.io/uk> (дата звернення: 10.10.2024 р.)
2. Agile Контроль цілей за допомогою OKR – Як досягти успіху у впровадженні (з ретроспективною OKR). URL: <https://echometerapp.com/uk/okr-retrospective-workshops/> (дата звернення: 20.10.2024 р.)
3. Політична еліта та політичне лідерство. URL: <https://learn.ztu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=198813> (дата звернення: 24.10.2024 р.)
4. Психологічна безпека в гнучких командах. URL: <https://echometerapp.com/uk> (дата звернення: 21.10.2024 р.)
5. Що таке смарт-контракт у блокчейні та як він працює? URL: <https://blog.whitebit.com/uk/about-smart-contracts/> (дата звернення: 25.10.2024 р.)

Кравців А.Й.,
студ. гр. УАі-41,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Зеленко В.А.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ РЕФОРМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ДОСВІДУ ДАНІЇ

Важливою складовою реформи державного управління є впровадження електронних послуг. Громадяни зможуть легко й швидко отримувати адміністративні послуги онлайн, що допоможе уникнути черг та зайвих витрат часу і ресурсів на поїздки. Крім того, це сприятиме зниженню рівня корупції, оскільки чиновники більше не будуть виступати як посередники.

Багато країн світу активно використовують електронні послуги, проте для України особливо важливо орієнтуватися на досвід країн Євросоюзу, оскільки Україна продовжує курс на вступ до ЄС, активно впроваджуючи найкращі європейські практики в різних сферах, зокрема у сфері державного управління та електронного врядування.

Адаптація досвіду Данії у сфері електронного урядування може бути важливою для України, оскільки Данія є однією з передових країн у цій галузі. Наприклад, Україні варто звернути увагу на такі аспекти із данського досвіду:

- Централізована стратегія цифровізації:

Важливо прийняти і реалізувати чітку національну стратегію цифровізації, як це зробила Данія. Це передбачає ретельно сплановану співпрацю між центральним і місцевим урядом. Україна впевнено рухається цим шляхом.

- Платформи для електронної взаємодії:

Digitaliser.dk є унікальним зручним проектом і є соцмережею, що має на меті задоволення потреб данського громадянського суспільства та бізнесу та їх взаємодією із владними інституціями, за допомогою якої поліпшується рівень надання електронних послуг в цілому та удосконалюється рівень електронної демократії та інструментів електронного врядування [1].

- Інклюзивність і доступність послуг:

Данія активно працює над тим, щоб електронні послуги були доступними для всіх громадян, незалежно від рівня цифрових навичок. Україна має активізувати навчання та підтримку громадян у використанні цифрових послуг, а також впровадити механізми для інклюзивного доступу до послуг для людей з обмеженими можливостями [2].

Впровадження цих елементів допоможе Україні не лише покращити якість надання державних послуг, але й наблизить її до європейських стандартів електронного врядування, що є важливим етапом на шляху до євроінтеграції.

Україна також впровадила певні системи у сфері електронного урядування, які можуть бути кращими та унікальними в порівнянні з Данією. Наприклад:

- Портал "Дія".

"Дія" (Держава і Я) – це інтегрована платформа, яка об'єднує понад 70 державних послуг в одному застосунку, що дозволяє громадянам України отримувати більшість державних послуг без необхідності відвідувати урядові установи. Дія – це застосунок в якому усі потрібні документи в одному місці, у вашому смартфоні. Дія – це один портал, де можна отримати всі послуги онлайн: швидко, зручно та людяно.

- Інноваційна система "Трембіта".

Українська система "Трембіта" дозволяє органам державної влади обмінюватися даними між собою у режимі реального часу. За допомогою цієї системи всі держустанови країни можуть обмінюватися даними електронних реєстрів в режимі реального часу [3].

- Система "Вулик" для ЦНАПів.

Метою створення системи є підвищення доступності та якості надання ЦНАП послуг та забезпечення надійного зберігання й захисту інформації. ІС «Вулик» має прискорити роботу адміністраторів ЦНАП завдяки переходу до роботи з заявками громадян в електронному вигляді та спрощеній взаємодії з державними реєстрами в режимі реального часу. На сьогоднішній день до цієї системи підключено понад 800 ЦНАП і цей показник зростає [4].

Фундамент для процесу провадження електронного врядування в Україні закладено досить міцний, однак варто орієнтуватися на приклад розвинених європейських країн у цій сфері, зокрема – Данії. Важливими напрямками у цій сфері можуть бути: дотримання принципів демократичного електронного врядування; забезпечення прозорості, відкритості та ефективності послуг; захист конфіденційності особистої інформації громадян; високий рівень безпеки персональних даних; навчання громадян використанню цифрових послуг; і впровадження та адаптація новітніх технологій, які активно застосовуються в провідних зарубіжних країнах.

Література

1. *E-government strategy 2011-2015. The digital path to future welfare.* URL: <http://www.digst.dk/servicemenu/english/policy-and-strategy/egov-strategy>.
2. *Galeva S, Grigorov E. The Scandinavian Countries' Experience in the Implementation of the Electronic Prescription. Scr Sci Pharm. 2016.* URL: <http://journals.mu-varna.bg/index.php/ssp/article/view/2450>.
3. *Офіційний сайт інформаційної системи «Вулик».* URL : <https://vulyk.gov.ua/>.
4. *Офіційний сайт інформаційної системи «Трембіта».* URL: <https://trembita.gov.ua/ua>.

Кренцель Я.Т.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Запровадження сучасних підходів до організації роботи державних службовців є важливим кроком для підвищення ефективності публічного управління в Україні. Ці підходи орієнтовані на впровадження інноваційних управлінських рішень, підвищення прозорості та підзвітності державної служби, а також на забезпечення максимальної орієнтації на потреби громадян.

Одним із ключових напрямів реформування державної служби є професіоналізація державних службовців. Закон України “Про державну службу” визначає чіткі вимоги до підбору кадрів та їхнього професійного розвитку. Для досягнення високого рівня компетентності державних службовців впроваджуються програми підвищення кваліфікації, професійної освіти та регулярної атестації кадрів [1].

У сучасних умовах акцент робиться також на цифровізації та автоматизації управлінських процесів. В Україні впроваджуються цифрові платформи для оптимізації роботи державних службовців, зокрема для електронного документообігу та надання державних послуг в онлайн-форматі. Це зменшує рівень бюрократії, спрощує процедури і підвищує доступність послуг для громадян [2].

Ефективність та результативність роботи державних службовців є ще одним важливим аспектом сучасної організації роботи. Для цього впроваджуються системи моніторингу та оцінки роботи державних установ і окремих службовців. Важливим інструментом є використання ключових показників ефективності (КПІ), що дозволяють відстежувати виконання завдань та вчасне досягнення поставлених цілей [3].

Значна увага приділяється також питанням прозорості та запобігання корупції. В Україні розроблено низку антикорупційних механізмів, включаючи систему декларування доходів службовців, а також обмеження, пов'язані з конфліктом інтересів. Ці заходи спрямовані на підвищення довіри до державних інституцій та зменшення корупційних ризиків [4].

Важливою складовою сучасної організації роботи державних службовців є також залучення громадян до процесу прийняття рішень. Зростає роль громадських консультацій та інструментів електронної демократії, таких як платформи для петицій та громадського обговорення. Це забезпечує зворотний зв'язок між державою та суспільством і сприяє прийняттю рішень, що відповідають потребам громадян [5].

Окрім вищезазначених аспектів, важливим є впровадження гнучких підходів до організації праці державних службовців. Світова практика показує ефективність таких моделей роботи, як дистанційна робота або гібридний формат,

особливо в умовах криз, таких як пандемія. Упровадження таких підходів дозволяє забезпечити безперервність державних функцій, гнучкість у виконанні завдань та підвищення продуктивності праці. Це також сприяє зниженню витрат на утримання офісних приміщень та оптимізації внутрішніх процесів. [6]

У багатьох країнах створюються умови для того, щоб державні службовці могли працювати з будь-якої локації, що дозволяє зменшити фізичну присутність в офісах, водночас підтримуючи високий рівень ефективності завдяки цифровим рішенням та платформам для взаємодії. Цей підхід дає можливість краще адаптуватися до сучасних викликів і мінливих умов. [7]

Таким чином, сучасні підходи до організації роботи державних службовців в Україні спрямовані на підвищення ефективності публічного управління, цифровізацію, прозорість та орієнтацію на потреби суспільства. Це дозволяє створити гнучку та сучасну систему державного управління, здатну відповідати викликам сьогодення.

Література

1. Закон України “Про державну службу” / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

2. Національне агентство України з питань державної служби. “Стратегія реформування державного управління України на період до 2025 року”. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2022-%D1%80#Text>

3. Литвиненко О. М. “Ефективність роботи державної служби: проблеми та перспективи”. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cdu.edu.ua/naukovi-pratsi/>

4. Бекешкіна І. Є. “Державна служба та запобігання корупції: аналітичні підходи”. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/derzhavna-sluzhba-ta-zapobigannya-koruptsii>

5. Центр політико-правових реформ. “Електронна демократія: розвиток та впровадження в Україні” / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pravo.org.ua/>

Малютіна К.Л.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі свого розвитку Україна, як незалежна, суверенна і демократична держава, будує політичну систему на основі принципу поділу влади. Цей принцип є ключовим елементом будь-якої демократичної системи управління та захищає від концентрації влади в одних руках, забезпечуючи ефективний контроль за діяльністю кожної з гілок, баланс між гілками. Відповідно до статті 6 Конституції України, поділ влади здійснюється між законодавчою, виконавчою та судовою гілками. Кожна з них функціонує незалежно, але взаємодіє через механізм стримувань і противаг. Це гарантує ефективне управління державою і захист громадян від можливих зловживань владою.[1]

Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України

Вищим органом у системі виконавчої влади є Кабінет Міністрів України, який здійснює загальне керівництво та координує діяльність міністерств і інших виконавчих органів. Система центральних органів виконавчої влади в Україні включає міністерства, державні комітети (державні служби) та органи виконавчої влади, що мають спеціальний статус. Ці органи можуть мати свої регіональні підрозділи, які створюються, змінюються або ліквідуються відповідно до чинного законодавства.[2]

Отже, ми зрозуміли, що державна влада в Україні базується на принципі її поділу на три гілки: законодавчу, виконавчу та судову. Цей принцип закріплений у Конституції України і служить основою для забезпечення ефективного управління державою, запобігання концентрації влади та захисту прав і свобод громадян. Така система сприяє збалансованому функціонуванню всіх гілок влади та підтримує демократичний устрій держави.

Література

1. *Поділ влади в Україні/[Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/3577>*
2. *Наказ про затвердження національних стандартів України, державних класифікаторів України/[Електронний ресурс].-Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0097609-04#Text>*

Матвєйцева Д.О.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ДІЯЛЬНІСТЬ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах повномасштабної війни в Україні місцеві органи виконавчої влади відіграють критичну роль у забезпеченні безпеки населення, організації життєзабезпечення та виконанні мобілізаційних завдань. За даними Міністерства оборони України, з початку війни було мобілізовано понад **700 тисяч осіб** [1]. Крім того, станом на 2023 рік, понад **6,2 мільйона людей** стали внутрішньо переміщеними особами, що значно збільшило навантаження на місцеві громади [2]. Їхня діяльність змінюється відповідно до нових викликів: мобілізація ресурсів, евакуація населення, надання гуманітарної допомоги, підтримка обороноздатності держави та забезпечення громадського порядку. Актуальність дослідження діяльності місцевих органів влади у воєнний час зумовлена не лише безпековими викликами, а й необхідністю пошуку ефективних шляхів підвищення їх здатності діяти в кризових ситуаціях.

Основними завданнями місцевої влади є:

Організація мобілізаційної діяльності: Місцева влада відіграє важливу роль у мобілізації населення, підтримці військових частин та забезпеченні матеріально-технічними ресурсами.

Забезпечення правопорядку та безпеки: Місцеві органи спільно з правоохоронними структурами забезпечують громадський порядок та охорону критичної інфраструктури. За даними МВС, рівень злочинності в зонах активних бойових дій знизився на 45% до кінця 2022 року [3].

Реагування на надзвичайні ситуації: Руйнування інфраструктури, зокрема житлового фонду у прифронтових містах, таких як Маріуполь та Харків, сягає 50-70% [4]. Місцеві органи координують евакуацію населення та надають гуманітарну допомогу.

В умовах воєнного стану діяльність місцевих органів виконавчої влади набуває нових аспектів. Також, критична специфіка вимагає наголосу на питаннях оборони та безпеки. Це призвело до запровадження військових адміністрацій, які взяли на себе функції місцевих органів виконавчої влади. Основними завданнями цих управлінь є запровадження та реалізація заходів воєнного стану, забезпечення ефективного використання наявних ресурсів для забезпечення функціонування відповідних територій, управління критичною інфраструктурою, забезпечення роботи житлово-комунального господарства та надання гуманітарної допомоги. Крім того, вони користуються використанням ефективного публічного адміністрування з урахуванням особливостей правового режиму воєнного стану [5].

Виклики та проблеми:

Фінансові труднощі: За даними Міністерства фінансів, через війну надходження до місцевих бюджетів зменшилися на 30-40% [6].

Відновлення інфраструктури: За оцінками уряду, для відновлення інфраструктури потрібно понад 700 мільярдів доларів [7].

Місцеві органи виконавчої влади в умовах військового стану виконують ключову роль у підтримці життєдіяльності громади, виконуючи мобілізаційні завдання та забезпечуючи безпеку. Однак для подолання проблем викликані значні фінансові ресурси та підтримка з боку держави та міжнародних партнерів. Для підвищення ефективності їхньої діяльності необхідно удосконалювати правове регулювання, впроваджувати цифрові технології та зміцнювати співпрацю з військовими адміністраціями. Особливу увагу слід приділити відновленню інфраструктури, яка була значно пошкоджена внаслідок бойових дій, а також забезпеченню соціальних потреб внутрішньо переміщених осіб. Важливою умовою залучення додаткових ресурсів на місцевому рівні є співпраця з міжнародними організаціями та донорами. В умовах затяжної війни місцева влада повинна залишатися гнучкою та готовою до швидких змін ситуації, щоб адекватно реагувати на нові виклики.

Література

1. Міністерство оборони України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mil.gov.ua/>

2. ООН в Україні / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukraine.un.org/>

3. Міністерство внутрішніх справ України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mvs.gov.ua

4. Заява Маріупольської міської ради / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: mariupolrada.gov.ua

5. Цимбалюк В. І. Юридичний вісник 2 (67) 2023. – Діяльність місцевих органів виконавчої влади в умовах воєнного стану. – С. 116-123

6. Міністерство фінансів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tof.gov.ua

7. Уряд України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: kmi.gov.ua

Матвєєв Н.В.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Цигилик Н.В.,
д.держ.упр., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Децентралізація стає особливо актуальною через виклики війни, оскільки дає громадам можливість швидко реагувати на потреби та ефективно керувати ресурсами. Вона відіграє ключову роль у відновленні інфраструктури та економіки, сприяючи залученню інвестицій і створенню робочих місць. Також децентралізація зміцнює демократичні процеси, підвищуючи довіру до влади та залучаючи громадян до прийняття рішень на місцях.

У своїй статті, Алтан Ісмаїлов, розглянув новітні стратегії розвитку регіонів. Він зазначив, що у контексті сучасних викликів, розвитку регіонів в умовах війни, акцентуючи увагу на можливостях децентралізації, особлива увага приділяється аналізу, як децентралізація може сприяти активізації місцевих ініціатив, підвищенню участі громад у процесах прийняття рішень та залученню інвестицій, що в сукупності може значно покращити умови для сталого розвитку регіонів. Вивчення досвіду децентралізації в інших країнах, а також адаптація кращих практик до умов України, що має велике значення для розробки ефективних стратегій регіонального розвитку, здатних відповісти на сучасні виклики та сприяти відновленню країни після війни.[1]

Проте не було розглянуто, як правильно адаптувати стратегії децентралізації до областей з урахуванням їх різних можливостей і потреб. Адже регіони України мають різний рівень інфраструктури та ресурсів. Успіх децентралізації залежить не лише від прийняття рішень, а й від їх ефективної реалізації. Наприклад, у постраждалих від війни регіонах пріоритетом є відновлення інфраструктури та бізнесу, тоді як інші регіони можуть потребувати розвиток сільськогосподарського чи промислового потенціалу. Тому універсальні рішення не завжди є ефективними, і потрібна гнучкість у підходах до впровадження децентралізації. [2]

Децентралізація в Україні у період з 2014 по 2022 роки, та з 2022 по 2024 роки характеризується такими змінами: 2014-2022 роки:

1. Передача повноважень відповідно до реформи децентралізації громадам
2. Фінансова децентралізація
3. Добровільне об'єднання громад
4. Зміцнення місцевого самоврядування
5. Залучення інвестицій та розвиток місцевої економіки
6. Розвиток інфраструктури та надання послуг (розвиток транспортної, енергетичної інфраструктури, систем водопостачання та водовідведення, будівництво шкіл, лікарень, дитячих садків)
7. Інтенсифікації процесів європейської інтеграції та переймання міжнародного досвіду

2022-2024 роки:

1. Відбудова та відновлення інфраструктури – пріоритетом децентралізації у 2024 році є відновлення міст і сіл, постраждалих від війни.

2. Економічний розвиток регіонів – підтримка місцевих економік через інвестиції, розвиток малого бізнесу та створення робочих місць.

3. Посилення фінансової автономії громад – підвищення фінансової незалежності місцевих громад.

4. Демократизація управління та громадської участі – зміцнення демократичних процесів, залучення громадян до прийняття рішень і забезпечення підзвітності влади.

5. Розширення міжрегіонального співробітництва – обмін досвідом для вирішення спільних проблем: відновлення, розвитку економіки, інвестицій.

6. Інтеграція з європейськими стандартами – Україна адаптує найкращі практики управління в рамках європейської децентралізації.[3]

Встановлено, що політика децентралізації, з початком повномасштабного вторгнення, зосередилась на відбудові інфраструктури. Міські громади підтримують більше повноважень і ресурсів для реконструкції житла, доріг, шкіл, лікарень. Проте продовження децентралізації стикається з викликами, які впливають на її ефективність: значні руйнування потребують не лише фінансів, але й координації на всіх рівнях влади. Громади мають організувати відновлення в умовах браку ресурсів та під загрозою нових атак.

Для вирішення цих проблем потрібні гнучкі стратегії розвитку, оскільки всі громади знаходяться в різних ситуаціях. Необхідно зміцнити фінансову базу, залучивши державні та міжнародні ресурси, і організувати програми підготовки кадрів та експертів для планування й реалізації проектів. Активна участь місцевих жителів у плануванні та контролі відновлювальних робіт допоможе забезпечити їх успішність.

Література

1. Алтан І. *Новітні стратегії розвитку регіонів: перехід від централізованого до децентралізованого управління*. Липень 2024 URL: https://www.researchgate.net/publication/382664617_NOVITNI_STRATEGII_ROZVI_TKU_REGIONIV_PEREHID_VID_CENTRALIZOVANOGO_DO_DECENTRALIZOVANOGO_UPRAVLINNA

2. *Децентралізація у 2024. На які закони від Парламенту громади чекають у поточному році*. Децентралізація веб-сайт. URL: <https://decentralization.ua/news/17550>

3. *Уряд затвердив план заходів з реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади на 2024-2027 роки*. Децентралізація : веб-сайт. URL: <https://decentralization.ua/news/17843>

Матвєєв Н.В.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Ефективне управління органами місцевого самоврядування є ключовим фактором у забезпеченні сталого розвитку громад, оскільки воно сприяє підвищенню економічної стабільності, прозорості прийняття рішень і активній участі громадян у формуванні місцевих політик, адаптованих до сучасних викликів і потреб регіону.

В сучасній Україні впровадження та розвиток форм та методів діяльності органів місцевого самоврядування має здійснюватись з урахуванням найкращих практик децентралізації в країнах ЄС, які проходили схожий з Україною шлях до євроінтеграції.[1]

Окрему увагу варто приділити розвитку співробітництва між органами місцевого самоврядування України та ЄС, що є важливим кроком до впровадження європейських стандартів управління. Програми на кшталт «U-LEAD з Європою» та Європейська хартія місцевого самоврядування сприяють реформуванню місцевого управління в Україні, надаючи експертну та фінансову підтримку. Такі ініціативи включають впровадження цифрових технологій і партнерські проекти між українськими та європейськими муніципалітетами. Завдяки такому партнерству українські громади можуть швидше адаптувати європейські стандарти управління і покращити якість життя.[2]

Також в період воєнного стану, виходячи з того, що деякі території України знаходяться в окупації, територіальні громади та органи місцевого самоврядування стикаються з важкими умовами існування та не мають можливості для виконання всіх повноважень, передбачених законодавством. Деокуповані території, повертаючись під юрисдикцію держави, потребують відновлення на місцевому рівні. Їх органи місцевого самоврядування повинні вирішувати низку проблем, з якими раніше не стикались.[3]

Залучення громадян до процесу прийняття рішень є ще одним важливим елементом. Прозорі та відкриті механізми управління, такі як публічні обговорення, громадські слухання та електронні платформи для комунікації з мешканцями, дозволяють врахувати думку громадян і підвищують рівень їхньої довіри до влади. Це особливо важливо в умовах сучасних викликів, коли громади стикаються з проблемами зміни клімату, соціальної нерівності або демографічних змін.[4]

Крім того, інноваційні підходи в управлінні, такі як використання цифрових технологій, сприяють оптимізації адміністративних процесів і покращенню комунікації між місцевою владою та громадянами. Цифрові рішення дозволяють автоматизувати рутинні процедури, скоротити бюрократію та прискорити надання послуг. Вони допомагають зменшити витрати на адміністрування та підви-

щити ефективність роботи органів влади . Впровадження електронного врядування забезпечує прозорість і зручність: громадяни можуть онлайн отримувати інформацію, подавати запити, брати участь у громадських слуханнях.

Отже, ефективне управління органами місцевого самоврядування є важливим фактором для забезпечення сталого розвитку громад. Воно сприяє економічній стабільності, прозорості прийняття рішень та залученню громадян до формування місцевих політик. В Україні, зокрема в умовах воєнного стану та після деокупації територій, органи місцевого самоврядування стикаються з новими викликами, які вимагають адаптації та впровадження найкращих європейських практик децентралізації. Прозорі механізми управління та використання цифрових технологій підвищують довіру громадян і сприяють оперативності рішень, що є ключовим для успішного подолання сучасних проблем. Співпраця з європейськими партнерами, зокрема через програму «U-LEAD з Європою», сприяння упровадженню кращих практик та підвищенню якості життя. Ефективне місцеве управління, засноване на прозорості та інноваціях, є основою сталого розвитку та успішного подолання сьогодення.

Література

1. Баско А. “Форми та методи діяльності органів місцевого самоврядування в Україні” / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.researchgate.net/publication/379199907>

2. Зубко Г. “Досвід місцевого самоврядування європейських країн є ключовим для громад України” / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://decentralization.ua/news/9734>

3. Гречиник В. “Забезпечення виконання повноважень органів місцевого самоврядування в процесі децентралізації”. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/381368307_ZABEZPECENNA_VIKONANNA_POVNO_VAZEN_ORGANIV_MISCTEVOGO_SAMOVRADEVANNA_V_PROCE

4. "Механізми та процедури залучення громадськості до прийняття рішень. Діяльність органів місцевого самоврядування." / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nads.gov.ua/nads-u-mezhah-povnovazhen-rozglyanulo>

Недошитко А.А.,

студ. гр. УАі-41,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Зеленко В.А.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

АНАЛІЗ РОЛІ «ДІЇ» ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ДЕРЖАВИ

У 21 столітті важко уявити життя без цифрових технологій. Вони буквально стали невід'ємною частиною життя суспільства та функціонування державних інституцій та суспільних процесів. Україна, прагнучи здійснити вступ в ЄС та

модернізувати державне управління, активно впроваджує інноваційні рішення в сфері електронного урядування. Згідно міжнародної оцінки рівня електронного урядування та залученості громадян до взаємодії з державою через електронні сервіси E-Government Development Index за 2024 рік, Україна посідає у рейтингу 5 місце серед усіх держав [1]. Та займає перше місце за показником E-Participation, який вимірює, наскільки громадяни готові долучатися до державних процесів через онлайн-платформи.

Розвиток повноцінного електронного урядування почався з появою Міністерства цифрової трансформації України у 2019 році. Мета була амбітною – перетворити Україну на цифрову державу, де 100% адміністративних послуг буде надаватися онлайн. Однією з найбільш знакових ініціатив у цьому процесі посіла платформа та мобільний застосунок «Дія» (Держава і я). Це екосистема, що складається з порталу державних послуг, мобільного додатку та мережі центрів надання адміністративних послуг [2]. У застосунку «Дія» майже 21 млн користувачів, для яких доступні 21 документ та понад 30 сервісів. На порталі «Дія» майже 6 млн людей отримують більш ніж 120 послуг [1].

Основний функціонал «Дії»:

1. Мобільний застосунок з цифровими документами: паспорт, водійське посвідчення, свідоцтво про народження, ідентифікаційний код, закордонний паспорт, документи про освіту тощо [3].

2. Дія.Портал – можливість отримати державні послуги онлайн, зокрема зареєструвати бізнес, оформити допомогу при народженні дитини, отримати довідки та виписки [3].

3. Дія. Освіта – це платформа, спрямована на розвиток цифрових навичок громадян та професійне навчання в онлайн-форматі, що надає доступ до безкоштовних освітніх курсів та навчальних матеріалів [3].

4. Дія.Бізнес – ініціатива, спрямована на підтримку підприємців та розвиток малого і середнього бізнесу в Україні. Вона забезпечує підприємцям доступ до необхідних знань, ресурсів та інструментів для ефективного ведення бізнесу, полегшуючи запуск і розвиток підприємницької діяльності [3].

5. ЦНАПи – спрощують комунікацію громадян з державними органами, забезпечуючи прозорість та ефективність.

6. Дія. City – спеціальний правовий режим для IT-індустрії в Україні. Його мета – стимулювати розвиток цифрової економіки, залучати інвестиції та створювати сприятливі умови для технологічних компаній [3].

Однак Дія має й інші інструменти для ще кращого розвитку цифрових процесів. Зокрема: Дія. QR це технологія, що дозволяє швидко та безпечно ділитися цифровими документами за допомогою сканування QR-кодів. Користувач відкриває сканер у Дії, наводить на QR-код, який компанія розмістить у себе, сканує, в Дії з'явиться запит на цей перелік документів; Дія. Службовий акаунт – спеціальний акаунт, що дозволяє валідувати документи та перевіряти дійсність цифрових документів у застосунку Дія без авторизації в особистий акаунт користувача [9]; Дія. Шеринг цифрових документів – функція, що дозволяє користувачам безпечно ділитися своїми цифровими документами через платформу [10].

Одже, «Дія» є яскравим прикладом успішної трансформації державних послуг в електронний формат. Цей застосунок став символом інноваційного підходу до управління та надання послуг громадянам. Впровадження «Дія.QR», «Дія.Шеринг», «Дія.Службовий акаунт», підкреслює готовність України до нових викликів цифрової епохи та відкриває нові перспективи для розвитку цифрової держави. Однак, важливо пам'ятати про виклики, пов'язані з цифровізацією, такі як забезпечення кібербезпеки, захист персональних даних та подолання цифрової нерівності. Успішне вирішення цих проблем буде ключовим для реалізації амбітних планів України в сфері цифрової трансформації.

Література

1. Україна стала п'ятою у світі за рівнем розвитку цифрових держпослуг. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-stala-pyatoyu-u-sviti-za-rivnem-rozvitku-tsifrovikh-derzhposlug-20092024-23743>
2. Дія – державні послуги онлайн . URL: <https://diia.gov.ua/>
3. Портал Дія. URL: <https://plan2.diia.gov.ua/>
4. Дія. QR. URL: <https://diia.gov.ua/services/diyaqr>
5. Дія. Службовий акаунт. URL: <https://diia.gov.ua/services/sluzhbovij-akaunt-u-diyi>
6. Дія. Шеринг цифрових документів. URL: <https://paperless.diia.gov.ua/instruction/sering>

Петраш К.І.,

студ. гр. УА-41,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Зеленко В.А.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Електронне урядування спрощують взаємодію громадян і бізнесу з державою, підвищують прозорість та ефективність процесів, дозволяючи державним органам надавати послуги через цифрові технології.

Основні закони, що регулюють електронне урядування та доступ до інформації, включають: Закон України «Про інформацію», який визначає основи інформаційних відносин, та Закон «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», що гарантує безпеку інформації. Важливими також є закони «Про електронні документи та електронний документообіг» і «Про електронний цифровий підпис», які регулюють використання електронних документів і підписів.

Серед основних успішних досягнень електронного врядування в Україні варто відзначити кілька ключових платформ, які значно покращили доступ громадян до державних послуг та інформації [3]:

- Єдиний державний веб-портал електронних послуг, відомий як Портал «Дія», надає можливість громадянам отримувати адміністративні послуги в електронній формі, що значно спрощує процедури звернення до державних органів. Користувачі можуть зареєструвати кабінет через цифровий підпис або BankID і отримувати доступ до оформлення документів та публічних послуг.

- Єдиний державний веб-портал відкритих даних надає громадянам доступ до публічної інформації, що дозволяє отримувати актуальні дані про діяльність органів влади

- Єдиний веб-портал використання публічних коштів, який забезпечує контроль за витрачанням державних фінансів, що дозволяє громадянам здійснювати моніторинг бюджетних витрат і виявляти можливі зловживання.

- Система електронних закупівель «PROZORRO» спрощує процеси державних закупівель, роблячи їх відкритими та конкурентними. Це знижує ризик корупції, підвищує прозорість і ефективність використання бюджетних коштів та забезпечує доступ до інформації про всі закупівлі.

Дослідження Індексу розвитку електронного уряду (E-Government Development Index) показує суттєвий прогрес України в цій сфері: з 82 місця у 2018 році країна піднялася до 30 місця у 2024 році. Це свідчить про ефективне впровадження цифрових рішень та електронних державних послуг, а також про успішні реформи в галузі електронного урядування. [1]

Згідно зі статистикою Урядового контактного центру при Кабінеті Міністрів України, протягом 2023 року громадяни подали 1 781 431 електронне звернення з різних питань, з яких було опрацьовано та виконано 1 119 714. Найбільшу активність демонстрували Київ, Харківська область та Одеська область. [2]

За 2020-2021 роки цифровізація державних послуг в Україні принесла антикорупційний та економічний ефект у 16,3 мільярда гривень. Міністерство цифрової трансформації під керівництвом Михайла Федорова продовжує впроваджувати цифрові рішення, що знижують ризики корупції та підвищують ефективність державних органів. [4]

Антикорупційна програма на 2023-2025 роки, реалізована Мінцифрою, передбачає єдині правила для бізнесу, що знижують корупційні ризики, спрощення подачі фінансової звітності у відкритому форматі та створення зручних послуг на порталі «Дія». Програма також включає скасування зайвої звітності, впорядкування плати за адміністративні послуги та подання щорічних декларацій. Мінцифра також проводить інформаційні кампанії спільно з НАЗК, щоб підвищити обізнаність громадян про електронні сервіси та забезпечити сумісність державних реєстрів, сприяючи формуванню прозорого уряду. [4]

Для подальшого успіху та стабільного розвитку електронних послуг необхідно:

- розширити спектр послуг з урахуванням потреб різних соціальних груп, включаючи людей з інвалідністю та літніх громадян, шляхом адаптації веб-сайтів і мобільних додатків для зручного користування.

- посилити кібербезпеку, інвестувати у захист даних, впровадити сучасні технології шифрування та двофакторну аутентифікацію для підвищення довіри громадян.

- організувати освітні програми для населення через тренінги та інформаційні матеріали для підвищення обізнаності та впевненості у використанні електронних послуг.

Література

1. *Un e-government knowledgebase. Статистика. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data-Center>*
2. *Урядовий контактний центр. Статистика. Кабінет Міністрів України. URL: <https://ukc.gov.ua/a-statystyka-a/stats/>.*
3. *Перспективи та проблеми впровадження електронного урядування в Україні. Науковий журнал 2021 р.*
4. *Мінцифра представила пріоритетні напрями роботи на 2023-2025 роки в межах Державної антикорупційної програми Уряду. Стаття. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/mintsifra-predstavila-prioritetni-napryami-roboti-na-2023-2025-roki-v-mezhakh-derzhavnoi-antikoruptionsynoi-programi-uryadu>*
5. *Закон України «Про адміністративні послуги» № 5203-VI. Відомості Верховної Ради. 2013.*

Петрова В.О.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ПЕРСОНАЛУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ НИМ

Організація та планування роботи адміністративного персоналу є ключовим елементом ефективного управління в будь-якій компанії. Основними завданнями є забезпечення злагодженої роботи офісу, координація дій співробітників, облік часу та ресурсів, а також підтримка внутрішньої комунікації.

Сучасні вітчизняні компанії стикаються з викликами, такими як економічна нестабільність, війна, технологічні зміни та зміни в споживацьких уподобаннях. Для подолання цих викликів важливо розвивати персонал через стратегії навчання і розвитку. Це допомагає покращити навички співробітників, підвищити продуктивність, якість роботи та задоволеність працівників, що зменшує плинність кадрів та сприяє утриманню талановитих фахівців. Розвиток персоналу – це системний підхід для підвищення компетенцій працівників. Охарактеризовано три основні підходи до цього процесу: процесний, системний та функціональний. Основна мета розвитку – забезпечення компанії працівниками з необхідними знаннями для досягнення цілей.

Складові розвитку персоналу включають пошук і адаптацію співробітників, професійне навчання, оцінювання та атестацію, а також планування кар'єри. Важливою є класифікація методів розвитку за різними критеріями, такими як місце

навчання, рівень інноваційності, кількість залучених осіб, ступінь виробничої інтеграції та тривалість навчання.

Основні пункти щодо планування та організування:

1. Визначення мети – це допомагає зрозуміти, що потрібно досягти та як вимірювати успіх.

2. Аналіз ситуації – проведення оцінки наявних ресурсів, поточного стану справ, зовнішніх і внутрішніх факторів. Це допоможе зрозуміти сильні сторони, ризики та можливості.

3. Розробка стратегії – створення стратегії для досягнення мети з урахуванням доступних ресурсів, можливих ризиків і термінів виконання.

4. Встановлення пріоритетів – чітке ранжування завдань і проектів за важливістю та терміновістю для оптимального використання часу і ресурсів.

5. Складання плану дій – конкретні кроки, які необхідно зробити для досягнення поставлених цілей. План має включати терміни, відповідальних осіб і ресурси.

6. Організація ресурсів – визначення необхідних людських, фінансових, матеріальних та інформаційних ресурсів, а також ефективний їхній розподіл.

7. Координація дій – забезпечення синхронізації між різними завданнями та учасниками процесу, щоб уникнути дублювання зусиль і витрат часу.

8. Моніторинг і контроль – постійне спостереження за ходом виконання плану і коригування стратегії в разі необхідності. Контроль забезпечує, що діяльність відповідає поставленим цілям.

9. Оцінка результатів – після виконання плану важливо оцінити досягнуті результати, порівняти їх з початковими цілями та проаналізувати причини успіху або невдач.

10. Гнучкість і адаптація – планування повинне бути гнучким, щоб оперативно реагувати на зміни в середовищі або нові обставини. Це дозволяє швидко адаптувати план під нові умови.

11. Прив'язка до персоналу – зазвичай деякі співробітники стають незамінними через свої знання, навички або досвід, що може бути ризиком для компанії у випадку їхньої відсутності чи звільнення.

Висновок:

Організація та планування роботи адміністративного персоналу є основою ефективного управління в компанії. Це включає чітке визначення цілей, аналіз ресурсів, розробку стратегії, встановлення пріоритетів та ефективну координацію дій. Важливо також розвивати персонал через навчання і розвиток, що дозволяє підвищувати продуктивність і якість роботи, зменшувати плинність кадрів та утримувати талановитих співробітників. Гнучкість у плануванні та своєчасна адаптація до змін є ключовими для успіху в умовах сучасних викликів.

Література

1. *Розвиток персоналу/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.researchgate.net/>*

2. *Організування роботи відділу персоналу організацій та його функції/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/9952468/>*

3. *Управління персоналом: організація праці/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/13959/>*

Петрова В.О.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Цигилик Н.В.,
д.держ.упр., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Публічне управління відіграє ключову роль у забезпеченні сталого розвитку, оскільки воно виступає як механізм для розробки і реалізації політик, які сприяють збалансованому соціально-економічному розвитку з урахуванням екологічних потреб.

Директива №2464, що набула чинності 1 січня 2023 року, разом зі стандартами сталого розвитку ЄС, встановлює єдині вимоги до звітності щодо сталого розвитку для країн ЄС. Дослідження десяти найбільших українських підприємств показало, що половина з них використовують звіт про управління, затверджений Міністерством фінансів України. У статті пропонуються зміни до цього звіту в Законі «Про бухгалтерський облік», щоб підкреслити його зв'язок зі сталим розвитком [1].

Публічне управління зараз, характеризується:

1. Прозорістю і підзвітністю – громадськість потребує від урядових органів контролю їх діяльності та доступу до всієї інформації.

2. Цифровізацією – використання нових, цифрових технологій для покращення управління, послуг та взаємодії з громадянами.

3. Орієнтацією на результат – державні органи ставлять перед собою чіткі цілі та оцінюють свою ефективність за досягненням конкретних результатів, що спрямовані на вирішення суспільних проблем і задоволення потреб громадян.

4. Партисипацією (участь громадян) – важливим є залучення громадян до процесу прийняття рішень через громадські консультації, опитування та інші форми участі.

5. Інновацією – публічне управління постійно шукає нові рішення для підвищення ефективності та адаптації до змін, таких як глобалізація, зміни клімату та соціальні трансформації.

6. Міжсекторним партнерством – співпраця між урядом, бізнесом та громадянським суспільством стає дедалі важливішою для вирішення комплексних соціальних проблем.

Оскільки це все досягається, то і на рівні країни ми досягаємо поставлених цілей [2].

Показники виконання цілей сталого розвитку ООН для України [3]

Показник	Рік	
	2024	2030
Енергія, яка отримується з відновлювальних джерел/%	6	17
Частка сільського населення, що має доступ до покращених умов водовідведення і санітарії/%	2	80
Частка відходів, які захоронюються на полігонах/%	90	12,40
Викиди підприємств в атмосферне повітря/%	65	21,70
Частка територій зі статусом природно-заповідного фонду /га	3803	9095
Енергоємність економіки/%	44	22
Водні ресурси/%	4	12

Висновок. До 2030 року очікуються значні покращення. Відновлювані джерела енергії зростуть на 11%, знизивши комунальні витрати та покращивши екологію. Доступ сільського населення до покращених умов водовідведення зросте у 40 разів, а частка відходів на полігонах зменшиться на 35%, що позитивно вплине на ґрунти. Викиди підприємств знизяться на 77,6%, що покращить якість повітря. Природні заповідники розширять у 2,5 рази, а енергоємність економіки зменшиться вдвічі. Стан водних ресурсів покращиться у 3 рази. Публічне управління, для покращення цих показників, здійснює такі дії: створює соціальні державні структури, зокрема урядовий офіс координації впровадження ЦСР; приймає національні стратегії розвитку; фінансує інфраструктурні проекти, що покращують доступ до чистої води, енергії, освіти та охорони здоров'я; співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ООН, ЄС та Світовий банк, для реалізації проектів сталого розвитку.

Література

1. Інформація про сталий розвиток у звіті про управління. ResearchGate. URL: [<https://www.researchgate.net/>]
2. "Українські дороги: європейська якість за новітніми стандартами" // Голос України. URL: [<http://www.golos.com.ua/article/314756>]
3. Андреева Н.М. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах сталого розвитку. // Економіка і суспільство. 2023. №52. URL: [<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3593/3524>]

Петрова Д.О.,
студ. гр. УА-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Дорош І.М.,
док. філософії, доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

АДАПТАЦІЯ МІСІЙ ГРОМАД ДО НОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЙ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Актуальні соціально-політичні зміни в Україні, спричинені повномасштабним вторгненням, вимагають суттєвої адаптації місцевих громад до нових умов. Війна радикально змінила пріоритети як на національному, так і на місцевому рівнях, що породило низку викликів для них. Перш за все, це руйнування інфраструктури, вимушене переселення значної кількості людей, втрата робочих місць та економічна нестабільність. У цих умовах громадам доводиться шукати нові моделі функціонування та стратегічного розвитку, які б враховували нові соціальні та безпекові реалії.

Попередні місії, такі як залучення інвестицій чи розвиток туризму втратили актуальність через глибоку трансформацію пріоритетів у зв'язку з війною. В умовах постійної загрози руйнування існуючої інфраструктури, відсутності безпеки для іноземних інвесторів та значного зменшення кількості туристів, громади змушені переорієнтувати свої стратегії на виживання та підтримку базових соціальних функцій. Крім того, сучасні реалії вимагають від громад гнучкості у прийнятті рішень і швидкої адаптації до нових викликів, включаючи відбудову, інтеграцію внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та підвищення рівня безпеки.

Важливим аспектом адаптації громад є інтеграція ВПО, що створює соціальні виклики, пов'язані з наданням житла, працевлаштуванням, доступом до медичних та освітніх послуг. Окрім цього, громади стикаються з необхідністю адаптувати свої інституційні структури до нових вимог, включаючи покращення ефективності управління та підзвітності. Важливу роль відіграє впровадження стратегій децентралізації, що надає громадам більше автономії в ухваленні рішень. Проте це також вимагає додаткових ресурсів, зокрема, людських і фінансових [1].

Разом з тим, нові соціально-політичні реалії вимагають тіснішої співпраці між державою, громадами та міжнародними партнерами. Залучення міжнародної допомоги для відновлення інфраструктури та підтримки економічної активності стає критично важливим фактором для стійкості громад в умовах війни. Розвиток соціального капіталу, підвищення рівня довіри та солідарності всередині громад також є ключовими елементами їхньої адаптації.

Безперечно, сьогодні пріоритети громад зміщуються до посилення безпеки, кризового менеджменту і підтримки вразливих категорій населення, таких як ВПО, ветерани та постраждалі від війни. Попри це, громадам важливо також інтегрувати нові механізми співпраці з державними структурами та міжнародними партнерами, щоб ефективно залучати ресурси для відновлення і підтримки стабільності.

З перспективної точки зору, ключовим напрямком розвитку місій громад є підвищення їхньої стійкості до нових викликів, що включає як економічну диверсифікацію, так і вдосконалення кризового менеджменту та підготовку до надзвичайних ситуацій. У післявоєнний період відбудова інфраструктури та відновлення економіки потребуватимуть нових підходів до розвитку громад, орієнтованих на інновації та інтеграцію сучасних технологій. Стабільний розвиток місцевих громад у нових соціально-політичних умовах можливий лише за умови активної участі самих громадян у процесах прийняття рішень, посилення ролі місцевого самоврядування та створення умов для сталого розвитку в довгостроковій перспективі [2].

Отже, місцеві громади України змушені адаптуватися до нових викликів, зосереджуючись на відбудові інфраструктури, інтеграції ВПО та забезпеченні безпеки. Перший крок – адаптувати місії та стратегії громад до сучасних потреб. Попередні пріоритети, такі як економічний розвиток і туризм, поступаються місцем стратегіям виживання та стійкості. Ефективне управління, тісна співпраця з міжнародними партнерами і активна участь громадян стають критично важливими для сталого розвитку в умовах війни і післявоєнного відновлення.

Література

1. *Децентралізація як базовий підхід до ефективної відбудови України. (2024). Агенція відновлення та розвитку. URL: https://ard-ukraine.org.ua/articles/decentralizaciya-yak-bazoviy-pidhid-do-efektivnoyi-vidbudovi-ukrayini_*

2. *Територіальні громади в умовах воєнного стану: як забезпечити ефективне управління в контексті пріоритетів повоєнного розвитку. (2022). Громадський простір. URL: <https://www.prostir.ua/?news=terytorialni-hromady-v-umovah-vojennoho-stanu-yak-zabezpechty-efektyvne-upravlinnya-v-konteksti-priorytetiv-povojennoho-rozvytku>*

Пилипець В.М.,

студ. гр. УА-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Головачук М.І.,

док. філософії, асистент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

СУЧАСНІ ТРЕНДИ В УПРАВЛІННІ УНІВЕРСИТЕТАМИ: ПОТЕНЦІАЛ SMARTLP ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ТА РОЗВИТКУ

Сучасна система вищої освіти, як і глобальне суспільство в цілому, переживає етап стрімкої трансформації під впливом швидкого розвитку освітніх технологій та інформаційно-комунікаційних систем. Інтеграція цифрових рішень у навчальний процес прокладає нові шляхи до формування Smart-економіки, Smart-освіти та Smart-суспільства, що є фундаментом соціально-економічних відносин XXI століття [1].

Smart-суспільство передбачає інтелектуальну синергію людей, технологій та процесів, де кожний компонент системи взаємодіє через диджиталізацію та мере-

жеву інфраструктуру, створюючи оптимізоване середовище для ефективної взаємодії й розвитку [1; 2]. Університети повинні швидко реагувати на зміни й впроваджувати інноваційні рішення, засновані на наукових даних, щоб підвищити комфорт та ефективність навчального процесу для студентів. Одним із стратегічних рішень може стати запропонована нами концепція SmartLP – інноваційна смарт-платформа, спрямована на створення інтегрованого освітнього середовища, яке сприяє розвитку, комунікації та підтримці всіх учасників навчального процесу.

SmartLP має потенціал не лише покращити адміністративну ефективність, але й забезпечити гнучкість і зручність для студентів. Зокрема, автоматизація процесів бронювання простору для навчання та командної роботи, а також можливість відстежувати розклад заходів і доступність аудиторій у режимі реального часу – це важливі кроки до оптимізації управлінських процесів, а інтерактивні навігаційні системи дозволять спростити орієнтацію на території університету, сприяючи швидкій комунікації та більш продуктивному використанню часу.

Крім того, SmartLP дозволить університету впровадити безбар'єрний простір, що стане основою для підтримки інклюзивного освітнього середовища, де всі студенти, незалежно від їхніх фізичних можливостей, матимуть рівний доступ до ресурсів і просторів Львівської політехніки. Сенсорні кімнати сприятимуть психологічній підтримці та зниженню рівня стресу серед студентів, що в довгостроковій перспективі позитивно позначиться на їхньому емоційному стані та навчальній успішності. Простори для студентів із дітьми будуть важливим елементом підтримки студентів-батьків, забезпечуючи їм можливість поєднувати навчання з доглядом за дітьми, що відповідає сучасним підходам до соціальної підтримки студентів. Студентські кластери й простори для міждисциплінарної співпраці стимулюватимуть командну роботу, креативність і розвиток інноваційних ідей, що матиме вирішальне значення для підготовки студентів до роботи у швидкозмінних умовах ринку.

Запровадження VR-зон та автоматизованих студій для створення контенту відкриє нові можливості для інтерактивного навчання, креативності і розвитку навичок медіапродукції, що стане важливою складовою цифрової грамотності учасників навчального процесу. Еко-зони та «зелені» стіни створять здоровий мікроклімат, який позитивно вплине на продуктивність і загальне самопочуття, забезпечуючи гармонійне середовище для навчання та відпочинку.

Нарешті, ініціатива «Кава з викладачем», яку ми рекомендуємо до запровадження, має потенціал для розвитку неформальних комунікацій між студентами та викладачами, сприяючи покращенню академічної взаємодії. Вважаємо, такий формат може забезпечити студентам доступ до більш персоналізованих порад і підтримки, що дозволить ефективніше вирішувати освітні виклики поза межами традиційних занять. Зрештою, це може сприяти зниженню соціальних бар'єрів і створенню атмосфери взаємної підтримки та академічного співробітництва.

Отже, концепція SmartLP може стати інтегрованою моделлю управління університетом, орієнтованою на створення оптимізованих умов для навчально-виховного процесу, академічної взаємодії та комплексного розвитку студентів. Запровадження запропонованих інноваційних рішень сприятиме підвищенню

операційної ефективності освітнього середовища, покращенню комунікативної взаємодії між всіма стейкхолдерами навчального процесу, а також формуванню гнучкої, адаптивної та міждисциплінарної платформи для академічної співпраці між студентами, викладачами та адміністрацією університету.

Література

1. Лук'янова Ю. М., Комарь В. І. *Smart-середовище як складова навчання у ВНЗ*. 2019. URL: https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/8000/1/Smart-%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5_.pdf (дата звернення: 16.10.2024 р.).

2. *Розумна освіта для розумного суспільства*. URL: <https://smarteducatoin.blogspot.com/> (дата звернення: 05.10.2024 р.).

Погодицька Ю.А.,
студ. гр. ЗФ_УТП_2к (НАДС),
Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник – Берданова О.В.,
к.е.н., доцент кафедри регіональної політики

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ПРОЄКТІВ ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІЙ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Херсонська область – область у південній частині України в межах Причорноморської низовини. На північному заході межує з Миколаївською, на півночі – з Дніпропетровською, на сході – із Запорізькою областями України, на півдні по Сивашу і Перекопському перешийку – з Автономною Республікою Крим. Утворена 30 березня 1944 року. Територія складає 28,5 тис. км² (4,7% від території України). Херсонщина за площею займає сьоме місце серед інших областей України. Херсонська область складається з 49 територіальних громад (9 міських, 17 селищних та 23 сільських) та 5 районів (Бериславський, Генічеський, Каховський, Скадовський та Херсонський). Область налічує 656 населених пунктів. Чисельність населення станом на 01 січня 2022 року становила 1001,6 тис. осіб.

24 лютого 2022 року Росія розпочала повномасштабну війну проти України. Порушення української територіальної цілісності швидко засудила Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй, проте війна триває. Смерть та руйнування досягли масштабів небачених у Європі з часів Другої Світової, а вплив війни відчувається всюди – від українських родин, які втратили своїх рідних, до українських територіальних громад, які зазнали значних руйнувань.

Внаслідок повномасштабного вторгнення рф на Україну та після деокупації правобережної частини Херсонської області у звільнених 228 населених пунктах мешкає до 100 тис. осіб.

Станом на кінець 2023 року деокупована частина Херсонщини налічує 22 861 пошкоджений / зруйнований об'єкт інфраструктури, з них 20543 – приватних житлових будинки та 1030 багатоквартирних житлових будинків.

Через значний відтік мешканців в інші регіони України та за кордон, у тому числі дітей та молоді, призвело до розбалансування мереж сфер освіти, культури, спорту, охорони здоров'я.

В результаті перед громадами Херсонської області постали серйозні виклики, які можна подолати шляхом розробки та впровадження планів відновлення та розвитку територіальних громад, які повинні спиратися на більш розгорнутий аналіз того, якими мають стати громади після деокупації та військових дій та які інструменти та політики необхідно впровадити громаді задля досягнення цілей відновлення та розвитку.

Головна мета післявоєнного відновлення області полягає у створенні умов для повернення до нормального життя та розвитку економіки на постраждалій території. Це допоможе забезпечити мир та процвітання для людей, які проживають на цих територіях.

До ключових аспектів відновлення деокупованих територій, які повинні враховуватися та закладатися у програми та плани відновлення і розвитку, можна віднести:

1. Відновлення безпечних умов життєдіяльності. Першочерговою умовою початку відновлювальної діяльності є забезпечення контролю та безпечності перебування на території. Зокрема це стосується відновлення функцій поліції та ДСНС з підтримки правопорядку та запобігання насильству.

2. Відновлення критичної інфраструктури. Це основоположний крок відновлення, від якого залежать усі подальші заходи з відновлення громад у інших складових. В першу чергу потрібно відновити пошкоджену інфраструктуру, таку як: дороги, мости, залізниці, мережі електро-, тепло- та водозабезпечення, каналізації, заклади первинної медико-санітарної допомоги тощо. Відновлення інфраструктури повинно супроводжуватися розмінуванням територій, яке, в свою чергу, можливе лише після повного закінчення бойових дій.

3. Відновлення економічної активності та діяльності. Створення економічних передумов відновлення деокупованих територій також є важливим кроком. Це стосується відновлення та створення робочих місць, створення умов інвестування у місцеву інфраструктуру, розвитку місцевого виробництва, надання фінансової та технічної підтримки створення нових бізнес-одиниць, що, в кінцевому підсумку, призведе до збільшення доходів населення та податків територіальної громади.

4. Залученість місцевого населення. Для ефективного відновлення деокупованих територій необхідно враховувати думки місцевого населення та залучати його у процеси відновлення. Жителі громади повинні мати можливість впливати на процес відновлення та прийняття рішень. Участь місцевої спільноти може допомогти у створенні довгострокових програм, які відповідатимуть потребам місцевого населення. Відновлення також повинне включати реабілітацію населення, яке постраждало в результаті війни або було змушене покинути свої будинки. Це може включати різні програми та проекти з сприяння працевлаштуванню, надання житла і допомогу в отриманні медичного обслуговування.

Розробка та реалізація планів відновлення та розвитку територіальних громад повинні супроводжуватися якісно вищим рівнем партисипації та залучення усіх верств місцевого населення: громадськості (громадських активістів, громад-

ських організацій), представників бізнесу та суб'єктів підприємницької діяльності, посадових осіб органів місцевого самоврядування, мешканців, які знаходяться на території громади, та мешканців, які змушені тимчасово покинути власні домівки, тощо.

5. Міжнародна підтримка. Міжнародне співтовариство може допомогти у відновленні деокупованих територій, шляхом надання як фінансової, так і технічної допомоги. Необхідно задіяти міжнародні організації для забезпечення фінансової, технічної та економічної допомоги.

Література

1. Розпорядження начальника Бериславської міської військової адміністрації Від 06.07.2023 р. № 126 Про затвердження Плану відновлення та розвитку Бериславської міської територіальної громади на період 2023-2027 роки. https://berislav-mr.gov.ua/wp-content/uploads/2024/01/RONVA_126_23.pdf

2. Розпорядження начальника Високопільської селищної військової адміністрації від 27.06.2023 №305 «Про затвердження Плану відновлення та розвитку Високопільської селищної територіальної громади на період до 2027 року». URL: <https://kronau.gov.ua/docs/1457524/>

3. Розпорядження начальника Херсонської міської військової адміністрації №143р від 17.11.2022 «Про затвердження Програми відновлення Херсонської міської територіальної громади на 2022 рік». <https://miskrada.kherson.ua/wp-content/uploads/2022/11/17.11.2022-143-r.pdf>

4. Розпорядження начальника Херсонської міської військової адміністрації №614р від 25.10.2023 «Про затвердження Плану відновлення та розвитку Херсонської міської територіальної громади на період 2023 – 2027 роки». <https://miskrada.kherson.ua/wp-content/uploads/2023/10/614r-vid-25.10.2023-pro-zatverdzhennia-planu-vidnovlennia-ta-rozvytku-khmth-na-2023-2027.pdf>

5. Розпорядження начальника Херсонської обласної військової адміністрації від 02 травня 2023 року № 202 «Про розроблення проекту Програми комплексного відновлення Херсонської області на період до 2027 року». https://drive.google.com/drive/folders/1tKfHmEaумIagSlMo0p0bZX48OEdTEO_w

Приймак М.Р.,

студ. гр. ПУД-24,

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна.

Науковий керівник – Конотопцев О.С.,

к. держ. упр., доцент кафедри публічного управління та державної служби

УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ КРИЗИ ТА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Кризові ситуації та надзвичайні події, такі як пандемії, економічні кризи, природні катастрофи чи військові конфлікти, потребують негайної реакції держави та публічних органів управління. У таких умовах ефективність дій уряду, координація між різними рівнями влади та комунікація з населенням відіграють

вирішальну роль у мінімізації негативних наслідків і забезпеченні стабільності в суспільстві. Сучасні виклики, особливо в контексті пандемії COVID-19 та військової агресії проти України, висвітлили необхідність вдосконалення підходів до управління в умовах кризи та надзвичайних ситуацій.

Основні елементи управління в умовах кризи:

Першочерговим елементом управління в умовах кризи є оперативність прийняття рішень. Кризові ситуації вимагають швидких та чітких рішень, заснованих на достовірній інформації. У таких умовах роль керівних органів полягає в ефективній координації дій на національному та місцевому рівнях, мобілізації ресурсів та підготовці до можливих сценаріїв розвитку подій. Важливим аспектом є наявність чітких протоколів дій на випадок кризових ситуацій, які мають бути гнучкими та здатними до адаптації.

Другочерговим елементом управління в умовах кризи є міжвідомча координація та співпраця. У кризовій ситуації координація між різними державними органами, громадськими організаціями та приватним сектором є ключовою для подолання наслідків. Зокрема, приклад пандемії COVID-19 показав важливість об'єднання зусиль у медичній, економічній та соціальній сферах. Важливим також є обмін інформацією між державними структурами та місцевими органами влади для забезпечення оперативного реагування на локальні проблеми.

Важливим компонентом управління в умовах кризи є комунікація з громадянами. У кризові часи ефективна комунікація з населенням стає критично важливою для забезпечення довіри до урядових дій. Чітка та прозора інформаційна політика дозволяє уникнути паніки та дезінформації, а також сприяє консолідації суспільства. Держава має відповідати за регулярне інформування про заходи безпеки, ризики та прогнози, а також за надання рекомендацій для громадян щодо дій у конкретних умовах кризи.

Також не менш важливий компонент – адаптивність до нових викликів. Сучасні кризи часто є комплексними та непередбачуваними, тому державні органи повинні бути готові до швидкої адаптації своїх стратегій та планів дій. Наприклад, війна в Україні стала прикладом того, як публічне управління мало перебувати своєю роботою, забезпечити швидке реагування на воєнні загрози та підтримку постраждалих громадян, а також шукати нові моделі міжнародної допомоги та координації.

Надзвичайно важливою для управління в умовах кризи є залучення міжнародної підтримки. У кризових ситуаціях міжнародна співпраця може значно підвищити ефективність реагування. У контексті війни в Україні важливою є роль міжнародних організацій, таких як ООН, НАТО та ЄС, а також міжнародних гуманітарних ініціатив. Спільні проекти щодо постачання гуманітарної допомоги, відновлення інфраструктури та зміцнення оборонних можливостей стають важливим елементом стабілізації ситуації.

Таким чином управління в умовах кризи та надзвичайних ситуацій вимагає системного підходу та готовності до швидких і адекватних дій. Важливою є не лише ефективна внутрішня організація державних інституцій, але й їхня спроможність

до гнучкої адаптації, координації на міжнародному рівні та налагодження комунікацій з населенням. Україна, перебуваючи в умовах військової агресії та викликів сучасного світу, демонструє необхідність поглиблення реформ в управлінні кризами, щоб підвищити стійкість держави та суспільства до майбутніх викликів.

Література

1. Гуменюк Б.І. *Публічне управління у кризових ситуаціях: досвід та перспективи розвитку*. – Київ: НАН України, 2022. – 210 с.

2. Денисенко П.В., Ляшенко О.М. *Кризовий менеджмент: особливості публічного управління у воєнний час*. Журнал публічного управління, 2023, с. 15-28.

3. Соловйов Д.І. *Ефективність державних інституцій під час пандемії COVID-19 в Україні*. Науковий вісник публічного управління, 2021, с. 85-98.

4. Ткачук С. *Міжнародна допомога в умовах кризових ситуацій: досвід України*. Вісник дипломатії та міжнародних відносин, 2022, с. 45-58.

Радевич А.А.,

студ. гр. УАі-41,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Зеленко В.А.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

АНАЛІЗ ДОСВІДУ САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ В РОЗРІЗІ ЕЛЕКТРОННОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В сучасну епоху стрімких цифрових змін, уряди у всьому світі усвідомлюють необхідність використання цифрових технологій для підвищення ефективності та доступності своїх послуг. Саудівська Аравія, країна Перської затоки, досягла значного прогресу у діджиталізації своїх державних операцій.

«Бачення Саудівської Аравії 2030» – амбітна урядова ініціатива, яка має на меті надання безперервних та ефективних цифрових послуг для жителів та резидентів країни. Вона передбачає надання пріоритету цифровій трансформації для покращення урядових послуг та вдосконалення якості життя мешканців. Країна зосереджується на розробці нових та розширенні наявних послуг електронного урядування, аби полегшити доступ до урядових онлайн-послуг, зменшити бюрократію та загалом покращити процедуру надання послуг.

Саудівська Аравія стрімко розвиває державні електронні послуги. У 2022 році країна посіла 31 місце у світовому рейтингу країн світу з точки зору розвитку електронного урядування, в той час як Україна – 46 [1, с. 220]. А вже у 2024 році – 6 місце у світовому рейтингу країн за індексом розвитку електронного урядування (EGDI) із показником 0,9602, обійшовши країну-сусіда Об'єднані Арабські Емірати (для порівняння: Україна посіла 30 місце, індекс – 0.8841). [2]

Оскільки цифрове управління країни уже давно відіграє провідну роль в урядових програмах діджиталізації, Саудівський уряд ще у 2012 році розробив платформу «Absher» [3] – онлайн-портал та мобільний додаток, який пропонує безліч урядових

послуг для жителів та резидентів, дозволяє їм в будь-який момент використовувати та розпоряджатися офіційними документами, включно з посвідченнями особи, паспортами та водійськими посвідченнями. Така цифрова платформа оптимізує адміністративні процедури та сприяє зручності користувачів.

У 2019 році країна представила спеціальний портал «Balady» [4], який створений з метою надання державних електронних послуг з використанням передових технологій, щоб спростити і раціоналізувати адміністративні процеси і зробити їх більш доступними для громадян. Цей портал дозволяє громадянам та бізнес-структурам здійснювати муніципальні транзакції онлайн, у тому числі подання запитів на дозволи, платежі та реєстрацію різних документів.

Саудівська Аравія також впровадила передові системи ідентифікації у своїх програмах, які працюють як офіційні документи з ідентифікації. Люди можуть подаватися на ID-картки через онлайн-платформи або акредитовані центри обслуговування.

Ефективне управління системою дорожніх штрафів – це ще один аспект програми урядової діджиталізації. Система Саудівської Аравії під назвою «Sadat» заслуговує на особливу увагу через свій розширений функціонал. Якщо у фізичних осіб наявні великі судові борги, система автоматично блокує їхні рахунки, забезпечуючи миттєве дотримання законодавства. В країні процес нарахування дорожніх штрафів є автоматизованим або, у певних випадках, напівавтоматизованим, що мінімізує бюрократичні затримки та покращує дотримання виплат порушниками.

Окрім того, вагомим прикладом, який демонструє ефективність цифрових інструментів, стало управління пандемією COVID-19. Уряд Саудівської Аравії у співпраці з Міністерствами охорони здоров'я розробив додаток щоб відслідковувати та контролювати стан здоров'я жителів. «Tawakkalna» [5], створений Саудівською Аравією, дозволив урядам швидко вживати заходів, як-от впроваджувати заборону на відвідування публічних місць, виходячи зі статусу особи в додатку, ефективно контролювати поширення вірусу та процес вакцинації.

Сьогодні Саудівська Аравія – одна з найбільш діджиталізованих країн Перської затоки. Застосовуючи амбітні стратегії та інноваційні платформи, країна вже стала лідером у розвитку електронного урядування. Вона використовує передові технології у спрощенні адміністративних процесів та наданні безперебійних цифрових послуг своїм населенням.

Література

1. *United Nations. E-Government Survey 2022. The Future of Digital Government.* URL: <https://desapublications.un.org/sites/default/files/publications/2022-09/Web%20version%20E-Government%202022.pdf>
2. *United Nations. E-Government Development Index.* URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/MSQ2024/Saudi%20Arabia%20-%20MSQ2024.pdf>
3. *About Absher. Absher* URL: <https://www.absher.sa/wps/portal/individuals/static/footer/about>
4. *Home | Balady Platform.* URL: <https://balady.gov.sa/en>
5. *Tawakkalna.* URL: <https://ta.sdaia.gov.sa/index-en.html>

Рудник І.О.,
студ. гр. УАі-41,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Зеленко В.А.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ

Впровадження систем електронного документообігу залишається актуальним питанням у нашій країні протягом багатьох років. Електронний документообіг є інструментом для організації та управління інформацією, а також каталізатором для управління знаннями та безперервного вдосконалення. Безсумнівно, що ефективність публічного управління та адміністрування значною мірою залежить від швидкості виконання завдань, пов'язаних зі створенням, відправленням, отриманням, обробкою, передачею та зберіганням електронних документів. Системи електронного документообігу підвищують продуктивність роботи, скорочують час, необхідний для вирішення завдань органів публічного управління.

Системи електронного документообігу – це складний комплекс технічних та організаційних рішень, що сприяє збереженню й оптимальному використанню людських ресурсів, а також підвищенню ефективності управління потоками корпоративної документації та інформації. Впровадження таких систем підвищує прозорість управлінських процесів, оскільки всі дії з документами фіксуються та можуть бути відстежені, що сприяє більшій підзвітності [1].

Головною перевагою системи електронного документообігу є захист документів, можливість відстежувати всі операції з ними (хто, коли і що саме робив з документом), підписувати документи за допомогою кваліфікованого електронного підпису (КЕП), удосконаленого електронного підпису (УЕП) або хмарних підписів. Крім того, вони дозволяють повністю організувати віддалену роботу з документами [2].

Сьогодні використання електронного документообігу в діяльності органів публічного управління здійснюється за такими напрямками:

- розвиток систем електронного документообігу, локальних інформаційних мереж, а також впровадження стандартів для діловодства та документообігу;
- пріоритетне використання алгоритмів і програм з відкритими та загальнодоступними текстами; розвиток системи міжвідомчого електронного документообігу тощо [3].

Для впровадження електронного документообігу в Україні створено нормативно-правову базу, що забезпечує організацію відповідних процесів та дотримання вимог до оформлення документів. Вона включає уніфікацію систем організаційно-розпорядчої документації та розробку єдиної державної системи діловодства. Основу цієї правової бази складають два ключові закони: "Про електронні документи та електронний документообіг" і "Про електронний цифровий підпис". Також прийнято низку постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, які уточнили правовідносини в цій сфері, врегулювавши взаємодію між

суб'єктами і визначивши організаційно-правові засади використання електронних документів [4].

Не зважаючи на ряд переваг, електронний документообіг стикається з деякими проблемами. Зокрема, низький рівень цифрової грамотності серед працівників, особливо у регіонах, може впливати на ефективність впровадження таких систем. Важливим питанням залишається також забезпечення належного рівня безпеки та захисту даних, зокрема, протидії кіберзагрозам і гарантування конфіденційності інформації. Перспективи електронного документообігу полягають у подальшій автоматизації управлінських процесів та підвищенні ефективності роботи організацій. Також можна очікувати вдосконалення міжвідомчої взаємодії, спрощення доступу до послуг для громадян і підвищення прозорості діяльності державних органів.

Література

1. Білик О. Сучасні підходи до впровадження електронного документообігу у систему державного управління. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування»*. 2023. № 4. С. 38–45. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2023-4.06>

2. Електронний документообіг: системи, види, особливості впровадження та як він працює в Україні. *InBase*. URL: <https://inbase.com.ua/elektronnyj-dokumentobig-systemy-vydy-osoblyvosti-vprovadzheniya-ta-yak-vin-praczuuye-v-ukrayini/>

3. Копняк К. Електронний документообіг в публічному управлінні: проблеми впровадження та перспективи. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. No10. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1798>.

4. Електронний документообіг та захист інформації. URL: https://epidruchniki.com/content/2157_164_elektronnij_dokumentobig_ta_zahist_informacii.html.

Різник О.О.,

студ. гр. УА-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Корчинська О.О.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ЛІДЕРСТВО В УМОВАХ ВІЙНИ

Лідерство в умовах війни має вирішальне значення для підтримки стійкості держави та ефективного функціонування державних інституцій. У цей період на лідерів покладається відповідальність за ухвалення стратегічних рішень, координацію зусиль та підтримання морального духу суспільства. Проте існують численні перешкоди та виклики, які ускладнюють виконання цих завдань.

В умовах війни лідери стикаються з постійними викликами, що стосуються як зовнішнього середовища, так і внутрішньої структури держави. Основні пере-

шкоди включають нестабільність та непередбачуваність подій, обмежені ресурси, підвищений рівень соціальної напруженості, а також зниження довіри громадян до влади. Крім того, високий тиск, що здійснюється на керівників державних органів, ускладнює процес прийняття виважених рішень.

«Лідерство під час війни – не те, чого можна навчитись в університеті чи на MBA (master of a business administration), воно формується з досвідом» [1].

Лідерство в умовах війни має особливості, які відрізняють його від мирного часу. Перш за все, це потреба у швидкому реагуванні на кризи, готовність ухвалювати непопулярні, але необхідні рішення та забезпечення національної єдності. Успішні лідери в умовах війни здатні надихати суспільство та ефективно комунікувати.

Війна є екстремальним випробуванням, де лідеру потрібно зберігати рівновагу між фізичною витривалістю та моральними принципами. Лідер має бути джерелом сили для своєї команди, вміти передавати віру в перемогу навіть в умовах постійної загрози, демонструючи особистий приклад стійкості й відваги, що є ключовим аспектом лідерства воїна. [2].

Ми уперше за 300 років опановуємо свою суб'єктність, в тому числі у бізнесі, і таким чином звільнюємося. Якщо люди будуть це усвідомлювати, формуватимуть саме таку корпоративну культуру, ми отримаємо дійсно унікальну специфіку нашого українського переможного лідерства. Ми отримаємо власне обличчя: так само як є німецьке, американське, японське чи французьке лідерство, з'явиться й українське. Переможне українське лідерство як готовність до вольового акту, коли ми дійсно цінуємо і розуміємо себе. Ми кмітливі, цікаві, швидкі на рішення, готові боротися за свої ідеї. І якщо наші лідери в бізнесі будуть готові осмислювати себе у глобальному сенсі, розуміючи, що їхнє персональне лідерство у їхньому бізнесі є часткою спільного громадянського лідерства, тоді ми отримаємо Україну іншого рівня [3].

Війна в Україні знову продемонструвала, що хороше лідерство має значення. Вона дала багато уроків, хоча майже в кожному випадку це не нові уроки. Але незалежно від того, чи це був український президент, чи власник маленького бізнесу, який виконував свої обов'язки, вміння лідерів забезпечило необхідний фундамент для успіху там, де він був досягнутий. І хоча деякі якості хороших лідерів продовжують розвиватися, як і завжди, виявлення та виховання хороших лідерів залишається основою ефективних сучасних інституцій [4].

Лідерство в умовах війни потребує адаптивності, стратегічного мислення та здатності ефективно взаємодіяти з різними суб'єктами державного управління. Переборення структурних перешкод можливе завдяки реформам у державному управлінні, розвитку горизонтальних зв'язків між органами влади та залученню громадян до процесів ухвалення рішень. Цей підхід сприяє підвищенню ефективності управління в кризових ситуаціях та зміцненню довіри до державних інституцій.

Література

1. Дзанеллі А. Посилання: <https://forbes.ua/leadership/liderstvo-pid-chas-viyni-ne-te-chogo-mozhna-navchitis-v-universiteti-chi-na-mba-vono-formuetsya-z-dosvidom-27102023-16814>

2. Зелінський А. “Анатомія воїна: дух, шлях, сила”. Посилання: <https://abuk.com.ua/catalog/books/4184?web=1>

3. Зеленін В. “Переможне лідерство: трансформації під час війни”. Посилання: <https://mim.kyiv.ua/news/peremojne-lderstvo-transformac-pd-chas-vyni-mim-toolbox>

4. Раян М. “Лідерство у сучасній війні”. Посилання: https://ipress.ua/articles/liderstvo_u_suchasniy_viyni_uroky_z_ukrainy_chastyna_2_mik_rayan_359425.html

Сачук Ю.В.,
студ. гр. УА-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Карковська В.Я.,
д.держ.упр., професор кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

АДМІНІСТРАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ЕКОСИСТЕМИ ТА АДАПТИВНЕ ЛІДЕРСТВО В ОСВІТІ

Ми живемо у світі, де цифровізація змінює всі аспекти життя, зокрема й освіту. Традиційні підходи до адміністративного менеджменту більше не працюють, і на їхнє місце приходять цифрові екосистеми, що вимагають нового, більш гнучкого лідерства.

Екосистемний підхід суттєво трансформує освітні процеси, орієнтуючи їх на принципи взаємозв'язку й співпраці, дозволяючи відходити від традиційних ієрархічних моделей управління до мережових структур, заснованих на добровільному співробітництві та спільному розвитку [1, с. 37]. Хмарні технології, AI (штучний інтелект) та Big Data (великі дані) стають основними інструментами, які дозволяють моніторити успішність студентів і створювати більш прозорі та адаптивні системи управління.

Перехід до адаптивного лідерства в умовах цифровізації стає критично важливим для ефективного адміністративного менеджменту в освіті. Адаптивне лідерство – це стиль керування, який допомагає керівникам бути гнучкими, оперативними та ефективними в умовах швидких змін [2]. Лідери мають не лише керувати змінами, але й активно їх впроваджувати, працюючи з командами викладачів і співробітників.

Отже, цифрові екосистеми дають можливість створювати більш інтегровані, гнучкі та результативні заклади освіти, а адаптивне лідерство, у свою чергу, дозволяє ефективно використовувати ці системи для підвищення якості освітнього процесу.

Література

1. Слюсаренко Н., Кохановська О. Цифрові екосистеми в освіті. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені ТГ Шевченка,

170-171 (14-15). 2021. С. 37-43. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/download/261/281> (дата звернення: 24.10.2024).

2. Адаптивне лідерство – What is it?. URL: <https://www.myroniuk.com/adaptiveleadership/> (дата звернення: 20.10.2024 р.).

Сметана Я.І.,
студ. гр. УАі-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Цигилик Н.В.,
д.держ.упр., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Корупція має великий негативний вплив на економічний стан та розвиток держави, адже втрачені кошти з держбюджету могли б бути використані на оборону, відбудову інфраструктури, соціальний розвиток та мультиплікаційний економічний ефект. Станом на 2024 рік корупція є однією з найбільших загроз для існування незалежної України і найбільше вона проявляється у сфері оборони, де зазвичай державні органи більш вразливі до корупції через їх централізовану систему, тісні відносини між галуззю та урядом, великі видатки з держбюджету та секретність для національної безпеки [1]. Це все дуже ускладнює процес як громадського, так і нагляду журналістів та антикорупційних органів. Особливо у воєнний час, адже тоді доступ до інформації в оборонній сфері стає ще менш доступнішим.

Головними причинами корупції в публічному управлінні в Україні є системна слабкість державних інститутів яка проявляється у недостатній ефективності правоохоронних та судових органів, а також органів фінансового контролю, ускладнює виявлення та покарання корупційних дій [2]. У нашій країні існує порочне коло, коли, через підкупних суддів чи інших посадових осіб, що беруть участь у процесі доведення посадової особи, що звинувачується в корупції до відповідальності, ця ж особа може уникати покарання або отримувати незначні санкції. Таке порочне коло дає можливість для інших недоброчесних посадовців легко продовжувати хабарництво та інші корупційні діяння, адже не існує гарантованого покарання.

Так, попри наявність великої системи антикорупційних органів, ефективність боротьби з корупцією все ще низька через: відсутність координації та взаємодії між органами через недосконале нормативно-правове регулювання, дублювання діяльності органами один одного, некваліфікованих або підкупних службовців в окремих органах.

Результати соціологічного опитування, що проводились соціологічною службою Центру Разумкова з 22 лютого по 1 березня 2023 року [3]. можуть продемонструвати таке ставлення українців до проблеми корупції в державі: на питання «наскільки добре чи погано влада справляється з боротьбою з корупцією,

переважними відповідями були «скоріше, добре справляється» 33,3%, та «скоріше, погано справляється» 35,6%; тільки 4,9% опитувачів відповіли «дуже добре справляється», а інша частина надала негативну або невизначену відповідь. Щодо балансу довіри/недовіри до державних органів, то тут ситуація наступна: Спеціалізована антикорупційна прокуратура (-8,1%), Національне агентство з питань запобігання корупції (-10,9%), Суди (-34,1%), Державний апарат (чиновники) (-38,4%). За індексом сприйняття корупції у 2023 Україна отримала 36 балів із 100 можливих, що на 4 бали більше ніж 2021 року [4]. Тобто простежується позитивна тенденція.

Хоча слід визнати, що за останні декілька років антикорупційні справи завершувались успішно завдяки пильній увазі журналістів та активістів, що висвітлювали бездіяльність або погану діяльність антикорупційних і правоохоронних органів щодо деяких справ. Тому найвагомим рушієм для боротьби з корупцією у публічній сфері на даний час є загальна увага, активна участь та тиск з боку суспільства, який не дає змоги хабарникам і іншим нечесним посадовцям займатись своїми тіншовими аферами. Також потрібно вимагати зміни законодавства, наприклад повного скасування «Правок Лозового», що рятують багатьох обвинувачуваних від відповідальності.

Література

1. «Корупція як фундаментальна загроза миру та безпеці», Щирич О.С. – URL: https://dspace.library.khai.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/7178/P93_99.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. Сучасний стан корупції у сфері публічного управління та адміністрування в Україні, Бондар М.В. – URL: https://sspi.edu.ua/images/2024/docs/nauka/konf/31.05/Book_Tom_2_5136c.pdf#page=150
3. Оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади, довіра до соціальних інститутів, Разумков центр – URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-liutyi-berezen-2023r>
4. Індекс сприйняття корупції, Transparency International – URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/>

Снітко Д.О.,
студ. гр. УААМ-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Яремко І.І.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ МОТИВАЦІЇ І СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЧИННИКА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Формування механізму мотивації та стимулювання працівників є однією з ключових умов забезпечення ефективної діяльності організації в сучасних умовах. Зростаюча конкуренція на ринку праці та зміни в поведінці працівників вимагають від роботодавців застосування нових підходів до управління мотивацією. Як зазначає Іваненко [1], правильно розроблена система мотивації не лише підвищує продуктивність праці, але й зменшує плинність кадрів, що дозволяє компанії зосередитися на досягненні стратегічних цілей. Метою цього дослідження є визначення ефективних механізмів мотивації та стимулювання працівників як чинника підвищення ефективності організації та аналіз їхнього впливу на залучення та утримання кадрів.

Мотивація та стимулювання працівників – це процеси, які включають створення умов для задоволення їхніх потреб і стимулювання до продуктивної праці. Мотивація орієнтована на внутрішні фактори, такі як бажання самореалізації та відчуття задоволення від виконання роботи, тоді як стимулювання базується на зовнішніх факторах, як-от матеріальні винагороди та кар'єрне зростання [7]. Згідно з моделлю Герцберга [3], мотиваційні фактори (досягнення, визнання) і гігієнічні фактори (умови праці, заробітна плата) мають різний вплив на задоволеність роботою. Тому успішне формування механізму мотивації передбачає збалансоване поєднання обох типів факторів.

Правильно організований механізм мотивації має вирішальне значення для підвищення ефективності роботи персоналу та забезпечення сталого розвитку організації. Василенко [2] зазначає, що системний підхід до стимулювання працівників включає розробку системи винагород, визнання досягнень та можливостей професійного розвитку, що значно знижує ризик демотивації та зменшує плинність кадрів. Наприклад, впровадження програм нематеріального стимулювання, таких як гнучкий графік роботи, програми навчання та кар'єрного зростання, сприяють зростанню задоволеності працівників.

Мотивація працівників є багатогранним процесом, що охоплює як внутрішні, так і зовнішні стимули, які спонукають працівників до досягнення поставлених цілей. Існує кілька класичних теорій мотивації, які є основою для розробки механізмів мотивації в сучасних організаціях. Згідно з теорією Маслоу [6], мотивація ґрунтується на задоволенні п'яти базових потреб: фізіологічних, у безпеці, соціальних, у визнанні та потреб у самореалізації. Застосування цієї теорії в управлінні персоналом передбачає створення таких умов праці, які б задовольняли базові потреби

працівників і поступово стимулювали їх до досягнення вищих рівнів самореалізації. Наприклад, забезпечення комфортних умов праці та справедливої заробітної плати сприяє задоволенню фізіологічних і безпекових потреб, тоді як можливості професійного зростання та визнання досягнень мотивують до самореалізації.

Таким чином, для формування ефективного механізму мотивації слід забезпечити належний рівень усіх перелічених факторів та приділяти увагу розвитку мотиваційних стимулів. Ефективне стимулювання працівників включає використання як матеріальних, так і нематеріальних заохочень. Матеріальні стимули, такі як бонуси, премії, соціальні пакети та інші форми фінансового заохочення, є традиційним способом стимулювання працівників. Вони дозволяють швидко досягти зростання продуктивності, особливо в умовах, коли фінансовий компонент є ключовим мотиватором для працівників [1]. Однак залежність виключно від матеріальних стимулів може призвести до зниження мотивації, якщо працівники не бачать можливостей для особистого розвитку чи кар'єрного зростання.

Нематеріальні стимули, такі як визнання досягнень, можливості навчання, гнучкий графік роботи, участь у прийнятті рішень та інші форми визнання, стають дедалі важливішими, особливо в умовах сучасної економіки знань [5]. Вони сприяють формуванню позитивної атмосфери в колективі, підвищенню задоволеності та лояльності працівників. Організації, які використовують нематеріальні форми стимулювання, зокрема надають можливості для участі у проєктній діяльності та забезпечують зворотний зв'язок, досягають більш високих показників утримання персоналу.

Таким чином, формування механізму мотивації та стимулювання працівників є необхідною умовою для забезпечення високої ефективності організації. Врахування як внутрішніх, так і зовнішніх мотиваторів, а також поєднання матеріальних і нематеріальних стимулів дозволяє створити збалансовану систему, яка задовольняє потреби працівників і сприяє досягненню стратегічних цілей компанії. Ключовими аспектами цього процесу є підтримка належного рівня гігієнічних факторів (заробітна плата, умови праці) та розвиток можливостей для самореалізації працівників через визнання та професійний розвиток.

Література

1. *HR-експерти. (2023). Аналітичний огляд: мотиваційні фактори та їх вплив на задоволеність працівників в Україні. Київ: Ukrainian HR Community.*
2. *Василенко, А. О. (2022). Системний підхід до мотивації персоналу: інноваційні рішення. Сучасні проблеми економіки та управління, 1(32), 28-34.*
3. *Герцберг, Ф. (1959). The Motivation to Work. New York: John Wiley & Sons.*
4. *Іваненко, М. В. (2022). Формування механізмів мотивації працівників на підприємствах: сучасний підхід. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», 5(10), 45-49.*
5. *Коваль, Р. П. (2023). Використання нематеріальних стимулів для підвищення мотивації працівників у сучасних умовах. Економіка та менеджмент підприємства, 14(2), 62-69.*

6. Маслоу, А. Г. (1943). *Теорія мотивації та особистості*. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.

7. Петренко, Л. М. (2021). *Розробка системи стимулювання персоналу для підвищення продуктивності*. *Вісник економічної науки України*, 2(38), 55-60.

Снітко К.О.,

студ. гр. УААМ-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Яремко І.І.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

HR-БРЕНДИНГ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ СУЧАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

HR-брендинг відіграє суттєву роль у формуванні привабливого іміджу роботодавця, що є критичним фактором для залучення та утримання кваліфікованих працівників в умовах зростаючої конкуренції на ринку праці. Як зазначає Петренко[3], HR-брендинг є інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємства, що допомагає створити привабливий образ роботодавця серед потенційних та чинних працівників.

Метою даного дослідження є визначення значущості HR-брендингу в системі управління персоналом сучасної організації та аналіз його впливу на рівень мотивації та лояльності працівників. В умовах дефіциту висококваліфікованих кадрів та зростання очікувань працівників HR-брендинг набуває особливого значення як інструмент забезпечення довгострокових трудових відносин та підвищення конкурентоспроможності організацій на ринку праці.

HR-брендинг є невід'ємною складовою системи управління персоналом, що забезпечує привабливий імідж організації як роботодавця серед потенційних кандидатів та чинних працівників. Він спрямований на створення позитивного внутрішнього середовища, яке підкріплює цінності компанії, забезпечує мотивацію співробітників та сприяє їхньому професійному розвитку [1]. Важливим елементом HR-брендингу є концепція ціннісної пропозиції роботодавця (Employer Value Proposition, EVP), яка допомагає організації чітко формулювати свої переваги на ринку праці, задовольняючи очікування персоналу та залучаючи талановитих фахівців. Розуміння та ефективне застосування теоретичних аспектів HR-брендингу дозволяє компаніям підвищувати свою конкурентоспроможність на ринку праці та зміцнювати довгострокові трудові відносини.

HR-брендинг виступає важливим інструментом у залученні та утриманні персоналу, оскільки впливає на формування корпоративної культури та створює позитивний імідж роботодавця на ринку праці. Він сприяє залученню талановитих кандидатів, які поділяють цінності компанії, через прозорість корпоративної культури та позитивний образ у соціальних мережах і спеціалізованих платформах. Аналітичний огляд [4] свідчить про важливість розвитку

HR-бренду як для залучення, так і для утримання працівників, що підвищує конкурентоспроможність організації. Успішні приклади HR-брендингу демонструють важливість чіткої ціннісної пропозиції (EVP), ефективного використання комунікаційних каналів та побудови довірливих стосунків з працівниками.

Цифрові технології значно трансформували підходи до HR-брендингу, створюючи нові можливості для просування іміджу компанії як привабливого роботодавця. Соціальні мережі та спеціалізовані онлайн-платформи, такі як LinkedIn та Glassdoor, дозволяють організаціям демонструвати корпоративну культуру та цінності, залучаючи увагу потенційних кандидатів [2]. Важливим елементом цього процесу є публікація відгуків, корпоративні блоги та тематичні публікації, які допомагають формувати довіру до роботодавця. Особливого значення HR-брендинг набуває в умовах дистанційної роботи та гібридних моделей зайнятості, коли підтримка згуртованості команди та залученості працівників вимагає активного використання цифрових інструментів для комунікації та формування відчуття приналежності до компанії.

Практичне дослідження HR-брендингу в сучасних організаціях показало, що сильний HR-бренд значно підвищує рівень задоволеності працівників та знижує плинність кадрів. Опитування виявили, що працівники, які ідентифікують себе з цінностями компанії, демонструють вищу лояльність і готовність залишатися в організації на тривалий термін, тоді як негативний досвід сприяє бажанню змінити місце роботи [1]. Організації, що розвивають ціннісну пропозицію роботодавця (EVP) та активно залучають працівників до формування корпоративної культури, досягають більш високих показників задоволеності персоналу, що підтверджує ефективність інвестування у HR-брендинг.

Отже, HR-брендинг є ключовим елементом у системі управління персоналом сучасних організацій, що сприяє залученню талановитих кандидатів, утриманню висококваліфікованих працівників та зміцненню корпоративної культури. Ефективна реалізація HR-брендингу, зокрема через розвиток ціннісної пропозиції роботодавця (EVP) та активне використання цифрових платформ, підвищує рівень задоволеності працівників і зменшує їхню плинність. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню продуктивності та загальної конкурентоспроможності організації на ринку праці. Таким чином, HR-брендинг стає невід'ємним інструментом для побудови позитивного досвіду працівників та забезпечення стабільного розвитку організації в умовах сучасних викликів та глобальних змін.

Зважаючи на значення HR-брендингу в умовах швидких змін ринку праці, організаціям варто приділяти особливу увагу формуванню позитивного іміджу роботодавця, який відповідає очікуванням як наявних, так і потенційних працівників. Використання сучасних цифрових інструментів, таких як соціальні мережі та платформи для відгуків, дозволяє компаніям ефективно комунікувати свої цінності, досягнення та пропозиції, створюючи прозорий та привабливий образ роботодавця. Водночас, успішний HR-брендинг ґрун-

тується на внутрішніх процесах, що включають розвиток корпоративної культури, підтримку кар'єрного зростання та забезпечення комфортних умов праці для співробітників.

Література

1. Василенко, А. О. (2022). Вплив HR-бренду на формування корпоративної культури в українських компаніях. *Сучасні проблеми економіки та управління*, 1(32), 28-34.
2. Коваль, Р. П. (2023). Аналіз впровадження HR-брендингу в українських IT-компаніях. *Економіка та менеджмент підприємства*, 14(2), 62-69.
3. Петренко, Л. М. (2021). HR-брендинг як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Вісник економічної науки України*, 2(38), 55-60.
4. HR-експерти. (2023). Аналітичний огляд: як HR-брендинг впливає на задоволеність працівників у компаніях України. Київ: Ukrainian HR Community.

Станько Л.І.,

студ. гр. УАі-41,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Зеленко В.А.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ В КОНТЕКСТІ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕРЖАВИ

На сьогоднішній день питання підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері зайнятості є вкрай актуальним. Державна служба зайнятості України (ДСЗ) відіграє у цих процесах ключову роль. У контексті розвитку електронного урядування та цифровізації державних послуг, ДСЗ активно впроваджує інноваційні підходи до своєї діяльності. Метою цього аналізу є оцінка функціонування ДСЗ в контексті розбудови електронного самоврядування в Україні.

Одним з головних напрямків трансформації ДСЗ є розвиток електронних сервісів. В Україні впроваджено Єдину інформаційно-аналітичну систему ДСЗ, яка забезпечує автоматизацію процесів надання послуг [1]. Це дало змогу оптимізувати діяльність центрів зайнятості та підвищити якість обслуговування населення. Важливим кроком стало впровадження на сайті ДСЗ електронного кабінету безробітного та роботодавця. Через нього людина може подати заяву на отримання статусу безробітного, оформити допомогу по безробіттю, переглядати вакансії та розміщувати резюме [2].

Інтеграція інформаційних систем ДСЗ з іншими державними реєстрами та базами даних сприяє підвищенню ефективності надання послуг. Зокрема, налагоджено електронну взаємодію з Пенсійним фондом України, Державною податковою службою, що дозволяє оперативно отримувати необхідну інформацію

для призначення допомоги по безробіттю [3]. Це значно спрощує процедури та мінімізує потребу у наданні додаткових документів від громадян.

Важливим аспектом діяльності ДСЗ є сприяння професійному навчанню та підвищенню кваліфікації безробітних. Для цього було надано можливість отримання сертифікату на навчання (безкоштовно) для зареєстрованих безробітних за згодою їх кар'єрного радника або ваучера для вразливіших категорій населення. У цьому напрямку активно впроваджуються елементи дистанційного навчання та онлайн-курсів. Це збільшує можливості для здобуття нових навичок та перекваліфікації.

Водночас, функціонування ДСЗ в умовах електронної держави стикається з низкою проблем. Зокрема, необхідне постійне оновлення технічної інфраструктури та підвищення цифрової компетентності працівників служби. Важливим завданням залишається забезпечення захисту персональних даних та кібербезпеки інформаційних систем [4].

Військова агресія створила додаткові виклики через мобілізацію та масову міграцію. Значна частина чоловіків перебуває на фронті або уникає офіційного працевлаштування. Водночас, внутрішня та зовнішня міграція вимагає нових підходів до працевлаштування внутрішньо переміщених осіб та планування майбутньої реінтеграції українців, які виїхали за кордон.

Окремої уваги заслуговує питання доступності електронних сервісів ДСЗ для всіх категорій населення, включаючи людей з інвалідністю та осіб похилого віку. Необхідно забезпечити адаптацію інтерфейсів та створення альтернативних каналів надання послуг для цих груп користувачів.

У контексті інтеграції України до Європейського Союзу, важливим напрямком розвитку ДСЗ є співставлення її діяльності з європейськими стандартами та практиками. Зокрема, актуальним залишається впровадження єдиних підходів до класифікації професій та навичок, що сприятиме розвитку міжнародної трудової мобільності.

Підсумовуючи, можна констатувати, що Державна служба зайнятості України демонструє значний прогрес у впровадженні електронних сервісів та цифрових технологій. Це сприяє підвищенню доступності та якості послуг, оптимізації внутрішніх процесів та більш ефективному використанню ресурсів. Водночас, для повноцінної реалізації потенціалу електронного урядування у сфері зайнятості необхідно продовжувати роботу над вдосконаленням нормативно-правової бази, розвитком технічної інфраструктури та підвищенням цифрової грамотності як працівників служби, так і користувачів її послуг.

Література

1. *Офіційний сайт Державної служби зайнятості України.* URL: <https://www.dcz.gov.ua/>.
2. *Постанова КМУ від 30 березня 2023 р. № 446 "Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації зареєстрованих безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу".* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2023-%D0%BF#Text>.
3. *Постанова КМУ від 8 вересня 2016 р. № 606 "Деякі питання електронної взаємодії електронних інформаційних ресурсів".* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-%D0%BF#n340>.

4. Закон України "Про захист персональних даних". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.

Сургай Д.П.,
студ. гр. УА-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Цигилик Н.В.,
д.держ.упр., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ВАЖЛИВІСТЬ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ОЦІНЮВАННЯ

Важливість ефективної діяльності місцевих органів виконавчої влади було неодноразово підтверджено після початку вторгнення країни-агресора на територію України, бо саме їхня діяльність під час війни є критично важливою для забезпечення стабільності, безпеки та життєдіяльності населення. Їхня здатність оперативно приймати рішення та взаємодіяти з національними органами влади й військовими структурами дозволяє мінімізувати негативні наслідки бойових дій для населення, а також забезпечити відновлення і функціонування ключових секторів економіки. [1] Однак маємо за ціль з'ясувати чи можливо обчислити ефективність тих чи інших дій та рішень.

Ефективність публічного управління можна розглядати з позиції двох вимірних складових: соціальної та економічної ефективності. Соціальна ефективність публічного управління визначається ступенем досягнення поставлених цілей діяльності з урахуванням суспільних інтересів. Вона відображає відповідність державного управління вимогам зовнішнього середовища з урахуванням впливу, який він справляє на стан суспільства, і пов'язана кількісними і якісними показниками, серед яких – оперативність та регулярність. Економічна ефективність публічного управління визначається як відношення вартості ресурсів, витрачених для наданих певних послуг, до обсягу цих послуг і відображає внутрішній стан, дієздатність системи державного управління, оцінює її власну діяльність. [2] Розвиток адміністративно-правової політики у цій сфері має забезпечити перехід від поточної моделі оцінки ефективності діяльності виключно місцевих виконавчих органів до формування паралельної системи комплексної оцінки діяльності державних і місцевих органів виконавчої влади в тих галузях і сферах державного управління, де їх повноваження доповнюють і ведуть до досягнення єдиного результату, зумовленого стратегічними цілями розвитку України на підставі Національної економічної стратегії на період до 2030 року [4]

Під час вивчення цієї теми, було створено опитування «Оцінювання ефективності діяльності місцевих органів виконавчої влади», де 45 людей з різних міст України оцінювали ефективність діяльності місцевих органів виконавчої влади. На базі опитування ми можемо зробити судження, щодо суб'єктивної оцінки в тенденціях зміни у роботі місцевої влади за останній рік, де 51,1% не відмічають зміни в управлінні, а 28,9% – суттєве покращення. (Рис. 1.1)

Чи помічали Ви за останній рік покращення у роботі місцевої влади?
45 відповідей

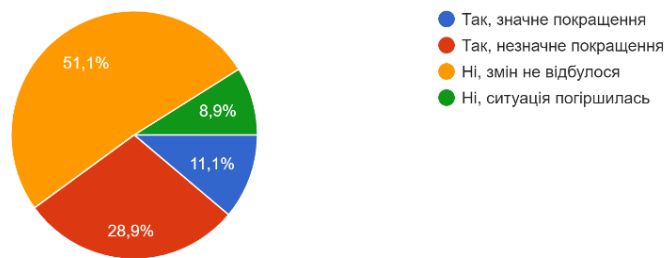

Рис. 1.1

Після дослідження даного матеріалу, були створені рекомендації для підвищення ефективної діяльності місцевих органів виконавчої влади. Щоб запобігти некомпетентного керування, має проводитись постійне навчання та професійний розвиток працівників місцевих органів влади, що також допоможе підвищити їхню ефективність. Важливо зазначити, що програми тренінгів і курсів підвищення кваліфікації мають відповідати новітнім вимогам часу. Система регулярного моніторингу та оцінювання ефективності діяльності органів виконавчої влади дозволить вчасно виявляти недоліки та коригувати роботу відповідно до потреб. Активна співпраця з громадськими організаціями та населенням, зокрема через громадські слухання та консультації, дозволить органам влади ефективніше відповідати на запити суспільства та враховувати реальні потреби громадян. Посилення контролю за використанням бюджетних коштів та впровадження систем боротьби з корупцією підвищить довіру до місцевих органів влади та сприятиме їхній більш прозорій діяльності.

Література

1. *Офіційний вебпортал парламенту України.*
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text> (дата звернення: 01.10.2024).
2. *Аналітично-порівняльне правознавство.* URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/311049/302342> (дата звернення: 01.10.2024).
3. *Центр Разумкова.* URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-politykoideologichni-orientatsii-gromadian-ukrainy-v-umovakh-rosiiskoi-agresii-veresen-zhovten-2022r> (дата звернення: 01.10.2024).
4. *Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів від 03.03.2021 р. № 179.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>.

Тимощук М.І.
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корчинська О.О.,
к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Контроль за діяльністю органів державного управління є основним механізмом забезпечення законності, прозорості та ефективності державного управління. Він включає перевірку дотримання законів, оптимізацію використання ресурсів та підзвітність влади перед суспільством. Контроль допомагає запобігати корупційним діям, покращує якість державних послуг і підвищує довіру громадян до влади [1].

Контроль можна поділити на два основних види: внутрішній і зовнішній. Внутрішній контроль здійснюється в рамках самого органу управління і включає аудит, перевірки та оцінку ефективності рішень. Основна мета внутрішнього контролю – забезпечити відповідність діяльності органів влади внутрішнім правилам і вимогам. Наприклад, регулярний фінансовий аудит допомагає запобігати зловживанням державними коштами та підвищувати ефективність використання ресурсів.

Зовнішній контроль здійснюється незалежними структурами та громадськістю. Одним із ключових органів зовнішнього контролю є Рахункова палата, яка перевіряє законність та ефективність використання державних коштів. Крім цього, засоби масової інформації та громадські організації активно долучаються до контролю за діяльністю органів влади, що забезпечує додаткову прозорість. Зокрема, громадський контроль передбачає участь громадян у нагляді за діями органів влади через звернення, публічні ініціативи та співпрацю з контролюючими органами. За даними досліджень, понад 70% українців підтримують підвищення прозорості у діяльності органів влади, що свідчить про високий рівень суспільного запиту на ефективний контроль [2].

З розвитком технологій в Україні впроваджуються нові механізми контролю, такі як електронне урядування. Це дозволяє зробити процеси державного управління прозорішими та ефективнішими. Однією з ключових платформ електронного урядування є система “Prozorro”, яка забезпечує прозорість у державних закупівлях. Громадськість та ЗМІ мають можливість спостерігати за тендерами та перевіряти витрати бюджету в реальному часі. Це сприяє зменшенню корупційних ризиків та підвищенню відповідальності органів влади.

Успішне впровадження електронних платформ демонструє позитивні результати. Наприклад, за даними “Prozorro”, з 2016 року вдалося заощадити понад 140 мільярдів гривень державних коштів завдяки прозорій системі закупівель. Цей результат свідчить про ефективність таких новацій у державному управлінні [3].

Для підвищення ефективності контролю в Україні варто враховувати міжнародний досвід. У країнах ЄС велика увага приділяється контролю через незалежні антикорупційні органи та залучення громадян до наглядових процесів. На-

приклад, у Швеції діє спеціальна агенція з питань державного контролю, яка займається моніторингом усіх органів державного управління, забезпечуючи підзвітність і прозорість на найвищому рівні.

Використання таких механізмів у поєднанні з громадськими ініціативами дозволяє побудувати довіру до влади та забезпечити належний контроль за її діями [4].

Контроль за діяльністю органів державного управління є необхідним елементом для забезпечення прозорості, законності та ефективності державного управління. Важливу роль у цьому процесі відіграють як внутрішні, так і зовнішні механізми контролю, включаючи громадський нагляд. Впровадження сучасних технологій, таких як електронне урядування, і запозичення міжнародного досвіду підвищують якість контролю, сприяють зниженню корупції та підвищують рівень довіри громадян до органів влади.

Література

1. Мінакова Є. В. “Правове регулювання контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації та євроінтеграції”. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/393/348>

2. Шевченко Е. А. “Сутність та визначальні ознаки громадського контролю за діяльністю органів влади”. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2024-13-01-01/2024-13-01-01>

3. Офіційний сайт системи Prozorro – <https://prozorro.gov.ua>

4. Європейська Комісія – дослідження щодо прозорості та підзвітності органів державної влади в країнах ЄС – <https://ec.europa.eu>

Тимошук М.І.,

студ. гр. УА-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Цигилик Н.В.,

д.держ.упр., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

РОЛЬ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Соціальні мережі в сучасному світі залишаються важливими, тому доцільним є перегляд їхньої ролі в публічному управлінні. В умовах політичної нестабільності, війни та соціальних змін соцмережі стають основним інструментом для мобілізації громадськості, координації дій під час кризових ситуацій і організації волонтерських ініціатив.

Згідно з дослідженнями Ніколає Сфетку, соціальні мережі стали платформами для демократичного діалогу, де громадяни можуть вільно висловлювати свої думки та критикувати урядові ініціативи. Це дозволяє громадянам впливати на політичні рішення та сприяє більшій прозорості і довірі до уряду. Важливою функцією є уч-

асть у державних дискусіях, що надає можливість оперативно впливати на політику. Статистика показує, що використання таких платформ серед урядовців і чиновників суттєво зростає: в Європейському Союзі понад 60% чиновників використовують соціальні мережі для обговорення публічних питань [1].

З рисунку 1 видно, що YouTube залишається лідером із 26,7 млн користувачів у 2024 році (рис. 1, б), що свідчить про збільшення аудиторії порівняно з 24,3 млн у 2023 році (рис. 1, а). Це пов'язано з різноманітністю контенту на платформі. У той же час Facebook втратив користувачів, знизившись на 1 млн. користувачів (з 13,85 млн у 2023-му до 12,85 млн у 2024 році), а Instagram скоротився на 1,4 млн. (із 12,4 млн до 11 млн.). Причинами зменшення аудиторії Facebook та Instagram є конкуренція з TikTok, який приваблює молодшу аудиторію, а також зміни у вподобаннях користувачів на користь швидкого відеоконтенту [2, 3].

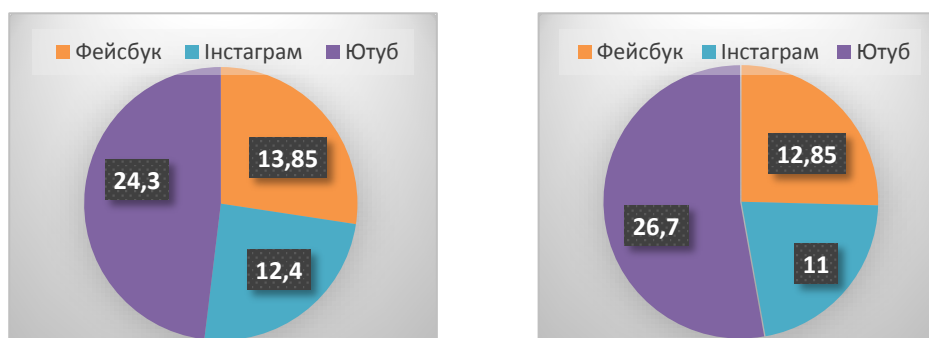

Рис. 1 Використання соціальних мереж та Ютубу у: 2023 році (а); 2024 році (б)

Наталія Алюшина, голова НАДС, відповідає за реформування державної служби та інтеграцію європейських підходів до управління персоналом. Вона активно впроваджує сучасні методи професійного розвитку держслужбовців і використовує соціальні мережі, зокрема Facebook і Telegram, для поширення інформації про реформи, нові послуги та законодавчі зміни. Через ці платформи громадськість отримує повідомлення про можливості навчання, нові підходи до оцінювання кандидатів на державні посади та актуальні ініціативи в сфері держслужби. [4].

Соціальні мережі стали важливим інструментом для державних органів, дозволяючи швидко інформувати громадян про важливі події, такі як звернення Президента чи повідомлення про повітряну тривогу в Telegram. Вони також сприяють отриманню зворотного зв'язку від громадян, які можуть безпосередньо звертатися до органів влади, що полегшує розуміння їхніх потреб і дозволяє оперативно реагувати на ситуації. У кризових ситуаціях, наприклад, під час пандемії чи катастроф, соціальні мережі стають джерелом оперативної інформації, що є необхідним для швидкої реакції, як-от під час евакуації. Однак, вони можуть також бути джерелом дезінформації, що загрожує репутації державних органів, тому важливе належне регулювання контенту.

Перспективи використання соціальних мереж включають покращення аналітики даних і навчання державних службовців, що може підвищити ефективність пу-

блічного управління. Соціальні мережі в публічному управлінні мають значний потенціал для модернізації процесів управління та покращення комунікації з громадянами, однак вимагають ретельної уваги до питань регуляції та дезінформації.

Література

1. Сфетку, Н. (2023). «*The Role of Social Media in Democracy, New Public Management, and e-Governance*». URL: (https://www.researchgate.net/profile/Nicolae-Sfetcu/publication/382212855_The_Role_of_Social_Media_in_Democracy_New_Public_Management_and_e-Governance/links/66ad276a51aa0775f264b658/The-Role-of-Social-Media-in-Democracy-New-Public-Management-and-e-Governance.pdf).

2. *Digital 2023: Ukraine*. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-ukraine>

3. *Digital 2024: Ukraine*. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2024-ukraine>

4. <https://nads.gov.ua/news/nataliya-alyushina-ukrayinska-derzhavna-sluzhba-maye-stati-autentichnoyu-i-nabuti-dosvidu-yevropejskih-praktik>

Ференц Я.А.,

студ. гр. УА-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Корчинська О.О.,

к.е.н., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Державне управління – це діяльність державних органів виконавчої влади. Його метою є створення прогресивної європейської держави з високим рівнем життя, соціальної стабільності та демократії. Державне управління справами є спеціальним державним органом з матеріально-технічного, соціально-побутового та іншого забезпечення діяльності Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Ради національної безпеки і оборони України, інших державних органів. Воно підпорядковується Президентові України [1].

Після проголошення незалежності в 1991 році державне управління в Україні зазнало численних змін та перетворень. Перехід від адміністративно-командної системи до демократичних підходів керування державою був складним і багатоетапним процесом. Початок 1990-х років можна охарактеризувати як період політичної нестабільності через неналагоджену систему державного управління. Також відбувся перехід до ринкової економіки, під час якого спостерігалися інфляційні процеси. Важливим кроком стало ухвалення Конституції України, яка закріпила основи суверенної та соціальної держави, розподіл влади, права і свободи громадян.

Державне управління в Україні має певні особливості, які зумовлені історичним розвитком держави, політичними та соціальними чинниками.

Україна – це президентсько-парламентська республіка з поділом влади на три гілки: 1) законодавча (ВРУ); 2) виконавча (Кабінет Міністрів); 3) судова

(суди загальної юрисдикції та КСУ). Президент має значні повноваження, але парламент також відіграє важливу роль у прийнятті законодавства. Однією з ключових реформ, що значно вплинула на державне управління в Україні, було запровадження децентралізації в 2014 році. Її суть – передача повноважень та бюджетних надходжень від державних органів до органів місцевого самоврядування [2]. Це дозволило громадам покращити управління на місцевому рівні та забезпечити значно ефективніше вирішення проблем.

Вагоме значення для державного управління в Україні має питання прозорості. З метою вступу до ЄС, НАТО та інших світових організацій Україні вкрай необхідно звернути увагу на цю проблему. Запровадження електронних сервісів ("Прозорий офіс", Єдиний державний реєстр декларацій) уже сприяло зменшенню корупції та підвищенню довіри до держави.

Державне управління в Україні зіштовхується з безліччю викликів. Це проблеми з кадровим забезпеченням, недостатній рівень кваліфікації працівників, бюрократія. Проте проходить успішна реалізація їх вирішення: запроваджено конкурсний відбір на деякі державні посади з метою підвищення прозорості; відбувається організація тренінгів і програм для держслужбовців; спостерігається поступовий перехід до електронного документообігу (запровадження застосунку «Дія»). Хоча в Україні триває процес реформування системи управління, але є ще багато роботи для досягнення бажаних результатів.

Суттєвий вплив на державне управління в Україні мають геополітичне становище та кризові процеси. Зокрема, в умовах російсько-української війни державне управління було зобов'язане вдаватися до змін у його структурі та функціях. Адже така кризова ситуація спричинила необхідність у адаптації державних інститутів до нових реалій. Цю тему гарно розкрила Оксана Возовик у своїй статті "Інституційна основа антикризового публічного управління в Україні". У дослідженні було акцентовано увагу на важливості державного управління в умовах ринкового господарювання. Також наголошено на необхідності вміти своєчасно виявляти кризові явища, прогнозувати їхні наслідки та зменшувати негативні ефекти або ж уникати їх. Державне управління продовжує залишатися найбільш значущою функцією держави. Воно гарантує правові основи економічних рішень, однакові умови та сталість правил господарювання, здійснює розвиток сфер економіки, не охоплених приватним бізнесом, утворює інфраструктуру [3].

Державне управління в Україні – це динамічний процес, який має свої особливості. Воно потребує постійного вдосконалення згідно зі змінами сучасного суспільства. Незважаючи на усі його недоліки, державне управління стрімко розвивається в усіх напрямках. У зв'язку з прагненням України залучатись до світової спільноти відбувається імплементація заходів для розвитку системи управління, що відповідає сучасним вимогам суспільства.

Література

1. Указ Президента України «Положення про Державне управління справами» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Про Положення про Державне... | від 17.12.2002 № 1180/2002 (rada.gov.ua)
2. Суть реформи органів місцевого самоврядування (децентралізації). / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [verstka_decentralizaciya.pdf](http://icps.com.ua/verstka_decentralizaciya.pdf) (icps.com.ua)

3. Возовик О. (2023). Інституційна основа антикризового публічного управління в Україні. Електронний науково-практичний журнал «Проблеми сучасних трансформацій». Серія: право, публічне управління та адміністрування». / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reicst.com.ua/l/article/view/2023-9-02-14>

Ференц Я.А.,

студ. гр. УА-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Цигилик Н.В.,

д.держ.упр., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ – ШЛЯХ ДО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Міжнародна співпраця – один із ключових аспектів діяльності державної служби України, що має вагомий вплив на її розвиток у майбутньому. Кооперація з країнами світу сприяє впровадженню європейських стандартів державного управління; підвищенню ефективності та прозорості державної служби; забезпечення високого рівня життя громадян в умовах інтеграції з ЄС.

НАДС співпрацює з багатьма іноземними організаціями. Метою такої кооперації є реалізація заходів щодо розвитку державної служби у вигляді численних двосторонніх та багатосторонніх угод.

09.08.2022 був укладений Меморандум про взаєморозуміння між EF Language Learning Solutions Ltd та НАДС [1]. Його суть полягає в підвищенні рівня володіння англійською мовою українських держслужбовців. Станом на 12.01.24 близько 11 000 публічних службовців центральних та місцевих органів державної влади успішно пройшли навчання англійської мови та отримали сертифікати про підвищення кваліфікації обсягом навчального навантаження 1 кредит ЄКТС в рамках проекту Eng4PublicService [2]. Близько 19 000 осіб, які є представниками 930 органів державної влади та місцевого самоврядування, становить кількість учасників проекту [3]. За короткий термін вона досить підвищилася, адже станом на 06.06.23 було залучено близько 16 000 осіб. Це свідчить про усвідомленість важливості знання англійської мови українськими державними службовцями.

В умовах європейської інтеграції основними завданнями українських держслужбовців є покращення знань з права ЄС, розуміння функціонування його інституцій та володіння англійською мовою. Анатолій Сопілка влучно дослідив це у своїй статті «Забезпечення підвищення рівня професійної компетентності державних службовців у контексті європейської інтеграції» [4]. Виявлено, що успішним прикладом допомоги ЄС щодо впровадження Угоди про асоціацію є проект Natolin4CapacityBuilding, який слугує інструментом забезпечення професійного розвитку українських держслужбовців, сприяє поширенню передових практик та обміну досвідом між ними й колегами з ЄС. Проте А. Сопілка не зробив акцент на

наслідках впроваджених програм. Варто детальніше проаналізувати успішність проекту, які результати були отримані після його імплементації. Natolin4CapacityBuilding – це проект у вигляді освітньої платформи з онлайн-програмами для публічних службовців, який фінансується ЄС та реалізується Коледжем Європи в Натоліні. Мета: підтримка органів держуправління України у впровадженні комплексних євроінтеграційних реформ. Станом на середину березня 2024 року на навчальній платформі було зареєстровано понад 6500 осіб, зокрема представники центральних та регіональних органів виконавчої влади [5]. Дарія Гайдай, заступниця керівника Офісу віцепрем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, високо оцінила результати комплексної навчальної програми та наголосила на важливості продовження та поглиблення цього напрямку.

В основі діяльності НАДС лежить успішне досягнення стратегічних цілей, реалізація яких здійснюється за участі іноземних організацій. З 2019 по 2024 роки кількість міжнародних проектів значно зросла. У 2019/2020 роках НАДС взаємодіяло з 16 міжнародними організаціями, а станом на 2024 рік – 35 (рис. 1).

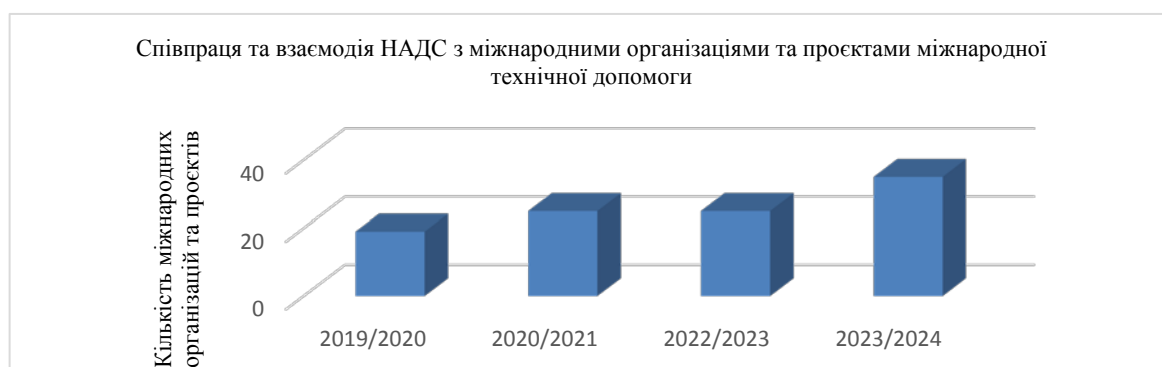

Рис. 1. Кількість міжнародних організацій та проектів [1]

Міжнародна співпраця у вигляді угод з іноземними організаціями має вагоме значення щодо розвитку державної служби України. Вона допомагає залучати Україну у світову спільноту. Завдяки своїй прогресивності та бажанню розвиватися, НАДС успішно вдається досягати поставлених цілей, імплементація яких підвищує результативність публічного управління.

Література

1. НАДС. URL: <https://nads.gov.ua/>. Дата звернення: 6 жовтня 2024 р.
2. Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. URL: <https://www.center.gov.ua/>. Дата звернення: 6 жовтня 2024 р.
3. На сторінці Facebook: НАДС. Англійська мова є важливою для публічних службовців з багатьох причин. 2024. URL: НАДС | Kyiv | Facebook. Дата звернення: 9 жовтня 2024 р.
4. Забезпечення підвищення рівня професійної компетентності державних службовців у контексті європейської інтеграції» (А. Сопілка, грудень 2023)
5. Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції. "Головна сторінка." URL: <https://eu-ua.kti.gov.ua/>. Дата звернення: 6 жовтня 2024 р.

Хоманська М.Р.,
студ. гр. УА-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Цигилик Н.В.,
д.держ.упр., доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ДОВІРА ЯК ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПРИНЦИП ПОБУДОВИ ВЗАЄМИН МІЖ ГРОМАДЯНАМИ ТА ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Науковці, такі як Р.Роуз, Г.Даймонд, Д.Дюї, М.Грановеттер та Е.Річардсон, підкреслюють ключову роль довіри для ефективного управління, заснованого на тривалому співробітництві та позитивному досвіді взаємин. Р.Роуз акцентує увагу на значенні історії відносин у формуванні довіри. [1].

Міжнародний кодекс поведінки державних службовців ООН проголошує, що державна посада означає довіру до посадової особи і зобов'язує діяти в інтересах суспільства. [2]. У Модельному кодексі поведінки державних службовців Ради Європи зазначено, що державний службовець повинен діяти так, щоб зберігати і зміцнювати суспільну довіру у чесність, неупередженість та ефективність державної служби. [3].

Україна, знаходячись на шляху до європейської інтеграції, активно модернізує механізм свого публічного управління, згідно стандартам, нормам та цінностям ЄС, що сприяє підвищенню довіри громадян до державних службовців та забезпечує ефективну протидію корупції.

Станом на серпень 2022 року, 29% громадян висловлюють недовіру Президенту України, тоді як Верховній Раді не довіряють 81%, а Кабінету Міністрів – 73%. Ці дані свідчать про значний розрив у рівні довіри до різних інститутів влади, що впливає на політичну стабільність та ефективність управління в країні. Низька довіра до Верховної Ради підкреслює необхідність аналізу причин такого ставлення та розробки стратегій, аби зміцнити інституційну довіру між державою та суспільством (рис. 1).

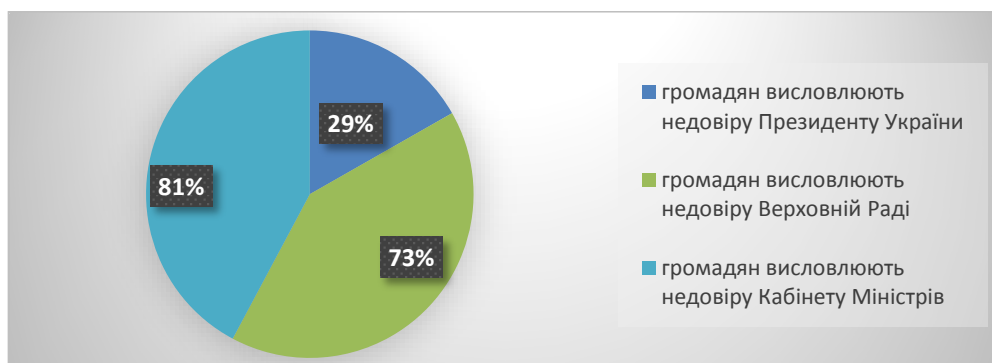

Рис.1. Аналіз довіри до органів влади та публічних службовців у 2022 р.

Згідно з останнім соціологічним дослідженням Центру Разумкова, проведеним у січні 2024 року, 40,7% громадян України оцінюють загальну ситуацію в країні як напружену, а ще 20,9% вважають її критичною [4]. Що стосується рівня довіри до

органів влади та публічних службовців, 57,6% респондентів повністю або переважно не довіряють Верховній Раді, 53,2% не довіряють Кабінету Міністрів, а 46,5% висловлюють недовіру Президенту України (див. рис. 2).

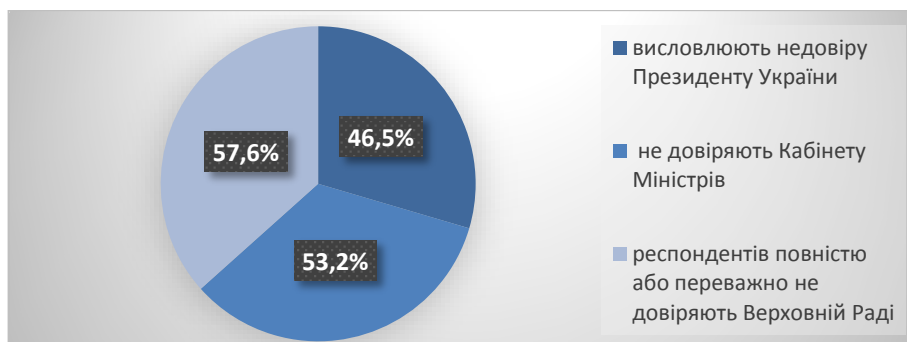

Рис. 2. Аналіз довіри до органів влади та публічних службовців у 2024 р.

Соціологічні дослідження свідчать про складну ситуацію з довірою до інститутів влади в Україні. Хоча недовіра до Верховної Ради та Кабінету Міністрів знизилася, вона залишається високою. Зростання недовіри до Президента відображає невдоволення роботою виконавчої влади. Це підкреслює необхідність реформ, підвищення прозорості та кращої комунікації між владою і суспільством для стабілізації політичної ситуації. Більшість громадян відчувають нестабільність у стосунках з владою, що негативно впливає на загальний рівень довіри.

Передусім, публічним службовцям необхідно докорінно змінити свої моральні цінності, переорієнтуватися від установки "володарювати" на установку "служити" народу України. Однією з ключових складових підвищення довіри до державних служб має бути докорінна зміна характеру їхньої взаємодії з громадянами. Лише таким чином можна досягти стійкого підвищення довіри до інституцій влади та створити умови для стабільного розвитку держави.

Література

1. Встановлення критеріїв оцінювання, оцінювання і стратегічний менеджмент у державному секторі/пер. з англ. М. Коваль, Р. Федущинської. Л.: ЛФ УАДУ, 2020. 137 с.
2. Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб. URL: <http://surl.li/xxuoz>
3. Модельний кодекс поведінки державних службовців: Рекомендація Комітету Міністрів № R (2000) 10 від 11.05.2000 р. URL: <http://surl.li/idqmbb>
4. Оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади. Довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів (січень 2024р.). Центр Разумкова. URL: <http://surl.li/baomzi>

Хоманська М.Р.,
студ. гр. УА-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Дорош І.М.,
док. філософії, доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

НЕПРИБУТКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПОШУК ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА

Неприбуткові організації (НПО) відіграють ключову роль у розвитку громадянського суспільства та вирішенні соціальних, екологічних і економічних викликів. В Україні їхня діяльність набуває особливого значення в умовах складних трансформацій, викликаних війною, економічною нестабільністю та соціальними змінами. У цьому контексті пошук оптимальної моделі державно-громадського партнерства стає актуальним завданням, яке дозволить досягти сталого розвитку суспільства та підвищити ефективність використання наявних ресурсів.

У країнах з розвинутою економікою існує чітка система державного регулювання неприбуткового сектору, яка ґрунтується на єдиних стандартах [1]. Такий підхід дає змогу забезпечити прозорість, ефективність та підзвітність діяльності НПО. Попри це, НПО в Україні функціонують в умовах фрагментарного законодавства та відсутності єдиного центру управління. Законодавство про неприбуткові організації складається з Конституції України, Бюджетного кодексу України, Податкового кодексу України, законів України, що регулюють діяльність відповідної неприбуткової установи та організації тощо. Разом з тим, неоднозначність тлумачення низки правових норм, відсутність єдиних критеріїв класифікації та доволі складна процедура реєстрації часто призводять до затягування процесів і збільшення витрат. Крім того, недостатній рівень суспільного контролю створює ризики зловживань і підриває довіру до неприбуткового сектору [2].

Неприбуткові організації становлять майже чверть від усіх господарських одиниць, що зареєстровані в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України. Натомість, на офіційних державних порталах досить важко знайти будь-яку агреговану інформацію про фінансові індикатори діяльності неприбуткового сектору, незважаючи на те, що такі установи можуть використовуватися для легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом або для фінансування терористичної діяльності тощо [1].

Існуюча законодавча база щодо неприбуткових організацій характеризується розмитістю термінології. Різноманітність назв – від некомерційних до організацій третього сектору – ускладнює розуміння їхньої суті. Оскільки головною ознакою таких організацій є відсутність фокусування на прибуток, логічним було б використовувати єдиний термін "неприбуткові підприємства, установи та організації", як це зроблено в Податковому кодексі [3].

Різноманіття підходів до класифікації неприбуткових організацій в українському законодавстві, що включає класифікацію за видами доходів, видами діяльності та іншими критеріями, ускладнює їх облік та аналіз. Адже відсутність єдиної системи класифікації перешкоджає розробці ефективної державної політики щодо підтримки цього сектору [4].

Оскільки в Україні відсутній ефективний державний контроль за неприбутковими організаціями, важливу роль у забезпеченні їхньої законності та прозорості мають відігравати громадськість та засоби масової інформації. Для полегшення цього процесу, неприбуткові організації повинні публікувати річні звіти на своїх веб-сайтах та надавати відповіді на запити громадян.

Дослідивши правову основу діяльності НПО, було встановлено, що важливо на законодавчому рівні закріпити розв'язок проблем неприбуткових організацій, як фінансову основу їх діяльності, складність створення та ліквідації, контроль за діяльністю з боку держави, суспільства, донорів. Нормативно-правова регламентація діяльності НПО насамперед створює певні межі для реалізації їх активності, тобто обмежує простір, в якому вони можуть функціонувати, і форми, за допомогою яких вони мають право досягати поставлених цілей. Державно-громадське партнерство в цьому руслі відіграє вагомий роль у державній політиці, адже від розвитку неприбуткового сектору цілком залежить успіх суспільного розвитку країни.

Література

1. Остап'юк Н., Примаченко О. Законодавче регулювання діяльності неприбуткових організацій як основа організації бухгалтерського обліку. *Економіка та суспільство*. 2024. (62). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-46>.

2. Ревенко Д. І., Глібоко С. В. До питання організації суб'єктів некомерційної господарської діяльності. *Цифрові трансформації України 2020: виклики та реалії: зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПрН України № 1, за матеріалами круглого столу, 18 вересня 2020 р. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. С. 136-146.*

3. Аветисян М. Р. Деякі питання організаційно-правових форм підприємництва та організаційно-правових форм некомерційного господарювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2/2019. С. 87–90.

4. Откаленко О. М. Аналіз управління діяльністю неприбуткових організацій. *Вісник ЖНАЕУ*. 2017. № 2 (62), т. 2. С. 98–104.

Шостак А.В.,

студ. гр. ЗФ_УТП_2к (НАДС),

Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник – Колтун В.С.,

д.держ.упр., професор кафедри регіональної політики

ІНСТИТУЦІЙНА МОДЕЛЬ СУБ'ЄКТ-ОБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ РЕЛІГІЇ

Незважаючи на конституційно закріплену норму про відокремлення церкви і релігійних організацій від держави, і перші, і друга упродовж періоду незалежності завжди перебували у тісній взаємодії один з одним. Натомість, своєрідним посередником між ними виступав державний орган у справах релігій, який покликаний забезпечувати проведення державної політики щодо конфесійних інституцій. Його існування передбачене Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації», зокрема, про нього йдеться у розділі VI. При цьому,

завважимо, що державний орган України у справах релігій не є продуктом суверенної доби. Направду своїми витокami він сягає ще середини 1960-х рр. Однак, варто розуміти, що на початку 1990-х рр. на тлі демократичних перетворень та трансформації суспільного життя в країні цей орган зазнав серйозної ідейної видозміни, головна з яких полягала у тому, що він був позбавлений контролюючих функцій по відношенню до релігійних інституцій.

Втім, і це ще було не все. Зазнав державний орган у справах релігій суттєвих змін і в статусі, і в структурі, і в назві. За три десятиліття незалежності його спіткало декілька реорганізацій. Так, зокрема, до березня 1992 р. в Україні за інерцією продовжувала все ще діяти Рада у справах релігій при РМ УРСР. Затим їй на зміну прийшла Рада у справах релігій при КМУ, на основі якої, а також на базі Міністерства у справах національностей та міграції у 1994 р. було створено Міністерство у справах національностей, міграції та культур. Натомість, в 1995 р. постає вже нова структура, а саме Державний комітет України у справах релігій, який функціонував аж до 2005 р. Після його ліквідації йому на зміну прийде Державний департамент у справах релігій як урядовий орган у складі Міністерства юстиції України. Втім, вже в 2006 р. на базі Державного комітету у справах національностей та міграції і Державного департаменту у справах релігій буде утворено Державний комітет України у справах національностей та релігій. Його історія триватиме до 2010 р., коли його функції покладуть на Міністерство культури України, у складі якого у 2011 р. буде утворено Департамент у справах релігій і національностей. Такий стан справ зберігався до 2019 р. Саме тоді КМУ була ухвалена постанова про утворення Державної служби України з етнополітики та свободи совісті, як центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується КМУ і який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері міжнародних відносин, релігії та захисту прав корінних народів і національних меншин в Україні [1; 2, с.4; 3; 4; 5, с.11-12; 6, с.25]. Станом на сьогодні вона є діючим органом.

Розглядаючи процес видозміни державного органу у справах релігій протягом 1991-2019 рр. необхідно завважити про те, що усі його реорганізації безпосередньо на собі відчували і його так би мовити представництва на місцях, у ролі яких виступали структурні підрозділи у справах релігій при обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях, а в АР Крим – при РМ АР Крим. Попри безумовну важливість діяльності центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері релігії значний обсяг завдань і повноважень у цій галузі покладено саме на такі органи влади [7, с. 186].

Отже, в Україні нині створена ефективна модель взаємодії між державою та релігійними інституціями. Від держави її ключовим актором виступає Державна служба України з етнополітики та свободи совісті та її репрезентанти на місцях. Не в останню чергу саме завдячуючи їм вдається уникати великих релігійних потрясінь та конфліктів, і водночас зберігати міжконфесійний мир та злагоду.

Література

1. Владиченко Л. До історії державного органу у справах релігій в Україні з 1991 р. по теперішній час. URL: <https://www.religion.in.ua/main/history/12072-do>

istoriyi-derzhavnogo-organi-u-spravax-religij-v-ukrayini-z-1991-r-po-teperishnij-chas.html

2. Єленський В. Релігія і українське суспільство. Людина і світ. 1996. №1-2. С. 2-9.

3. Постанова КМУ «Про утворення Державної служби України з етнополітики та свободи совісті» від 12 червня 2019 р. № 503. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/503-2019-%D0%BF#Text>

4. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Державну службу України з етнополітики та свободи совісті та внесення змін до Положення про Міністерство культури України» від 21 серпня 2019 р. № 812. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/812-2019-%D0%BF#Text>

5. Плохій С. Вибір. Людина і світ. 1998. № 7. С. 8-12.

6. Решетніков Ю. Організаційно-інституційне забезпечення державно-конфесійних відносин: вітчизняний та закордонний досвід. Державне управління та місцеве самоврядування. 2014. Вип. 1. С. 23-35.

7. Решетніков Ю. Роль місцевих органів влади в регулюванні державно-конфесійних відносин в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування. 2014. Вип. 2. С. 179-189.

ПІДСЕКЦІЯ 2

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНКУРЕНТНИХ ВІДНОСИН УЧАСНИКІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Shchepkina A.R.,

student of group EV-12,

Lviv Polytechnic National University.

Research supervisor – M.V. Rysin,

PhD, Associate Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND ITS IMPACT ON THE PROBLEM OF UNEMPLOYMENT

Today we are living in a new era of technologies and artificial intelligence. Artificial intelligence (or AI) is typically defined as the capability of a machine to imitate intelligent human behavior [1]. Artificial intelligence became not only a strong tool but also a strong threat to society leading not only to economic growth but also to unemployment and job displacement. In the past, work was largely physical and manual. With the advent of machines and automation, many physical jobs were automated, allowing humans to focus on more cognitive tasks. Today, as we enter the age of artificial intelligence (AI), we see a further shift in the nature of work. With the rise of automation and artificial intelligence, many jobs that once required human labor are now being performed by machines.

One of the most significant ways that AI is affecting the workforce is by automating certain jobs. AI could replace as many as 85 million jobs worldwide by 2025, according to a 2020 World Economic Forum report. Routine and repetitive tasks are the ones AI is most likely to take over. The Jobs of Tomorrow report says that credit authorizers, checkers and clerks are most at risk from AI, as 81% of their tasks are automatable. The next jobs on the list – telemarketers with 68% automatable tasks, statistical assistants with 61% and bank tellers with 60% [2]. Jobs that involve more complex tasks and human interaction are mostly safe from AI. This includes teachers, nurses, therapists and people in the trades. Therefore, it is necessary to create the coexistence of workers and workplace AI. As some jobs are automated, new ones are being created. For instance, there is a growing demand for data scientists, AI specialists, and other tech-related jobs.

As workplace AI continues to advance, there is concern about whether uniquely human skills such as creativity will gradually be replaced by intelligent systems. Certain tasks currently performed by low- to medium-skilled workers, such as physical motion and performance, information processing and analysis, repetitive control of equipment, and individual performance, are at risk of being taken over by AI in the workplace.

Let's explore coexisting with AI requires technical, human and conceptual skills. First, let's pay attention to technical skills. Possessing technical skills is

essential for working with AI systems and intelligent robots, also known as "computer skills," "information technology skills," and "disruptive technological skills"[3]. These skills are a fundamental component of technical expertise, allowing workers to effectively engage in technology-related activities. In the workplace, a strong command of AI is imperative for organizations to secure the required technical capacity. It's important to emphasize that technical skills are not innate but rather learned behaviors that empower workers to confidently collaborate with intelligent systems. Secondly, we will talk about human skills. Human skills, also known as working with people, focus on an employee's ability to connect with their colleagues. In the context of workplace AI, these skills include managing people, coordinating with others, emotional intelligence, knowledge sharing, teamwork, collaboration, delegation, and negotiating.

For the third time, conceptual skills involve working with abstract ideas and concepts to come up with solutions. This includes the ability to visualize how AI can be applied in the workplace, understand how different components of AI systems interact with each other, identify relationships, and recognize key factors relevant to workplace AI [3]. Additionally, it involves taking actions that promote the advancement of workplace AI. Skills and competencies related to conceptual thinking include complex problem-solving, analytical thinking, innovation, active learning, critical thinking, creativity, initiative, judgment, decision-making, data analysis, synthesis, sense-making, and cognitive flexibility.

A worker's ability to work alongside AI in the workplace requires a combination of technical, human, and conceptual skills. However, this coexistence signifies an ongoing competition between workers and AI in the workplace. Workers will need to constantly acquire new skills that are challenging for AI to perform. Conversely, AI technology will continue to acquire these skills. Workers will need to adapt and learn new things in response, which AI is currently unable to do, but will eventually be able to catch up. To prepare for the future we need to understand that the future of work is not something that happens to us, it's something we create. The goal of developing AI is not to replace humans with machines, but to use machines to augment human capabilities.

Literature

1. *Forbes: The key definitions of artificial intelligence (AI) that explain its importance.* – URL: <https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2018/02/14>
2. *World Economic Forum report. 2020.* – URL: <https://www.weforum.org/publications/jobs-of-tomorrow-large-language-models-and-jobs/>
3. *Worker and workplace Artificial Intelligence (AI) coexistence: Emerging themes and research agenda.* URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article>

Баб'як Т.В.,
студ. гр. УАРА-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Сенів Л.А.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЛЬВІВЩИНИ В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Здобуття незалежності України принесло період економічних реформ та трансформацій, що мали європейський економічний вектор спрямування. Як результат таких дій вбачалися доволі перспективні наслідки – соціально розвинута європейська економіка, що має потужний цивільний промисловий комплекс, значний сегмент послуг та ефективний державний сектор. Вважалось, що основною ціллю державної інвестиційної політики в Україні має стати досягнення сприятливого інвестиційного клімату, який призведе до припливу інвестицій в її економіку. Саме тому важлива роль у цьому механізмі відводилася науково-обґрунтованій інвестиційній політиці держави, бо лише вона може визначити реальні джерела, напрями, структуру інвестицій, здійснити раціональні й ефективні заходи для виконання загальнодержавних, регіональних та місцевих соціально-економічних і технологічних програм, відтворити процеси на макро- й мікроекономічному рівнях.

Досліджуючи інвестиційну політику України протягом кризового періоду (2019-2023 рр.) зазначимо, що світова пандемія та війна з росією похитнула систему залучення інвестиційних ресурсів та змусила вітчизняний уряд розробляти та реалізовувати антикризові заходи в інвестиційній сфері. Серед лідерів у реалізації заходів антикризової інвестиційної політики на регіональному рівні вирізняється Львівська область, що зумовлено географічним розташуванням, інфраструктурним розвитком, підтримкою внутрішньо переміщених підприємств, активним впровадженням інвестиційних проєктів, співпрацею з європейськими партнерами в рамках програм технічної допомоги і фінансування та підтримкою місцевої влади процесів інвестування. Відділ Інвестиційної політики департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації протягом 2019-2023 рр. допомагає:

- релокації підприємств із зони бойових дій України на територію Львівщини;
- вирішенням проблемних питань інвесторів;
- у наданні консультацій щодо можливостей залучення інвестицій в різні галузі економіки;
- поданням інформації та пропозицій про бізнес середовище, ринок праці, податки та нормативні акти;
- пошуком пропозицій для розміщення виробничих потужностей, оцінкою, виїздом на інвестиційні об'єкти та розробкою презентації з віднятого матеріалу;
- розширенням взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, територіальних представництв центральних органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання у сфері інвестиційної діяльності;

- в юридичному консалтингу;
- у розробці дорожніх карт інвестора.

Станом на III квартал 2024 року характерними рисами інвестиційної політики Львівщини є надання інформації щодо інвестування у вільному доступі для користувачів (за кількістю реалізованих інвестиційних проєктів Львівська область є лідером у західному регіоні); допомога інвесторам у вирішенні проблемних питань, наявність контактів для зворотнього зв'язку з відділом інвестиційної політики ЛОДА, реалізація заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості та ін. Регіон активно впроваджує різноманітні інвестиційні програми та проєкти, зокрема в сфері відновлюваної енергетики, ІТ, агропромисловості та виробництва. Це сприяє економічній стабільності та створенню нових робочих місць.

Львівська ОДА та місцеві органи влади активно залучають іноземних інвесторів та надають пільгові умови для розвитку бізнесу, зокрема у формі спеціальних економічних зон та індустріальних парків. Також Львівщина активно співпрацює з європейськими партнерами в рамках програм технічної допомоги та фінансування. Це включає грантові програми ЄС, спрямовані на модернізацію економіки регіону та залучення інвестицій. Таким чином, Львівська область демонструє ефективне управління антикризовими заходами, спрямованими на стимулювання інвестиційної діяльності, що робить її лідером серед регіонів України.

Література

1. *Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку : аналіт. доп. / [Химинець В. В., Головка А. А., Мірус О. І.]*. – Київ: НІСД, 2021. – 47 с.

2. *Калат Я.Я., Демедюк О.П. Імплементация європейського досвіду функціонування інституціоналізованих структур транскордонного співробітництва в Україні: проблеми та перспективи. Доповідна записка. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»* – Львів, 2017.

Бакай А.А.,
студ. гр. МК-16,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Рисін М.В.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВПЛИВ ЖІНОЧОЇ МІГРАЦІЇ НА ПРОБЛЕМУ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Життя в сучасній Україні, зокрема в умовах тривалої війни, вимагає надзвичайної стійкості та витривалості від її мешканців. Це стосується не лише фізичного виживання, а й адаптації до змін, що відбуваються в суспільстві та на ринку праці. Особливої уваги заслуговує проблема жіночої міграції, яка є суттєвим фактором, що впливає на безробіття в Україні. У цьому дослідженні ми розглянемо економічні, соціальні та психологічні аспекти впливу жіночої міграції на безробіття в Україні в умовах війни, а також можливі шляхи їх подолання.

Основними факторами, що впливають на проблему безробіття є:

1. Економічна нестабільність держави. Війна призводить до знищення інфраструктури, зупинки або закриття підприємств, що значно зменшує кількість робочих місць.

2. Втрата житла та вимушена міграція. Масова міграція через бойові дії спричиняє втрату постійного місця проживання. Це ускладнює пошук роботи через відсутність стабільного житла, необхідних документів та відсутність соціальних зв'язків у нових місцях проживання.

3. Психологічний стрес. Війна завдає серйозного психологічного стресу. Втрати, постійна небезпека та невизначеність майбутнього негативно впливають на психічне здоров'я, що може стати перешкодою для ефективного пошуку роботи та адаптації до нових умов.

4. Соціальна ізоляція. Відсутність соціальної підтримки за кодоном, зв'язків та мовні бар'єри.

Економічна нестабільність, соціальні бар'єри та психологічний стрес – усі ці чинники створюють складну ситуацію на ринку праці. Для ефективного вирішення проблеми необхідно запровадити системні заходи, які включають економічну, соціальну та психологічну допомогу. Лише комплексний підхід дозволить забезпечити стабільність і розвиток країни в цей складний період.

Через російське вторгнення в лютому 2022 року багато наших співвітчизників були змушені залишити країну і шукати притулку в країнах Європейського Союзу. За даними Євростату, станом на кінець жовтня 2023 року, 4,24 мільйона осіб, які виїхали з України з початку активної фази війни, отримали статус тимчасового захисту в країнах ЄС. Переважна більшість з них, понад 98%, є громадянами України. Найбільше тимчасового захисту українцям надавали такі країни ЄС, як Німеччина (1,215 млн), Польща (960 тис) та Чехія (364 тис).

На основі дослідження, проведеного Центром економічної стратегії – неурядовим дослідницьким центром з питань економічної політики в Україні, станом на листопад 2022 року вдалося скласти соціальний «портрет» українських біженців. Понад половину з них становили діти (52%). Близько 14% від усіх біженців – діти до п'яти років, приблизно стільки ж – діти віком від 6 до 13 років. Далі йдуть жінки у віці 35-49 років (18%). Загалом серед дорослих біженців жінки становлять 83,4%. Самотніх серед тих, хто виїхав, – 13,3%, з неповнолітніми дітьми – 59,3%. Родинами, тобто з чоловіком чи дружиною, за кордон виїхали лише 17,3% з тих, хто пройшов соціологічне опитування. Показово, що на відміну від класичних біженців, з якими раніше стикалися європейські країни, 63% українців мають вищу або незакінчену вищу освіту. Також 17,15% українців втратили доходи і 51,95% скоротилися.

Після переміщення до Польщі, сім'ї вимушених мігранток зазнали більшої втрати доходів (77,38%) у порівнянні з українськими внутрішньо переміщеними особами (69,1%).

Соцмережа Facebook дозволяє прослідкувати за динамікою формування іміджу українських жінок-воєнних мігранток. Безперечним є вплив російської пропаганди у Польщі, у тому числі через поширення в соціальних мережах негативних коментарів та легенд про українців, що сприяє конфліктам між поляками та українцями. Насправді, на новому місці жінка, вимушена мігрантка, має безліч актуальних проблем, навіть, якщо вона фінансово незалежна та професійно затребувана.

Отже, війна значно ускладнила життя багатьох українців, зокрема жінок, які опинилися перед лицем вимушеної міграції. Ці виклики вимагають нових підходів і рішень, що враховують економічні, соціальні та психологічні аспекти проблеми.

Соціальний портрет українських біженців показує, що більшість з них – це жінки і діти, що додатково ускладнює ситуацію на ринку праці. Багато з них мають вищу або незакінчену вищу освіту, що є показником високого потенціалу, який можна і потрібно використовувати для відновлення України. Комплексний підхід до вирішення цієї проблеми допоможе забезпечити стабільність і розвиток України навіть у цих складних умовах. Важливо підтримувати наших громадян та створювати умови для їхнього успішного повернення до роботи і нормального життя в Україні. Лише так ми зможемо подолати виклики, з якими стикаємось, і забезпечити майбутнє нашої країни.

Барабаш А.І.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Скорик Г.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ ЖИТТЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Війна в Україні створила серйозні виклики для забезпечення належних умов життя громадян. Руйнування інфраструктури, втрати житла та економічні труднощі ускладнили доступ до базових потреб, таких як житло, медицина та освіта. Державні інститути та громадські організації шукають ефективні шляхи підтримки населення в умовах кризи, що вимагає мобілізації ресурсів і міжнародної допомоги. Це вимагає перегляду соціальної політики держави та впровадження нових механізмів підтримки населення. Належні умови життя є критичними для стійкості суспільства та майбутнього відновлення України після війни.

Рівень життя – це комплексне поняття, яке відображає добробут населення через доступ до матеріальних, соціальних і духовних благ. Він визначається такими показниками, як дохід на душу населення, частка бідних, прожитковий мінімум і межа малозабезпеченості. Згідно з теорією А. Сена, рівень життя включає не лише матеріальне забезпечення, а й можливості реалізувати особисті здібності та права, що робить його багатограним соціально-економічним показником. Прожитковий мінімум визначає мінімальний дохід, необхідний для задоволення базових потреб, а межа малозабезпеченості окреслює рівень доходу, за яким визначається соціальна допомога для найбільш уразливих груп населення. Отже, рівень життя тісно пов'язаний із добробутом суспільства та показує загальну економічну стабільність країни [1].

Встановлення мінімальної заробітної плати державою обумовлено необхідністю забезпечити соціальні гарантії для працівників і захистити їх від експлуа-

тації. Це важливий інструмент боротьби з бідністю, оскільки він визначає мінімальний рівень доходу, необхідний для задоволення базових потреб працівника, таких як харчування, житло та охорона здоров'я. Мінімальна зарплата також сприяє підвищенню купівельної спроможності населення та економічній стабільності, стимулюючи внутрішній попит.

За останні п'ять років в Україні спостерігається поступове зростання мінімальної заробітної плати. У 2020 році мінімальна зарплата становила 4 723 гривні. У 2021 році її було підвищено до 6 000 гривень, а з 1 грудня – до 6 500 гривень. У період 2022-2023 рр. вона залишалася на рівні 6 500 гривень через економічну нестабільність. Однак з 2024 року мінімальна зарплата була підвищена до 7 100 гривень для підтримки купівельної спроможності населення та стимулювання економічного розвитку [2].

За даними національних статистичних органів, рівень життя багатьох домогосподарств залишається на низькому рівні. Основні видатки населення спрямовуються на харчування, комунальні послуги та транспорт, що становить понад 50% сукупних витрат домогосподарств. У 2022 році на продукти харчування українці витрачали близько 41% своїх доходів, що є суттєво вищим за показники у країнах ЄС.

Соціологічні дослідження показують, що значна частина громадян вважають себе середнім класом, хоча їхні доходи часто не відповідають цьому рівню. За даними Держстату України, у 2023 році межа бідності, визначена прожитковим мінімумом, становила 2 589 гривень, і близько 20% населення мали доходи нижче цього рівня. Через війну зросли безробіття та інфляція, що призвело до того, що близько 33% домогосподарств перебувають на межі бідності.

Державне регулювання мінімальної зарплати, підвищення соціальних стандартів допомагають зменшити економічну нерівність. Проте розмір мінімальної зарплати і соціальних виплат залишаються недостатнім для повного покриття базових витрат, а середні видатки на харчування, житло та транспорт залишають мало коштів на інші витрати, такі як освіта чи дозвілля.

Економічна нерівність зростає, і значна частина населення стикається з труднощами у задоволенні своїх основних потреб. Для подолання цієї ситуації необхідно провести комплексний перегляд соціальної політики, розробивши нові механізми підтримки населення з урахуванням таких викликів, як зростання бідності, безробіття та зниження рівня життя.

Література

1. *Економічна теорія та історія економічної думки* [https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_4/3.pdf].
2. *Середня зарплата в Україні* [https://www.work.ua/salary/].
3. *Державна служба статистики України* [https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2022/126/126_2022.pdf].

Біленко Є.М.,
студ. гр. МЕ-103,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Гошовська О.В.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ У ПЕРСПЕКТИВІ

Однією із засад регіонального розвитку в Україні до 2027 року є підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів на основі смарт-спеціалізації. Такий підхід передбачає створення в регіоні унікального продукту шляхом поєднання наявної в регіоні обмеженої кількості пріоритетних видів економічної діяльності, які відзначаються інноваційним потенціалом, із відповідною базою знань. У кінцевому результаті, смартспеціалізація повинна пришвидшити економічне зростання регіонів та сприяти підвищенню рівня їх конкурентоспроможності як в середині країни, так і за її межами.

По своїй суті смарт-спеціалізація – це процес ідентифікації або генерації нових та конкретних продуктів, технологій або послуг, що мають інноваційну складову в широких секторах економічної діяльності та мають потенціал суттєвого позитивного соціально-економічного впливу на рівні регіону. Контекст, у якому формується концепція смарт-спеціалізації, передбачає поєднання зовнішніх параметрів середовища та особливостей розвитку регіону (див. рис.1).

Рис. 1. Контекст формування smart-спеціалізації регіонів України

Для оцінки економічної спеціалізації регіонів використовують такі індикатори, як кількість підприємств, рівень зайнятості, обсяги продажів, додана вартість, рівень заробітної плати та обсяг експорту. На основі цих показників визначається коефіцієнт спеціалізації регіону, який обчислюється як співвідношення частки кожного виду економічної діяльності у регіоні до його частки у національній економіці.

Smart-спеціалізація вимагає ефективної та активної координації політичних коригувань (наприклад, комбінування політики та узгодження політичних інструментів, узгодженість із кластерною політикою). Впровадження концепції smart-спеціалізації, як головного принципу для реалізації інноваційних стратегій, стає важливою складовою політики ЄС та може бути імплементовано в Україні.

Аналіз планів заходів з реалізації регіональних стратегій протягом 2021-2023 років дозволив виявити 111 розроблених проєктів, які відповідають визначеним регіонами напрямам smart-спеціалізації. Практично в усіх регіонах України розроблено чимало проєктів, скерованих на підвищення конкурентоспроможності. Наприклад, в Івано-Франківській області 28 проєктів в межах стратегічної цілі «Конкурентоспроможна економіка на засадах smart-спеціалізації» спрямовані на розвиток туристично-рекреаційної сфери. Звісно, роль креативних індустрій дає поштовх. Так у 2019 році креативні індустрії в Україні згенерували приблизно 3,94% доданої вартості та забезпечили роботою близько 352 тисяч людей, що становить 3,8% всіх зайнятих осіб. Це включає такі сектори, як ІТ, реклама, маркетинг, аудіовізуальний сектор. Потенційними джерелами фінансування можна виділити: Державний фонд регіонального розвитку, цільові державні програми та субвенції, власні кошти підприємств, грантів, міжнародних організацій.

На мою думку, вагомими факторами впливу у цьому контексті є: інноваційна інфраструктура, локальні конкурентні переваги, галузева специфіка та можливі співпраці. Фокус на конкурентних перевагах, співпраця та партнерство, розвиток інноваційних галузей та технологій, що впливає на економічний ріст регіонів, допоможуть ефективно реалізувати smart-спеціалізацію та досягти стійкого розвитку.

Література

1. *Територіальний розвиток і регіональна політика. Стратегування регіонального розвитку на засадах smart-спеціалізації: наукова доповідь / наук. ред. д.е.н., проф. Сторонянська І.З. Львів, ІРД НАНУ. 2020. 141 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»)*

2. *Олешко А. А., Шацька З. Я., Ровнягін О. В. Smart-спеціалізація України в перспективі післявоєнного відновлення економіки. Ефективна економіка. 2022. № 5. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10286> (дата звернення: 22.10.2024).*

Волошин А.М.,
студ. гр. МК-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Рисін М.В.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

СПОЖИВЧИЙ КОШИК УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Після повномасштабного вторгнення Росією в Україну 24 лютого 2022 року споживчий кошик українця зазнав значних змін через економічні, соціальні та безпекові фактори. До повномасштабного вторгнення економіка була досить стабільною, хоча інфляційні процеси також були присутні. Українці витрачали більше коштів на їжу, непродовольчі товари, сфери послуг, розваги, житло та комунальні платежі. З 2022 року надзвичайно сильно зросли інфляційні процеси, що спричинило збільшення цін у декілька раз. У зв'язку з чим багато українців змушені були скоротити витрати на непродовольчі товари і сконцентруватися на базових продуктах, таких як хліб, картопля, макарони, овочі, дешеве м'ясо та молочні продукти. Сфера послуг, розваг і подорожей різко скоротилася. Люди стали менше витрачати на ресторани, подорожі, косметичні послуги. Багато громадян були вимушені виїхати з окупованих або прифронтових зон, що змінило структуру витрат. На перший план вийшли витрати на оренду житла, транспорт та базові товари для проживання. У 2022-2023 роках через облаштування енергетичної інфраструктури та відключення електроенергії попит на альтернативні джерела електроенергії зріс. Українці почали більше продаватися на генератори, павербанки, акумулятори. Через війну та підвищений рівень стресу в суспільстві попит на медичні товари та послуги, зокрема ліки, зріс. Люди стали більше інвестувати в здоров'я, особливо в умовах обмеженого доступу до медичних послуг у деяких регіонах.

У грудні 2021 року за продуктовий кошик, з найбільш вживаних товарів, українець віддав 302,86 гривні проти 347,1 гривні у червні 2022 року. За п'ять місяців (з грудня по червень) продуктовий кошик подорожчав на 44,24 гривні, або на 14,16%. На зростання цін від початку війни вплинула стрімка інфляція, внутрішні та зовнішні чинники, пов'язані з війною. У червні зростали у ціні сирі продукти, мовиться про овочі та фрукти – до 36,1% річних. Що стосується оброблених продовольчих товарів, то вони зросли до 21,5% річних. У 2023 році інфляція залишилася високою. За даними Національного банку України очікувана річна інфляція у 2023 році склала понад 20%. Це означає, що реальна купівельна спроможність населення втратилася, і багато українців змушені були переглянути свої витрати, віддаючи перевагу лише найнеобхіднішому. У 2024 середня вартість базового кошика продуктів для одного українця становить близько 455,50 гривень, це на 31 % більше ніж в 2022 році.

Індекс споживчих цін (ІСЦ) в Україні суттєво змінився в період з 2021 року та після початку повномасштабної війни в 2022 році. У 2021 році в Україні спостерігався ріст інфляції. За даними Держстату, інфляція становила 10% (у порівнянні з 2020 роком), що було пов'язано з глобальним ростом цін на енергоносії, продукти харчування та логістичними проблемами через пандемію COVID-19.

Збільшення цін на газ, бензин та інші енергоресурси вплинуло на вартість транспорту та опалення. За підсумками 2022 року, інфляція в Україні досягла 26.6% (за даними НБУ). Війна спричинила дефіцит багатьох товарів через руйнування виробничих потужностей, логістичні проблеми та окупацію частини територій. У 2023 році темпи інфляції почали знижуватися, проте ціни залишаються високими. Очікується, що інфляція до кінця року складе 8-10%, що свідчить про певну стабілізацію, але ціни на продукти харчування та енергоресурси все ще залишаються на значно вищому рівні порівняно з 2021 роком.

Також змінився прожитковий мінімум для працездатних осіб. У довоєнний період (грудень 2021 року) прожитковий мінімум складав 2481 грн. В цю суму входять витрати на продукти, медикаменти, одяг, житло, предмети побуту, транспорт, комунальні платежі. Вже в грудні 2022 року прожитковий мінімум склав 2684 грн., це на 8% більше ніж було минулого року. На підняття цін вплинули інфляційні процеси, також через війну було пошкоджено значну кількість підприємств, що погано вплинуло на економіку нашої країни. Багато людей залишились без житла та роботи. За даними інформаційних джерел, у 2022 році рівень безробіття в Україні коливався в межах 25–30%. Це було спричинено масовою міграцією українців за кордон, банкрутством багатьох підприємств. На даний момент прожитковий мінімум складає 3028 грн, це на 22% більше ніж на початку війни. Негативними макроекономічними чинниками є великі перебої в електропостачанні, збільшення податків, коливання курсу української гривні. Можемо зробити висновок, що війна дуже вплинула на життя наших громадян. Рівень життя населення став нижчим. Економічна ситуація в державі погіршилась, через що піднялись ціни на продукти харчування та інші товари. Також змінились витрати громадян, якщо раніше люди могли собі дозволити додаткові витрати на розваги, непродовольчі товари та різноманітні послуги, то зараз українці значну кількість грошей витрачають на продукти харчування, медикаменти, транспорт та мінімальну кількість непродовольчих товарів. Також багато наших громадян витрачають кошти на відновлення власних домівок та забезпечення нашої армії.

Грицишин А.,
студ. гр. МК-13,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Рисін М.В.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану управління інвестиційною діяльністю стає більш складним і вимагає від уряду нових підходів до інвестиційної політики для відновлення економічної стабільності та розвитку. Війна призводить до змін в економічній ситуації та впливає на ринкові умови, що може призвести до нестабільності. Отже, проблема полягає в тому, як ефективно керувати інвестиційною діяльністю в умовах воєнного стану, забезпечити стійкість економіки, зменшити ризики для інвесторів.

Державна інвестиційна політика – це комплекс правових, адміністративних та економічних заходів, спрямованих на поширення та активізацію інвестиційних процесів.

На інвестиційну політику в умовах воєнного стану впливають безпека, фінансова стабільність, політична та економічна невизначеність, втрата активів (багато підприємств і об'єктів інфраструктури зруйновані або окуповані, що ускладнює їх відновлення та залучення інвестицій).

Повномасштабна війна стала новим фактором впливу на рівень інвестиційного середовища в Україні. Інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості України незначним чином знизився у 2023 році – до 2,44 балів з 5-ти можливих, проте у 2022 році показник складав 2,48 балів, що було найнижчим значенням з 2013 року. Такими є результати дослідження, проведеного Європейською Бізнес Асоціацією. Також за даними цієї ж асоціації війна в Україні займає перше місце серед чинників негативного впливу на інвестиційний клімат.

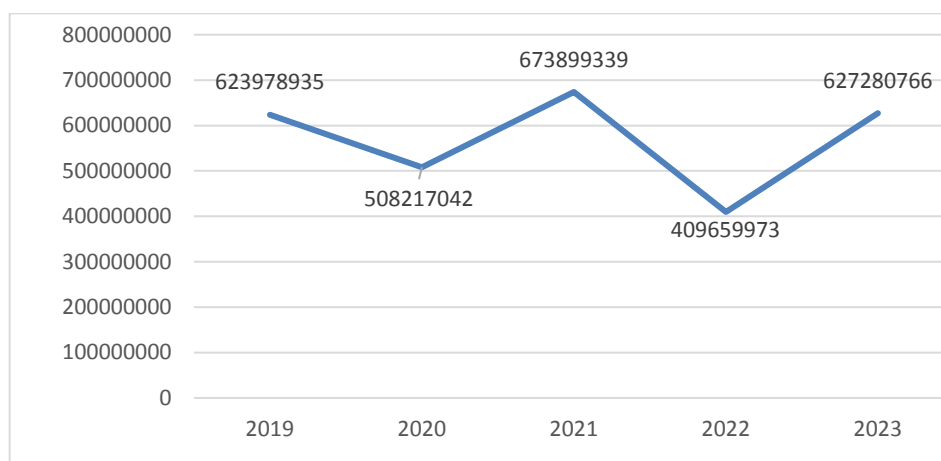

Рис. 1. Динаміка капітальних інвестицій в Україні з 2019 по 2023 роки

Порівняємо, як змінились капітальні інвестиції в Україна в період 2019-2022 років, за даними Державної служби статистики України (рис.1). 2019 рік показує досить високий рівень капітальних інвестицій. Економіка України на той час демонструвала стабільність, позитивна динаміка зростання ВВП і стабілізація макроекономічної ситуації сприяли припливу інвестицій. 2020 рік пішов на спад через глобальну причину: COVID-19. У 2021 році відбулося значне зростання інвестицій на 32,6% у порівнянні з 2020 роком. Але найбільший спад відбувся у 2022 році на 39,2% у порівнянні з 2021 роком, що безпосередньо пов'язане з початком повномасштабної війни. Військові дії призвели до відтоку інвестицій та руйнування інфраструктури, що негативно вплинуло на економічну ситуацію в Україні.

Проте, у 2023 році уже спостерігається поступове відновлення економічної активності, яке підтримується масштабними програмами міжнародної допомоги та кредитними ресурсами від таких організацій, як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Європейський банк реконструкції та розвитку. Наприклад, у 2023 році обсяги капітальних інвестицій в Україні сягнули 627 мільйонів гривень, що демонструє зростання на 52% порівняно з попереднім роком.

З початку 2023 року почали з'являтися позитивні тенденції: у відносно безпечних регіонах було зафіксовано збільшення інвестицій у сільське господарство та ІТ-галузь. Наприклад, Львівська область стала регіоном, що активно залучає інвестиції у розвиток агропромислового комплексу, незважаючи на загальну нестабільність.

Для стимулювання залучення стратегічних інвесторів в, покращення інвестиційної привабливості та зростання конкурентоспроможності економіки країни був прийнятий Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями в Україні». Серед небагатьох позитивних зрушень, які підвищують інвестиційні можливості є надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, скасування мит і квот на український експорт.

Значні диспропорції у капітальних інвестиціях спостерігаються між регіонами України. За даними капітальних інвестицій за регіонами 2022 року, найбільший обсяг капітальних інвестицій зосереджений у м. Києві – 143,1 млрд. грн..., що значно перевищує показники інших регіонів. Дніпропетровська область також демонструє високі показники інвестицій, що є другим за величиною обсягом капітальних вкладень.

У контексті воєнної економіки капітальні інвестиції відіграють вирішальну роль у відновленні економіки України. Важливими факторами для подальшого залучення інвестицій є державна підтримка, міжнародні фінансові механізми та відбудова інфраструктури.

Дуда В.В.,
студ. гр. МО-23-1Л(М),
Київський національний університет будівництва та архітектури.
Науковий керівник – Канцір І.А.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Державно-приватне партнерство за своїм змістом є інноваційною, економічною та правовою моделлю розвитку державного сектору країни. Як свідчить вітчизняний та зарубіжний досвід, співпраця державного та приватного секторів дозволяє вирішувати низку завдань у сфері розвитку інфраструктури, що покращує якість інфраструктурних послуг, підвищує рівень управління інфраструктурою та сприяє її ефективному розвитку.

Відповідно до законодавства України, державно-приватне партнерство – це співробітництво між державними і приватними партнерами, яке носить довгостроковий характер (від 5 до 50 років) і характеризується внесенням приватним інвестором інвестицій в проєкт та прийняттям частини ризиків у процесі його реалізації [1].

Державно-приватне партнерство може приймати різні форми, включаючи концесії, публічно-приватні партнерства, угоди про спільне користування ресу-

рсами та інші форми співпраці. Однією з основних переваг цього підходу є розподіл ризиків і відповідальності між державою та приватним сектором, що може сприяти ефективнішому виконанню проектів та послуг.

Об'єктом ДПП є його створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт та технічне переоснащення) та/або управління (користування, експлуатація, технічне обслуговування). Державним партнером може виступати держава Україна, АР Крим, органи державного управління, територіальні громади, органи місцевого самоврядування, Національна і галузеві академії наук тощо. Приватними партнерами є суб'єкти господарювання (крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій). Формою реалізації ДПП є договори (концесійний; управління майном; про спільну діяльність; інші). Станом на 01.01.2022 на умовах ДПП в Україні укладено 193 договори, з яких реалізується лише 31 договір, або 16,1%. Із їх загальної кількості – 22 (71%) – концесійні, 5 (16,1%) – договори про спільну діяльність, 4 (12,9%) – інші [69].

За час воєнних дій на території України понівечено близько 23,8 тис км доріг, 6,3 тис км колій, 41 міст, 643 лікувальних закладів, 1123 закладів освіти, 621 дитячих установ (садків), 192 культурні споруд та споруд 115 релігійного призначення, 178 об'єктів складського призначення, 99 адміністративних будівель, 28 нафтобаз, 19 торгових центрів. Відновлення цих об'єктів виступає пріоритетом України на етапі повоєнного відновлення, а державно-приватне партнерство – комфортний варіант реалізації проектів відбудови, перевагою якого виступає розподіл можливостей (міжнародні гранти, державна підтримка, приватне партнерство).

Моделі фінансового забезпечення інвестиційної діяльності бізнесу на засадах державно-приватного партнерства можуть бути досить різноманітними, варіація яких безпосередньо чи опосередковано залежить від рівня проекту, його витребуваності та вартості: державні дотації (фінансова підтримка, гранти для реалізації певних будівельних проектів); кредитування; приватні інвестиції; заходи фінансової підтримки; механізм диверсифікації ризиків.

Державно-приватне партнерство – це форма співпраці між урядом (державою) та приватним сектором з метою спільного виконання проектів, реалізації програм або надання послуг. Впровадження механізму державно-приватного партнерства сприятиме реалізації державної політики відповідно до міжнародних стандартів та зорієнтованої на підвищення соціальних стандартів. На засадах державно-приватного та інвестиційно-банківського партнерства доцільно створити в державі інвестиційний банк, зорієнтований на мобілізації довгострокового капіталу та його інвестування.

Література

1. *Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р., № 2404-VI.* Дата оновлення: 03.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення: 15.10.2024).
2. Суц О. П. Держава як суб'єкт інвестиційної діяльності. Право та інновації. 2022. № 3 (39). С. 77–83. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28250> (дата звернення: 18.10.2023).

Закалик С.М.,
студ. гр. УА-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Комаринець С.О.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІТ ТЕХНОЛОГІЙ У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

У сучасному світі впровадження ІТ-технологій у державному управлінні стало важливим фактором розвитку суспільства та економіки. Цей процес не лише підвищує ефективність роботи державних установ, але й забезпечує прозорість і доступність урядових послуг для громадян. З огляду на швидкий розвиток цифрових технологій, все більше країн інвестують в ІТ-системи для оптимізації державного управління. Проте, незважаючи на очевидні переваги, існує низка проблем, які ускладнюють повноцінне впровадження цих технологій. Тому питання перспектив та викликів цифровізації у державному секторі є надзвичайно актуальним.

Однією з основних переваг ІТ-технологій у державному управлінні є автоматизація рутинних процесів, що значно скорочує час на виконання адміністративних завдань і підвищує їхню точність. Наприклад, системи електронного документообігу дозволяють мінімізувати використання паперових документів і прискорюють обробку інформації. Це сприяє зменшенню бюрократії та зниженню витрат на адміністрування. Крім того, цифрові рішення забезпечують громадянам зручний доступ до державних послуг через Інтернет. Це включає можливість подання податкових декларацій, отримання довідок, ліцензій та інших документів без необхідності відвідувати установи. Онлайн-платформи дозволяють громадянам відслідковувати статус запитів і звернень, що підвищує прозорість урядової діяльності. Ще одним важливим аспектом є використання даних для прийняття рішень. ІТ-технології дозволяють державним органам ефективніше аналізувати великі обсяги даних і виявляти закономірності, що сприяє прийняттю більш обґрунтованих рішень. Наприклад, на основі статистичних даних можна передбачати економічні тренди або визначати проблемні ділянки в системі охорони здоров'я.

Незважаючи на всі переваги, існують певні проблеми, які перешкоджають повноцінній цифровізації державного управління. Перш за все, це недостатня підготовка кадрів. Багато державних службовців не мають необхідних навичок для роботи з новітніми технологіями, що створює бар'єр для впровадження інновацій. Для вирішення цієї проблеми необхідно активно впроваджувати навчальні програми для підвищення кваліфікації працівників. Ще однією проблемою є недостатнє фінансування. Розробка та впровадження ІТ-систем вимагають значних інвестицій, і не всі держави можуть дозволити собі такі витрати. Крім того, модернізація старих систем також потребує ресурсів, що може затримувати процес цифровізації. Кібербезпека є ще однією важливою проблемою. Зі збільшенням обсягів електронних даних і доступу до них через Інтернет зростає ризик кібератак. Державні установи

часто стають об'єктами хакерських нападів, що може призвести до витоку конфіденційної інформації. Впровадження ефективних заходів кібербезпеки є критично важливим для захисту державних даних і запобігання загрозам. Нарешті, важливим викликом є опір змінам з боку самих державних службовців та організаційних структур. Впровадження нових технологій може зустріти супротив через страх перед змінами, що може уповільнити процес цифровізації.

Незважаючи на наявні проблеми, впровадження ІТ-технологій у державному управлінні має значний потенціал для подальшого розвитку. Вже зараз багато країн успішно використовують цифрові платформи для надання послуг громадянам. Однак для повноцінної цифровізації необхідні комплексні реформи, які включають:

1. Розвиток інфраструктури. Необхідно забезпечити доступ до швидкісного Інтернету по всій країні, зокрема в сільській місцевості, щоб усі громадяни мали рівні можливості отримувати державні послуги онлайн.

2. Навчання кадрів. Важливо створювати програми підготовки і перепідготовки державних службовців для ефективного використання новітніх технологій.

3. Інвестування у кібербезпеку. Захист державних даних має бути одним із пріоритетів для уникнення загроз.

4. Інноваційні підходи до управління. Використання технологій штучного інтелекту та аналітики великих даних може суттєво покращити процес прийняття рішень і підвищити ефективність державного управління.

Впровадження ІТ-технологій у державному управлінні є важливим кроком на шляху до модернізації та підвищення ефективності роботи державного апарату. Незважаючи на існуючі виклики, такі як недостатня підготовка кадрів, фінансові труднощі та загрози кібербезпеки, перспективи цифровізації є надзвичайно позитивними. Впровадження інноваційних рішень сприятиме не лише підвищенню якості надання державних послуг, але й більшій прозорості та відкритості діяльності уряду.

Катуніна А.В.,

студ. гр. МЕ-103,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Гошовська О.В.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ОСОБЛИВОСТІ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Електронна комерція (e-commerce) – це галузь економіки, в якій реклама, просування продуктів, торговельні угоди та фінансові транзакції здійснюються в Інтернеті. Коли ви щось купуєте чи продаєте у мережі, це і є e-Commerce. Приклади відомих компаній та брендів, залучених до електронної комерції – це ZNOhub, Rozetka, Aliexpress, Glovo. Для багатьох підприємців Інтернет є основним способом поширення інформації про свою продукцію та запрошення до співпраці; для осіб, які прагнуть відкрити свій бізнес, набагато легше починати свою діяльність онлайн, тож у 2024 році ми можемо спостерігати перенасиченість у сфері цифрових послуг. Через це формується інтенсивна конкуренція на глобальному рівні.

Конкуренція на ринку електронної комерції формується під впливом кількох ключових факторів, на які бізнес повинен орієнтуватися, щоб залишатися конкурентоспроможним і досягти успіху. Однією з визначальних особливостей є низькі бар'єри для входу на ринок, що полегшує вихід на нього нових гравців. Це призводить до високої конкуренції, оскільки компанії будь-якого розміру можуть запустити інтернет-магазини з мінімальними інвестиціями. Крім того, відсутність конфіденційності в ціноутворенні та товарній пропозиції ускладнює утримання компаніями унікальної конкурентної переваги протягом тривалого періоду, оскільки конкуренти можуть легко отримати доступ до стратегій один одного і скопіювати їх. Щоб виділитися на тлі конкурентів, компаніям необхідно зосередитися на інноваціях і технологіях, використовуючи штучний інтелект, автоматизацію та інші передові інструменти для підвищення операційної ефективності та покращення клієнтського досвіду.

Логістика та доставка також відіграють вирішальну роль в успіху електронної комерції. Ефективна, швидка, а іноді й безкоштовна доставка може стати значною конкурентною перевагою, оскільки клієнти зараз очікують безперебійної логістики як частини досвіду онлайн-покупок. Не менш важливими є маркетингові та брендингові зусилля, де компанії повинні створювати сильні бренди та взаємодіяти з клієнтами за допомогою цільових кампаній та присутності в соціальних мережах.

Останнім часом посилилася конкуренція навколо питань сталого розвитку, коли екологічно свідомі споживачі віддають перевагу компаніям, які пропонують екологічно чисті продукти та рішення. Зрештою, підвищення лояльності клієнтів є ключовим фактором у цьому конкурентному середовищі. Програми лояльності, персоналізовані пропозиції та виняткове обслуговування клієнтів допомагають компаніям утримувати клієнтів і перетворювати їх на довгострокових прихильників бренду, що може бути ціннішим, ніж залучення нових.

Підвищення привабливості та нарощення капіталізації бізнесів електронної комерції залежить від кількох ключових факторів. По-перше, інновації та технології відіграють вирішальну роль, оскільки компанії, які впроваджують передові рішення, такі як штучний інтелект, автоматизація та блокчейн, демонструють значний потенціал для зростання та адаптивності. Не менш важливою є кібербезпека, яка забезпечує захист даних користувачів і бізнес-операцій, сприяючи зміцненню довіри як серед клієнтів, так і серед інвесторів. Впровадження омніканальних стратегій забезпечує безперебійний клієнтський досвід у всіх каналах продажів. Аналітика даних є життєво важливою для прийняття обґрунтованих рішень та оптимізації операцій, допомагаючи бізнесу краще розуміти потреби споживачів і ринкові тенденції. Нарешті, партнерства та злиття можуть значно підвищити інвестиційну привабливість, відкриваючи нові ринки, розширюючи продуктові лінійки та підвищуючи конкурентоспроможність у глобальному масштабі.

Таким чином, у сучасному світі Інтернет відіграє ключову роль у розвитку бізнесу, особливо в електронній комерції. Легкість входу на ринок та глобальна конкуренція створюють як можливості, так і виклики для підприємців. Основні особливості конкуренції включають низькі бар'єри входу, відсутність конфіденційності, інновації, логістику, маркетинг, екологічність та лояльність споживачів.

чів. Для підвищення інвестиційної привабливості важливо зосередитися на інноваціях, кібербезпеці, омніканальних стратегіях, аналітиці даних та партнерствах. Поведінка споживачів визначається трендами, цінами, зручністю, відгуками та швидкістю доставки. Тож успішні компанії повинні адаптуватися до цих факторів, щоб залишатися конкурентоспроможними та задовольняти потреби своїх клієнтів.

Качмар Г.Я.,
студ. гр. УА-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Гошовська О.В.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ФАКТОРИ, ЯКІ РОБЛЯТЬ КОМПАНІЇ ГНУЧКИМИ ТА СТІЙКИМИ

Головною ознакою підприємства з точки зору конкурентної боротьби є його здатність конкурувати. Конкуренція – це економічний процес взаємодії та боротьби товаровиробників за найвигідніші умови виробництва й збуту товарів, отримання найбільших прибутків. Конкурентоспроможність – це ринкова категорія, що має динамічний, мінливий характер. Так, при незмінних якісних характеристиках товару, його конкурентоспроможність може змінюватися в широких межах залежно від кон'юнктури ринку, дій конкурентів, зміни цін, рекламних заходів тощо [1]. Відповідно, фактори конкурентоспроможності – це обставини та умови, що спричиняють конкурентоспроможність [2].

До зовнішніх факторів можна віднести вплив сукупності суб'єктів господарювання, а також економічних, суспільних і природних умов, національних і міждержавних інституціональних структур та інших зовнішніх умов і чинників, що діють у глобальному оточенні та здійснюють вплив або можуть вплинути на функціонування підприємства [1]. Для аналізу факторів макросередовища існують різні метрики та моделі оцінки, які можуть допомогти підприємствам оцінити свою конкурентоспроможність та виявити слабкі місця; найчастіше використовують PEST-аналіз (політичні, економічні, соціальні), SWOT-аналіз, який допомагає визначити погрози й можливості з якими зіштовхується підприємство, і встановити несприятливі фактори, які можуть знизити рівень ефективності потенціалу підприємства [1].

Внутрішні фактори – це контрольовані чинники діяльності підприємства. До них відносяться: діяльність керівництва та апарату управління підприємства, система технологічного оснащення, якість сировини, матеріалів і напівфабрикатів, збут продукції, його об'єм та витрати на реалізацію, розширення ринків збуту [1].

Під час кризи збитки несуть всі, навіть великі та стабільні компанії не завжди витримують удари долі і часом банкрутують. Але є і виключення – компанії, для яких криза стає імпульсом до розвитку. В Україні багато компаній зуміли швидко відреагувати на зовнішні виклики і стати лідерами, як, наприклад, Олександр Соколовський з «Текстиль-Контакт», який створив нове підприємство ТК «Медзахіст», щоб виконати замовлення на пошиття 90 тисяч захисних

комбінезонів для МОЗу, взяв кредити для покупки німецького обладнання для обробки швів ультразвуком, щоб вони не пропускали бактерії [3]. Корпорація «Біосфера» переорієнтувала виробництво для виготовлення СРАР-пакетів з лікарями Харківської медакадемії і, під час пандемії, за 7 тижнів в умовах карантину запустила виробництво підгузників, інвестувавши €7 млн у обладнання від італійської компанії. Зараз вони виробляють 18 млн підгузників на місяць і почали експортувати товари у багато країн світу [3].

Таким чином, для того, щоб компанія могла залишитися конкурентоспроможною навіть в умовах нестабільно ринкової ситуації, потрібна гнучкість та стійкість компанії, які формуються під за рахунок урахування таких чинників, як цифрова трансформація (впровадження цифрових технологій – AI, big data, IoT, автоматизація, що дозволяють приймати більш обґрунтовані рішення, підвищувати ефективність процесів та знижувати витрати), роль сталого розвитку та врахування екологічних стандартів як фактор орієнтування на перспективу (зокрема у світлі міжнародних стандартів та вимог, стратегії антикризового управління, які дозволяють підприємствам швидко реагувати на зовнішні шоки шляхом диверсифікації бізнесу, реструктуризації виробничих процесів або швидкої переорієнтації на нові ринки), та клієнтоорієнтованість /фокус на клієнта – побудова клієнтоорієнтованих стратегій (персоналізовані рішення, покращення клієнтського досвіду).

Поряд із цим, державна політика також повинна бути спрямована на підтримання конкурентоспроможності підприємств; це може включати стимулювання інновацій через гранти або податкові пільги, розробку програм для підтримки малого та середнього бізнесу в періоди криз.

Література

1. *Конкурентоспроможність підприємств та фактори, що на неї впливають.* Ефективна економіка. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3390>
2. *Сучасні фактори конкурентоспроможності національної економіки.* <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/3-159-171.pdf>
3. *Секрети успіху компаній 2020.* ShiStrategies. <https://strategi.com.ua/sekrety-nayuspishnishykh-kompaniy-2020/>

Матвєєв Н.В.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Скорик Г.І.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА САНКЦІЙ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ

Економічна політика санкцій є актуальною, оскільки це важливий інструмент міжнародної політики та дипломатії, особливо на тлі сучасних конфліктів, таких як війна в Україні. Санкції використовуються для тиску на держави, які порушують міжнародні норми, і можуть включати обмеження на торгівлю, фінанси та переміщення осіб. Їх ефективність залежить від економічної стійкості країни та рівня підтримки з боку міжнародної спільноти. Санкції можуть як спричинити економічний тиск, так і мати обмежений вплив, але вони залишаються важливим інструментом у міжнародних відносинах.

Цільові санкції стали ключовим інструментом міжнародної політики, замінивши широкомасштабні санкції більш точковими заходами, спрямованими на конкретних осіб, організації чи сектори. Вони мають правову основу в міжнародному праві, зокрема Статуті ООН та регіональних угодах, а їхні правові рамки визначаються рішеннями міжнародних судів. Ефективність таких санкцій залежить від дипломатичних переговорів і міжнародного консенсусу. Важливими є етичні аспекти, такі як пропорційність, права людини та уникнення небажаних наслідків для населення [1].

Стратегічний погляд на використання економічних санкцій проти ворога та його національних суб'єктів слід порівняти з добре відомим підходом до військової стратегії. Відповідно, цілі, шляхи та засоби повинні бути основними елементами такої стратегії, яку краще називати “Стратегія економічних санкцій”. Однак, можна взяти до уваги ще одну аналогію – стримування, яке може бути як покаранням, так і ігноруванням. “Економічне” стримування шляхом заперечення неможливе щодо ймовірного втручання близьких у військовому відношенні держав; у такому випадку важливим є військовий інструмент національної могутності [2].

Крім того, економічні санкції застосовуються державами, які проводять активну зовнішню політику, спрямовану на вирішення міжнародних суперечок без військових або інших засобів, зменшення витрат і людських страждань. Їх вплив на національні економіки може бути багатограним і далекосяжним, а саме: перешкоджання торгівлі, фінансові обмеження, економічний спад, гуманітарний вплив, зміна альянсів та економічних відносин, довгострокові економічні наслідки, глобальні економічні наслідки [3].

Виходячи з досліджень російської збройної агресії проти України, встановлено, що з *одного боку*, санкції проти росії, які були введені країнами Європейського Союзу, США й іншими державами та міжнародними організаціями, мають певний ефект і здійснюють вплив на російську економіку та політику. Санкційні заходи вже призвели до зменшення зовнішніх інвестицій, обмеженого доступу до фінансових ринків, зниження експорту та імпорту, а також до посилення економічних та політичних обмежень для окремих російських чиновників та бізнесменів. *З іншого боку*,

в деяких аспектах ефективність санкцій обмежена. Попри зусилля держав, які вводять санкції, російська економіка продовжує функціонувати, використовуючи альтернативні ринки та партнерів, з якими поки що може успішно співпрацювати [4].

Отже, стратегія економічних санкцій повинна бути всебічно продуманою та гнучкою, враховуючи як короткострокові, так і довгострокові наслідки. Економічний тиск може досягти своєї мети лише за умови чіткої координації між країнами-ініціаторами санкцій, а також ефективної дипломатичної роботи. Важливо, щоб санкції не призвели до небажаних гуманітарних наслідків для цивільного населення та не провокували посилення режиму, проти якого вони спрямовані. Крім того, успіх санкцій залежить від здатності міжнародної спільноти протистояти спробам обходити обмеження та створювати альтернативні економічні альянси.

Література

1. Ясько Т. та Ткаченко О. “Еволюція цільових санкцій: правові, етичні та етичні наслідки” Лютий 2024 URL: https://www.researchgate.net/publication/378807049_EVOLUCIA_CILOVIH_SANKCIJ_PRAVOVI_POLITICNI_TA_ETICNI_NASLIDKI.

2. Черниш В. “Економічні санкції: як ефективно використовувати цей інструмент” Лютий 2024 URL: <https://censs.org/economic-sanctions-how-to-use-the-instrument-effectively>.

3. Орел Олексій., Орел О., Яцківська А. та Власенко О. “Економічні санкції ЄС проти росії та ефективність їх застосування” Листопад 2023 URL: <https://sas.ztu.edu.ua/article/view/298137/291422>.

4. “Міжнародні санкції як інструмент стримування російської агресії проти України” URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitichni-dopovid/mizhnarodni-sanktsiyi-yak-instrument-strymuvannya-rosiyskoyi>.

Мельничук Р.А.,

студ. гр. УА-31,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Михальчишин Н.Л.,

к.е.н., доцент теоретичної та прикладної економіки

УПРАВЛІННЯ КОРУПЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ В ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

Корупція в публічних закупівлях пов’язана зі зловживаннями владою або службовим становищем з метою отримання особистої вигоди під час здійснення процесу державних закупівель, а саме: змови між постачальниками та посадовими особами, надання переваг конкретним компаніям, непрозоре проведення тендерів, підкуп, маніпуляції з цінами або умовами контракту.

У публічних закупівлях існують різні види корупції, які можуть проявлятися на різних етапах тендерного процесу. Основні види корупції включають:

1) хабарництво – отримання посадовими особами або членами тендерної комісії грошей або інших матеріальних вигод в обмін на надання певній компанії контракту чи переваг у закупівлі;

2) конфлікт інтересів – наявність у посадової особи, яка відповідає за прийняття рішень щодо закупівлі, особистих або фінансових інтересів у виборі певного постачальника;

3) змова між учасниками тендеру – домовленості між кількома компаніями про умови участі в тендері, зокрема, штучне підвищення цін або розподіл контрактів з метою уникнення чесної конкуренції;

4) маніпуляції з тендерною документацією – умисна зміна тендерних умов на користь лише однієї конкретної компанії, обмежуючи доступ до участі іншим конкурентам;

5) завищення цін – умисне завищення цін на товари або послуги для отримання надлишкових прибутків, що часто супроводжується виплатою частини цих коштів посадовим особам;

6) фіктивні тендери – організація тендерів, де переможець відомий заздалегідь, а процедура проведена лише формально;

7) постачання неякісних товарів або послуг – укладення договору з компанією, яка постачає товари або послуги низької якості, що не відповідає умовам договору або технічним специфікаціям [1].

З метою недопущення проявів корупції та визначення корупційних ризиків Національне агентство з питань запобігання корупції провело дослідження, за результатами якого виявлено такі корупційні ризики:

- можливість подання тендерних пропозицій за ціною, вищою за очікувану вартість;
- зловживання закупівлями через електронний каталог;
- застосування «штучних перепон» для надання переваги певному учаснику;
- корупційні зловживання шляхом укладення прямих договорів;
- неможливість оскарження рішень, дій чи бездіяльності замовників під час проведення спрощених процедур закупівель;
- інші (нецінові) критерії оцінки пропозицій тощо [2].

Корупційний ризик – імовірність вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, що негативно вплине на діяльність організації [4]. До найбільш поширених корупційних ризиків належить відсутність розподілу функцій між структурними підрозділами замовника щодо планування, організації та проведення публічних закупівель, збереження активів організації, запобігання корупційним діям і їх виявлення. Недостатніми є всебічний аналіз та моніторинг закупівель, управління ризиками, аудит виконання договорів тощо [1].

Система управління корупційними ризиками передбачає: посилення правової та інституційної бази; ефективний моніторинг і відповідальність; залучення громадськості та ЗМІ; формування системної антикорупційної культури [3]. До

управління корупційними ризиками мають бути залучені не лише органи влади, але й громадянське суспільство та міжнародна спільнота.

Література

1. Національне агентство з питань запобігання корупції. *Типові корупційні ризики у публічних закупівлях, 2021.* URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/Typovi-koruptsijni-ryzyky-u-publichnyh-zakupivlyah.pdf>.

2. Національне агентство з питань запобігання корупції. *Корупційні ризики в публічних закупівлях під час воєнного стану: рекомендації НАЗК, 2023.* URL: <https://nazk.gov.ua/uk/koruptsijni-ryzyky-v-publichnyh-zakupivlyah-pid-chas-voennogo-stanu-rekomendatsiyi-nazk>.

3. Гарбінська-Руденко А.В., Покутній О.О., Шимко В.Р. *Корупційні ризики під час проведення публічних закупівель в умовах воєнного стану// Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство».* URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/303555/295611>.

4. *Методологія управління корупційними ризиками, затверджена наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 28 грудня 2021 року № 830/21* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0219-22#Text>

Петрова В.О.,

студ. гр. УА-11,

Національний університет «Львівська Політехніка».

Науковий керівник – Скорик Г.І.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ КРИЗИ

Розрізняють кілька видів криз: економічні, політичні, соціальні, природні. Усі вони мають важливе значення з кількох причин: забезпечення стабільності, захист населення, підтримка економіки, попередження соціальних конфліктів, міжнародний контекст.

Умови кризи вимагають від держави системної та активної участі, бо саме вона відіграє важливу роль: мінімізує негативні наслідки для суспільства, стабілізує макроекономічну ситуацію в країні. Виділяють основні функції держави в умовах кризи:

1. Економічна: втручання держави в економіку через інструменти фіскальної та монетарної політики для забезпечення стабільного економічного зростання, високого рівня зайнятості, стабілізації цін і курсу валюти, підтримання ринків тощо.

2. Соціальний захист: через кризу збільшується рівень безробіття, і держава повинна забезпечити соціальні програми підтримки населення, до прикладу пільги різних категорій, медичне страхування, допомога по безробіттю, субсидії тощо.

3. Гарантування безпеки: в кризових умовах, державні структури повинні дотримуватись певних правил, підтримувати порядок, захищати права громадян та зберігати громадський спокій.

4. Комунікація та інформаційна підтримка: задля запобігання поширення паніки та дезінформації, держава повинна вчасно надавати чітку інформацію про ситуацію в країні загалом, в окремих регіонах, сферах життя суспільства.

5. Міжнародна співпраця: для отримання допомоги, обміну досвідом, координації, необхідно мати комунікацію з іншими державами та міжнародними організаціями.

Виконання державою вище названих функцій обумовлює посилення впливу державних інституцій на усі сфери життя суспільства у кризовий період.

Проте є й негативні прояви посилення ролі держави у таких умовах. Це пов'язано із тим, що посилення державного регулювання в умовах кризи може супроводжуватися неефективністю та бюрократизацією. Державне втручання часто вважають неефективним через надмірну бюрократизацію, високі витрати та затягування ухвалення важливих рішень; надмірне регулювання формує залежність від державної допомоги, що знижує ініціативу громадян і бізнесу до самостійного вирішення проблем. Окремі теоретики і практики наголошують на тому, що під час криз часто запроваджуються обмеження на права та свободи, що викликає порушення громадянських прав. Надмірне і невинуватене посилення державного впливу на економічні процеси і явища може призвести до нераціонального розподілу ресурсів, у зв'язку із чим критики зазначають, що в кризові періоди держава нерідко неефективно розпоряджається ресурсами, що призводить до соціальної несправедливості та загострення нерівності серед населення.

Ефективне державне регулювання в період кризи має наслідком позитивну динаміку реального ВВП, стабілізацію із подальшим зростанням зайнятості, стримування інфляції, стабільність валютного курсу, ріст добробуту. Результати позитивного впливу на соціально-економічні проблеми в Україні в умовах повномасштабної війни, розв'язаної росією, ілюструє таблиця 1 [1].

Таблиця 1

Макроекономічні показники України у 2022-2024 роках

Рік	Показники			
	ВВП, млрд. грн.	ВВП, \$ млрд.	ВВП, %	Інфляція (середньорічна), %
2022	5239	161	-28,8	20,2
2023	6525	178	6	12,8
2024	7729	192	3	8,3

Аналізуючи дані, можна зазначити, що ВВП країни в національній валюті (гривнях) та у доларах США з кожним роком збільшується. Після значного скорочення ВВП на 28,8% у 2022 році відбулося зростання на 6% у 2023 році та прогнозується його зростання у 2024 р. на 3%. Середньорічна інфляція значно зменшилася протягом років. Якщо на початку 2022 року вона становила 20,2%, то у

2024 р. очікується її зниження до 8,3%. Це свідчить про відновлення економіки після значного спаду.

Література

1. О. Блінов. *Чи зростатиме ВВП у 2024 році, що буде з інфляцією та курсом валют? Прогноз від економіста Олексія Блінова.* – *Forbes Ukraine* – URL: <https://forbes.ua/money/ekonomika-ukraini-u-2024-rotsi-chogo-ochikuvati-08012024-18370>

Петрова Д.О.,

студ. гр. УА-31,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Гошовська О.В.,

к.е.н., доцент теоретичної та прикладної економіки

БАР'ЄРИ ВХОДУ НА РИНОК МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ, ЯК ЧИННИК ОБМЕЖЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ

Ринок мобільного зв'язку України характеризується домінуванням кількох великих операторів, що значно ускладнює входження на ринок нових учасників. Основні бар'єри включають економічні витрати на побудову мережевої інфраструктури, обмежений доступ до частотного ресурсу. Для вирішення цих питань необхідно запровадити комплексні підходи на державному рівні.

Щодо витрат на інфраструктуру, то держава могла б надати субсидії для будівництва базових станцій, що знизить капітальні витрати. Подібні механізми вже ефективно працюють у деяких європейських країнах і допомагають малим операторам розвиватися. Нові оператори можуть зменшити витрати на будівництво мережі з нуля, скориставшись наявною інфраструктурою, що належить великим компаніям, зокрема вежами та базовими станціями [1]. Запровадження регуляторних механізмів може забезпечити рівноправний доступ нових операторів до існуючої інфраструктури – вежі чи базові станції, що дасть змогу уникнути дублювання мереж і сприятиме розвитку послуг нових операторів [2].

Конкуренція на ринку мобільного зв'язку характеризується не лише участю традиційних операторів, але і віртуальних. Оператор мобільної віртуальної мережі (MVNO) виконує функції аналогічно звичайним мобільним операторам, надаючи послуги мобільного зв'язку абонентам. Тим не менш, вони не мають свого власного діапазону частот за ліцензією, орендуючи його (найчастіше разом із значною частиною своєї технічної інфраструктури) у мобільних операторів у рамках оптових угод. На деяких ринках MVNO використовують мережі декількох операторів, щоб запропонувати своїм клієнтам ширше покриття або можливість роумінгу [3].

Розвиток MVNO (віртуальний оператор стільникового зв'язку) в Україні дасть змогу збільшити кількість учасників ринку без необхідності інвестувати значні кошти у створення нових мереж. Використовуючи наявні ресурси віртуальні оператори можуть встановити нижчі тарифи та зробити послугу зв'язку більш доступною.

Бар'єри для входження на ринок можуть також пов'язуватись з поведінкою вже існуючих на ринку учасників, які можуть вдаватись до антиконкурентних дій та блокувати входження на ринок нових учасників. діями існуючих операторів. Усунення таких антиконкурентних проявів можливе завдяки створення прозорих правил взаємодії між операторами та чітких умов інтерконекту. Завдяки діяльності Антимонопольного комітету України можливим є усунення змов великих операторів, зокрема рід час інтерконектних переговорів [4].

Для спрощення доступу до частотних ресурсів варто проводити аукціони з меншою вартістю для нових операторів. Це дозволить суттєво зменшити фінансовий тиск і сприятиме рівним умовам доступу до частотних ресурсів. Важливим аспектом для входження на ринок інших суб'єктів також є забезпечення прозорості у розподілі ліцензій через програми субсидування будівництва базових станцій.

Отже, усунення бар'єрів для входу нових учасників на ринок мобільного зв'язку сприятиме посиленню конкуренції. Полегшення доступу до частотного ресурсу, субсидування інфраструктурних витрат та розвиток MVNO можуть значно змінити динаміку ринку та знизити вартість послуг для споживачів.

Література

1. Болгов В.Є., Рязанов М.Р. *Перешкоди виходу на ринок мобільного зв'язку*//*Економіка і організація управління*, 2017. – № 2 (26): URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/4778>.

2. *Регулювання ринку мобільного зв'язку*: URL: <https://studies.in.ua/inform-pravo-shporu/2544-regulyvannya-rinku-telekomunkacy.html>.

3. MVNO: URL: <https://www.gms.net/uk/glossary/mvno>.

4. Хрустальова В.В., Кононенко С.В. *Ринок мобільного зв'язку. Тенденції розвитку та перспективи*// *Інвестиції: практика та досвід*, 2019/ – № 1/2019: URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2019/8.pdf.

Пилипець В.М.,

студ. гр. УА-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Комаринець С.О.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ

Місьцеве самоврядування в Україні відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного управління на регіональному рівні, особливо в умовах реформ децентралізації. Львівська агломерація, як один із найбільших урбаністичних осередків західної України, є прикладом успішного об'єднання територіальних громад, що сприяє як економічному розвитку, так і підвищенню якості життя мешканців. Процеси, що відбуваються в межах цієї агломерації, демонструють потенціал децентралізації для створення самодостатніх територіальних одиниць. Ре-

форма децентралізації, яка була розпочата у 2014 році, кардинально змінила підхід до управління територіальними громадами в Україні. Її основною метою є передача більшого обсягу повноважень та фінансових ресурсів на місця, що дозволяє громадам краще вирішувати локальні проблеми та планувати свій розвиток. Львівська агломерація стала однією із перших у процесі створення об'єднань територіальних громад, що сприяло стабільному розвитку регіону.

Львівська агломерація є прикладом активного розвитку та зростання завдяки зосередженню промислових, культурних та транспортних ресурсів. ОТГ у межах агломерації, зокрема Дубляни та Сокільники, активно залучають інвестиції для розвитку інфраструктури, бізнесу та туристичних об'єктів. Однак, значні виклики виникають у питаннях управління такими великими територіями, зокрема через потребу у збалансуванні міждержавних і місцевих інтересів, а також вирішенням проблем навколишнього середовища та урбанізації. Подальший розвиток Львівської агломерації значною мірою залежить від ефективності співпраці між ОТГ. Сьогодні значна увага приділяється створенню спільних проєктів у сферах транспорту, охорони здоров'я та освіти. Наприклад, впровадження інтегрованих систем комунальних послуг, спільних медичних установ і освітніх програм може значно підвищити рівень життя мешканців агломерації. Крім того, активна участь місцевих громад у процесах прийняття рішень забезпечує стійкий розвиток регіону. Важливим аспектом успішного розвитку агломерації є впровадження сучасних цифрових рішень для управління громадами. Автоматизація процесів та розвиток електронного врядування дозволяє забезпечити прозорість, швидкість та ефективність роботи органів місцевого самоврядування. Такий підхід сприяє активізації мешканців до участі у житті громади та покращує якість надання адміністративних послуг.

Сачук Ю.В.,
студ. гр. УА-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Комаринець С.О.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО БРОНЮВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ

Економічне бронювання – це захід, який дозволяє працівникам певних категорій бути звільненими від мобілізації на період виконання важливої економічної діяльності. Парламент розробив три моделі економічного бронювання від мобілізації, які передбачають:

- 1) сплату спеціального збору за бронювання працівників,
- 2) бронювання на підставі заробітної плати,
- 3) змішану модель бронювання.

Перша модель передбачає можливість підприємствам бронювати працівників від мобілізації за умови сплати спеціального збору. Цей варіант може при-

нести до бюджету близько 200 мільярдів гривень щорічно. Ці кошти могли б покрити дві третини витрат на закупівлю вітчизняного озброєння, що є критично важливим для зміцнення обороноздатності країни. До переваг моделі можна віднести забезпечення можливості для підприємств зберегти важливих працівників, а також формування суттєвого джерела додаткових надходжень до бюджету, які будуть спрямовані на посилення оборони країни.

Друга модель передбачає бронювання працівників на підставі рівня їхньої заробітної плати. Працівники з вищими зарплатами матимуть більшу можливість бути заброньованими від мобілізації. Цей варіант спрямований на те, щоб зберегти на підприємствах найбільш кваліфікованих і високооплачуваних фахівців, чия відсутність може завдати значної шкоди економіці. До переваг моделі можна віднести можливість захисту найбільш продуктивних і найбільш цінних для економіки працівників, проте, водночас, може викликати соціальне напруження, оскільки ставить у привілейоване становище працівників з високими доходами.

Третя модель поєднує елементи попередніх і передбачає, що бронювання може здійснюватися як на підставі сплати спеціального збору, так і на підставі рівня заробітної плати. До переваг моделі можна віднести баланс між різними інтересами – як підприємств, так і держави, гнучкість, можливість враховувати специфіку різних галузей та підприємств, зниження ризиків надмірної концентрації бронювання у заможних компаніях або серед високооплачуваних працівників.

Основними проблемами запропонованих моделей економічного бронювання є наявність ризиків для обороноздатності, суспільства та розвитку економіки в довгостроковій перспективі:

1. Корупційні ризики. Економічне бронювання повинне передбачати запровадження спеціальних перевірок того, чи не отримують працевластці хабарі за працевлаштування на штучно створені посади або за фіктивне працевлаштування задля уникнення мобілізації. За відсутності перевірок будь-яке підприємство за вигоду зможе бронювати конкретних людей або надавати бронювання на не наявні вакансії;

2. Поділ суспільства на «класи». Особи, що матимуть фінансову стабільність та гроші, фактично будуть відкуплятися, оплачуючи економічне бронювання, унаслідок чого посилиться класова нерівність. «Війна для бідних» може додатково загострити психоемоційний стан населення та соціальну напругу;

3. Ігнорування інтересів чинних військовослужбовців та несправедливість. Багато тих, хто сьогодні воює, у цивільному житті мали професії та заробіток, які могли б надати їм право забронюватись від мобілізації. У запропонованих моделях економічного бронювання немає жодної можливості для військовослужбовців бути звільненими зі служби, сплачувати податок за бронювання та наповнювати бюджет.

4. Обороздатність. Економічні критерії бронювання не враховують потреби фронту в особовому складі.

5. Збільшення безробіття та зменшення надходжень коштів з податків. Малий бізнес, який не може дозволити собі економічне бронювання працівників, закритиметься, отже, бюджет втрачатиме надходження від цього бізнесу. Це

також призведе до збільшення безробіття, відповідно, до зростання виплат для безробітних, які в іншому разі могли б наповнювати бюджет.

У пріоритеті у моделях економічного бронювання має бути весь бізнес, який створює економічну цінність – створює робочі місця і сплачує податки. Сьогодні багато підприємств скаржаться на те, що чоловіки відмовляються від офіційного працевлаштування. Це проблема невирішеного питання економічного бронювання. Для збереження кадрового ресурсу та повернення працівників з тіньової економіки, потрібне запровадження справедливого і прозорого економічного бронювання.

Сургай Д.П.,
студ. гр. УА-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Гошовська О.В.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ЯК ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІНИЛИ ПРИРОДУ КОНКУРЕНЦІЇ

Сфери ІТ та технологій швидко еволюціонують під впливом постійних інновацій, мінливих ринкових вимог та глобального соціоекономічного контексту. У сучасному світі цифрова трансформація стає важливим рушієм економічного розвитку, особливо для малих та середніх підприємств. Швидкі технологічні зміни, що супроводжують цей процес, кардинально змінюють бізнес-моделі, відкриваючи нові можливості для інновацій та підвищення ефективності. Цифрова економіка відіграє ключову роль у вдосконаленні інфраструктури та управлінських процесів, сприяючи зростанню конкурентоспроможності підприємств та створенню умов для їх сталого розвитку. Однак чи можливо визначити як цифрові технології змінили природу конкуренції.

Такі технології, як великі дані (Big Data), машинне навчання (Machine Learning), Штучний інтелект (ШІ), розподілені реєстри, робототехніка, Інтернет речей, віртуальна та доповнена реальність, бездротовий зв'язок та інші, що засновані на широкому використанні цифрових технологій, формують майбутнє вже сьогодні [1]. Вони скорочують час доступу до якісної інформації та практично усувають транзакційні витрати, значно підвищуючи продуктивність праці та ефективність капіталу. Окрім того, доступність інформації про ціни на товари змушує компанії конкурувати за споживачів через впровадження новацій, що сприяє підвищенню ефективності всіх бізнес-процесів і створенню вартості.

Використання соціальних мереж у діяльності підприємств має свої переваги та недоліки [2]. До переваг використання соціальних медіа, що сприяють конкурентоспроможності бізнесу відносять: збільшення охоплення аудиторії, підвищення впізнаваності бренду, налагодження прямого зв'язку з клієнтами, вартість ефективної реклами, можливості для креативного маркетингу. До недоліків використання соціальних медіа в підприємств можна віднести: ризики

для репутації, висока конкуренція, необхідність постійного оновлення контенту, залежність від алгоритмів, потенційні загрози кібербезпеки.

Для підприємств, що прагнуть ефективно конкурувати у цифровому середовищі, важливо дотримуватися кількох рекомендацій. Диверсифікація цифрових каналів збуту є ключовим фактором для збільшення охоплення ринку та залучення нових клієнтів. Використання різних платформ, таких як соціальні мережі, онлайн-маркети та власні веб-сайти, дозволить підприємствам зменшити ризик залежності від одного каналу[3]. Партнерство з технологічними стартапами або інкубаторами дозволить швидше впроваджувати новітні технології та отримувати доступ до інноваційних рішень без значних інвестицій. Однак найважливіше це підтримувати гнучкість у бізнес-моделях. Технологічні зміни відбуваються надзвичайно швидко, тому підприємства повинні бути готові до регулярного перегляду своїх стратегій та адаптації до нових умов. Гнучкість дозволить швидко реагувати на зміни в споживчій поведінці або на нові технологічні тренди. З найважливіших переваг технології є економічна ефективність. Інструменти автоматизації оптимізують повторювані завдання, зменшуючи потребу в ручній праці та зводячи до мінімуму помилки. Крім того, такі технології, як штучний інтелект (ШІ) і машинне навчання, можуть оптимізувати різні процеси, що призводить до економії ресурсів і підвищення маржі. Технології підживлюють інновації, надаючи інструменти та платформи, які дозволяють розробляти нові продукти та послуги. Від програмного забезпечення для досліджень і розробок до 3D-друку та інструментів для створення прототипів, технології прискорюють процес інновацій. Постійно впроваджуючи інновації, компанії можуть вирізнитися з-поміж конкурентів, задовольнити потреби клієнтів, що постійно змінюються, і забезпечити свою позицію на ринку. Інвестуючи в правильні технології та залишаючись у курсі технологічних досягнень, підприємства можуть забезпечити довгострокову стійкість і зростання.

Цифрові технології кардинально змінили природу конкуренції, створивши як нові можливості для розвитку, так і нові виклики для підприємств. Сьогодні успіх у конкуренції залежить від здатності підприємств впроваджувати цифрові інновації, аналізувати дані та оперативно адаптуватися до змін. Інновації є наріжним каменем стійкої конкурентної переваги.

Література

1. *Цифрова економіка : підручник / Т. І. Олешко, Н. В. Касьянова, С. Ф. Смерічевський та ін. – К. : НАУ, 2022. – 200 с.*

2. Губернат, Т. Я., Григораши, П. Л., & Ніколаєнко, С. М. (2024). *Цифрова економіка як каталізатор розвитку малих та середніх підприємств: інновації та інституціоналізація. Академічні візії, (30). вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1021>*

3. *РЕАЛІЇ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ | А В Сірко | Ефективна економіка №11 2020. Журнал «Ефективна економіка» – наукове фахове видання з питань економіки. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1∓z=8337>*

Тимошук М.І.,
студ. гр. УА-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Скорик Г.І.,
к. е. н. , доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

РОЛЬ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Суб'єктами господарювання в Україні визнаються підприємства, що здійснюють економічну діяльність з метою отримання прибутку. З огляду на кількість працівників і річний оборот підприємства поділяються на малі та середні (МСБ). Відповідно до статті 63 Господарського кодексу, малі підприємства можуть мати до 50 працівників і річний оборот до 4 мільйонів євро, тоді як середні підприємства можуть мати до 250 працівників і до 40 мільйонів євро обороту [1].

МСБ є основою економіки України, створюючи до 64% доданої вартості забезпечуючи 99,98% всіх суб'єктів господарювання та близько 74% робочих місць. У часи війни їхня роль стає ще більш значущою, оскільки саме вони забезпечують стійкість економічної системи, швидко адаптуючись до нових викликів і умов. Підприємства МСБ змушені змінювати свої бізнес-процеси, релокуватися до безпечніших регіонів, відновлювати зруйновану інфраструктуру та створювати нові канали збуту товарів і послуг [2].

Під час війни МСБ стикається з численними викликами. Одним із головних є необхідність релокації через активні бойові дії. Велика кількість підприємств змушені переміщуватися до відносно безпечних регіонів України, таких як Львівська, Закарпатська та Івано-Франківська області. Так, за даними Міністерства економіки України, понад 700 підприємств з різних регіонів України перемістили свою діяльність до західних областей. Ці регіони стали новими центрами відновлення економічної активності, де було створено нові робочі місця, а бізнеси змогли адаптуватися до нових умов [2].

МСБ активно бере участь у допомозі внутрішньо переміщеним особам (ВПО), забезпечуючи їх роботою. За даними досліджень, близько 17% ВПО, які знайшли роботу в Україні, працевлаштовані саме в малому та середньому бізнесі. Це свідчить про важливість МСБ у забезпеченні соціальної стабільності та інтеграції переміщених осіб у місцеві громади [2].

Згідно зі статтею 125 Господарського кодексу, держава визнає важливість підтримки малого підприємництва і надає підприємствам податкові пільги, фінансову допомогу та інші заходи, спрямовані на стимулювання розвитку бізнесу. Уряд запровадив низку ініціатив, спрямованих на підтримку підприємців під час війни. Серед них програма «5-7-9%» для підтримки кредитування бізнесу та гранти на релокацію підприємств [3].

Також варто відзначити міжнародну допомогу. Програма розвитку ООН в Україні та інші міжнародні організації надають підприємцям фінансову та технічну допомогу, що дозволяє бізнесам відновлювати свою діяльність і адаптуватися до нових умов. Наприклад, Програма розвитку ООН (ПРООН) запустила

ініціативу для підтримки МСБ через консультації, навчальні програми та фінансування на відновлення інфраструктури підприємств, які постраждали від війни.

Війна спричинила значне падіння доходів підприємств, руйнування інфраструктури та втрату ринків. Однак багато підприємців демонструють виняткову стійкість. Деякі компанії перейшли на виробництво товарів для військових потреб, тоді як інші знайшли нові ринки збуту за межами України. Перспективи розвитку МСБ після війни залежать від швидкості відновлення економіки, державної підтримки та залучення іноземних інвестицій.

Малий та середній бізнес в Україні є основним двигуном економіки, забезпечуючи значну частку робочих місць та доданої вартості. Під час війни МСБ відіграє критичну роль у підтримці економічної стабільності, створюючи нові можливості для працевлаштування та підтримуючи соціальну стабільність.

Література

1. *Господарський кодекс України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>*

2. *Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Київ: Програма розвитку ООН в Україні. 2024 рік. – 86 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/undp-ua-smb-2024.pdf>*

3. *Уряд переорієнтовує програму «Доступні кредити 5-7-9%» на інвестиційні цілі. Урядовий портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-pereorientoivuie-prohramu-dostupni-kredyty-5-7-9-na-investytsiini-tsili-nadiia-bihun>*

4. *Державна служба статистики України. Офіційний сайт: <https://ukrstat.gov.ua/>*

Ференц Я.А.,

студ. гр. УА-11,

Національний університет «Львівська Політехніка».

Науковий керівник – Скорик Г.І.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Внутрішньо переміщені особи – це люди, які перебувають на теренах України на законних підставах та мають право на постійне проживання в Україні, яких змусили покинути своє місце проживання з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [1]. Вони є однією з найуразливіших категорій населення та потребують особливого захисту від держави особливо в умовах агресії росії проти України.

Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (2014) встановлює гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів ВПО. Насамперед це стосується забезпечення житла, працевлаштування, соціальної допомоги для цих людей.

Забезпечення житлом – одна з ключових проблем для внутрішньо переміщених осіб. Станом на серпень 2024 року за оцінками МОМ (Міжнародна організація з міграції), фактична чисельність ВПО в Україні складає 3 669 000 осіб. Повернулися до свого звичного місця проживання 4 396 000 осіб [2]. Оскільки держава не зможе запропонувати достатньо місць у центрах для ВПО, люди змушені проживати в тимчасових притулках, у знайомих чи родичів, або ж орендувати житло за власні кошти. Саме тому у великих містах, куди перемістилися ВПО, орендна плата значно підвищилася через попит, що ще більше погіршує фінансове становище багатьох сімей. Для вирішення цієї проблеми Міністерство соціальної політики розробило інструмент – Субсидія на оренду житла для ВПО. Планується, що така субсидія призначатиметься за принципом, аналогічним призначенню житлової субсидії та розраховуватиметься індивідуально для кожної сім'ї-ВПО з урахуванням встановленої соціальної норми житла, рівня доходу та вартості оренди. Якщо Уряд затвердить цей проект, то він вступить у дію протягом наступних декількох місяців [3]. Кількість організаційних заходів та програм, що надають житло для ВПО, є обмеженою. У пріоритеті залишаються сім'ї з дітьми, люди пенсійного віку та особи з інвалідністю. Тому більшість молодих сімей та самотніх людей не мають доступу до такої допомоги, що є невирішеною проблемою. Вона потребує системного підходу, який включає збільшення державних ресурсів, пільгове кредитування та підтримку з боку місцевих громад.

Внутрішньо переміщені особи стикаються з численними викликами при пошуку роботи. Відсутність документів, дискримінація на ринку праці та безліч інших факторів ускладнюють процес їхнього працевлаштування. Станом на 02.07.24 за даними Міжнародної організації праці (МОП), лише близько 30 % ВПО отримали стабільну роботу [4]. Це обумовлено тим, що ринок праці на певних територіях може бути перенасиченим; професії є вузькопрофільними і не користуються попитом в місцевостях, де тимчасово перебувають ВПО. Тому важливо створити умови для перекваліфікації ВПО, їх психологічної підтримки.

Проблеми, потреби та стратегії опанування складними обставинами сімей-ВПО з дітьми, які тимчасово проживають у Києві та Київській області, розглядають В. Лютий та А. Дуля [5]. Дослідниками було виявлено, що більшість сімей переважно звертають увагу на матеріально-побутові проблеми та спрямовують свої ресурси на компенсацію втрат, тоді як психологічні проблеми та потреби розвитку опиняються в центрі уваги сімей, що до певної міри вирішили питання матеріального забезпечення в умовах вимушеного переселення. Розв'язання таких проблем включає запровадження соціального супроводу, спеціалізованих послуг та груп самодопомоги, що може допомогти родинам справлятися з труднощами та покращити їхню життєстійкість. Проте більш детального дослі-

дження вимагають питання впливу культурних та соціальних чинників на притосування сімей ВПО, виявлення можливостей для довгострокового розвитку або самостійного забезпечення сімей-ВПО.

Література

1. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
2. Звіт про внутрішнє переміщення населення в Україні – P17 | серпень 2024 року – URL: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/GPS_R17_IDP_UKR.pdf
3. Субсидія на оренду житла як додатковий інструмент державної підтримки для внутрішньо переміщених осіб. Урядовий портал – URL: <http://www.kmi.gov.ua/news/subsydiia-na-orendu-zhytla-iak-dodatkovyi-instrument-derzhavnoi-pidtrymky-dlia-vnutrishno-peremishchenykh-osib>
4. Welfare Green. Проблеми внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні та їх вирішення. – URL: <https://welfare.green/problemi-vnutrishno-peremishhenikh-osib-vpo-v-ukraini-ta-ikh-virishennya/>
5. Лютий, В., Дуля, А. (2023). Сім'ї ВПО з дітьми: потреби та стратегії опанування складними обставинами. *Ввічливість. Humanitas*, 1, 49–58. URL: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.7>

Хоманська М.Р.,

студ. гр. УА-31,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Михальчишин Н.Л.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

В Україні закупівля за державні кошти зазнавала змін, у зв'язку зі змінами в нормативно-правовому регулюванні. В 2015 розпочалась реформа публічних закупівель у відповідності до європейських вимог. Запроваджений у 2016 електронний формат закупівель сприяв змінам у сфері державних фінансів та боротьбі з корупцією в Україні. Правові й економічні засади проведення закупівель визначено в Законі України «Про публічні закупівлі», який має забезпечувати ефективне й прозоре здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігати проявам корупції тощо. З прийняттям Закону України «Про публічні закупівлі» розпочато адаптацію законодавства України до нормативної бази Європейського Союзу на виконання Угоди про асоціацію.

Відкритість публічних закупівель забезпечується завдяки електронній системі «Prozorro» – онлайн-платформі, на якій замовники розміщують оголошення про закупівлю, а представники бізнесу змагаються на торгах за можливість постачати задовольнити потребу держави чи громади. Також публічні закупівлі

стали відкритими як для суспільного контролю, так і для контролюючих органів. Завдяки значному об'єму відкритих даних системи можливим є глибокий аналіз закупівель, виявлення потенційних порушень та здійснення різноманітних досліджень. Однак, незважаючи на реформування процес закупівлі є складним. Основні проблеми насамперед охоплюють інституційну складову системи публічних закупівель, а також прояви корупції. Через складність та багатоаспектність системи публічних закупівель і обмежені ресурси, малі та середні підприємства часто зосереджуються лише на формальних вимогах закону, ігноруючи важливі етапи планування та аналізу пропозицій. Закупівлями у таких замовників займаються штатні особи, які окрім своїх функціональних обов'язків додатково виконують закупівельну функцію. Наслідком такого поєднання функцій є закупівлі, які не відповідають реальним потребам, із завищеною вартістю чи значним часом реалізації.

Щодо корупційних схем, то відкритістю системи їх не вдалось повністю подолати. Недобросовісні учасники знаходять різноманітні схеми для ухилення від закону та незаконного збагачення. Серед найпоширеніших – змова учасників тендеру, штучне ділення лотів на менші (допорогові закупівлі), завищення цін після укладання договору, фіктивний демпінг, а також створення штучних перешкод для конкурентів, зазначаючи в тендерній документації специфічні вимоги, які можуть виконати лише певні компанії. За оцінками експертів, щорічні втрати від корупції складають від 35 до 50 мільярдів гривень. Водночас, позитивним аспектом є динамічність вітчизняної нормативно-правової бази у відповідності до стану публічних закупівель. Як зазначають експерти, Україна в нормотворчості може бути взірцем для інших країн, що перебувають у стані реформування закупівельних процесів.

Стратегією реформування системи публічних закупівель на 2024-2026 роки передбачено врахування проблем, що виникли через воєнні дії в Україні, та їх вплив на закупівельні процеси. Зокрема, одним із ключових викликів є посилення корупційних ризиків, що призвело до неефективності та ускладнення процедур. Зростають вимоги до швидкості та гнучкості реакції на потреби країни в умовах війни. Через значні зміни потреб різних регіонів вимушеною стала децентралізація закупівель, що вимагає гнучкості в прийнятті рішень та підвищення ефективності закупівель на місцевому рівні. Така децентралізація дає змогу швидше реагувати на нагальні потреби, але водночас створює нові виклики в управлінні та контролі закупівельних процесів. Враховуються також нереалізовані заходи, які були передбачені стратегією на 2016-2022 роки. Через воєнні дії такі реформи підлягають перегляду в частині підходів до їх впровадження у змінених умовах.

Гармонізації українського законодавства з директивами Європейського Союзу, що передбачена стратегією, охоплює законотворчу діяльність щодо впровадження зарезервованих контрактів та можливості застосування динамічної системи закупівель, інноваційного партнерства, змішаних та спільних закупівель, конкурентної процедури з переговорами, закупівель, які безпосередньо не пов'язані з військовими потребами, що здійснюються замовниками сфери безпеки та оборони, критеріїв оцінки тендерних пропозицій та застосування нецінових критеріїв тощо.

Загалом, реформування публічних закупівель в Україні охоплює розвиток інституційної структури, врахування питань відбудови держави, професіоналізацію, розвиток електронної системи, залучення громадськості та міжнародне співробітництво. Зазначене є підтвердженням суттєвого значення публічних закупівель у вирішенні проблем суспільства, ефективного використання та перерозподілу коштів, інтегрованості України у світову, зокрема у європейську спільноту.

Хоманська М.Р.,
студ. гр. УА-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Гошовська О.В.,
к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПЕРСПЕКТИВИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ПЕРЕХІД ДО ЗЕЛЕНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Війна в Україні підкреслила вразливість традиційних енергосистем, загострила проблему енергетичної залежності від російського викопного палива та підсилила необхідність диверсифікації від нафти і газу до відновлюваних джерел енергії (ВДЕ). Щоб забезпечити енергетичний суверенітет країни, задовольнити споживчий попит і запобігти кліматичному колапсу, необхідний активний розвиток ВДЕ [1]. Дослідження показують, що зелена енергетика не лише сприяє стабільному економічному зростанню, але й є потужним інструментом для підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку [2].

Під «зеленою енергетикою» розуміють технології вироблення енергії, використання яких мінімізує забруднення навколишнього середовища, у тому числі викиди парникових газів в атмосферу; зелена енергетика використовує невичерпні та відновлювані джерела. Доведено, що наша країна володіє значним потенціалом для розвитку ВДЕ. Її географічне розташування сприяє стрімкому розвитку таких видів енергетики як сонячна, вітрова, та енергія біомаси [1]. Це може сприяти створенню енергетичної системи, яка базується на необмежених природних ресурсах, що дасть змогу зменшити залежність від нестабільних і надто дорогих викопних джерел енергії, таких як вугілля та нафта, і забезпечити стале, дешеве та надійне енергопостачання та підвищити енергетичну незалежність. Розвиток зеленої енергетики в Україні вимагає комплексного підходу, що включає залучення інвестицій, спрощення регулювання та підтримку на державному рівні. Необхідно створити сприятливі умови для інвесторів, встановити амбітні цілі та забезпечити їх досягнення, а також розвивати технології та інфраструктуру.

Перехід на ВДЕ є стратегічним напрямком для України. Разом із тим, опитування, проведене Ресурсно-аналітичним центром “Суспільство і довкілля” на початку 2023 року, показало розрив між розумінням українцями необхідності екологічної відбудови та їх готовністю фінансувати її. Більшість опитаних вважають відновлення природи пріоритетом, але не готові платити більше за екологічні послуги, особливо в умовах економічної кризи. Це свідчить про те, що для

успішного переходу до зеленої економіки необхідні додаткові заходи, спрямовані на інформування громадськості та забезпечення доступності екологічних рішень. Перспективи розвитку ВДЕ в Україні не лише обмежуються внутрішньою потребою зменшити залежність від імпортованих ресурсів, але й відкривають можливості для міжнародної інтеграції, що допоможе зміцнити позиції України на міжнародному ринку, зробивши її важливим гравцем у забезпеченні Європи чистою енергією. За оцінками експертів, українська зелена енергетика може стати конкурентоспроможною альтернативою традиційним видам палива, що дозволить країні не лише забезпечувати власні потреби, але й стати важливим експортером [2].

Крім того, розвиток відновлюваної енергетики сприятиме покращенню енергетичної безпеки країни, адже зелена енергетика базується на незалежних від геополітичних ризиків джерелах. Це, у свою чергу, підвищить стійкість енергосистеми перед зовнішніми загрозами та забезпечить безперебійне постачання енергії в умовах як воєнного стану, так і під час мирної відбудови країни. Однак, важливою умовою для реалізації цих перспектив є створення сприятливого інвестиційного клімату, який дозволить залучати іноземних інвесторів та міжнародні фінансові інституції. Це може бути досягнуто через підвищення прозорості ринку, зниження бюрократичних бар'єрів та впровадження чітких правил гри для всіх учасників енергетичного ринку.

Підсумовуючи, успішний перехід до зеленої енергетики в Україні вимагає активної підтримки з боку громадськості, бізнесу та держави. Залучення приватних ініціатив, підприємців та громадських організацій допоможе створити екологічну свідомість і сприятливі умови для розвитку ВДЕ. Освітні кампанії для населення, економічні стимули для бізнесу та державні програми відіграють ключову роль у формуванні попиту на екологічні рішення. Також важливою для реалізації такої стратегії є співпраця на міжнародному рівні, що дозволить впроваджувати інноваційні технології та посилить інтеграцію України у глобальний ринок відновлюваної енергетики. За умови комплексного підходу до підтримки цієї галузі, зелена енергетика може стати ключовим фактором економічного зростання, створення нових робочих місць і забезпечення енергетичної незалежності країни.

Література

1. *Розвиток відновлюваних джерел енергії як пріоритетний вектор енергетичної безпеки України // Київсько-Могиллянська академія, 2024. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/70c5d858-b26a-4ab9-ae88-08569c251ff5/content>.*

2. *Зелена енергетика як чинник енергетичної незалежності України // 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/368529145_zelena_energetika_ak_cinnik_energeticnoi_nezaleznosti_ukraini.*

Цихоня Т.С.,
студ. гр. УАРА-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Поплавська Ж.В.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ВІДНОВЛЕННІ ТА РОЗВИТКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Телекомунікації є критично важливими під час війни, забезпечуючи зв'язок та підтримку економіки. Війна в Україні показала вразливість інфраструктури, що вимагає активної участі держави у відновленні [1]. Закон «Про електронні комунікації» та розвиток 4G, поряд з євроінтеграційними кроками, були впроваджені до війни. Військові дії завдали галузі збитків на мільярди доларів, знищивши інфраструктуру на деокупованих територіях [2]. Оператори зв'язку на окупованих територіях продовжують працювати, але зазнають фінансових труднощів через відсутність доходів і борги.

У квітні 2023 року в мережі «Київстар» стався масштабний збій, що тимчасово припинив надання послуг мобільного зв'язку та інтернету по всій Україні, через технічні проблеми з обладнанням. Це викликало незадоволення абонентів. АМКУ регулює ринок телекомунікацій, запобігаючи антиконкурентним діям, таким як зловживання домінуючим становищем чи демпінг, через постанови Кабінету Міністрів та власні накази, що забезпечують чесні ринкові умови для операторів [3].

Однак Україна відстає у впровадженні новітніх технологій та цифрової економіки. Інвестиції в основному надходять від приватного сектору, державних та міжнародних джерел фінансування. Адже джерелами цього фінансування можуть бути кошти і з державного бюджету та, у разі необхідності, залучаються додаткові зовнішні та міжнародні джерела фінансування.

У ЄС державне фінансування відіграє важливу роль у підтримці розгортання інфраструктури зв'язку на територіях, де приватні інвестори не планують вкладатися. Ці регіони, відомі як «білі плями», зазвичай є економічно нерентабельними для операторів. Державні субсидії покривають витрати на розбудову мережі в таких зонах, залучаючи кошти з державних бюджетів або зовнішніх джерел. Це дозволяє забезпечити доступ до інтернету та зв'язку в менш привабливих з комерційної точки зору місцях, забезпечуючи рівномірний розвиток [4]. Наприклад:

- Держава – власник інфраструктури та прямі інвестиції:

Держава інвестує в інфраструктуру локального доступу (останню милу) або транспортну мережу, підключену до «білих плям». Створена інфраструктура зазвичай належить державі з відкритим доступом. Власність може бути тимчасовою, після чого інфраструктуру можуть придбати приватні компанії.

- Прискорення інвестиційних субсидій:

Держава субсидує приватні інвестиції з низькою очікуваною окупністю, стимулюючи ранні інвестиції, з можливим зобов'язанням відкритого доступу до інфраструктури.

- Спільні інвестиції (державно-приватне партнерство):

Держава та приватні оператори спільно фінансують і володіють інфраструктурою, субсидуючи нерентабельні схеми.

Для досягнення цілей ЄС щодо широкосмугового зв'язку Україна потребує поєднання інвестицій приватного і державного секторів, із застосуванням різних механізмів держпідтримки. Це необхідно для мінімізації витрат платників податків та уникнення спотворень конкуренції.

Спільні зусилля держави, операторів та міжнародних партнерів допоможуть побудувати сучасну і стійку цифрову економіку.

Література

1. *IT-сектор України сплатив велику суму податків за 2 роки: деталі.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://speka.media/it-sektor-ukrayini-splativ-veliku-sumu-podatkov-za-2-roki-detali-vrxrnr>

2. *Огляд заходів щодо цифрової трансформації та відновлення економічного розвитку України в умовах війни.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-zakhodiv-shchodo-tsyfrovoyi-transformatsiyi-ta-vidnovlennya>

3. *Верховна Рада України. «Про Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України N 32-р від 23.02.2001.»* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0291-01#Text>

4. *Стратегічні пріоритети НКЕК щодо розвитку регуляторного середовища у сфері електронних комунікацій на 2024-2026 роки.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nkek.gov.ua/diialnist/rehuliatorna-diialnist/strategichni-priorytety-nkek-shchodo-rozvytku-rehuliatornoho-seredovyscha-u-sferi-elektronnykh-komunikatsii-na-2024-2026-roky>

Ярема О.А.,

студ. гр. УАРА-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Пушак Г.І.,

к.е.н., доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Із початком збройної агресії проти України туристична сфера зазнала впливу системної кризи, що зумовлена багатомільйонною міграцією населення всередині держави, а також масовим виїздом громадян за кордон, що актуалізує потребу реалізації ефектної державної політики.

Під державною політикою у сфері туризму слід розуміти сукупність поглядів, методів і заходів різного характеру, спрямованих на задоволення потреб населення у сфері туризму, забезпечення сталого розвитку туристичної галузі та посилення її позицій на світовому ринку туризму. Нормативні положення щодо

державної політики та регулювання в галузі туризму закріплено в розділі II Закону України «Про туризм».

Досліджуючи управління туризмом, варто розпочати з ролі держави в цій системі. Світовий досвід по-різному розкриває роль держави в управлінні туризмом, визначаючи три моделі його державного регулювання. Перша модель передбачає відсутність центрального державного органу регулювання туризму. Всі питання вирішуються на місцях за принципами ринкового саморегулювання. Ця модель переважно застосовується в країнах, де туризм не входить до переліку важливих галузей економіки, або ж, навпаки, де туристична галузь досягла найвищого рівня розвитку та зовсім не потребує втручання держави. Друга модель декларує наявність центрального державного органу регулювання туризму. Вона потребує значних фінансових вкладень у розвиток туристичної інфраструктури та просування туристичного продукту. Таку модель використовують країни, для яких туристична галузь є важливою складовою економіки та приносить великі доходи у державний бюджет. Більшість європейських країн використовує третю (європейську) модель, яка передбачає наявність спеціалізованої структури регулювання туризму в складі багатогалузевого міністерства.

Враховуючи особливості та масштаби міжнародного туризму в Україні та форму організації туристичної діяльності, для країни найбільш близькою буде саме європейська модель управління. Проте для успішного функціонування цієї моделі в Україні потрібно отримувати необхідні розміри державного фінансування задля стабільного забезпечення: здійснення маркетингових досліджень; рекламно-інформаційної діяльності; формування і просування туристичного продукту; організації та проведення міжнародних туристичних заходів; формування базового пакета інвестицій для розвитку туристичної інфраструктури тощо.

Головною метою державної політики у сфері туризму є створення високорозвиненого, диверсифікованого й ефективного туристичного комплексу країни, конкурентоспроможного на світовому ринку. Крім загальних для всіх галузей економічних і соціальних настанов, слід виділяти такі головні завдання державної політики у сфері туризму: збереження, відновлення й підвищення рівня реалізації рекреаційного потенціалу країни, забезпечення ефективного використання землі та інших природних ресурсів; підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності галузі, вихід на світовий ринок туризму з пропозицією, що відповідає сучасним вимогам; досягнення високого рівня інноваційної та інвестиційної активності в галузі з метою створення конкурентоспроможних туристичних продуктів та спеціальної інфраструктури; гармонійний розвиток усіх видів туризму, зокрема і нових для країни.

На основі державної політики у сфері туризму місцевими органами влади формуються локальні цілі, які реалізуються на рівні певних туристичних регіонів, а саме: підвищення туристичної привабливості регіону; збереження навколишнього середовища; збільшення тривалості перебування туристів у регіоні; зростання грошових надходжень від туризму; поліпшення матеріально-технічної бази та туристичної інфраструктури.

Основою для проведення державної політики є розроблення спеціальної законодавчо-правової бази, яка забезпечує цю сферу соціально-економічних відносин, захист інтересів держави і суспільства, прав людини і громадянина, а також визначає форми і напрями втручання держави в розвиток. На основі законодавчої бази повинно бути розроблено певні доктринальні документи (концепції та стратегії), що роз'яснюють особливості вирішення тих чи інших проблем та напрями розвитку галузі туризму.

Державна політика у сфері туризму є частиною загальної соціально-економічної політики, тому її повинно бути тісно інтегровано з іншими політиками, перш за все з екологічною, соціальною, політикою у сфері зайнятості, регіональною тощо. Цей взаємозв'язок визначає зміст заходів державної політики у сфері туризму, роблячи їх інклюзивними. Під час війни основним завданням державного регулювання розвитку індустрії туризму першочерговими є заходи щодо забезпечення безпеки громадян.

ПІДСЕКЦІЯ 3

СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА: ДОСВІД ТА НОВІТНІ НАПРЯМИ РОЗБУДОВИ

Баран Р.О.,
студ. гр. МЕ-35,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корицька О.І.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

ВПРОВАДЖЕННЯ КРИПТОВАЛЮТИ У ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

Зараз триває доопрацювання законопроекту про легалізацію криптовалюти, цим займається НБУ у співпраці з МВФ. У першому-другому кварталі 2025 року в Україні можуть легалізувати криптовалюту. Про це повідомляє голова податкового комітету Верховної Ради Данило Гетьманцев [1]. Україна, як кандидат у члени ЄС, планує схвалити європейські норми щодо регулювання ринків криптоактивів для захисту споживачів.

Пропонуємо бачення цього інноваційного впровадження:

1. Людина повинна могла легко і законно купити та підтвердити звідки в неї криптовалюта. Для цього варто узаконити купівлю через банківську карту/банкомати. Після зарахування коштів на криптогаманець, людина отримує електронний чек, який підтверджує операцію, а на біржі підтвердження про те що кошти «чисті». За операцію з купівлі не може стягуватись податок.

2. Людина повинна могла легко і законно продати криптовалюту з підтвердженням законності звідки в неї кошти. Для цього можна проводити операцію з продажу на біржі, а фіатні кошти переводити на банківську карту. Законність операції можна буде переглянути завдяки функції «історія операцій». Вивід коштів не оподатковується.

3. Обмін криптовалют, який стається на біржі є дозволеним. У разі потреби підтвердження походження валюти на гаманці можна надати скріншоти з «історії операцій». Обмін криптовалют не оподатковується.

4. Дозвіл на купівлю товарів та послуг за криптовалюту. На даному етапі рано про це говорити, адже голова податкового комітету Верховної Ради Данило Гетьманцев у своєму коментарі сказав, що "Буде звичайне оподаткування за моделлю оподаткування операцій від цінних паперів – коли оподатковується інвестиційний прибуток". Тобто в законопроекті, який зараз готується крипто валюта не розглядається як валют, а як цінні папери (інвестиційний та спекуляційний інструмент).

5. Визначення криптовалюти. Криптовалюта – це різновид цифрових активів, емісія та облік якої виконується децентралізованою платіжною системою

повністю в автоматичному режимі (без можливості внутрішнього або зовнішнього адміністрування).

6. Оподаткування буде за моделлю оподаткування операцій від цінних паперів – коли оподатковується інвестиційний прибуток. Ставка податку для фізичних осіб 18% + військовий збір 5%, для юридичних осіб 18% + 5% військовий збір. Якщо фізична особа отримала інвестиційний прибуток, вона зобов'язана подати річну податкову декларацію, в якій мусить відобразити ці доходи. Податок сплачується за результатами подання декларації, як правило, до 1 травня наступного року.

7. Гетьманцев заперечує появу будь-яких пільг на криптовалюту. Також було б добре створити українську біржу для операцій з криптовалютою. Це дозволило б значно спростити контроль для державних органів та навіть полегшити життя інвесторам. Варто підкреслити, що створення української біржі дозволило б знизити витік капіталу з країни, адже зараз інвестори використовують китайські та американські біржі і в разі не успішності спекуляції чи інвестування гроші, очевидно, покидають нашу країну і переходять їм.

Таблиця 1

Класифікація видів інноваційних проєктів

Класифікаційна ознака	Види інноваційних проєктів
Мета й характер діяльності	комерційний (легалізація дозволить збільшити податкові надходження до бюджету, буде стимулювати розвиток криптовалют і крипто-проєктів, може залучати приватні компанії, інвестиційні фонди, біржі та платіжні системи).
Вид потреб, що задовольняються	орієнтований на наявні потреби (за даними компанії з електронної комерції Triple A, станом на 2022 рік понад 6,5 мільйонів українців мають збереження в криптовалюті, і ця цифра росте [2]).
Тип інновацій	створення нового ринку (проєкт створює ринок в законній площині).
Масштаб та розмір проєкту	великий (проєкт стосується законодавства цілої країни і роботи над впровадженням).
Склад і структура проєкту	мегапроєкт (це комплексний проєкт розвитку сектору економіки).
Час, затрачений на реалізацію проєкту і досягнення його цілей	короткостроковий (менше 3-х років) проєкт мусить повноцінно функціонувати через 6-9 місяців.
Характер цілей	кінцевий – показує мету вирішення інноваційної проблеми (завдання) в цілому (уся необхідна законодавча база для громадян легально користуватися криптовалютою).

Література

1. В Україні планують легалізувати криптовалюту у 2025 році – Гетьманців
 URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2024/10/10/720441/>.

2. Про крипту для початківців: як на цьому заробляють і що змінила війна
 URL: <https://rubryka.com/article/pro-kryptu/>.

Богайчик С.В.,
студ. гр. ЕБ-12,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ПОЛІТИКА ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ: ДЕРЖАВНА СТРАТЕГІЯ ТА МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

В Україні біженство (утікацтво), як суспільне явище, має історичні, соціально-економічні, геополітичні корені. Нині ж воно спровоковано бойовими діями рф, є гострою проблемою як для самих людей, так і для нашої національної економіки, держави, суспільства. За даними Євростату в країнах ЄС тимчасовий захист мають майже 4,2 млн українських біженців. Найбільший потік прийняла Німеччина (1 122 330 осіб, 27% від загальної кількості ЄС). На другому місці Польща (23,4%), на третьому Чехія (9,1%). Бенефіціаріями тимчасового захисту в ЄС є жінки (45,1%), натомість діти (32,3%), а чоловіки (22,6%)[3]. Майже дві третини хочуть повернення додому [5].

Проблема повернення біженців на рідну землю дуже складна. Її вирішення має бути орієнтовано на різні механізми подолання перешкод до рееміграції – від стабілізації загальної безпекової ситуації на місцях до індивідуальних практик «лікування» травм війни, особливо для тих осіб з окупованих територій, котрі виїжджали під обстрілами, пережили окупацію, втратили рідних, житло. Основу механізму складає економічна ситуація (нині в Україні фіксується високий рівень безробіття незважаючи на “кадровий голод”). Предметного моніторингу потребують й зовнішні загрози щодо повернення українців на батьківщину: політика інших держав щодо українців, тенденції інтеграції українців в новому середовищі. Для прикладу, Німеччина надає соціальні виплати на кожного члена сім'ї, пропонує курси німецької, безплатне проживання на перший час, медичну допомогу та освіту для дітей [4]. Чим довше українці перебувають закордоном, тим краще вони адаптуються, і тоді буде важче буде їх повернути. Тобто, для того, щоб повернути біженців в Україну, потрібна виважена багатоступінчаста, багатогалузева політика держави, з об'єднанням зусиль різних інституцій. На даний момент Уряд має окремі проекти повернення українців з-за кордону [1]. Проте, для отримання належного ефекту, потрібні гарантії держави у пошуку та отриманні житла, у забезпеченні людей роботою (через запровадження спеціальних грантів під відкриття власного бізнесу для людей-повертанців, під забезпечення гідних умов праці на діючих підприємствах тощо). Слід активізувати програми підтримки безперервної освіти, щоб у майбутньому діти біженців мали можливість вступати в українські ЗВО. Адже часто саме діти стають стимулом повернутися, коли діти не можуть адаптуватися у освітнє середовище країни перебування. Слід враховувати й мотиваційні аспекти рееміграції (йдеться про осіб, коли рівень їхнього добробуту до переїзду був вищий, ніж після міграції). Тобто, Україна повинна запропонувати кращі умови життя, ніж є закордоном. Важливо, щоб Уряд співпрацював з інституціями інших країн у плані допомоги (наприклад: виплачували кошти, коли українці вирішать повернутися [2]). Для багатьох стимулом для повернення є туга за Україною, за родиною.

Взагалі патріотизм – дуже сильний інструмент (таких людей слід першочергово залучати до післявоєнної відбудови, забезпечивши роботою, житлом тощо).

Окрема ніша – співпраця з українськими діаспорами, з міжнародними організаціями (причому не тільки в частині безпосереднього повернення українців, але й розвитку дипломатичних і інших місій, реалізації євроінтеграційних ініціатив). Якщо Україна увійде в ЄС, то власне умови життя та праці населення на рідній землі сприятимуть процесу реєміграції.

Політика повернення українських біженців на рідну землю є ключовим елементом у процесі відбудови країни після війни. Основними викликами залишається питання безпеки, забезпечення робочими місцями та ефективна реінтеграція біженців у соціальне та економічне середовище. Успіх цього процесу значною мірою залежить від державної підтримки та міжнародної співпраці, що допоможе мінімізувати ризики та забезпечити довгострокову стабільність в Україні.

Література

1. *Нове Міністерство повернення українців: чи спрацює таке рішення?* (16.10.2024). – URL: <https://rubryka.com/article/ministerstvo-povernennya/> (дата звернення: 16.10.2024)

2. *Влада Швейцарії розробила план повернення українських біженців додому* (5.10.2023) – URL: <https://suspilne.media/587513-vlada-svejcarii-rozrobila-plan-povernenna-ukrainskih-bizenciv-dodomu/> (дата зв.: 16.10.2024)

3. *Майже 4,2 мільйона людей перебувають під тимчасовим захистом у серпні* (10.10.2024) – URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20241010-1?etrans=uk> (дата звернення: 16.10.2024)

4. *Допомога українським біженцям у Німеччині: скільки можна отримати та де жити* (4.12.2023) – URL: <https://tsn.ua/svit/dopomoga-ukrayinskim-bizhen-cyut-u-nimechchini-skilki-mozhna-otrimati-ta-de-zhiti-2464516.html> (дата звернення: 16.10.2024)

5. *Біженці з України: хто вони, скільки їх та як їх повернути? Друга хвиля дослідження. ЦЕС.* (4.09.2024). – URL: <https://ces.org.ua/refugees-from-ukraine-ukr-final-report/> (дата звернення: 16.10.2024).

Борак А.Ю.,

студ. гр. МЕ-32,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Корицька О.І.,

к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНИХ РУХІВ

Упродовж історії людства соціальні рухи завжди були рушійною силою змін. Від революційних подій минулого до сучасних протестів – люди об'єднувалися, щоб висловити свої погляди та досягти спільних цілей. Однак, з появою цифрових технологій, особливо соціальних мереж, ландшафт соціального активізму радикально змінився.

Сьогодні соціальні мережі не лише слугують засобом комунікації, а й впливають на формування громадської думки та політичних процесів. Завдяки інтернету, будь-хто може стати частиною глобального руху, поширювати інформацію та мобілізувати великі групи людей.

Однією з ключових функцій соціальних мереж є швидке поширення інформації. Раніше, щоб донести свою думку до широкого кола людей, необхідно було скористатися традиційними медіа, такими як газети, листи, оголошення, або ж проводити масові акції. Зараз же, будь-хто може опублікувати пост у соціальних мережах і він миттєво розповсюдиться серед тисяч, а то й мільйонів користувачів. Це дозволяє об'єднувати людей з різних куточків світу, які поділяють спільні ідеї та цілі.

Соціальні мережі також сприяють формуванню онлайн-спільнот, де люди можуть обмінюватися думками, ідеями та досвідом. Ці спільноти надають відчуття приналежності та підтримки, що є важливим фактором для мобілізації людей до активних дій. Крім того, соціальні мережі дозволяють координувати дії учасників руху, планувати протести та інші заходи.

Молодь, зокрема студенти, найбільше використовують Інтернет як інструмент для формування соціальних рухів та їх управління. До прикладу, студенти Національного університету “Львівська політехніка” поширювали ідеї протестів та інформацію про їх проведення саме через соціальні мережі. Були створені групи в різних месенджерах, в яких велося обговорення порушеної теми, опубліковувалася головні оголошення стосовно часу та місця проведення події, необхідних реквізитів тощо. Одним із найяскравіших прикладів таких соціальних рухів, які організовувалися онлайн є протести стосовно Ірини Фаріон та Світлани Гринкевич.

Іншим прикладом є світовий протест #BlackLivesMatter – потужний рух, який використовував соціальні мережі як основний інструмент для мобілізації, освіти та поширення інформації про системний расизм та поліцейську жорстокість [1].

Соціальні мережі дозволили інформації про вбивство Трейвона Мартіна та виправдання Джорджа Циммермана поширитися по всьому світу за лічені години. Хештег #BlackLivesMatter став вірусним, об'єднавши людей, які раніше могли не знати про цю проблему.

Прямі трансляції демонстрацій, протестів та інших подій дозволяли людям бачити, що відбувається в реальному часі, та відчувати себе частиною руху.

Меміфікація соціальних проблем стала ефективним способом донесення складних ідей до широкої аудиторії. Мемів з хештегом #BlackLivesMatter було безліч, вони використовувалися для сатири, освіти та мобілізації.

Однак, разом з позитивними аспектами, соціальні мережі також створюють нові виклики для соціальних рухів. Одним з них є поширення дезінформації та маніпуляцій. Боти, шахраї, фейкові акаунти можуть використовувати соціальні мережі для поширення неправдивої інформації, підриву довіри до руху та дискредитації його лідерів. Крім того, соціальні мережі можуть сприяти поляризації суспільства та посиленню конфліктів між різними групами.

Після початку війни у 2014 році країна-агресор також почала вести пропагандистську діяльність в Україні, для того, щоб підірвати єдність та національну свідомість українського населення.

Отже, соціальні мережі без сумніву є потужним інструментом для соціальних рухів. Вони дозволяють об'єднувати людей, поширювати інформацію та організовувати колективні дії. Проте, для того, щоб ефективно використовувати потенціал соціальних мереж, необхідно розуміти їхні обмеження та ризики. Соціальним рухам потрібно розробляти стратегії для боротьби з дезінформацією, захисту своїх активістів та побудови міцних онлайн-спільнот.

Література

1. *Що нас єднає: рух "Black Lives Matter", український Євромайдан та реалії європейської "інтеграції". Krytyka. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/shcho-nas-iednaie-rukh-black> (дата звернення: 23.10.2024).*

Бурлака Я.Є.,

студ. гр. ЕВ-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Корицька О.І.,

к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ОНЛАЙН-ПРОДАЖІВ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

В умовах війни в Україні підприємства, які впровадили цифрові технології, змогли адаптуватися до нових реалій і зберегти свої позиції на ринку. Онлайн-продажі та дистанційне обслуговування стали ключовими інструментами для розвитку бізнесу, зокрема в сферах торгівлі, послуг та харчування.

Українське суспільство та економіка відчувають перехід від індустріальної епохи й аналогових технологій до епохи знань і творчості, що характеризується цифровими технологіями, інноваціями в цифровому бізнесі в різних сферах. За наявності цифрової альтернативи існування більшої частини аналогових сфер стає недоцільним. Принцип цифрового переходу, як сучасної необхідності, означає переведення в цифровий формат тих аналогових систем, розвиток і підтримка яких є не вигідними та неефективними. Саме цифровий стан стає звичним для функціонування та розвитку багатьох систем, сфер, організацій та економіки загалом.

Однією з ключових переваг є спрощення доступу до адміністративних послуг. Зокрема, завдяки впровадженню системи електронного урядування, українці можуть отримувати різні довідки та дозволи, не виходячи з дому. За даними Міністерства цифрової трансформації України, в 2024 році 100% державних послуг в Україні мають бути доступні для громадян онлайн [1].

Перш за все, онлайн-продажі дозволили компаніям зберегти доступ до клієнтів у часи обмежень. Наприклад, українські мережі продуктового ритейлу, такі

як "Сільпо" та "АТБ", запровадили онлайн-сервіси, що дозволяють клієнтам замовляти продукти з доставкою додому. Це не лише зручно, а й безпечно, оскільки спрощує доступ до товарів у регіонах, де фізичні магазини можуть бути недоступні [2].

По-друге, дистанційне обслуговування послуг стало популярним у сфері освіти та медицини. Наприклад, багато освітніх установ перейшли на онлайн-формати навчання, що дозволило студентам продовжувати освіту незважаючи на воєнні дії. У медицині сервіси телемедицини, такі як "Doc.ua", забезпечують доступ до лікарів без необхідності фізичного відвідування медичних закладів, що особливо важливо під час військових конфліктів. Крім того, цифрові платформи, такі як Prom.ua та Rozetka, стали популярними для малого та середнього бізнесу, дозволяючи підприємцям легко виходити на ринок і знаходити нових клієнтів. Це створює можливості для розвитку нових ніш і послуг, що адаптуються до потреб суспільства в умовах війни.

Попри численні переваги, діджиталізація має і свої недоліки. Одним із головних викликів є питання кібербезпеки. За даними Держспецзв'язку, у 2023 році кількість зареєстрованих в Україні кіберінцидентів зросла на 62,5%. Це свідчить про необхідність посилення заходів безпеки та захисту особистих даних громадян [2]. Крім того, існує проблема цифрового розриву між містами та сільськими районами. За даними Державної служби статистики України, лише 55% сільських домогосподарств мають доступ до інтернету, що значно обмежує їхні можливості використовувати переваги цифрових технологій. Інформаційний портал також відзначає, що це питання потребує негайного вирішення для забезпечення рівного доступу до цифрових послуг для всіх громадян [3].

Таким чином, використання цифрових технологій не тільки сприяє виживанню бізнесу під час кризи, але й відкриває нові горизонти для інновацій і розвитку в Україні. Підприємства, які інвестують у цифровізацію, стають більш гнучкими і стійкими до змін, що є критично важливим у сучасних умовах.

Діджиталізація є невід'ємною частиною сучасного життя в Україні, що приносить як переваги, так і виклики. Розвиток цифрових технологій сприяє покращенню якості життя громадян, підвищенню ефективності державних послуг та бізнесу. Водночас, важливо враховувати і можливі ризики, такі як кібербезпека та цифровий розрив. Збалансований підхід до впровадження діджиталізації дозволить Україні максимально використати її потенціал та забезпечити стабільний розвиток суспільства.

Література

1. *Основні переваги та недоліки діджиталізації в Україні.* <https://kievtime.com/obshhestvo/osnovni-perevagi-ta-nedoliki-didzhitalizaciyi-v-ukrayini/> (дата звернення: 20.10.2024).

2. *Методологія керування бізнесом в умовах цифровізації.* Харків-2022: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/6410/3/kolektivna_monograf_metodolog_keruvannya_biznesom_v_umovah_cifrovizaciyi_2022.pdf (дата звернення: 20.10.2024).

Володін С.Є.,
студ. гр. ЕБ-12,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ТЕРОРИЗМ ЯК ФАКТОР ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ

Тероризм – вкрай небезпечна суспільно-руйнівна діяльність, пов'язана з погрозою або й безпосереднім застосуванням насильства (залякування, примусу) з боку злочинних організацій, осіб щодо функціонування та розвитку інших організацій чи осіб. Загальновизнаного наукового визначення цього феномену немає. Вчені сходяться на думці, що його метою є порушення громадського порядку у суспільстві (країні), завдання збитків економіці країни, шкоди мирному населенню задля досягнення власних інтересів (політичних, ідеологічних, релігійних, економічних, ін.). В економіці форми вияву тероризму є різні – економіко-політичні (організація діяльності політичних радикальних течій задля здійснення політичних репресій), соціальні (фінансування радикальних рухів задля поглиблення соціальної нерівності), етнічно-релігійні причини (етнічні, релігійні незгоди). Тероризм має не аби-який вплив на ринок праці, оскільки не безпосередньо «зав'язаний» на економічні ресурси. Економічними наслідками є руйнування інфраструктури, витрати на її відновлення, зниження інвестицій в регіони постраждали від терористичних актів, створення невизначеності та нестабільності у місцевій економіці тощо.

Для дослідження впливу найбільш резонансних терористичних актів на ринок праці (макроекономічні аспекти) нами застосовано методологію статистичного та порівняльного аналізу, метод кейс-стаді. Кейс I: найбільш відомий терористичний акт у новітні часи відбувся 11.09.2001р. (м.Нью Йорк, США, 2996ос. загинуло, 6тис. ос. поранено). За даними Бюро статистики праці США (проф. Браян В.Робертс), безробітними стали 598 тис. ос. [3, с.14]. Спад не мав великих економічних наслідків, проте рівень зайнятості вже не зміг вийти на попередній рівень. Кейс II: теракт 11.03.2004 р. (м.Мадрид, Іспанія, 192ос. загинуло, 2050ос. поранено). Не мав великого впливу на ринок праці, адже економіка перебувала у фазі піднесення, особливо у будівельному секторі (ріст зайнятості, рівень безробіття навіть знизився з 10,5% до 9% всупереч прогнозу Єврокомісії [4,5,6 с.48]. Кейс III: теракти 7.07.2005 р. (Лондон, Великобританія, 52ос. загинуло, 700 ос. поранено). Рівень безробіття збільшився на 0.6%, хоча від Єврокомісії прогнозувався стабільний ріст зайнятості [6 с. 68, 7]. Кейс IV: теракти 12.10.2002р.

(м.Кута-Біч, о.Балі, Індонезія, 202 ос. загинуло, понад 200 поранено). Для довідки: рівень бідності на острові (4%) суттєво відрізнявся від рівня по всій країні (18%). Теракт мав на меті завдати шкоди туризму (потоки скоротилися з 150 до 30 тис.ос., втрата доходів – на 49%[8, с.7,8]), а також поширенню західного впливу у регіоні. Це був другий акт дестабілізації економічного життя у регіоні (після теракту 11.09.2001 р. у США, щомісячний потік туристів скоротився з 130 до 70 тис.ос.). Для відновлення ринку праці і сфері туризму знадобилося кілька років.

Вплив тероризму на ринок праці різнитися: одні сектори страждають більше (інфраструктура, транспортна сфера, туризм, фінансовий та інвестиційний сектори, ін.), інші менше. Його відновлення вимагає інвестицій в сектор безпеки (це фінансування на захист об'єктів, встановлення камер відеоспостережень, організація спецнавчання працівників); фінансової підтримки галузевих ринків праці; навчальних програм й перекваліфікації працівників (дистанційні професії, ІТ, консультаційні послуги тощо); програм підтримки МСП через створення робочих місць у регіонах з високим рівнем загроз тероризму.

Література

1. *21 найбільший теракт XXI століття: як цей світ остаточно збожеволів, 2024.* (<https://chas.news/past/21-naibilshii-terakt-hhi-stolittya-yak-tsei-svit-ostatochno-zbozhevoliv>) (Дата звернення: 17.10.2024)
2. *Оцінювання впливу терористичних актів на національну економіку, В. А. Ільченко, 2017* (<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6553>) (Дата звернення: 17.10.2024)
3. *The Macroeconomic Impacts of the 9/11 Attack: Evidence from Real-Time Forecasting, Bryan W. Roberts, 2009.* с.14 (<https://bit.ly/40ahmQC>) (Дата звернення: 17.10.2024)
4. *Spain Unemployment Rate 1991-2024, 2024.* (<https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/esp/spain/unemployment-rate>) (Дата звернення: 17.10.2024)
5. *Spain 2004: employment rises and unemployment falls, Fausto Miguélez Lobo, 2005* (<https://www.eurofound.europa.eu/en/resources/article/2005/spain-2004-employment-rises-and-unemployment-falls>) (Дата звернення: 17.10.2024)
6. *European Economy. 2/2004. Economic Forecasts Spring 2004, 2004.* с.48, 68 (https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication7758_en.pdf) (Дата звернення 18.10.2024)
7. *U.K. Unemployment Rate 1991-2024, 2024* (<https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/GBR/united-kingdom/unemployment-rate>) (Дата звернення 18.10.2024)
8. *Bali Beyond the Tragedy, 2004.* с.7,8 (<https://documents1.worldbank.org/curated/pt/699951468049458930/pdf/536910WP0BHSAssess0Box345623B01PUBLIC1.pdf>) (Дата звернення 18.10.2024)

Капран Є.С.,
студ. гр. ПУД-23,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.
Науковий керівник – Олешко О.М.,
к.держ.упр., доцент кафедри публічного управління та державної служби

«ЄВІДНОВЛЕННЯ» ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Російська збройна агресія призвела до масштабних руйнувань житлового фонду в Україні, а також створила соціально-економічну кризу та змусила нашу країну створити інноваційний механізм державної підтримки постраждалого населення. За таких тяжких умов актуальним є дослідження програми “ЄВідновлення”, як інструменту державної політики у відновленні житлового фонду, та оцінки її впливу на подальший розвиток країни в умовах правового режиму воєнного стану.

Програма “ЄВідновлення” запрацювала 10 травня 2023 року [1.1], та передбачає собою комплексний механізм державної підтримки, що реалізується на платформі “Дія” та у територіальних підрозділах ЦНАПів [1.1]. Програмою передбачені два шляхи надання підтримки: відшкодування ремонту пошкодженого житла до 200 тис.грн для дрібного ремонту, такого як відновлення вікон, дверей, стін та іншого. Другий шлях надання компенсації за повністю зруйноване житло це сертифікат на нове житло, а саме квартиру у будь-якому місті України, або ж у випадку знищеного приватного будинку є опція на вибір – цільові кошти на його відбудову, або ж сертифікат на квартиру (середня вартість сертифікату 1,8 млн. гривень) [1.3].

Інновація даної програми полягає у майже повній цифровізації процесів, від отримання заяви про пошкоджене житло і до одержання коштів, що зменшує ризик корупції та покращує процес адміністрування. Також одним із важливих факторів уникнення корупції є залучення громадського контролю через обов’язкову участь представників громадськості у складі комісій (30% складу) [1.2]. Втім, є підстави вважати, що для підвищення прозорості та мінімізації корупційних ризиків потрібно збільшити відсоток участі представників громадськості до 50% від складу комісій.

Програма, як інструмент соціально-економічного впливу проявляє себе відразу у декількох позитивних аспектах. По-перше, підтримує внутрішньо переміщених осіб, котрі втратили своє житло, яке на момент засвідчення комісією перебуває на деокупованій території, важливим нововведенням є спрощення процедури для житла, розташованого на територіях, не придатних для життєдіяльності. У таких випадках проведення обстеження житла для отримання компенсації не є потрібним, а саме житло прирівнюється до знищеного об’єкту [1.4], і завдяки цьому у людей зі статусом ВПО є можливість придбати собі житло у будь якій іншій частині України. По-друге, програма зменшує рівень соціальної напруги завдяки ефективній допомозі постраждалому населенню. По-третє, завдяки програмі наявний процес розвитку місцевих громад через процес відбудови житлового сектору та інфраструктури громад.

Статистичні дані демонструють високу ефективність програми. Станом на 11 серпня 2024 року сума коштів, котру отримали постраждалі становить 26,6 млрд. гривень. На компенсацію пошкодженого житла подались 102 тис. осіб, а за знищене 18 тис. осіб, з яких отримали сертифікати близько 9 тис., при цьому кількість реалізованих сертифікатів становить близько 3 тис.[1.3].

Таким чином можна зробити висновок, що кейс програми “єВідновлення” є актуальним і серед країн Європи, так як програма демонструє інноваційний підхід до вирішення питань руйнувань масового характеру, котрі можуть бути спричинені природними лихами, котрі все частіше негативно впливають на житловий сектор. Успішна реалізація програми не тільки позитивно впливає на соціально-економічну складову нашої країни у період війни, а ще й може стати цінним досвідом для країн Західної Європи.

Література

1. В Україні стартувала програма "єВідновлення". Офіційний вебпортал парламенту України., 10 травня 2023., URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/236338.html (дата звернення 24.10.2024 р.).

2. єВідновлення: покрокова інструкція для отримання компенсації Київлада. 9 Липня 2024 .URL:<https://kyivvlada.com.ua/territoria-rozumu/yevidnovlennya-pokrokovaya-instrukciya-dlya-otrymannya-kompensaciyi/>(дата звернення 23.10.2024)

3. Загальна сума погоджених виплат за програмою єВідновлення для знищеного житла зросла в 6 разів. політична партія Слуга Народу. 15 серпня 2024. URL:<https://sluga-narodu.com/zahalna-suma-pohodzhenykh-vyplat-za-prohramoiu-ievidnovlennia-dlia-znyshchenoho-zhytla-zrosla-v-6-raziv/>(дата звернення 23.10.2024)

4. У Верховній Раді України зареєстрували законопроект, який змінює правила програми єВідновлення. Без пенсійного збору, але з відповідальністю за нецільове використання коштів. Офіційний вебпортал парламенту України., 08 серпня 2024., URL:https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/252350.html (дата звернення 23.10.2024 р.).

Ковальчук В.О.,

студ. гр. МЕ-213,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Корицька О.І.,

к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

МІГРАЦІЙНІ НАСТРОЇ СЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ: ФАКТОРИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВІЙНИ

Вчені прогнозують, що після закінчення війни Україна може зіштовхнутися із значними викликами, пов'язаними з дефіцитом ресурсів для відновлення економіки, соціальної інфраструктури, створенням умов для людського розвитку, в т.ч. молодого покоління. Нині однією з ключових проблем держави є поширення

еміграційних настроїв серед української молоді – найбільш мобільної та готової до змін частини суспільства. В умовах невизначеності щодо закінчення війни, численних ризиків щодо обмеженості доступу до інфраструктури та ресурсів, розривів між очікуваннями та реальними можливостями молодь шукає чітких гарантій щодо стабільного майбутнього, шансів здобуття до якісної освіти, професійного розвитку та соціальної безпеки. Доволі часто розглядає міграцію як шлях до досягнення цих цілей.

В Україні дослідження міграційних настроїв молоді – як на поточний момент, так і після війни – є надзвичайно актуальним завданням, оскільки саме від проактивного людського ресурсу залежить не тільки демографічне майбутнє країни, але й перспективи її економічного та соціального розвитку як основи добробуту населення.

Для визначення ставлення української молоді до міграції, окреслення факторів, які найбільше впливають на прийняття рішень в цьому плані, діагностики особливостей міграційних настроїв серед студентської молоді, аналізу тенденцій, які можуть визначати міграційні процеси у післявоєнний період, виявлення шляхів стабілізації ситуації нами було проведено власне спеціальне дослідження. Обстеження молоді здійснено методом анкетування (гугл-форма). Об'єктом аналізу були здебільшого студенти I – V курсів Національного університету «Львівська політехніка». Вибірка становила 124 особи.

Результати проведеного дослідження дали змогу сформулювати наступні узагальнення та зробити висновки. Так, майже чверть опитаних (23,4%) респондентів відповіли, що питання виїзду за кордон після закінчення війни для них є дуже актуальним. Ще чверть (25,8%) – що роздумують про такий сценарій, і лише третина (32,3%) відповіли, що не розглядають такий варіант.

Відповіді респондентів підтвердили загальновідому тезу, що еміграційні настрої української студентської молоді формуються переважно під впливом загальної нестабільності в країні, котра посилюється воєнними діями та невизначеністю щодо майбутнього. Значимою є непевна економічна ситуація в країні з обмеженими можливостями для кар'єрного зростання і соціальної підтримки. На це накладається розчарування в політичній системі та недовіра до інституцій, що підштовхує опитаних до пошуку безпеки, стабільності і нових перспектив за кордоном. Культурна відкритість до європейського простору та доступ до навчання і роботи в ЄС роблять міграцію для молоді ще більш привабливим варіантом на тлі сучасних викликів. Аргументом вищенаведеному є відповіді студентів щодо трьох найбільш вагомих факторів прийняття рішення про можливий виїзд:

1. економічна ситуація в країні (63,7%)
2. бажання подорожувати (58,9%)
3. соціальні та політичні умови (49,2%)

Отримані нами результати опитування студентської молоді співзвучні з результатами інших досліджень [1].

Щоб утримати молодь в Україні, державі потрібен системний і реалістичний підхід, орієнтований на мотивацію приймати бажані рішення. Варто зосередитись на створенні нових можливостей для навчання та праці, які відповідатимуть очікуванням молодих людей. Наприклад, можна підтримувати навчальні програми з ак-

центом на сучасні технології та підприємництво, стимулювати бізнес, який може запропонувати реальні кар'єрні перспективи, в тому числі, в умовах війни. Створення стажувань і програм обміну з іноземними компаніями допомогло б залучати молодих спеціалістів до роботи в Україні, одночасно підвищуючи їхній професійний рівень.

Розвиток інфраструктури та підтримка житлових програм для молоді теж можуть стати важливим фактором, адже доступне житло і сучасні умови для життя впливають на вибір залишитися. Відчуття перспективи і можливості розвитку в Україні – це те, що може допомогти молодим людям бачити тут своє майбутнє і стимулюватиме до створення нового на рідній землі.

Література

1. Мінекономіки: мобілізація і міграційні процеси – основні чинники браку робочих кадрів URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3871166-minekonomiki-mobilizacia-i-migracijni-procesi-osnovni-cinniki-braku-robocih-kadriv.html> (Дата звернення: 20.10.2024)

Коломієць В.І.,

студ. гр. ФБ-41,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Садова У.Я.,

д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ: ВПЛИВ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОГО ДОБРОБУТУ

Фінансова грамотність є важливою навичкою сучасності, особливо серед молоді. Проте, багатьом молодим людям бракує знань базових фінансових понять. У 2000 році ОЕСР започаткувала амбітний проект PISA з оцінки успішності учнів у критично важливих сферах [1], а у 2012 році запровадила факультативне оцінювання фінансової грамотності, яке стало першим масштабним міжнародним дослідженням для оцінки фінансової грамотності молоді. Методика дає можливість вимірювати вміння 15-річних підлітків щодо демонстрування та застосовування фінансових знань та навичок. При цьому, за визначенням авторів «фінансова грамотність – це знання та розуміння фінансових концепцій і ризиків, а також навички та ставлення до застосування цих знань і розуміння для прийняття ефективних рішень у різних фінансових контекстах, покращення фінансового добробуту окремих осіб і суспільства, а також для забезпечення участі в економічному житті»[1].

Проведений аналіз рівня фінансової грамотності молоді показав, що у світі спостерігається суперечлива картина. Навіть у багатих країнах існує немало проблем. Так, у другій декаді XXI ст. у США, Італії, Франції та Іспанії було зафіксовано середній або нижчий за середній рівень фінансової грамотності (ОЕСР, за шкалою фінансової грамотності 2012 року). Було встановлено, що фінансова грамотність була тісно пов'язана з соціально-економічним статусом особи: серед фінансово грамотних студентів непропорційно більше тих, хто походить із сімей з вищим статусом за рівнем освіти та доходом, а також з домогосподарств, де є

багато книг [2]. У відповідь на таку ситуацію у цих країнах з'явилася тенденція додавати фінансову освіту до шкільної програми (в окремих випадках роблячи її обов'язковою). Зокрема, Португалія зробила фінансову освіту обов'язковою в школі ще в 2018 році (додано до програми громадянської освіти). У США ціла низка штатів ухвалили законодавство, що робить фінансову освіту обов'язковою в навчальних програмах середньої школи.

Останні емпіричні дані про ефективність фінансової освіти в школі свідчать про її перспективність. Проведений мета-аналіз програм фінансової освіти з 33 країн на 6 континентах, а також програм, які оцінювалися найретельніше, показав, що фінансова освіта впливає як на фінансові знання, так і на подальшу поведінку молоді. Інші дослідження, що присвячені впливу фінансової освіти учнів середньої школи на якість життя, також засвідчують, що така категорія осіб набагато рідше мають проблеми з боргами в дорослому віці [3].

Цікаве дослідження провела Вероніка Фрісанчо з Перу на тему «Чи може фінансова освіта в середній школі вплинути на батьків?»[4]. Причиною особливої уваги до цього питання стало те, що у цій країні високий відсоток учнів, які погано виконують тести з фінансової грамотності. Результати аналізу підтвердили занепокоєння. До речі, у процесі дослідження було використано можливість пов'язати отримані дані з інформацією з кредитних бюро, які надають дані про фінансові результати. Зазначимо, – це більш достовірна інформація, ніж та, яку можна отримати, покладаючись, наприклад, на самозвіти. Оцінка ґрунтувалася на масштабному експерименті, в якому учні (студенти) були випадковим чином розподілені на контрольну та основну групи, що є найсуворішим методом, за допомогою якого можна оцінити вплив фінансової освіти [4].

Нині багато освітніх програм можуть бути оцінені за допомогою такого методу. Дослідження може слугувати орієнтиром для інших країн: фінансова освіта, окрім впливу на учнів, допомагає батькам, особливо з низьким рівнем доходу. Серед таких сімей зменшується ймовірність дефолту, зростають кредитні рейтинги. Існує також й гендерний ефект: батьки доньок здебільшого відчують покращення у своїй фінансовій поведінці [4]. Ці висновки є надзвичайно важливими, мають й політичне значення. В Україні фінансова освіта в школі може мати широке охоплення і важливі додаткові ефекти, зокрема, серед вразливих груп населення.

Література

1. OECD. 2019b. *PISA 2021 Financial Literacy Analytical and Assessment Framework*. <https://www.oecd.org/pisa/sitedocument/PISA-2021-Financial-Literacy-Framework.pdf>

2. OECD. 2014. *PISA 2012 Results: Students and Money (Volume VI): Financial Literacy Skills for the 21st Century*. Paris: PISA, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264208094-en>

3. Urban, C., M. Schmeiser, J.M. Collins, and A. Brown. 2020. “The effects of high school personal finance education policies on financial behavior.” *Economics of Education Review* 78: 101786. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0272775718301699>

4. Frisancho, V. 2023. "Spillover effects of financial education: The impact of school-based programs on parents." *Journal of Financial Literacy and Wellbeing 1*: 138–153. <https://doi.org/10.1017/flw.2023.2>

Кос К.М.,
студ. гр. ЕБ-12,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник- Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ДО ПИТАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РЕЛІГІЙНОЇ ЕТИКИ, ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Культурні, етичні, моральні норми та правила поведінки людей (активних громадян, лідерів думок, викладачів, наставників, батьків) суттєво детермінують розвиток економічних відносин у будь-якій країні. Практично йдеться про їх впровадження, рішення як суб'єктів економіки у процесі реалізації відповідної діяльності. Про релігійну етику, яка «пронизує» корпоративну соціальну відповідальність (КСВ) на різних рівнях організації суспільства, свідчать численні документи та наукові публікації [1,2,3,4,5]. У світлі вказаної концепції рішення мусять бути збалансовані в етичному плані, і вигідні в економічному. Водночас, навіть в межах однієї релігії ці норми і правила мають додаткові ознаки меж поділу допустимого і забороненого (в плані отримання можливих зисків). Прикладом є протестантська етика у християнстві [6]. Так, КСВ вирішує проблему відповідальності керівників за економічну діяльність, що корелює з проблемою свободи вибору покупців, розподілом моральних і світських цінностей. Цікавими є спостереження щодо фактів балансування рішень правників (інколи навіть на межі закону), коли КСВ не дає порушувати права покупців, отримуючи покарання(7).

Окремого дослідження заслуговують наступні питання – як люди сприймають два протиріччя між християнською і мусульманською етикою, а також принципів економіки та етики в цілому. Насправді ж, деякі принципи віри дійсно не суміжні з економікою, а деякі, навпаки – потужно її розвивають. До прикладу, християнська ідея справедливості і рівноцінності, вищості морального над матеріальним йде в протиріччя з економічним принципом здорової конкуренції. Водночас, ідеї милосердя, волонтерства, підтримки, поваги і чесності (навіть до суперників) розвивають економіку, бо дають можливість принципозим людям вести справи з дотриманням правил соціально відповідального бізнесу, бідним людям «не випадати» з меж коридору певного рівня комфорту, а з цим навчатись, розвиватись, працювати.

Проведений нами аналіз підходів до пояснення взаємозв'язку релігійної етики і економіки (компаративний метод) показав, що в наукових колах найбільш вживані: етика служіння – протестантський підхід до ведення бізнесу, що означає започатковувати тільки тих справ, які особливо корисні для суспільства [6] та шариат – список принципів прозорих взаємовигідних угод без шахрайства [5].

Нині, на фоні значної міграційної активності робочої сили, перед вченими постає нове завдання – виокремити з релігійних доктрин, енциклік такі ідеї, які

б гармонізувати розвиток економіки. Для цього слід коректно перечитати релігійні тексти, перекладаючи їх з оригінальної мови з усіма історичними та мовними тонкощами. Особливо це має вагу в випадках, коли переклади двох різних писань конфліктують між собою або з іншими місцями цього ж писання. Провести дослідження економічної культури носіїв релігій і різних релігійних конфесій. На основі аналізу визначити моральні засади проблематики, які ще не вирішені (наприклад, зовнішні історичні і геополітичні умови поширення Святих Писань – економічні моделі, втілені в одній країні, не зможуть діяти в її угодах з іншими державами, або бажані вирішення етичних проблем мають ризик руйнувати економічну систему).

Очевидно, що в Україні при формуванні економічної моделі господарювання християнська етика відіграватиме першочергову роль. Водночас, в економіці – будуть пересікатися механізми і християнської (Десятина), і мусульманської (Залят) етики і КСВ. Спільними для релігій є ідеї чесності і взаємодопомоги, але є різниця в баченні зростання бізнесу (як між християнством та мусульманством, так і між різними течіями християнства).

Література

1. Сміт А. *Теорія моральних почуттів* – М.: Республіка, 1997. – (Серія: Бібліотека етичної думки). – 352с. – URL.: <https://www.gutenberg.org/cache/epub/67363/pg67363-images.html> (дата звернення: 29.10.2024).

2. Сміт А. *Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй* / пер. Олександра Васильєва. – К.: Наш Формат, 2018. – 722 с. (29.10.2024.)

3. Олена Комісаренко *Спадщина енцикліки «Rerum Novarum» і християнське бачення праці*. *Vatican News.. Світ* (15 травня 2024). – URL.: <https://www.vaticannews.va/uk/world/news/2024-05/oikonomia-42-rerum-novarum-i-khrystyjanske-bachennya-pratsi.html> (29.10.2024).

4. *Статут (Положення) про управління Православної церкви України* К.: 2023. <https://www.pomisna.info/wp-content/uploads/2023/05/statut-polozhennya-pro-upravlinnya.pdf> (дата звернення: 29.10.2024).

5. *New Report Outlines Actions to Leverage Islamic Finance for Development*. *Global Islamic Finance Development Center* (21.02.2017)– URL.: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2017/02/21/new-report-outlines-actions-to-leverage-islamic-finance-for-development>

6. Weber Max *The Protestant ethic and the spirit of capitalism*. – New York: Scribner, – 1930. – URL.: <https://archive.org/details/protestantethics00webe/page/218/mode/2up>

7. Shawn Pope and Alwyn Lim *Why Companies Practice Corporate Social Responsibility* (20. 01. 2022). – URL.: <https://sloanreview.mit.edu/article/why-companies-practice-corporate-social-responsibility/>

8. R.Edward Freeman's *Strategic management: stakeholder approach* – Boston, 1984. – URL.: – <https://id.oclc.org/worldcat/entity/E39PBJt44fmVjx64pKywWcxhpP> (дата звернення: 29.10.2024).

Костів Д.С.,
студ. гр.ЕБ-12,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

СТАЛИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ: ПОШУК СТРАТЕГІЙ ДЛЯ ЕКОНОМІК ВИСОКИХ РИЗИКІВ

Положення концепції сталого розвитку дискутуються майже 40 років. І якщо говорити про потреби досягнення високої якості життя за позитивної динаміки комплексу різних показників – заперечень немає. Інша річ, що модель сталого розвитку повинна враховувати досягнення взаємопов'язаних цілей соціальної, економічної та екологічної стійкості не тільки у короткостроковій, але в довгостроковій перспективі.

Економіка високих ризиків, яка ознаменовує вже третє десятиліття ХХІ століття – це час величезних структурних змін і трансформацій у розвитку національних економік. З одного боку новітні чинники науково-технічного прогресу, інформаційні технології розширюють можливості для налагодження ділової співпраці між собою як суб'єктами господарювання. З іншого – економічна конкуренція за доступ до нових ресурсів та ринків збуту продукції досягає такої напруги, що не просто добробут населення стає заручником інтересів бізнес-еліт, а постає питання розмивання цінності людського життя як такого. «Тектонічні» зміщення і навіть розриви не викликають подиву, коли аналіз стосується очікувань та фактичного стану індикаторів сталого розвитку. Візьмемо, для прикладу, Україну, Німеччину і Бразилію – країни, навколо яких утворюються своєрідні полюси гравітації на окремих континентах, і де можна знайти не тільки відмінності, але й багато спільного задля вирішення багатьох проблем. Порівняльний аналіз макроекономічних показників України, Бразилії, Німеччини – на рис.1 та 2.

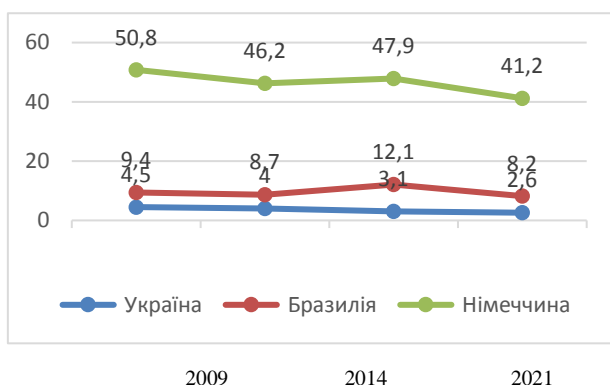

Рис. 1 Динаміка ВВП на одну особу в Україні, Бразилії та Німеччині, USD

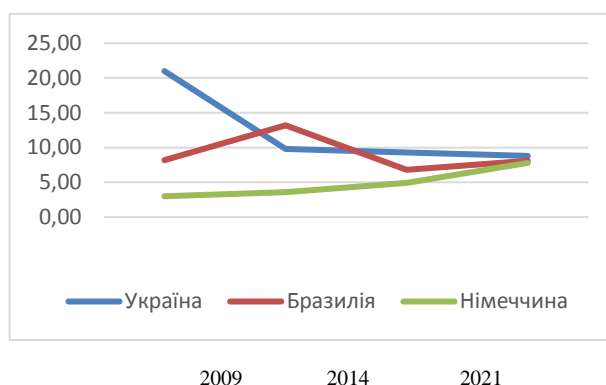

Рис. 2. Динаміка рівня безробіття в Україні, Бразилії та Німеччині, %

Отож, незважаючи на економіко-географічну та культурну віддаленість, історичні відмінності розвитку, ці три країни мають схожі виклики та можливості для взаємодії. Україна, Німеччина і Бразилія мають спільні риси в різних аспектах, незважаючи на їх географічну та культурну віддаленість. Ось кілька сфер, в яких можна знайти подібності:

Сильний аграрний сектор: усі три країни мають розвинений агропромисловий сектор. Україна відома як "житниця Європи", Бразилія — експортер сільськогосподарських товарів, а Німеччина – один з провідних виробників аграрних технологій та обладнання.

Економічні зв'язки: Німеччина є найбільшим економічним партнером України в Європі, а Україна експортує до Бразилії сільськогосподарську продукцію та металургійні товари.

Міграція: Німеччина є однією з основних країн, які приймають біженців з України після початку війни 2022 року.

Глобальні виклики: усі три країни стикаються з проблемами глобалізації, такими як зміна клімату, економічні нерівності.

Енергетика: Україна активно працює над переходом на відновлювані джерела енергії. Німеччина відома своїм переходом на "зелену" енергетику. Бразилія є світовим лідером у використанні відновлюваної енергії.

Таким чином, у сучасному світі забезпечення сталого розвитку стало одним із найважливіших завдань для країн з економіками високих ризиків. Україна, Бразилія та Німеччина надають приклади різних шляхів досягнення стабільності та економічного зростання в умовах глобальної нестабільності. Сталий розвиток для країн з високим рівнем ризику вимагає пошуку нових стратегій, що дозволять збалансувати економічні, соціальні та екологічні інтереси, одночасно відповідаючи на сучасні виклики.

Література

1. *Ключові ризики на 2024-2027 роки та їх вплив на економіку.* URL: https://biz.ligazakon.net/news/227196_u-mnekonomki-nazvali-klyuchov-riziki-na-2024-2027-roki-ta-kh-vpliv-na-ekonomku (дата звернення: 22.10.2024)
2. *Звіт про сталий розвиток 2022 року.* URL: <https://www.sustainabledevelopment.report/reports/sustainable-development-report-2022/> (дата звернення: 22.10.2024)
3. *Відкриті дані світового банку.* URL: <https://data.worldbank.org> (дата звернення: 22.10.2024)
4. *Державна служба статистики України.* URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 22.10.2024)
5. *Виклики та загрози для людства, питання сталого розвитку є вирішальним!* URL: <https://asde.com.ua/isf24> (дата звернення: 22.10.2024)

Костриця Д.В.,
студ. гр. МЕ-215,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корицька О.І.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Надання соціальних послуг є важливою функцією будь-якої країни. Особливо піз час воєнного стану кількість людей, які потребують допомоги зростає з кожним днем. Соціальні послуги є важливою складовою захисту населення і включають різноманітні види допомоги, такі як соціальна підтримка вразливих верств населення, реабілітація та підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО), а також забезпечення базових потреб постраждалих [1]. Сотні тисяч людей були вимушені покинути своє житло, втративши роботу та транспортні засоби. Україна зазнає великих людських і матеріальних втрат, через російську агресію.

Чисельність потребуючих допомоги й надалі буде зростати, враховуючи, що війна досі триває, тому державні та громадські організації зіткнулися з необхідністю масштабування своїх програм та адаптації соціальних послуг для нових груп населення.

Як було зазначено вище, до основних напрямків соціальних послуг належить допомога внутрішньо переміщеним особам. За офіційними даними їх кількість становить понад 8 мільйонів осіб [2]. Соціальні служби зобов'язані забезпечити цих людей житлом, фінансовою підтримкою, медичною допомогою та працевлаштуванням. Також підтримка тим людям, які унаслідок бойових дій втратили близьких або зазнали травм. Важливою частиною соціальної політики є психологічна реабілітація, надання медичної допомоги, а також правова підтримка у відновленні документів та компенсацій. Соціальні послуги для військовослужбовців та ветеранів передбачають реабілітацію, професійне навчання, працевлаштування та психологічну підтримку. Також уряд реалізує програми щодо забезпечення житлом ветеранів та їхніх родин.

В умовах війни функціонування соціальних служб зазнає суттєвих змін. Через військові дії інфраструктура багатьох регіонів зазнала руйнувань, що ускладнює доступ до послуг. Деякі регіони опинилися під окупацією, що зробило неможливим роботу державних соціальних установ у цих зонах. Натомість зросла роль громадських та волонтерських організацій, які виконують значну частину соціальної роботи.

Громадські організації та волонтери стали ключовими партнерами держави у забезпеченні соціальних послуг. Багато громадських ініціатив виникли стихійно, реагуючи на нагальні потреби людей. Волонтерські рухи займаються збором і розподілом гуманітарної допомоги, забезпечують транспорт для евакуації, надають житло та інші базові послуги. Однією з ключових особливостей таких ініціатив є швидкість реакції та гнучкість у порівнянні з державними структурами, що дозволяє ефективно реагувати на зміни у ситуації на місцях [3].

Особливо важливо забезпечити мобільність та гнучкість соціальних служб. Наприклад, мобільні групи соціальних працівників виїжджають у прифронтові зони або місця скупчення ВПО для надання екстреної допомоги. Також зростає роль цифрових технологій: створюються онлайн-платформи для реєстрації ВПО, отримання державних допомог та надання психологічної підтримки.

Україна отримує значну міжнародну допомогу у сфері соціальних послуг. Це включає фінансову підтримку від міжнародних організацій, а також допомогу у вигляді медикаментів, харчових продуктів та одягу. Важливим аспектом є обмін досвідом з іншими країнами, що мали подібний досвід війни та постконфліктної реабілітації, з метою покращення української системи соціального захисту [4].

Після завершення війни перед Україною постане завдання відбудови соціальної системи з урахуванням нових реалій. Необхідно буде продовжувати надавати допомогу ветеранам, родинам загиблих, ВПО та людям з інвалідністю. Крім того, важливо створити умови для соціальної інтеграції та відновлення психічного здоров'я громадян. Уряд також має впроваджувати програми економічного розвитку для створення нових робочих місць та забезпечення фінансової незалежності населення.

Література

1. Міністерство соціальної політики України: соціальні послуги: <https://www.msp.gov.ua/news/23761.html> (дата звернення: 29.05.2024).

2. Соціальні послуги в умовах війни: <https://parlament.org.ua/analytics/soczialni-poslugy-v-umovah-vijny-novi-zminy-ta-vyklyky/> (дата звернення: 07.11.2023).

3. Основні завдання та пріоритети щодо подолання соціальних викликів в умовах війни та повоєнного відновлення: <https://reicst.com.ua/asp/article/view/2024-18-01> (дата звернення: 05.07.2024).

4. Соціальні послуги в громаді у час війни: ризики й можливості: https://zaxid.net/sotsialni_poslugi_v_gromadi_u_chas_vijni_riziki_y_mozhливosti_n1581751 (дата звернення: 14.03.2024).

Курдибан С.,

студ. гр. ЕБ-12,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Садова У.Я.,

д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА СТРУКТУРУ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Технологічний прогрес, розвиток штучного інтелекту (ШІ) суттєво змінює ринок праці. ШІ підвищує ефективність і знижує витрати на людську працю, але вимагає від працівників нових навичок або перекваліфікації. Деякі професії можуть зникнути (табл.1). У реальному житті – це робочі місця, це проблема зайнятості, яку слід досліджувати задля уникнення дисбалансу на ринку праці, розуміння як долати негативні наслідки. Штучний інтелект (ШІ) поступово витісняє людський фактор у

виробництві, управлінні та менеджменті, стаючи важливим інструментом у різних сферах. Його застосовують у фінансах для виявлення шахрайства, у проектуванні для створення креслень і моделей, в обліку для автоматизації звітів, у логістиці для оптимізації маршрутів і в охороні здоров'я для аналізу медичних зображень. ШІ також відіграє ключову роль у безпеці та документообігу.

Таблиця 1

Асиметрія попиту й пропозиції робочої сили в розрізі професій на офіційному ринку праці України (станом на 1 жовтня 2024 року)

<i>Професії, з найбільшою кількістю вакансій</i>	<i>Професії, з найменшою кількістю вакансій</i>
інженер-програміст(55 вакансій)	фахівець із зав'язків з громадськістю та пресою(5 вакансій)
інженер з комп'ютерних систем(46 вакансій)	Архівіст(5 вакансій)
інженер з автоматизованих систем керування виробництвом(92 вакансії)	аналітик (банківська діяльність)(5 вакансій)
інженер-програміст(55 вакансій)	лаборант-мікробіолог(2 вакансії)
Економіст(231 вакансія)	Землероб(6 вакансій)
Інженер (296 вакансій)	Візажист(8 вакансій)
лікар загальної практики-сімейний лікар(254 вакансії)	вчитель початкових класів (з дипломом фахового молодшого бакалавра, молодшого бакалавра) (6 вакансій)

* За даними Державної служби зайнятості України.

Згідно прогнозів науковців ШІ-технології залишатимуться ключовим чинником трансформації бізнесу наступні п'ять років. Так, автоматизація через ШІ вплине на роботу майже 300 млн людей у всьому світі. За оцінками McKinsey Global Institute, імовірність того, що до кінця десятиліття генеративний ШІ змусить змінити роботу працівників на низькооплачуваних позиціях (тим, хто заробляє менше \$30 800 на рік) у 10 та 14 разів вища [6]. Але й високооплачуваним спеціалістам доведеться працювати по-іншому. Звужуючи до конкретних професій, за оцінками WEF, найбільший попит серед технічних спеціалістів матимуть аналітики даних, спеціалісти з ШІ та машинного навчання, спеціалісти з цифрової трансформації.

У країнах Європейського Союзу впровадження штучного інтелекту (ШІ) активно відбувається в кількох галузях. У Франції ШІ, зокрема платформа Narty, покращує діагностику, що збільшує попит на спеціалістів з медичних технологій і біоінформатики. У Швеції компанія Volvo розробляє автономні вантажівки, що створює нові робочі місця в галузі автономних технологій і кібербезпеки. Нідерланди використовують ШІ в аграрному секторі, зокрема через Agri-Tech, для моніторингу ґрунту та автоматизації обробки рослин, створюючи нові можливості для агрономів і інженерів з автоматизації. У Іспанії компанії впроваджують ШІ

для оптимізації виробничих процесів. Системи моніторингу на базі ШІ дозволяють прогнозувати збої в обладнанні, зменшуючи час простоїв.

Впровадження ШІ, призведе до втрати робочих місць у традиційних галузях і створить проблеми для соціальної адаптації працівників. Втрата роботи часто супроводжується стресом і низькою самооцінкою (рис.1).

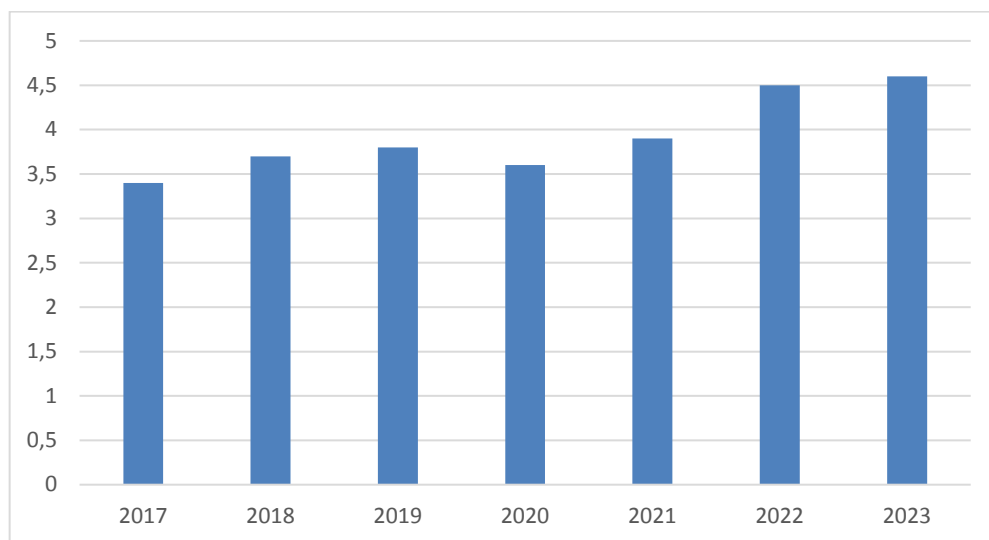

Рис. 1 Світові витрати на впровадження нових технологій в 2017-2023 рр, в трлн. дол. США

Відсутність доходу може створити серйозні фінансові проблеми, особливо для тих, хто живе від зарплати до зарплати, що ускладнює їхню адаптацію. Працівникам без нових навичок важко знайти нову роботу. Це потребує соціальних зусиль для забезпечення безпеки людей та їх інтеграції в економіку майбутнього, а також розвитку програм перенавчання та підтримки.

Щоб побороти проблему нерівності на ринку праці уряди країн повинні розробити програми перекваліфікації для працівників, які можуть втратити роботу через автоматизацію та створити політику для стимулювання робочих місць у галузях, пов'язаних з ШІ. Для ефективного впровадження ШІ бізнесу слід адаптувати свої стратегії, враховуючи соціальні аспекти та потенціал безробіття. Працівники зі свого боку повинні бути готовими до розвитку нових навичок.

Штучний інтелект докорінно змінює ринок праці та створює нові можливості, але також потребує координації між усіма учасниками економіки. Зведення до мінімуму негативного впливу автоматизації на суспільство вимагає активних заходів з боку країн, компаній і суспільства. Збалансований підхід дозволить нам використовувати потенціал ШІ для економічного розвитку, зберігаючи при цьому соціальну стабільність.

Література

- 1. Аналітична та статистична інформація Державної служби зайнятості (1.10.2024). – URL. : <https://old.dcz.gov.ua/analitics/69>*
- 2. Становлення праці 4.0 в умовах цифровізації та застосунку штучного інтелекту – URL.: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/artic...>*

3. Ці 4 тренди будуть ключовими на ринку праці у 2024-му – дослідження McKinsey, World Economic Forum і Korn Ferry (6.01.2024) – URL.: <https://vctr.media/ua/czi-4-trendi-budut-klyuchovimi-na-rinku-praczi-210474/>

4. Аналіз впливу штучного інтелекту на економічну діяльність – URL.: [Slobodianiuk_Analiz_vplyvu_shtuchnoho_intelektu_na_ekonomichnu_dialnist.pdf](#)

5. Актуальні проблеми в управлінні персоналом та економіці праці. (23.04.2015) – URL.: https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/maket_zbirnyk_2015_pdf.pdf

6. Анастасія Нестенюк Потенціал на трильйони доларів. McKinsey випустила велике дослідження про майбутню економіку штучного інтелекту. Forbes переказує найголовніше / Нове дослідження McKinsey – Forbes.ua (14.06.2023) – <https://forbes.ua/innovations/potentsial-na-trilyoni-dolariv-mckinsey-vipustila-68-storinok-doslidzhennya-pro-maybutnyu-ekonomiku-shtuchnogo-intelektu-forbes-perekazuje-naygolovnishe-14062023-14199>

Курсанова А.Г.,

студ. гр. ЕВ-31,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Корицька О.І.,

к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

ПРОТЕЗУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Протезування військових є надзвичайно важливою складовою реабілітації після серйозних поранень, отриманих на полі бою. Поранення кінцівок є одними з найпоширеніших травм серед військових у зонах конфліктів, і їхнє лікування вимагає не тільки медичної допомоги, але й комплексних реабілітаційних заходів, включаючи протезування.

Світова статистика показує, що велика кількість військових отримує поранення, які вимагають протезування. За даними Міжнародного комітету Червоного Хреста, щороку понад 15 000 військових у всьому світі потребують протезування після ампутації внаслідок конфліктів [1]. Однак ця цифра може бути значно більшою з урахуванням неврахованих даних та поранень у зонах активних бойових дій.

В Україні, з початку війни на Донбасі у 2014 році, кількість військових, які потребують протезування, постійно зростає. Згідно з даними МОЗ, приблизно 5000 військовослужбовців зазнали ампутацій кінцівок за цей період. Після повномасштабного вторгнення росії в Україну у 2022 році, ця кількість продовжує збільшуватись, і потреба в протезах є гострою [2].

У багатьох країнах існують спеціалізовані програми протезування, які допомагають військовим реабілітуватися після серйозних поранень. Ці програми мають на меті не лише надати фізичну допомогу, але й забезпечити психологічну підтримку.

В Україні діє декілька державних та приватних програм, спрямованих на протезування військових. Серед них важливо відзначити державну ініціативу з

протезування за кошти бюджету. Однак внаслідок значного навантаження на систему охорони здоров'я, не всі військові отримують протези своєчасно, і багато з них змушені звертатися до волонтерських організацій або іноземних партнерів.

Під час війни на сході України (з 2014 року) та повномасштабної війни (2022 р.), тисячі військових отримали важкі поранення, які призвели до ампутації кінцівок. Військові, які пережили такі травми, потребують термінової допомоги у вигляді протезування та реабілітації [3].

З початком війни багато країн та міжнародних організацій розпочали надавати допомогу Україні в галузі протезування. Серед них – допомога від США, Канади, країн ЄС. Важливу роль у цьому процесі відіграють благодійні організації, такі як «Revived Soldiers Ukraine», які організують поїздки українських військових за кордон для отримання протезів [4].

Проте залишаються суттєві проблеми. Доступ до сучасних протезів, особливо біонічних, є обмеженим через їх високу вартість. Необхідність постійної реабілітації та налаштування протезів також створює додаткові труднощі для поранених військових.

Однією з ключових можливостей для покращення доступу до протезування є співпраця з міжнародними реабілітаційними центрами, які мають необхідний досвід та ресурси для надання допомоги військовим.

Українські військові вже співпрацюють з низкою міжнародних центрів у США, Німеччині та Ізраїлі. Ці установи пропонують комплексну допомогу – від надання протезів до довгострокової реабілітації. Наприклад, у США ветерани з України проходять протезування та реабілітацію у Walter Reed National Military Medical Center [5].

В Україні також є кілька реабілітаційних центрів, які займаються протезуванням. Серед них Центр протезування у Львові, який активно працює з пораненими військовими, забезпечуючи їх необхідними протезами. Проте можливості цих центрів обмежені через велике навантаження та нестачу фінансування.

Розвиток протезування та реабілітаційних програм має бути пріоритетом як для українського уряду, так і для міжнародних партнерів. Інвестиції в цю сферу не лише допоможуть військовим, але й зміцнять соціальну підтримку і стабільність у суспільстві, оскільки військові знову зможуть інтегруватися в цивільне життя, зберігаючи почуття гідності та незалежності

Література

1. Міжнародний Комітет Червоного Хреста URL: <https://www.icrc.org/en/document/landmines-victims-prosthetics>_(дата звернення: 12.10.24).
2. МОЗ України URL: <https://moz.gov.ua/>_(дата звернення: 12.10.24).
3. Звіт про стан реабілітаційних послуг в Україні під час війни. КМУ. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>_(дата звернення: 12.10.24).
4. Відроджені Воїни Україна URL: <https://www.rsukraine.org/>
5. Національний військово-медичний центр Волтера Ріда (США) URL: <https://www.tricare.mil/mtf/WalterReed>_(дата звернення: 12.10.24).

Кухта І. В.,
студ. гр. МЕМ-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корицька О.І.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

ГЕЙМІФІКАЦІЯ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Актуальність гейміфікації у банківській сфері обумовлена сучасними тенденціями в процесі диджиталізації фінансових послуг та необхідності залучати клієнтів новими інтерактивними методами. У контексті щораз більшої конкуренції на фінансовому ринку банки змушені шукати нові підходи до утримання клієнтів.

Гейміфікація у контексті розвитку фінтеху – це додавання у роботу банку елементів гри. Тобто це може бути анімаційний персонаж, який допомагає клієнту розібратися у роботі мобільного додатку, або ж це якісь завдання чи квести за які користувач накопичує бали, а потім обмінює їх на різні призи, які може надати банк: значки, бали, реальні призи по прикладу кешбеку чи просто грошової винагороди [1].

Гейміфікація бере свій початок у програмах бонусів і лояльності, бо фактично це стало основою для подальшого розвитку цього інструменту. Розмір глобального ринку гейміфікації станом на 2024 рік за різними дослідженнями оцінювався в 15,43 млрд дол США і очікується, що до 2030 року досягне показника в 48,72 млрд дол США [2].

Гейміфікація у банківській сфері має свої переваги:

1. Підвищення залученості клієнтів: завдяки гейміфікації банк в цікавій формі комунікує з клієнтом, використовуючи ігрові елементи.
2. Збільшення лояльності: за рахунок різних винагород, бонусів та іншого, гейміфікація сприяє довготривалій залученості клієнтів до банку.
3. Підвищення фінансової грамотності: деякі засоби гейміфікації можуть бути націлені на проведення інтерактивних курсів, квестів, а це у свою чергу сприятиме тому, що клієнти будуть отримувати нові знання щодо фінансової сфери.
4. Стимулювання потрібної поведінки: банки використовують гейміфікацію для того, щоб заохотити клієнта до конкретних дій, до використання конкретних банківських послуг.
5. Залучення нових клієнтів: часто ігрові механіки можуть приваблювати нових користувачів, особливо якщо винагородою є фінансова вигода.

Щодо прикладів українських банків, які активно використовують процес гейміфікації, то в першу чергу варто відмітити Monobank, який з самого початку своєї роботи використав цю методику. Банк має систему винагород та значків, які надаються після виконання певних завдань, які зазвичай передбачають виконання банківського переказу, оплати товару карткою Monobank. Також існує система кешбеку, де можна обирати потрібні категорії в яких буде працювати ця функція.

У свою чергу ПриватБанк у додатку «Приват24» запуслав новорічний квест. Метою квесту було допомогти Кардменові (так називався головний герой) дістатися до казкового ПриватЛенду. Для пересування персонажу по ігровій карті потрібно було, щоб гравець виконував завдання за допомогою картки Mastercard. Тобто користувач повинен оплатити покупку і після цього йому нараховуються «ігрові кілометри». Можна було виграти подарункові сертифікати, смартфони, телевізори, ноутбуки, а головним призом був автомобіль Audi.

Як результат у квесті ПриватБанку взяли участь понад 3 млн клієнтів, а 25 000 пройшли гру до кінця. Банк отримав зростання активності по транзакціях на 25 %. За даними від банку, найпопулярніше завдання квесту «На зв'язку» гравці виконали понад 977 000 разів, а його умовою було поповнити будь-який номер на 50 грн чи більше [3].

Дуже цікавим трендом був досвід банку Emirates NBD, одного з найбільших банків ОАЕ. Банк запустив фітнес-додаток, щоб мотивувати своїх клієнтів заощаджувати гроші під час занять спортом. Банк запропонував своїм клієнтам відкрити спеціальний ощадний рахунок і синхронізувати його з фітнес-трекером. Коли клієнти досягали своїх щоденних цілей (наприклад, проходили 10 км), вони отримували процентну ставку у розмірі 2%. Програма допомогла користувачам заощадити 4,37 млн дол США, а банку вдалося залучити нових клієнтів [1].

Отже, на основі проаналізованої інформації, можна зробити висновок, що гейміфікація у банківській сфері є потужним інструментом для залучення і утримання клієнтів в умовах щораз більшої конкуренції. Використання ігрових механік покращує рівень лояльності клієнтів до банку, що у свою чергу спонукає користувачів довше користуватися конкретним банком.

Література

1. Гейміфікація у 2023 році: нові правила гри фінтех-компаній із клієнтами. URL: <https://psm7.com/uk/review/gejmifikaciya-v-2023-godu-novye-pravila-igry-fintex-kompanij-s-klientami.html>
2. Обсяг ринку гейміфікації у світі. URL: <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/gamification-market>
3. Гейміфікація на прикладі ПриватБанку. URL: <https://special.ain.ua/gamification-in-banking/>

Лисак О.І.,
студ. гр. МК-23,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Дідух Н.М.,
старший викладач кафедри економіки підприємства та інвестицій

РОЗВИТОК ІНКЛЮЗИВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

В умовах сучасних викликів глобалізації та соціальної нерівності, інклюзивна політика набуває все більшої актуальності. Вона спрямована на забезпечення рівного доступу до економічних, соціальних і політичних ресурсів для всіх членів суспільства, зокрема вразливих груп: людей з інвалідністю, етнічних меншин, жінок, молоді та інших. Досвід розвинених країн свідчить про те, що інклюзивні підходи не лише підвищують рівень соціальної справедливості, але й сприяють сталому економічному розвитку, збільшенню зайнятості та зменшенню соціальної напруги.

Понад два роки війни спричинили хвилю змін у житті українського народу. Як наслідок, кількість вразливих верств населення – тих, хто втратив здоров'я, кінцівки та можливості, які вони мали до повномасштабного вторгнення, стрімко зростає.

Оскільки, за оцінками, від 20 000 до 50 000 українських солдатів повертаються з поля бою з ампутаціями та протезами кінцівок, Україні доведеться відбудувувати країну з урахуванням потреб людей з обмеженими можливостями. Український уряд прогнозує, що відновлення також має включати підтримку психічного здоров'я та реабілітацію для понад 5 мільйонів ветеранів і членів їхніх родин, які мають видимі і невидимі шрами [1].

Війна трансформувала бізнес: підприємці почали допомагати громадам, працевлаштовувати людей з інвалідністю та допомагати державі вирішувати проблеми громадян. Міжнародні експерти відмічають, що Україна зараз створює фундамент для розвитку соціальної економіки найближчих років. Втім, соціальне підприємництво потребує чіткого законодавчого визначення та розробки регуляторних механізмів. В планах Мінсоцполітики – сприяти масштабуванню соціального бізнесу та розвитку культури соціального підприємництва, підтримувати тих, хто впроваджує соціальні ініціативи у бізнес.

Зі збільшенням кількості людей на кріслах колісних, протезах, із втратою зору чи слуху зростає потреба в облаштуванні інклюзивних просторів. На жаль, небагато міст можуть похвалитись доступністю просторів. Не відповідає належному рівню адаптації до потреб людей з інвалідністю і громадський транспорт. Ініціаторами масштабування доступності, здебільшого, виступають окремі громадські організації та представники бізнесу. Завдяки їм створюються онлайн-мапи інклюзивних місць (кейс «ЛУН»), чи дослідження просторів на предмет облаштування інфраструктури для людей з інвалідністю.

Культурні продукти також адаптуються під потреби доступності. Все частіше в українських кінотеатрах можна зустріти сеанси «Доступного кіно» для незрячих та нечуючих глядачів. Інклюзивні практики втілюють і музеї: музей Ханенків, Т. Шевченка та деякі музеї Львова та Харківщини мають високі ре-

зультати масштабування доступності. На рівні Міністерства культури та інформполітики відбувається технічне вдосконалення культурних закладів, зокрема, встановлюються пандуси та облаштовуються приміщення [2].

Впровадження інклюзивної освіти в школи України почалось у 2016 році, і на той момент в «звичайних навчальних закладах» було близько 4000 дітей з ООП. За два роки ця кількість збільшилась до 12 тисяч, у 2020 році таких дітей було вже більше ніж 20 тисяч. Закон про інклюзивну освіту був прийнятий у 2017 році. Уже в перші роки було відкрито більше ніж 500 інклюзивно-ресурсних центрів, що прийшли на заміну старим психолого-медико-педагогічних консультаціям (ПМПК).

Сьогодні в Україні понад 45 тисяч осіб з ООП навчаються в інклюзивних групах закладів дошкільної, загальної середньої та професійної (професійно-технічної освіти) [3].

Для успішної реалізації інклюзивної політики необхідно адаптувати міжнародний досвід і зміцнювати співпрацю між державою, бізнесом та громадянським суспільством. Це сприятиме сталому розвитку та соціальній інтеграції України.

Література

1. *Towards an Inclusive Ukrainian Recovery. Medium. 2024. URL: <https://medium.com/usaid-2030/towards-an-inclusive-ukrainian-recovery-829445b2297f> (дата звернення: 12.10.2024).*

2. *ТОП-7 трендів інклюзії та безбар'єрності під час війни – дослідження EnableMe Ukraine. EnableMe. 2024. URL: <https://www.enableme.com.ua/ua/article/top-7-trendiv-inkluzii-ta-bezbar-ernosti-pid-cas-vijni-doslidzenna-enableme-ukraine-11431> (дата звернення: 12.10.2024).*

3. *Інклюзивна освіта в Україні та світі. EDU Cluster. 2023. URL: <https://www.educluster.com.ua/blog-ua/inkluzivna-osvita/inkluzivna-osvita-v-ukrajini-ta-sviti> (дата звернення: 12.10.2024).*

Люба Д.Ю.,

студ. гр. ЕБ-13,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Садова У.Я.,

д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

РОЗВИТОК КРИПТОВАЛЮТНОГО РИНКУ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ВПЛИВУ НА ДОБРОБУТ НАСЕЛЕННЯ

Криптовалютний ринок (КР) – один із сучасних секторів економіки, що знаходиться на стадії потужного, хоча і не дуже стабільного, розвитку. У науковій літературі наразі немає чіткого визначення цього поняття, що власне вказує на розбіжності думок при його віднесенні до фінансового ринку.

Дослідники розрізняють первинний та вторинний КР [1, с.1]. Серед ключових його учасників називають торговців, споживачів, розробників технологій, інвесторів, фінансові установи та регулятори [2]. Базовими елементами інфраструктури досліджуваного ринку є криптовалютні біржі («місце зустрічі продавця і

покупця»), які можуть бути як централізовані, так і децентралізовані, і котрі кардинально відрізняються одна від одної [2, с.15].

Досліджуючи стан розвитку КР, ми зіштовхнулися з низкою питань щодо його нерегульованості. Викликами стають проблеми інтеграції криптовалюти у глобальний світ; обмежене її функціонування в країнах, котрі не визнають відповідного ринку; появи тіншових ринків, що в свою чергу негативно впливає на добробут та якість життя населення. За даними Мінфіну України в 2019 р. ВВП держави становив близько 150 млрд. дол. США [6]. Станом на 2020 р. капіталізація криптовалюти, сягла приблизно чотири річних ВВП України (близько 520 млрд. дол. США) [3]. Досить сенсаційним повідомленням стало те, що на початок 2022 р. частка криптовалюти становила 1% від усіх глобальних грошей. Це близько 300 млрд. дол. США. Нині її абсолютна величина та питома вага далі зростають.

Аналіз показників розвитку світового ринку криптовалюти варто проводити з 2013 р., коли намітились очевидні зрушення капіталізації (рис.1).

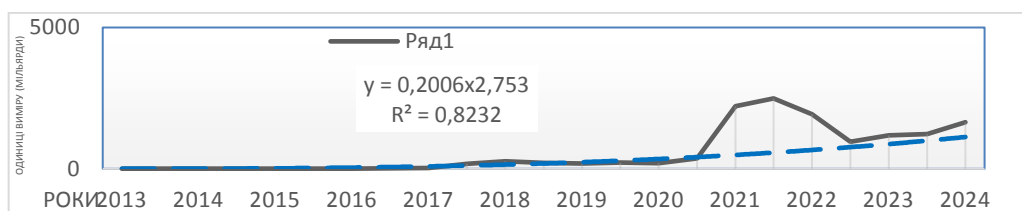

Рис. 1. Світова ринкова капіталізація криптовалюти в 2013-2023 рр.

Побудовано автором за [3]

Досліджуючи українські реалії розвитку криптовалютного ринку, ми звернулися до даних динаміки Глобального Індексу Впровадження Криптовалют (ГІВК). Україна за цим показником в 2020-2022рр. – серед п'ятірки світових лідерів (друга, третя та четверта позиції), станом на 26 жовтня 2024рр Україна посідає 6 місце у цьому рейтингу [6]. Очевидно, що криптовалюта вже нині достатньо проникла в економічне життя та добробут наших співгромадян. Це підтверджує й тісна залежність між Індексом Людського Розвитку (ІЛР) та Глобальним Індексом Впровадження Криптовалют (ГІВК) (табл. 1); валовим національним доходом (ВНД) (з врахуванням паритету купівельної спроможності – ПКС) та Глобальним Індексом Впровадження Криптовалют (ГІВК) (табл. 2.). Можна лише припустити, як усунення проблем «розмитості» регуляторних механізмів в державі вплине на формування та реалізацію цільових програм створення нових робочих місць.

Таблиця 1

Результати моделювання залежностей між ІЛР та ГІВК

Рік	Рівняння	R ²
2020	$y = -2,4977x + 2,3958$	0,5405
2021	$y = -0,0849x + 0,933$	0,9356
2022	$y = -0,0533x + 0,4513$	0,7893

* Для країн: США, Канада, Великобританія, Німеччина, Сінгапур, Литва, В'єтнам, Україна, Китай, Казахстан Розраховано автором

Результати моделювання залежностей між ВНД (за ПКС) та ГІВК

Рік	Рівняння	R ²
2020	$y = -47,162x + 53,969$	0,3055
2021	$y = -43,159x + 64,902$	0,2047
2022	$y = -70,769x + 55,974$	0,2572

Для країн: США, Канада, Великобританія, Німеччина, Сінгапур, Литва, В'єтнам, Україна, Китай, Казахстан Розраховано автором

Нами досліджено окремі інструменти регулювання криптовалюти та криптовалютного ринку України, а також проаналізовано спроби інтеграції криптовалюти у внутрішню її економічну систему (компанії ТехноЇжак, Stylus, Фокстрот, АЗС “WOG”, Оператор “Lifecell”) через платіжні системи – WhitePay, BinancePay, Binance, WhiteBit [4].

Нині Україна має власну криптовалюту Karbo та криптовалютну біржу Kupa.io. Станом на 1 грудня 2022 р. ціна Karbo становила 1,32 UAH із 24-годинним обсягом торгів 8020,85 грн. з тодішньою ринковою капіталізацією 12 582 553 грн, циркуляційний запас становили близько 9 564 878 KRB монет [5].

Загалом результати аналізу дають підстави стверджувати, що подальший розвиток криптовалютного ринку доцільно підтримувати у двох напрямках:

- 1) по шляху виправлення деформацій та недоліків державного регулювання ринку;
- 2) через створення умов для ефективної реалізації функцій криптовалютного ринку.

Слід розглянути можливість інтеграції криптовалютного ринку у національну банківську систему України. Ці системи можуть доповнювати одне одну за допомогою своїх функцій у криптовалюті. Йдеться, зокрема, про такі, як: Blockchain, система P2P, функція хешування, надійність та швидкість операцій, у банківській сфері, за допомогою: стабільності, достатньою регуляцією, світовим визнанням та простотою проведення операцій.

Усі ці впровадження можуть підвищити добробут та якість життя людей, адже фінанси будуть стабільними, операції надійними, утвориться можливість для створення нових робочих місць у новій сфері людської життєдіяльності.

Література

1. Спільник І., Яроцук О. Інституалізація криптовалюти: регулювання, правовий статус, облік і оподаткування. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації : міжнар. наук. ж-л. 2020. Вип. 2. С. 81–92. URL: <http://dspace.wnu.edu.ua/bitstream/316497/42112/1/%D0%A1%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf> (дата звернення: 21.11.2023).

2. Стефашиш Д. І. Криптовалюти: зміст, перспективи поширення та застосування : кваліфікаційна робота. Київ, 2022. 38 с. Electronic Kyiv-Mohyla Academy Institutional Repository. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f59aebca-c95f-460f-900f-d2e46d035d7b/content> (дата звернення: 25.10.2023).

3. Сьогоднішні ціни на криптовалюти за ринковою капіталізацією. URL: <https://coinmarketcap.com/uk/?page=89> (дата звернення: 20.12.2023).
4. Мельник Т. iPhone за крипту. Слідом за «Фокстротом» та WOG приймати оплату в крипті планують десятки бізнесів. Навіщо їм це (знову). Forbes. URL: <https://forbes.ua/inside/iphone-za-kriptu-slidom-za-fokstrot-ta-wog-priymati-oplatu-v-kripti-planuyut-desyatki-biznesiv-navishcho-im-tse-znovu-25082022-7899> (дата звернення: 10.11.2023).
5. Будзанівська Т. Тенденція розвитку криптовалюти в Україні. Цифрова економіка як фактор інновацій та сталого розвитку суспільства матер. III міжнар. наук.-практ. конф. учених та студ., 06–07 груд. 2022 р. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/40095/2/III_MNPK_2022_Budzanivska_T-Trend_of_cryptocurrency_22-23.pdf (дата звернення: 19.10.2023)
6. Глобальний Індекс Впровадження Криптовалюти за даними компанії Chainalysis. URL: 2024 Global Crypto Adoption Index – Chainalysis (дата звернення: 26.10.2024)
7. Міністерство Фінансів України та їхній звіт по Валовому Внутрішньому продукту за 2019 рік URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/2019/> (дата звернення: 26.10.2024)

Мальчик Т.,
студ. гр. МК-27,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корицька О.І.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ

Державне регулювання соціальної економіки набуває особливої актуальності в умовах сучасних викликів глобалізації, соціальної нерівності, економічної нестабільності та воєнних дій, що впливають на життя значної частини населення. Соціальна економіка – це сукупність організацій, таких як соціальні підприємства, кооперативи, громадські організації, які спрямовані на вирішення соціальних проблем через економічну діяльність, орієнтовану на соціальний результат, а не на отримання максимального прибутку [1].

Методи державного регулювання соціальної економіки охоплюють кілька напрямків, які можна поділити на законодавчі, фінансові та організаційні. В Україні ці методи стають основою для розвитку інклюзивної політики, яка спрямована на забезпечення рівного доступу до економічних і соціальних ресурсів для всіх громадян [2, 3, 4]:

1. Законодавче регулювання. Одним із основних методів державного регулювання соціальної економіки є законодавче забезпечення. Законодавча база повинна гарантувати чітке визначення правового статусу соціальних підприємств, захист прав працівників, які належать до вразливих груп населення, та встановлення норм діяльності організацій, які працюють у сфері соціальної економіки. Прийняття закону про соціальне підприємництво та адаптація міжнародних стандартів дозволить стимулювати створення нових соціально-орієнтованих підприємств та сприятиме залученню інвестицій у цей сектор.

2. Фінансові методи регулювання. Фінансові інструменти є ключовими у підтримці розвитку соціальної економіки. Державні субсидії, гранти, пільгові кредити та інші форми фінансової допомоги можуть стимулювати соціальні підприємства та сприяти їх стабільному розвитку. Наприклад, держава може надавати фінансові стимули для підприємств, які працевлаштовують людей з інвалідністю, ветеранів, молодь, жінок або інших представників вразливих груп. Податкові пільги, зниження відсоткових ставок на кредити для соціальних підприємств або державні програми підтримки стартапів можуть відігравати вирішальну роль у створенні та розвитку таких підприємств.

3. Програми зайнятості та інклюзивної політики. Соціальна економіка також пов'язана із розробкою та впровадженням державних програм зайнятості для вразливих груп населення. Створення умов для працевлаштування людей з обмеженими можливостями, ветеранів війни, молоді та жінок є важливою частиною інклюзивної політики. Ці програми можуть включати створення робочих місць у соціальних підприємствах, підтримку у працевлаштуванні через державні агенції, а також професійну підготовку та перепідготовку людей, які не мають доступу до ринку праці.

4. Виклики та проблеми державного регулювання соціальної економіки. Розвиток соціальної економіки в Україні стикається з низкою проблем. Однією з головних є недостатня законодавча база, що не дозволяє чітко регулювати діяльність соціальних підприємств. Брак фінансових ресурсів та відсутність достатньої державної підтримки також стримують розвиток цього сектору. Недостатня координація між різними державними інституціями та громадянським суспільством уповільнює впровадження ефективних політик і програм.

Ефективне державне регулювання соціальної економіки є ключовим фактором сталого соціально-економічного розвитку України. Використання законодавчих, фінансових та організаційних методів сприятиме розвитку соціальних підприємств, підвищенню рівня зайнятості серед вразливих груп населення та створенню інклюзивного середовища. Інтеграція міжнародного досвіду та активна співпраця між державою, бізнесом і громадянським суспільством забезпечить стале економічне зростання та соціальну інтеграцію в Україні.

Література

1. Про соціальні послуги. Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 23.10.24).

2. Міністерство соціальної політики України. URL: www.msp.gov.ua (дата звернення: 23.10.24).

3. EnableMe Ukraine: Топ-7 трендів інклюзії та безбар'єрності під час війни. URL: <https://www.enableme.com.ua> (дата звернення: 23.10.24).

4. EDU Cluster: Інклюзивна освіта в Україні та світі. URL: <https://www.educluster.com> (дата звернення: 23.10.24).

Мансеров А.-М. С.,
студ. гр. КІ-207,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Дідух Н.М.,
старший викладач кафедри економіки підприємства та інвестицій

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Трудова міграція є одним із найактуальніших соціально-економічних процесів сучасності, що охоплює мільйони людей та впливає на економіки багатьох країн, зокрема України. Після початку повномасштабної агресії росії у 2022 році цей процес набув нових масштабів, оскільки велика кількість українців була змушена шукати безпечних умов для життя й працевлаштування за кордоном. За даними ООН, на кінець вересня 2024 року понад 6 мільйонів українців отримали тимчасовий захист у європейських країнах, а ще близько 600 тисяч знайшли прихисток за межами Європи. Польща та Німеччина стали основними країнами-реципієнтами, надавши тимчасовий захист понад 2 мільйонам громадян України [1]. Така масштабна трудова міграція створює як виклики, так і можливості для економік України та країн-імпортерів робочої сили.

Економічні чинники є одними з основних причин трудової міграції українців. Через високий рівень безробіття, інфляцію та нестабільність українці шукають кращі умови праці за кордоном. Грошові перекази від мігрантів є суттєвою частиною внутрішнього споживання, підтримуючи економіку країни [2]. Однак цей процес супроводжується «витоком мізків», коли висококваліфіковані спеціалісти покидають Україну, що призводить до дефіциту кадрів у стратегічних галузях, зокрема в ІТ. Це послаблює інноваційний потенціал країни, що є критично важливим для післявоєнного розвитку та відбудови.

Соціальні чинники також мають вагомий вплив на міграцію. Молодь часто виїжджає на навчання за кордон, а після закінчення освіти вирішує залишитися працювати в іншій країні. Родинні зв'язки стимулюють довготривалу міграцію, сприяючи закріпленню трудових мігрантів за кордоном.

Політичні причини міграції, особливо в умовах війни, є важливими для українців, які шукають безпеки в інших країнах. Європейські держави надали мільйонам українців тимчасовий захист, дозволивши їм інтегруватися у нові суспільства. Проте інтеграція часто супроводжується труднощами, такими як доступ до ринку праці, охорони здоров'я та освіти.

Наслідки трудової міграції для України багатогранні. З одного боку, грошові перекази, які мігранти надсилають своїм родинам, мають значний економічний ефект. Ці кошти спрямовуються на базові потреби та розвиток малого бізнесу, підтримуючи економічну стабілізацію на рівні домогосподарств. Щорічні перекази мігрантів становлять понад 10% ВВП України [3]. З іншого боку, втрата кваліфікованих кадрів у науково-технічних галузях загрожує відновленню економіки та розвитку стратегічних секторів. Нестача спеціалістів може ускладнити післявоєнну відбудову країни.

Для країн-реципієнтів, таких як Польща та Німеччина, українські мігранти стали важливим джерелом робочої сили, зокрема в секторах, де місцеві працівники неохоче працюють. Мігранти заповнюють вакансії у будівництві, сільському господарстві та сфері обслуговування, сприяючи розвитку цих галузей. Однак інтеграція мігрантів вимагає додаткових ресурсів на соціальну адаптацію, освіту та охорону здоров'я. Питання дискримінації та упередження також є викликами для цих країн [1].

Трудова міграція є складним процесом із позитивними та негативними наслідками для України та країн-імпортерів робочої сили. Важливим є розробка державних політик, які б зберігали людський капітал і сприяли поверненню трудових мігрантів. Одним із можливих рішень може бути підтримка віддаленої роботи для українських спеціалістів, що дозволить зменшити відтік кадрів, водночас зберігаючи їхній економічний внесок у відбудову країни. Співпраця між державою та міжнародними організаціями може стати ключем до максимізації вигод від трудової міграції для економіки України в післявоєнний період.

Література

1. Як змінилася міграція з України та якими будуть наслідки. *BBC News Україна*. 2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c93px84133jo> (дата звернення: 21.10.2024)

2. Боброва Д. О. «Міжнародна трудова міграція та її вплив на ринок праці України в умовах військової агресії РФ» *Галицький економічний вісник*. 2023. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/42549> (дата звернення: 21.10.2024)

3. Міграція та сталий розвиток. *IOM Migration*. 2022. URL: <https://ukraine.iom.int/uk/mihratsiya-ta-stalyy-rozvytok> (дата звернення: 21.10.2024)

Мороз В.С.,
студ. гр. ЕВ-23,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Дідух Н.М.,
старший викладач кафедри економіки підприємства та інвестицій

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ ДЛЯ КРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах війни та соціально-економічної нестабільності в Україні міграція робочої сили стала серйозною проблемою. Збройний конфлікт, розпочатий у 2022 році, посилив тенденції міграції, що виникли через низькі заробітки та обмежені можливості для професійної реалізації. Масове переміщення людей призвело до значного зменшення чисельності населення, зокрема робочої сили, що негативно впливає на економічний розвиток країни. Міграція виводить за кордон платників податків, знижуючи тим самі державні доходи, зменшує споживчий попит та впливає на інвестиційний клімат. Особливого значення це питання набуло в умовах війни, після чого країна втрачає важливі ресурси для післявоєнної відбудови [1].

Серед основних причин трудової міграції українців є економічні труднощі. Через низькі заробітки та нестабільну заробітну плату на ринку праці багато українців шукають можливості для заробітку за кордоном. Доступ до кращих умов праці, професійної реалізації, бажання покращити умови життя для своєї родини, а також уникнути ризиків війни, що включає фізичну безпеку та брак доступу до медичних та освітніх послуг є значущими стимулами для молодих спеціалістів [2].

Трудову міграцію українців можна поділити на кілька видів: тимчасову, сезонну, маятникову та постійну. Сезонна міграція охоплює робітників, які виїжджають за кордон для роботи на обмежений період часу, після чого повертаються на батьківщину. Постійна міграція, або еміграція, є найзгубнішою для економіки країни, включаючи в себе втрату висококваліфікованих спеціалістів, які інтегруються в інші країни [3].

З позитивних аспектів трудової міграції можна виділити приплив грошових переказів. За даними Світового банку, грошові перекази від українських мігрантів щороку становлять значну частину ВВП, підтримуючи споживчий попит та забезпечуючи економічну стабільність на рівні домогосподарств. Проте, за позитивного впливу грошових переказів, масштабна міграція має значні негативні наслідки: скорочення кваліфікації високої робочої сили гальмує розвиток наукоємних галузей, зокрема ІТ та інженерії, що особливо важливо для післявоєнної відбудови. Дефіцит кваліфікації цих кадрів на ринку праці змушує багато компаній або скорочувати свою діяльність, або повністю припиняти діяльність [1].

Також значною проблемою є відтік інтелектуального капіталу, через молодих спеціалістів, таких як науковці, ІТ-спеціалісти та інженери, що інтегруються в ринки інших країн, чим створюють ризики для інноваційного потенціалу української економіки. Втрата спеціалістів знижує рівень внутрішнього інноваційного розвитку, обмежуючи здатність України створювати конкурентоспроможні продукти та послуги [2].

Окремим викликом є соціально-демографічні наслідки, спричинені міграцією: зниження кількості працездатного населення, старіння суспільства та підвищення соціальних витрат на пенсійне та медичне обслуговування. Також зростає навантаження на працівників, які залишилися в країні, завдяки чому вони змушені заповнювати дефіцит робочої сили та забезпечувати підтримку для старого населення [3].

Міграція робочої сили в умовах війни стала викликом для економічного розвитку України. Хоча грошові перекази від мігрантів частково підтримують внутрішній споживчий запит, масштаби втрачених кваліфікованих кадрів та загальна демографічна ситуація призводять до серйозних економічних наслідків. Відтік інтелектуального капіталу знижує конкурентоспроможність українських компаній, а старіння населення та зменшення кількості працездатних громадян створює додаткові навантаження на соціальну систему.

Для зменшення негативного впливу трудової міграції необхідно впроваджувати політику підтримки повернення мігрантів та залучати іноземні інвестиції, які будуть спрямовані на створення нових робочих місць. Розробка програми, яка заохочує громадян повернутися після війни, є критичною для відновлення

української економіки. Комплексний підхід та створення сприятливих умов для розвитку бізнесу можуть забезпечити економічну стабільність та ефективно використання трудових ресурсів України.

Література

1. Проблема міграції населення України . Тріада. URL: <http://surl.li/enuwyf> (дата звернення: 14.10.24).

2. Вплив міграційних процесів на економіку України . Економіка та суспільство. URL: <http://surl.li/nilepy> (дата звернення: 14.10.24).

3. Вплив трудової міграції на розвиток людського капіталу . SciELO – Наукова електронна бібліотека онлайн. URL: <http://surl.li/rcyzpd> (дата звернення: 14.10.24).

Пальчевська Ю.В.,

студ. гр. ЕБ-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Корицька О.І.,

к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

PSYCHOLOGY OF INNOVATION AND INTRODUCTION OF NEW PRODUCTS

Innovations in today's world are the driver of progress. Almost every object in our everyday life has been affected by the update. It can be both a change in design, material, appearance, and intangible changes: software, services, etc. The introduction of new products is important not only for consumers and meeting their needs, but also for businesses, as they help to remain competitive in a changing market. Knowing the psychology of innovation gives businesses the opportunity to adapt to customers and quickly respond to their feedback, which is the basis of a successful business plan. Entrepreneurs who are not afraid to change their products get more profit, differentiation in the consumer market and consolidation in the market. If the company will not engage in product innovation, then another competitor will definitely do it [2].

For the greatest profit, it is worth preparing even before the development itself. The easiest way, which will give a pretty good guarantee, is to survey and search for information. These can be both publicly available sources and surveys of specific users. It is worth paying attention to the fact that if there is a long pause between surveys and product release, consumers may change their minds and no longer be interested in the latest development. This leads to the next stage – the development and rapid testing of the product. Creating a test product with minimal costs is an important strategy that allows you to test the idea and not lose income in case of changes in the market. For example, an innovation is released with a basic minimum set of functions, feedback is collected, and the product or service is gradually improved based on the received data [2]. Also, brand collaboration is now actively spreading. By cooperating with another brand, companies can spend less money on project development than they would if they were doing it alone, and another – no less important bonus – is attracting

consumers from another market [1]. Even in the event of a failure, companies must be ready to quickly respond to errors and make changes to the product or completely replace it, so as not to lose profits or market place [2].

The main sign of success is the acceptance of the product by consumers. The correct presentation of the innovation is important. Businesses often fail at the beginning, because they do not take into account the main factor – fear. Users are afraid of the technical component, the more difficult the product is for the consumer to use, the more difficult it is for him to gain recognition and sympathy. Complexity becomes especially important in attempts to gain market acceptance for high-tech products. For example, some buyers in Ukraine still cannot learn to make payments through current accounts with FOPs, for them it is a new and more complicated method of payment, so they ask to pay for a service or product simply by transferring funds to a card, which is illegal for entrepreneurs. It is important to correctly present and clearly explain the essence of the products. Of course, living in society, users pay attention to the environment, which results in fear of public reaction and conservatism. Most of the now popular positions did not immediately gain attention due to slow reaction and incomplete acceptance from buyers at the beginning of their activity. To facilitate entry into the market, users should be given the opportunity to familiarize themselves with the innovation. The ability to test the product is a measure of how much the innovation has the ability to be tested in an acceptable time. The greater the opportunity to try the product, the easier it is for the consumer to evaluate and perceive it. Popularization will be helped by the visibility or some prominent feature of the product – an advantage or characteristic of the product presented to the potential consumer [3]. Influencers who currently have a large influence on the audience can help explain the use, benefits, etc. of the product. The main thing is to find a media personality, the target audience of which will coincide with yours, and only then they can tell about the product in order to interest them not only in the framework of commercial cooperation, but also as your regular consumer.

So, innovation is progress. They are necessary both for business development and for satisfying consumer needs. New products help companies stay competitive by constantly improving their offerings. Consumers are often afraid of innovation due to fear of the unknown or the complexity of new technologies, but the right business strategy can help overcome these fears. To successfully launch new products, it is important to research customer needs, test the product on a small scale, and respond quickly to feedback. This allows you to reduce risks and increase the chances of success in the market. If a business doesn't innovate, its competitors will, so don't be afraid of change, because it opens up new opportunities for growth and development.

Reference

1. *Product Innovation – What is it and how to do it right* URL: <https://www.viima.com/blog/product-innovation#how>.

2. *What is product innovation, and why is it important?* URL: <https://nulab.com/learn/design-and-ux/what-is-product-innovation-and-why-is-it-important/>.

3. *Поведінка споживача інноваційної продукції* URL: https://pidru4niki.com/84871/ekonomika/povedinka_spozhyvacha_innovatsiynoyi_produktsiyi#google_vignette.

Полинько С.А.,
студ. гр. ЕБ-12,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЖИТТЯ НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ: МОНІТОРИНГ ПРОБЛЕМ КРИМСЬКИХ ТАТАР

У 2014 році після анексії АР Крим Російською Федерацією, кримські татари опинилися в умовах систематичного утиску своїх прав. Окупаційна влада проводить дискримінаційну політику, що негативно позначається на соціально-економічному становищі цього корінного народу. Вивчення цих проблем є важливим для розробки ефективних міжнародних та національних заходів підтримки. Зупинимось докладніше на результатах моніторингу ситуації, проведеного нами за матеріалами відкритих джерел.

Загальна політична та соціально-економічна ситуація в умовах анексії Криму аж ніяк не допомогла налагодженню життя мешканців півострова. Утиски і переслідування кримських татар призвели до того, що вже в 2016 році з рідних земель виїхало 17-20 тис. осіб (за даними Уповноваженого президента у справах Криму). [4]. Про кількість тих, хто залишився на місці можна говорити досить умовно. За даним перепису 2001 року тут проживало 2,4 млн кримських татар. Вже в 2014 році згідно перепису населення, проведеного Росією в Криму, чисельність етносу скоротилася на 120 тис. осіб. Згідно чергового перепису 2020 року їх кількість зафіксована на позначці 250 тис. осіб [5]. Встановлення російської адміністрації, яка не визнається міжнародною спільнотою, посилив політичний тиск на кримських татар, зокрема, шляхом заборони діяльності Меджлісу [4].

До окупації кримські татари поступово відновлювали свій соціально-економічний статус, спричинений депортацією 1944 року. Вони мали доступ до освіти, працевлаштування та медичних послуг, що суттєво змінилося після 2014 року. Нині ж відсутність можливості отримання освіти кримськотатарською мовою, обмежені можливості працевлаштування через політичні погляди свідчать про дискримінацію прав [2]. Це ж стосується доступу до медичних і соціальних послуг. Багато кримських татар не можуть отримати належну допомогу через політичні погляди або обмежені ресурси у системі охорони здоров'я [2]. Низка проблем пов'язана з втратою кримськими татарами свого житла через незаконні судові рішення (будинки та земельні ділянки були конфісковані і передані під контроль окупаційної влади [2]).

Сучасна окупаційна адміністрація встановила в Криму особливий контроль над бізнесом кримськотатарських підприємців. Бюрократія та репресії призводять до закриття підприємств, відсутності економічної стабільності. Будь-які спроби економічної самостійності кримських татар придушуються через додаткові регуляції та податкові тиски [3]. Нині ж міжнародні санкції, накладені на

Росію через анексію Криму, призвели до економічної ізоляції регіону, що позначається на всьому населенні, включно з кримськими татарами [3].

Загалом результати дослідження, оцінка соціально-економічного стану рівня життя кримських татар показала, що на окупованих територіях ситуація в цьому плані суттєво погіршилася. Через дискримінацію та репресії люди ризикують у всіх сферах соціально-економічного життя. Зазнають утисків цілі родини. Їх цивільні права систематично порушуються.

В умовах, які склалися, задля поліпшення соціально-економічного становища кримських татар, слід посилити міжнародний тиск на Росію, впроваджуючи більш ефективні санкції. Також важливо активізувати гуманітарну допомогу кримським татарам та правозахисні ініціативи. Питання посилення міжнародної підтримки кримських татар (зокрема, через посередництво ООН та інших правозахисних організацій) слід розглядати виключно з позиції інтересів України. В межах материкової частини України варто активізувати реалізацію спеціальних програм підтримки кримських татар – ВПО. Задля реалізації програм підвищення рівня та якості їх життя слід надавати підтримку малому бізнесу, розвитку соціальної інфраструктури у місцях концентрації етносу на підконтрольних Україні територіях.

Література

1. *Доповідь ООН з прав людини в Криму. 2024.* – URL.: <https://cs.detector.media/community/texts/185914/2024-02-29-monitoringovamisiya-oon-opublikovala-dopovid-pro-porushennya-prav-lyudyny-v-krymu-za-10-rokiv-okupatsii-rosiieyu/> (дата звернення: 20.10.2024)

2. *Звіт Ради Європи щодо прав кримських татар. (18.04.2023)* – URL.: <https://ppu.gov.ua/press-center/komisarka-rady-yevropy-z-prav-liudyny-opublikovala-zvit-borotba-krymskykh-tatar-za-prava-liudyny/> (дата звернення: 20.10.2024)

3. *Аналітичні матеріали українських правозахисних організацій.* – URL.: <http://niss.gov.ua/doslidzhennya/gromadyanske-suspilstvo/schodo-zdiysnennya-pravozakhisnoi-funkcii-organizaciyami> (дата звернення: 20.10.2024)

4. *Бакальчук В. Шляхи забезпечення прав кримських татар як корінного народу Криму в умовах анексії. Серія «Політика» 2017. №29* – URL.: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-06/tataru-98568.pdf> (дата звернення: 20.10.2024)

5. *Павло Кривошеєв. Відбувається геноцид українців Криму шляхом асиміляції. Експерти про результати російського «перепису» населення. (16 червня 2023).* – URL.: <https://ua.krymr.com/a/henotsyd-ukraintsiv-asymilyatsia-krym-perepys-naselennia/32462095.html> (дата звернення: 20.10.2024)

Пелюх О.І.,
студ. гр. ППГД-24,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
Науковий керівник – Бабічев А.В.,
к.держ.упр., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи

INTEGRATION OF VETERANS INTO HIGH-TECH SECTORS OF THE ECONOMY

Ukraine is in a state of ongoing cyber warfare, which increases the urgency of technological innovations and the need for highly qualified personnel. In this context, an important issue is the effective reintegration of veterans into civilian life, particularly through their involvement in high-tech sectors of the economy. Preliminary estimates suggest that the number of veterans and their family members will reach around 5-6 million after the victory. This means that one in six Ukrainians will require reintegration, creating both challenges and opportunities for government policy in the areas of employment and education.

The development of Industry 4.0 in Ukraine is characterised by the integration of digital technologies into production processes, enhancing automation and data exchange [2]. As for Industry 5.0, it emphasises cooperation between humans and machines, focusing on sustainable and resilient production practices [2]. The PEST analysis revealed a moderate positive trend in the implementation of Industries 4.0 and 5.0 in Ukraine, but also pointed to several serious challenges, particularly in the economic and social sectors.

An analysis of the situation regarding the integration of veterans into the labour market presents a complex picture. A significant proportion of veterans have higher or incomplete higher education (76.3%), yet there is a gap between their skills and the needs of the labour market in high-tech sectors [3]. Veterans often face integration challenges due to a lack of knowledge, skills mismatch, limited interaction between universities and businesses, and issues with academic integrity [3]. To effectively integrate veterans into high-tech industries, a set of interrelated strategies is proposed:

- Development and implementation of specialised educational programmes for veterans in technological fields, including automation, robotics, artificial intelligence, the Internet of Things, augmented/virtual reality, and cybersecurity.
- Active utilisation of industrial and scientific parks as platforms for veterans' practical training.
- Application of the principles of smart specialisation to adapt educational programmes to regional labour market needs.
- Introduction of internship and apprenticeship programmes, both paid and volunteer, at leading technology companies to provide veterans with hands-on experience in the technology sector.
- Creation of a system for monitoring and evaluating the effectiveness of educational programmes, which will include regular surveys of participants and employers, analysis of graduates' career development, and independent audits.

The implementation of the proposed strategies has the potential to bring about significant positive changes. It is expected that these measures will lead to a substantial increase in the qualification level of personnel in high-tech sectors, boosting their numbers by a considerable percentage. This will not only improve veterans' integration into society but will also bring significant benefits to the country's economy.

For the successful implementation of the proposed strategies, a detailed operational plan is required. This plan should outline specific steps, timelines, and the responsible parties for each stage of implementation. This is a key tool to ensure the effective execution of tasks and the achievement of the desired outcomes.

The integration of veterans into high-tech sectors of the economy is not only a social responsibility but also a strategic opportunity for Ukraine's technological and economic development. The implementation of the proposed strategies can become a key factor in transforming the challenges facing the country into opportunities for innovative growth and social progress. This research lays the foundation for further steps towards creating an inclusive, technologically advanced economy where the potential of every citizen, including veterans, can be fully realised for the benefit of society as a whole.

Література

1. Yanovska, V., Levchenko, O., Tvoronovych, V., & Bozhok, A. (2019). *Digital transformation of the Ukrainian economy: digitization and transformation of business models*. URL: <https://doi.org/10.1051/shsconf/20196705003>.

2. Український ветеранський фонд. (2024). *Потреби та перешкоди ветеранів при працевлаштуванні*. URL: https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2023/07/Zvit_pereshkodi_precevlashtuvanii.pdf.

3. Український ветеранський фонд. (2024). *Актуальні потреби та бачення можливостей для кар'єрного і професійного зростання ветеранів*. URL: <https://veteranfund.com.ua/analitics/aktualni-potreby-ta-bachennia-mozhlyvostey-dlia-kar-ierno-ho-i-profesiynoho-zrostannia-veteraniv/>.

Росоха Є.І.,

студ. гр. ЕБ-12,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Садова У.Я.,

д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ВПЛИВ ВІЙНИ НА РОЗВИТОК РИНКІВ ПРАЦІ: ПРОБЛЕМИ ТІНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВІДТВОРЕННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ

Війна в Україні спричинила значні соціально-економічні зміни, і один із найбільш вразливих секторів – це ринок праці. Тінізація ринку праці – протиправна діяльність, пов'язана з неофіційним працевлаштуванням, зокрема використання праці найманих працівників без укладання трудових договорів і угод, виплата зарплати “в конвертах”, ухиляння від сплати податків, соціальних внесків, неоплачуваний понаднормований час роботи, лікарняні, відпустки, порушення роботодавцями інших вимог трудового законодавства [1]. Через нестабільність та відсутність

гарантій працевлаштування багато громадян вимушені шукати неофіційну зайнятість, що веде до втрати соціального захисту та погіршення умов праці.

Основним завданням дослідження є проведення метааналізу для вивчення тіньового ринку праці, який тісно корелює з негараздами економіки загалом. Так, відповідно до розрахунків австрійського економіста Ф. Шнайдера в Україні у першій декаді ХХ ст. рівень тіньової економіки становив 52,8% від офіційного ВВП [2]. Щодо рівня тіньової зайнятості, то ситуація наступна. За оцінками Міжнародної організації праці (МОП), на середину другої декади ХХ ст. рівень тіньової зайнятості в Україні становив близько 9% [3]. Це частково співзвучне з дослідженнями цілої низки вчених – А. Баланди, В. Шульги, Е. Лібанової, А. Калини, Б. Контіні, І.Петрової, А. Чернобай, Ю. Харазішвілі та ін., окремі з яких вказують й на вищі значення цього показника [3, 4].

Нині на фоні війни ситуація з тінізацією ринку праці, відтволення робочої сили набрала нових аспектів. За оцінками Державної служби зайнятості України, станом на березень 2023 року близько 3 млн осіб працювали без офіційного оформлення, що становить понад 20% працездатного населення держави [5]. На збільшення розміру неформальної зайнятості вплинула вимога щодо реєстрації чоловіків у військкоматах для офіційного працевлаштування. До тіньового ринку праці можна віднести і такі форми як найм без контракту, випадки невідповідності умов найму фактичним умовам [6]. Найм на роботу без контракту зустрічається в більшості галузей української економіки. В час, коли в Україні триває турбулентність, яку спричинили воєнні дії на її території, рівень тінізації, якого зазнала економіка, стає причиною додаткового підриву можливого росту надходжень у державний бюджет. Тінізація зайнятості виявилася серед ключових факторів, які впливають на те, що дефіцит бюджету зростає та сильніше коливається ринкова кон'юнктура на ринку праці.

В Україні, в умовах, які склалися на ринку праці, боротьба з тіньовими схемами розподілу й перерозподілу робочої сили, її зайнятості, мотивації до праці особливо на часі. Заслуговують на особливу увагу як соціально-економічні, так і інституційно-правові механізми впливу на усі соціально-економічні відносини. Потребують нових тенденції поширення безготівкових платежів, за допомогою яких здійснюють соціальні виплати та заохочують продавців і споживачів до впровадження безготівкових розрахунків. Нагадаємо, що зростання обсягів тіньового сектору в економіці, активізації розрахункових операцій у сфері праці, які не відображаються в офіційній статистиці, спричиняє непрогнозовані коливання обмінного курсу за рахунок неврахованих потоків капіталу в країну або з країни тощо.

Література

1. К. В. Дубич *Фактори тінізації ринку праці. Державне управління: удосконалення та розвиток.* – Дніпро: В-во ТОВ «ДКС- центр»- 2017. – №10 – URL.:<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/vidnovlennya-rynku-pratsi-v-ukrayini-v-umovakh-viynu-rehionalni> (дата звернення 18.10.2024).

2. Ангела Бочі, Василь Поворозник *Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання.* МЦПД – 2014. – 7с. – URL.:https://icps.com.ua/assets/uploads/files/t_novaekonom_kaukra_ni.pdf.

3. *Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрями подолання: аналіт. доп.* / Т. А. Тищук, Ю. М. Харазішвілі, О. В. Іванов; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2011. – 96 с. – URL.: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2012-03/TEN.indd-532d7.pdf> (дата звернення 18.10.2024).

4. *Український ринок праці: імперативи та можливості змін : колективна монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. І.Л. Петрової, к.е.н. В.В. Близнюк ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – Електрон. дані. – К., 2018. – 356 с. – URL : <http://ief.org.ua/docs/mg/306.pdf> (дата звернення 18.10.2024). (дата звернення 20.10.2024).*

5. *Ринок праці в умовах війни: демографічні виклики для України* –URL.: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3909003-riнок-praci-v-umovah-vijni-demograficni-vikliki-dla-ukraini.html> (дата звернення 18.10.2024).

6. *Підходи до розроблення імітаційної агрегованої макромоделі української економіки з урахуванням тіньового сектору* - <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/fe1ab3b0-206a-422d-a1dc-c0b1c51e71f6>

Скрильник О.В.,

студ. гр.ЕБ-12,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Садова У.Я.,

д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНСЬКОМУ СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: ВПЛИВ НА РИНОК ТА РОЗВИТОК ГАЛУЗІ

В Україні фіксуються значні масштаби тіньової економіки [1]. У сільському господарстві це явище має низку особливостей, зокрема, масштаби. Ще до широкомасштабної війни тут його обсяги сягали 39% ВВП країни [2, 3]. Нині ж, в умовах додаткових ризиків та військових загроз, тіньові операції у сільському господарстві – це паразит на тілі державного бюджету, який становить декількох мільярдів гривень – [4]. Основними чинниками такої ситуації є тіньова оренда землі (ухилення агровиробниками сплати податків у бюджет за оренду сільськогосподарських земель), нелегальне виробництво та продаж сільськогосподарської продукції (чимало малих фермерів, агровиробників працюють поза межами офіційної економіки, уникаючи оподаткування), контрабанда сільськогосподарських товарів (значна частина продукції вивозиться за кордон нелегально, особливо у частині зернових і олійних культур), фіктивні операції та корупційні схеми (використовуються схеми оптимізації податків та фальшиві угоди, що дозволяють мінімізувати зобов'язання перед бюджетом) і ін. Звісно, що сільськогосподарські товаровиробники мають свої аргументи щодо ведення бізнесу в тіні. Серед них – високі податки, недосконале законодавство, недоступність до державних кредитів для малих господарств і нестабільність ринку особливо в умовах війни тощо [4].

У процесі дослідження нами було проведено якісне опитування підприємців, зайнятих в агропромисловому комплексі Полтавщини – регіону, що є лідером в Україні з виробництва зерна, кукурудзи на зерно, валового збору олій, продукції тваринництва. Результати відповідей учасників двох фокус-груп вказали на великі проблеми їх функціонування, особливо тих, які здійснюють економічну діяльність на умовах ФОП. Такі суб'єкти господарювання не мають великих земельних площ, слабо скооперовані між собою. Показовою інформацією стала теза наступного змісту «до ФОП приходить більш потужний підприємець, пропонує скупити товар (зерно) за готівку (тобто, не зовсім офіційно), інколи за безцінь. Цей підприємець часто кооперується з великим підприємством, і уже тут видає куплене зерно за своє, а великий підприємець «вказує на папері» гіпер урожайність. Далі цей «аграрій» виходить на експорт, не платячи ПДВ, бо держава доплачує йому зверху за високу врожайність. Малі ж ФОПи потерпають від обезцінення зерна через війну, зменшення експорту морем та землею, сплати у держбюджет 14% ПДВ, купівлі посівного матеріалу, палива та виплат зарплат... Виникає парадокс, від початку повномасштабної війни зерно знецінилося, проте хліб, інші продукти зростають в ціні...».

Описуючи проблему, можна прийти до висновку про існування недопрацювань з боку держави (навіть по лінії зниження ПДВ та покращення законодавства) [5]. Крім цього, дрібні фермери потребують елементарного захисту та підтримки. Сільськогосподарські виробники не йшли б в тіньовий бізнес, якщо б мали більш доступні програми державного фінансування та кредитування своєї господарської діяльності. Очевидно, Україна може зменшити відсоток тіньового бізнесу у сфері сільського господарства шляхом усунення вище вказаних проблем.

Література

1. Гребенюк, Н., & Волинець, М. (2023). *Боротьба з тіньовою економікою задля відновлення України. Scientific Collection «InterConf», (184), 44–51.* – URL.: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/5050> (Дата звернення: 20.10.2024)
2. *Поліна Кубах Ринок землі Вплив тіньового ринку на розвиток сільського господарства та сільських територій (4 серпня 2021р.)* – URL.: <https://voxukraine.org/vplyv-tinovogo-rynku-na-rozvytok-silskogo-gospodarstva-ta-silskyh-terytorij> Дата звернення: 20.10.2024)
3. *Михайло Небога. Офшорні схеми у сільському господарстві України: вигоди для експортерів та втрати для бюджету (26.03.2018).* URL.: https://commons.com.ua/uk/ofshorizaciya-ukrayinskoji-ekonomiki/?fbclid=IwAR0TbH0cbzHLc3fAcoNTkpJbrIbf81-BeBRg0UFZU9t2s-dSBAPZU_WLhrg (Дата звернення: 20.10.2024)
4. *Олег Нівеєвський та ін. Земельний ринок в Україні. Земля незламності. Аналітичний огляд за 2 квартал та червень 2023 року.* – URL.: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/10/Analitichnii---oglyad-stanu-zemel'nogo-rynku-v-Ukrai--ni.-Drugii---kvartal-2023.pdf> (Дата звернення: 21.10.2024)

5. Ярослав Смакота *Оподаткування фермерських господарств в Україні у 2024 (21.03 2024) Agroapp.* – URL.: <https://agroapp.com.ua/uk/blog/opodatkuvannya-fermerskix-gospodarstv-v-ukraini-u-2023/> (Дата звернення: 22.10.2024)/

Тиндик В.Т.,
студ. гр. ЕБ-12,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема якості життя студентства не є новою у науковому дискурсі. Вона неодноразово ставала об'єктом уваги вчених – представників різних сфер наукового знання. В Україні в новітніх умовах, пов'язаних із стрімким ростом вартості життя, цін на освітні послуги, літературу, житло, мандри, а також суттєвим ущільненням графіку бюджету часу, дають про себе знати дослідницькі інтереси вчених-економістів. І справа не тільки у тому, що новітні численні виклики, з якими стикається молодь, вимагають раціональної організації ресурсів для подолання проблем. Йдеться про зміну середовища, у якому живе українська студентська молодь, – від впливу на неї глобальних криз, пандемій, військових конфліктів та соціально-економічних змін [1] до елементарного побуту, де б були час і місце для інклюзивності, цифрової грамотності і технологічності, екологічної свідомості, толерантності та відкритості до різноманіття, критичного мислення, швидкої адаптивності, міжнародної орієнтованості, прагнення до самореалізації та гнучкості.

Проведений нами аналіз бази даних Національного репозитарію академічних текстів показав, що тільки по рубриці «життя студента» можна знайти 58 документів доволі різної проблематики [2]. зокрема соціальні, економічні, екологічні аспекти, доступність освіти, соціальну підтримку, можливості розвитку та психосоціальні фактори, що впливають на студентське життя. Звісно, більш глибокий аналіз вимагає деталізації критеріїв оцінки [3]. Так, «якість життя» є багатовимірним поняттям, котре можна оцінити через такі основні індикатори: 1. Економічний стан (стипендії, підробітки, фінансові ресурси); 2. Житло (якість гуртожитків, комунальні послуги); 3. Освіта (доступ до якісної освіти, матеріалів). 4. Медицина (медичні послуги, психологічна підтримка); 5. Соціальні можливості (позанавчальні заходи). Методами вимірювання якості життя є: 1. Кількісні методи (статистичного аналізу, індексів для порівнювати регіонів і групи населення). 2. Якісні методи (включаючи опитування, інтерв'ю, фокус-групи для суб'єктивних оцінок). Очевидно, сучасні економічні дослідження та моделі якості життя студентів слід організовувати окремо від тих, які стосувалися стабільних умов. Наприклад, існують дослідження, які

демонструють, що рівень фінансової підтримки та можливості працевлаштування студентів суттєво впливають на їх загальне благополуччя [4]. Порівняння якості життя українських студентів з європейськими виявляє значні розбіжності. Українські студенти мають нижчий рівень якості життя порівняно з європейськими колегами: у ЄС кращі фінансові умови, доступ до безкоштовної освіти та медичних послуг. Міжнародні індекси якості життя (HDI. [5], Quality of Life Index [6]) підтверджують нижчі позиції України, що свідчить про потребу реформ у сфері освіти та соціального забезпечення. Важливо запровадити державні програми для покращення умов життя українських студентів. Необхідні інструменти для покращення якості життя студентів включають стипендії, безвідсоткові кредити на навчання, знижки на житло, центри підтримки з психологічною та фінансовою допомогою, а також соціальні й волонтерські програми, які б сприяли інтеграції студентів у суспільство й підвищенню їхньої соціальної відповідальності. Комплексні політичні ініціативи та інвестиції в освіту і здоров'я студентів мають стати державним пріоритетом, адже це сприятиме їхньому благополуччю й розвитку України. Інвестиції в молодь – це інвестиції в майбутнє країни.

Література

1. *Українська система вищої освіти в умовах воєнної агресії РФ: проблеми й перспективи розвитку (1.06.2023).* – <https://niss.gov.ua/news/statti/ukrayinska-systema-vyshchoyi-osvity-v-umovakh-voyennoyi-ahresiyi-rf-problemy-y>
2. *Національний репозитарій академічних текстів. Розширений пошук за назвою «життя студента» 2024* <https://nrat.ukrintei.ua/searchdb/?temaSearch1=%D0%B6%D0%B8%D1%82%D1%82%D1%8F+%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0&typeSearch1=1&tab=small> (дата звернення: 20.10.2024)
3. *Особистість студента та соціокультурне середовище університету в суспільному контексті. Збірник наукових праць III Всеукраїнської науково-практичної конференції. 23 травня 2019 р., м. Київ / Наук. ред. В.І. Рябченко.* – Київ, 2019. – 100 с. https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/III_Vseukr.konf_05-2019_Zbirnyk.pdf
4. *Волинець Н. В. Психологічні особливості особистісного благополуччя в професійній сфері життєдіяльності: монографія. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2019. 620 с.*
5. https://dspace.nadpsu.edu.ua/bitstream/123456789/2446/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F_%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C.pdf
6. *World population review 2024.* (1.10.2024). <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/hdi-by-country>
7. *Standard of Living by Country | Quality of Life by Country 2024.* <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/standard-of-living-by-country>

Чередниченко Ю.І.,
студ. гр. ЗПУА 1-23,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
Науковий керівник – Олешко О.М.,
к.держ.упр., доцент кафедри публічного управління та державної служби

ДЕІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДИТЯЧИХ ІНТЕРНАТІВ В УКРАЇНІ

Починаючи з двохтисячних років, публічна політика щодо захисту прав дітей в Україні була спрямована на впровадження й розвиток нових форм сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Першочергово було проведено експерименту з утворення прийомних сімей в Автономній Республіці Крим, Запорізькій, Львівській, Харківській областях та у м. Києві, який дав позитивні результати [4; 5]. Для того щоб поширити цю практику й на решту областей України Кабінетом Міністрів України у 2002 році було затверджено документ, постанову «Про затвердження Положення про прийомну сім'ю» [2]. Це були перші кроки, які дали поштовх щодо розвитку в Україні інституту прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу.

Важливим етапом у подальшому поширенні нових форм сімейного виховання для дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування стала Національна стратегія реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 526-р [3]. Одразу ж після вступу в дію зазначеного документа в Україні розпочалась реформа зі складною назвою «деінституціалізація» (ДІ). Станом на 1 вересня 2016 р. в Україні функціонував 751 заклад інституційного догляду та виховання дітей, з яких 39 закладів належать до сфери управління МОЗ, 132 (будинки-інтернати, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, притулки для дітей) – до сфери управління Мінсоцполітики, 580 – до сфери управління МОН. Крім того, в Україні функціонують заклади інституційного догляду та виховання дітей, утворені громадськими об'єднаннями, благодійними фондами, релігійними організаціями [3].

Як зазначається на сайті МОН, ДІ – не про закриття інтернатів, як його часто трактують. Не про економію коштів, не про те, що завтра діти опиняться на вулиці. Поки не буде сприятливих умов для дитини в її рідній сім'ї, ніхто не забере її з інтернату [1].

Деінституціалізація, це про створення послуг у громаді, допомогу сім'ям у складних життєвих обставинах, щоб вони не віддавали своїх дітей до інституцій, а виховували в сім'ї. Адже безліч досліджень свідчать про шкідливість інтернатів для психічного та інтелектуального розвитку. Особливо, якщо йдеться про маленьких дітей – інтернатні заклади наносять не виправдану шкоду їхньому мозку. Відповідно до Національної стратегії, вже у 2026 році дітей в інституціях має бути менше 0,5% від загальної кількості. А ті діти, хто за різних причин все ж залишаться в інституціях, а не в сім'ях, житимуть у невеликих установах в умовах,

максимально наближених до сімейних, – до 10 осіб в одному закладі [1]. Це складна реформа, адже інтернати знаходяться у віданні трьох міністерств (Міністерство освіти і науки – МОН, Міністерство соціальної політики – МСП, Міністерство охорони здоров'я – МОЗ). Координатором ДІ стратегія визначила Міністерство соціальної політики.

Через воєнний стан, спричинений збройною агресією росії, стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей до запланованого часу (2026 рік), швидше за все завершити не вдасться. Та попри все мета стратегії, а саме, захист найкращих інтересів дитини шляхом зміни системи інституційного догляду та виховання дітей на систему, яка забезпечує догляд і виховання дитини в сімейному або наближеному до сімейного середовищі, має бути досягнута. Також результати стратегії передбачають введення посад фахівця із соціальної роботи у територіальних громадах для забезпечення здійснення соціальної роботи та соціального супроводу відповідно до державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах. Отже, утворяться нові робочі місця, однозначно це корисно для розвитку громади.

Література

1. *Національна стратегія реформування системи інтернатів. Міністерство освіти і науки України. 2017 р. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditey-u-spetsialnikh-zakladakh-osviti/natsionalna-strategiya-reformuvannya-sistemi-internativ>*

2. *Про затвердження Положення про прийомну сім'ю : Постанова Кабінету Міністрів України №565 від 26 квітня 2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF#Text>*

3. *Про Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 526-р, від 9 серпня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2017-%D1%80#Text>*

4. *Про проведення експерименту з утворення прийомних сімей в Запорізькій області та затвердження Положення про прийомну сім'ю : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 1998 р. № 241 (Офіційний вісник України, 1998 р., № 9, ст. 341). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/241-98-%D0%BF#Text>*

5. *Про проведення експерименту з утворення прийомних сімей у деяких регіонах України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 1999 р. № 1713 (Офіційний вісник України, 1999 р., № 38, ст. 1903). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1713-99-%D0%BF#Text>*

Черняк О.С.,
студ. гр. ЕВ-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Корицька О.І.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ НА ПРИКЛАДІ «НОВА ПОШТА»

Зовнішньоекономічна діяльність українських підприємств за останні роки набула особливої актуальності у контексті глобалізації, зростання конкуренції на міжнародних ринках та воєнного стану в Україні. Сучасні виклики, пов'язані з війною та економічною нестабільністю, змушують українські компанії не лише адаптуватися до нових реалій, але й активно шукати можливості для розширення свого бізнесу на міжнародному рівні. Одним із яскравих прикладів успішної зовнішньоекономічної стратегії є діяльність компанії «Нова пошта»/

Вихід «Нова пошта» на європейський ринок у травні 2022 року під брендом Nova Post став символом нових можливостей для українських підприємств у складних умовах війни. Компанія прийняла сміливе рішення розширити свою діяльність, незважаючи на загрози та обмеження, пов'язані з військовими діями в Україні. Перший крок було зроблено у жовтні 2022 року, коли компанія відкрила своє перше міжнародне відділення в Польщі. Це стало важливим кроком не тільки для самої компанії, але й для усєї української економіки, оскільки «Нова пошта» стала першою українською компанією, яка вийшла на європейський ринок під час повномасштабної війни [1].

Експансія «Нова пошта» на міжнародні ринки має кілька важливих економічних аспектів. По-перше, це є свідченням того, що навіть у складних умовах українські компанії можуть зберігати конкурентоспроможність та знаходити нові ринки для свого розвитку. По-друге, вихід на європейські ринки дозволяє компанії диверсифікувати свої джерела доходу та зменшити залежність від внутрішнього ринку, який на даний момент знаходиться під значним тиском через воєнні дії. Крім того, європейські країни пропонують більш стабільні економічні умови та великий споживчий ринок, що створює перспективи для сталого розвитку компанії.

У жовтні 2024 року «Нова пошта» зробила черговий важливий крок у своїй міжнародній стратегії, вийшовши на ринок Австрії. Цього разу компанія запропонувала новий формат послуг – адресну доставку. У Відні доставка здійснюється кур'єрами «Нова пошта», а на решті території Австрії – у партнерстві з місцевою логістичною компанією GLS. Цей крок є прикладом успішної адаптації до локальних умов та збереження високої ефективності логістичних операцій. Важливо зазначити, що це вже 15-та країна, де працює компанія [2].

Ще одним значним досягненням компанії стало відкриття 100-го відділення у Європі у липні 2024 року, цього разу у Франції. Французький ринок є одним із

найбільших та найскладніших у Європі, тому вихід на нього є важливим показником довіри до українських компаній у міжнародному бізнес-середовищі [3]. Це також демонструє успіх стратегії «Нова пошта», яка полягає у створенні широкої мережі відділень у різних країнах, що дозволяє клієнтам швидко та зручно отримувати послуги компанії. Перспективи розвитку «Нова пошта» у контексті глобалізації та воєнного стану є багатообіцяючими. По-перше, компанія має великі можливості для подальшого розширення своєї діяльності на ринках ЄС, що забезпечить стабільний приток іноземної валюти та посилення економічних позицій України на міжнародній арені. Крім того, компанія активно інвестує у розвиток інноваційних логістичних рішень, таких як цифрові платформи для управління доставками, що дозволяє підвищувати якість послуг та знижувати витрати. Таким чином, зовнішньоекономічна діяльність компанії «Нова пошта» в умовах глобалізації та воєнного стану є яскравим прикладом того, як українські підприємства можуть успішно інтегруватися у глобальні ринки та розвиватися навіть у складних умовах. Завдяки стратегічним рішенням щодо експансії, диверсифікації послуг та інноваційним підходам до логістики, «Нова пошта» зуміла не лише зберегти свої позиції на внутрішньому ринку, але й суттєво зміцнити свої позиції на міжнародній арені.

Література

1. *Нова пошта у світі. Офіційна веб-сторінка Нова Пошта. URL: https://novaposhta.ua/o_kompanii/nova_poshta_u_sviti (дата звернення 14.10.2024).*
2. *«Нова пошта» виходить на ринок Австрії – поки що з кур'єрською доставкою. Бабель новини. URL: <https://babel.ua/news/111324-nova-poshta-vihodit-na-rinok-avstriji-poki-shcho-z-kur-yerskoju-dostavkoju> (дата звернення 14.10.2024).*
3. *Нова Пошта. Новини компанії. URL: <https://novaposhta.ua/news/rubric/2/id/11943> (дата звернення 14.10.2024).*

Шутка О.В.,

студ. гр. ЕБ-12,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Садова У.Я.,

д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ІТАЛІЇ

В Україні сьомий рік поспіль триває реформа системи освіти. Подолання проблем, які нагромадилися на даний час, вимагає постійного моніторингу змін потреб, ресурсів, а також переосмислення обмежень та кращих практик в розвитку систем освіти, що існують в інших країнах. Для прикладу, нами проведено аналіз особливостей розвитку системи вищої освіти в Італії (метод тематичного аналізу соціальних мереж) – яка є однією з найстаріших у світі, має століття традицій (саме тут відкрито перший у Європі університет – Болонський), а нині має і низку проблем.

Згідно стандартів Болонського процесу система вищої освіти в Італії складається з трьох рівнів: першого – бакалаврату (три-чотири роки), другого – магістратури (два роки), третього – докторантури (три роки). Заклади можуть бути державні або ж приватні. У державних ціни на навчання нижчі ціни, ніж у приватних, хоча в останніх є додаткові можливості (менші групи, тіснішу співпрацю зі студентами тощо). На італомовних відділеннях державних закладів навчання є офіційно безкоштовним. Проте, існує семестровий збір від 500 – 600 євро на додаткові потреби (в останні роки щораз розмір підвищується через зниження державних асигнувань на освіту). У приватних університетах ціни співвимірні з загальноєвропейськими практиками: від 4000 євро/семестр у бакалавраті та магістратурі [1].

Вступ до університетів в Італії має свою специфіку. Складання іспитів (після закінчення середньої школи) варіюється залежно від вибраної спеціальності. Наприклад, для медичних програм введено специфічні тести, де оцінюються знання з біології, хімії та математики. Важливою складовою процесу вступу є середній бал атестату та результати вступних іспитів. Для інших галузей знань вступні іспити у багатьох вузах відсутні, за виключенням іспиту з мови (італійської або англійської). Проте, і тут є особливість – при наявності сертифікату CILS про володіння мовою на рівні B2, абітурієнт звільняється від складання іспиту. Інколи абітурієнтів бентежить необхідність знання італійської, проте майже у всіх вузах навчання проводять двома мовами (італійською та англійською). При кожному закладі є спеціальні курси з вивчення цих мов [2].

Італійські університети активно залучені в міжнародні програми академічної мобільності студентів та викладачів (зокрема, Erasmus+). Це дає можливість навчатися за кордоном, здобувати міжнародний досвід, розвивати культурний обмін, різноманіття у середовищі освіти.

Показовою рисою функціонування закладів вищої освіти Італії є кількість студентів з іноземним громадянством: в 2010/2011 н.р. було зараховано 63 625 таких осіб; в 2015/2016 н.р. їх кількість зросла на 10%. Згідно з останніми статистичними даними, в Італії навчається 109 681 іноземний студент [3], що свідчить не тільки про зростаючу студентську мобільність, але й про престиж освітніх програм (рис.1).

Рис.1 Динаміка змін кількості іноземних студентів в вищих навчальних закладах Італії (2015-2022рр.) [4].

Попри численні переваги, система вищої освіти в Італії стикається з певними проблемами і викликами. Відносна простота вступу, переповненість груп породжують ризики не надто високого рівня успішності студентів, високого рівня відсіву їх впродовж навчання, низького рівня випуску дипломованих спеціалістів (у 2-3 рази нижче, ніж в інших країнах). Одним із відчутних чинників такої ситуації є недостатнє фінансування освіти, що проводиться на договірній основі адміністрації ВНЗ, галузевого міністерства і фінансових установ.

Італійська система вищої освіти наділена численними унікальними рисами, які роблять її привабливою для студентів з усього світу. Незважаючи на виклики, з якими вона стикається, Італія продовжує бути важливим центром для освіти, науки та культури. Інтеграція міжнародних студентів, різноманітність програм та можливості для професійного розвитку роблять італійську систему освіти однією з найпривабливіших у Європі.

Література

1. *Вища освіта в Італії для Українців / Міжнародна компанія навчання за кордоном «Global Study».* – Київ.: 2024. – URL: <https://globalstudy.com.ua/uk/education/italy/> (дата звернення: 29.10.2024)

2. *Вища освіта у Італії: заклади, програми, вартість/ ТОВ «Тайер Груп»* – URL: <https://www.tower.ua/study-abroad/higher-education/italy/> (дата звернення: 29.10.2024)

3. *Italy International Student Statistics 2024// Erudera* – URL: https://erudera.com/statistics/italy/italy-international-student-statistics/#google_vignette (дата звернення: 01.11.2024)

Щербакова А.О.,

студ. гр. МД-24,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.

Науковий керівник – Олешко О.М.,

к. держ.упр., доцент кафедри публічного управління та державної служби

РОЛЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

В умовах воєнного стану в країні, які спричиняють велику кількість соціальних та економічних проблем, з'являються нові виклики для власників бізнесу щодо дотримання корпоративної соціальної відповідальності. Проте, у тому числі, завдяки співпраці з органами державної влади, підприємці мають змогу і надалі розвивати свою справу в рамках соціальної відповідальності. То ж розглянемо взаємозв'язок органів державної влади та розвиток соціально відповідального бізнесу в Україні.

Корпоративна соціальна відповідальність (далі КСВ) або (Corporate Social Responsibility) – це відповідальність компаній перед споживачами за позитивний

вплив та гармонійне співіснування між діючим брендом та його навколишнім середовищем. Поряд з терміном КСВ вживається тотожний термін соціальна відповідальність бізнесу (СВБ).

Для коректного дотримання КСВ кожна компанія повинна мати певне підґрунтя створене державою. Складниками такого підґрунтя є:

- нормативно-правова база;
- державні програми та ініціативи [1].

Варто зазначити, що важливим фактором, який може сприяти розвитку соціально відповідального бізнесу є співпраця з міжнародними організаціями (наприклад, ОЕСР) [5].

Також треба розглянути інструментарій підтримки. Ці інструменти можна об'єднати у дві групи:

- фінансові інструменти (гранти, субсидії, податкові пільги, компенсації);
- нефінансові інструменти (інформаційна підтримка, консультації, адаптації програм допомоги від Міністерства економіки України).

Яскравим прикладом допомоги з боку органів державної влади за останній час, може слугувати державна політика «Зроблено в Україні». Ця політика започаткована Президентом України і має на меті залучення інвестицій для розвитку українських виробників, збільшення виробництва продукції із високою доданою вартістю та стимулювання попиту на українські товари. Адже підтримка виробників – це збільшення виробництва, стабільна економіка, нові робочі місця, гроші в бюджет і на підтримку Збройних сил України [2].

Для прикладу, наведемо декілька варіантів інструментів підтримки бізнесу, які містить політика «Зроблено в Україні».

- програма «доступні кредити 5-7-9%» [6];
- грантова програма «власна справа» [3];
- програма грантів для ветеранів та ветеранок, їхніх дружин і чоловіків [4].

Таким чином, завдяки цій політиці, виробники отримують підтримку з боку влади та можуть і надалі розвивати власну справу.

У підсумку варто зазначити, що дотримання КСВ компаніями є дуже важливим аспектом у наші нелегкі часи. Від соціальної відповідальності бізнесу може залежати лояльність влади до тієї чи іншої компанії, а отже й потенційне партнерство та підтримка. Попри всі труднощі війни, є підстави стверджувати, що держава сприяє розвитку малого та середнього бізнесу в Україні, і це є значним демократичним досягненням.

Література

1. Державна підтримка бізнесу. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/derzhavna-pidtrymka-biznesu>. (дата звернення 24.10.2024)

2. Зроблено в Україні. Міністерство економіки України. Відділ зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації 24.10.2024 URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=2ed8e355-81de-49ea-9bdd-ba28db7e0710&title=ZroblenoVUkraini>. (дата звернення 24.10.2024)

3. Міністерство економіки України. Гранти на власну справу: Про програму. URL: <https://vlasnaspravagrant.com.ua/>. (дата звернення 24.10.2024)

4. Міністерство у справах ветеранів України. Від 250 тис. до 1 млн. грн: В Україні стартувала грантова програма на розвиток бізнесу для ветеранів. URL: <https://mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/vid-250-tis-do-1-mln-grn-v-ukrayini-startuvata-grantova-programa-na-rozvitok-biznesu-dlya-veteraniv>. (дата звернення 24.10.2024)

5. Організація економічного співробітництва та розвитку. Міністерство закордонних справ. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/organizaciya-ekonomichnogo-spivrobitnictva-ta-rozvitku>. (дата звернення 24.10.2024)

6. Суспільне новини. Як і для кого працює програма доступних кредитів «5-7-9». URL: <https://suspilne.media/189976-ak-i-dla-kogo-pracuje-programa-dostupnih-kreditiv-5-7-9/>. (дата звернення 24.10.2024)

Яворський К.А.,

студ. гр. ЕБ-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Корицька О.І.,

к.е.н., доцент кафедри менеджменту організацій

DEPENDENCE OF THE UKRAINIAN BUDGET ON EXTERNAL FINANCIAL ASSISTANCE: ASSESSMENT OF THE REAL SITUATION AND RISKS

With the beginning of a full-scale war launched by Russia, the citizens of Ukraine and the domestic economy are forced to go through difficult times: the decline in GDP, inflation, depreciation of the national monetary unit of the hryvnia, economic losses and destruction due to war crimes committed by the aggressor country, labor shortages caused by the death of the population, mobilization and forced migration. All these factors have caused the emergence of various forms and types of assistance from the partner countries of Ukraine. The best military equipment, modern weapons, humanitarian aid – all this helps Ukraine to maintain positions on different fronts at the same time (military, economic, educational, social, informational) and actively counter Russian aggression aimed at depriving it of rights, freedoms and state sovereignty. However, one of the key and decisive types of assistance for our state is international financial support, which, first of all, is aimed at ensuring priority budget expenditures and helping the army.

According to the Minister of Finance of Ukraine, Serhiy Marchenko, Ukraine currently cannot independently meet all its budget needs, so the key focus of the Ministry of Finance is shifted to work with partners and donors to raise funds to finance the budget. In this difficult time, sources of financing of the state budget of Ukraine are: military bonds, loans from international financial organizations, as well as bilateral loans and grants. For the period from February 24, 2022 to the end of 2023, Ukraine received international financial assistance in the amount of more than 98.04 billion

USD. Since the beginning of 2024, the dynamics has been preserved, and by the beginning of August the amount was UAH 1.8 trillion, which is UAH 168.7 billion, or 10.3% more compared to the same period in 2023.

For the studied period, take January-July 2024 and analyze it in more detail. The total amount of cash expenditures of the general fund of the state budget is 1.8 trillion UAH. In July, expenses amounted to 264.3 billion hryvnias. This is evidenced by the monthly reporting data of the State Treasury Service of Ukraine of August 15, 2024 [2].

Of the 707.9 billion UAH for labor remuneration with accruals, 537.9 billion UAH was allocated for the cash maintenance of military personnel. Of UAH 294.6 billion to pay for the use of goods and services – UAH 165.3 billion – to support the Armed Forces of Ukraine. This acquisition of military equipment, weapons, ammunition, defense products, personal protective equipment (helmets, body armor and other special equipment). Of the same amount, UAH 89 billion was transferred by the National Health Service of Ukraine for the implementation of the program of state guarantees of medical care for the population. Out of UAH 328.6 billion for social security: UAH 158.6 billion – transfer to the Pension Fund for financial support of payment of pensions, allowances and increases to pensions; 66.2 billion UAH – for social protection of children and families, protection of citizens who are in difficult life circumstances, to support low-income families.

Having statistical information on international financial assistance and the distribution of finances for 2024, we can form a percentage of the amount of this assistance to the total amount of public spending for this period.

International financial assistance for 2024, USD million US * the average US dollar exchange rate for this period, set by the NBU, UAH * 100 %/1800000 million UAH = the percentage of the amount of international financial assistance in the full amount of the distributed budget for 2024.

$$34600*40,7*100\%/1800000 = 78,234\%$$

So, after some calculations, we received information that 78.234% of international financial assistance covers the budget expenditures of Ukraine since the beginning of 2024. And this gives reason to conclude that although external financial assistance can significantly alleviate financial pressure on the state during the war, it also creates a number of potential risks that need to be taken into account and managed (external debt growth, uncertainty of long-term support, corruption risks and exchange rate fluctuations). The duration, importance and change of risks from external macro-assistance and its analysis in dynamics will be the subject of subsequent scientific research.

Literature

1. *Ministry of Finance: expenditures of the general fund of the state budget in July amounted to 264.3 billion UAH. Ministry of Finance of Ukraine. URL: <http://surl.li/axerim> (date of access: 09.10.2024).*

2. *Financing of the state budget of Ukraine since the beginning of a full-scale war. Ministry of Finance of Ukraine. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/ukraines_state_budget_financing_since_the_beginning_of_the_full-scale_war-3435 (date of access: 09.10.2024).*

Яланська Д.С.,
студ. гр. ЕБ-12,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Садова У.Я.,
д.е.н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки

ТІНЬОВИЙ РИНОК У СФЕРІ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ: СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ

Розвиток креативної економіки, як сукупності видів економічної діяльності, що базуються на знаннях, творчості, інтелекті, технологіях та інноваціях, які мають високий потенціал прибутковості та створення робочих місць [1], набирає щораз нових обертів. За оцінками ООН, станом на 2022 рік індустрії креативної економіки генерували річний дохід \$2,25 трлн., понад 50 мільйонів людей у світі працювало у цій галузі [2]. Згідно нового звіту ООН 2024 року креативна економіка сягає від 0,5 до 7,3 відсотка валового внутрішнього продукту (у розрізі країн, де є дані доступними), зайнято від 0,5 до 12,5 відсотків робочої сили. В Україні у довоєнний час теж були дуже показовими індикатори тренду розвитку креативної економіки і креативних індустрій (рис 1).

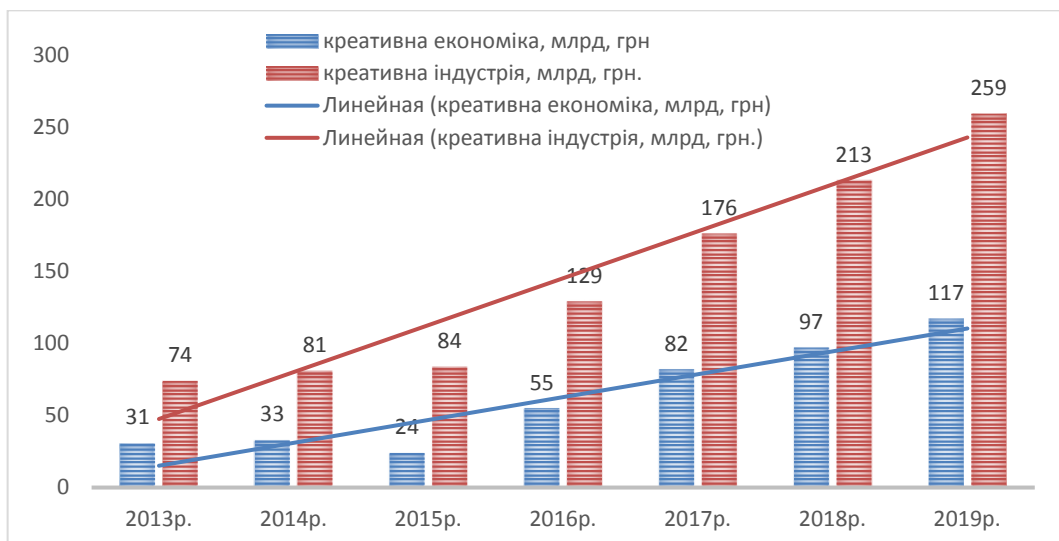

Рис. 1. Розвиток креативної економіки і креативних індустрій в Україні (2013-2019 рр.) [1].

Основними виробниками додатної вартості у секторі вітчизняної креативної економіки є ІТ галузь (24,6%), архітектура й інжиніринг (9,2%), кіно і телебачення (7,8%), інформаційні послуги (7,8%), реклама та маркетинг (7,7%), деревообробна промисловість (6,1%), наукові дослідження та розробки (5,1%), консультування з питань комерційної діяльності і керування (4,3%) [1]. Водночас, креативна індустрія, як усе нове, що приносить високі прибутки, просякнута інтересами впливу тіншового бізнесу. В Україні, ще до війни його масштаби оцінювалися на рівні 39% ВВП країни. За даними досліджень С.Щеглюк [3], найменш тінізований сектор був в 2013 р. в Івано-Франківській області (12%), в 2019 р. – в Житомирській

(12%) та Хмельницькій (13%) областях. В 2019 р. найвищі значення спостерігалися в Луганській області (34%) при середньому значенні по Україні на рівні 22%. Частка ФОП у сфері креативних послуг за регіонами України за період 2015-2019 рр. коливалася у діапазоні від 70 до 92%, причому з позитивним трендом до її підвищення у всіх областях України, окрім Луганської [3]. В умовах війни втрати через тіньові операції можуть досягати значних сум, оскільки діяльність багатьох представників цієї сфери не відображається в офіційній економіці. Основними причинами є: нелегальна праця (багато фахівців працюють без офіційного оформлення), піратство (порушення авторських прав), ухилення від оподаткування (фрілансери часто не декларують доходи) та корупція (використання схем для оптимізації податків). Представники креативних індустрій вказують на високі податки, відсутність доступу до державних грантів і нестабільність ринку як на причини, що змушують їх працювати в тіні. Аналіз, проведений нами серед митців та музикантів, показав, що саме виклики формалізації доходів та високі податки спонукають їх до неофіційної діяльності. Про порушення прав інтелектуальної власності свідчать створення контрафактної продукції – реплікація брендів, продаж підроблених товарів (дизайнерського одягу, аксесуарів тощо). Ще одним видом тінізації креативної економіки є виробництво та розміщення рекламних матеріалів без офіційних договорів та ліцензій, сірі та чорні схеми цифрового маркетингу (створення та продаж фальшивих акаунтів, «накрутка» лайків та переглядів, маніпуляції з даними клієнтів). Нелегальне поширення контенту завдає великих збитків правовласникам і державі.

У цих умовах для зменшення рівня тіньового бізнесу в креативних індустріях потрібно розробити ефективну законодавчу базу в Україні, зменшити податкове навантаження та забезпечити доступ до фінансування. Лише за таких умов можна буде знизити відсоток тіньового бізнесу в креативних індустріях та зміцненню економіки загалом.

Література

1. М.Рівчаченко *Креативна економіка – це не тільки про гроші /Економічна правда (10.06.2022).* – URL.: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/10/682634/>
2. *Creative Economy. Outlook 2024. Technical and statistical report / United Nations Conference on trade and development/ – Geneva: 2024/ – 146p. – URL.: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2024d2_en.pdf*
3. С.Щеглюк *Особливості мінізації сфери креативних послуг в Україні: напрями її подолання. Аналітична записка. ДУ «ІРД ім. М. Долишнього НАНУ». – Львів. <http://ird.gov.ua/irdp/e20210301.pdf>*

ПІДСЕКЦІЯ 4

УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЕКТАМИ І ПРОГРАМАМИ

Кочеровська Я.О.,

студ. гр. УА-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Головчак М.І.,

док. філософії, асистент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ДРАЙВЕР ЗМІН: УПРАВЛІННЯ КРОС-ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ КОМАНДАМИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Проектна діяльність є унікальною формою людської практики, що полягає у прогнозуванні можливостей, створенні ідеальних моделей майбутнього та оцінці наслідків їх втілення [1]. В умовах невизначеності, зокрема під час російсько-української війни, соціальних і економічних криз, а також глобальних пандемій (як-от COVID-19), проектна діяльність стає особливо важливою, оскільки вона дозволяє ефективно адаптуватися до швидких змін та зберігати фокус на досягненні стратегічних цілей, навіть коли довгострокове планування ускладнене.

Управління крос-функціональними командами в сучасних умовах є вирішальним, оскільки воно вимагає не лише адаптивності та оперативності в прийнятті рішень, але й комплексного інтегрування інноваційних підходів.

Війна в Україні створює серйозні геополітичні ризики, що впливають на ланцюги постачання, економічну стабільність і безпеку команд, розподілених по різних регіонах. Пандемія, у свою чергу, докорінно змінила спосіб організації роботи, сприяючи масовому переходу на віддалені моделі співпраці. У зазначених обставинах крос-функціональні команди стають рушіями, здатними вирішувати складні завдання за умов невизначеності, залучаючи експертів з різних галузей і підрозділів, що дозволяє швидко реагувати на зміни та впроваджувати інновації.

Таким чином, проектна діяльність стає потужним інструментом адаптації до умов невизначеності, забезпечуючи крос-функціональним командам можливість гнучко реагувати на виклики та успішно виконувати стратегічні завдання. Інтеграція цифрових технологій, гнучких методологій управління, психологічної підтримки та децентралізації процесів дозволяє організаціям не лише виживати, але й розвиватися в умовах криз, зберігаючи свою конкурентоспроможність та стійкість.

Література

1. *Проектна діяльність як засіб розвитку навчально-виховної системи ОЦЕВУМу.* URL: <https://naurok.com.ua/proektna-diyalnist-yak-zasib-rozvitku-navchalno-vihovno-sistemi-ocევumu-189665.html> (дата звернення: 10.10.2024 р.)

ТИПИ ЛІДЕРІВ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ: ПОЄДНАННЯ КЛАСИЧНИХ ТА СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ

Управління проектами та лідерство є важливими аспектами, які впливають на ефективність роботи організацій і досягнення успіху в бізнесі. Лідерство в управлінні проектами передбачає поєднання як класичних, так і сучасних підходів. Це дозволяє керівникам проектів більш гнучко реагувати на виклики та вимоги сучасних бізнес-процесів. Успішний лідер здатний гармонійно поєднувати традиційні підходи з новітніми методиками, щоб досягати високих результатів.

1. Трансформаційне лідерство. Трансформаційне лідерство, яке описав Пітер Нортхаус у своїй праці "Leadership: Theory and Practice", спрямоване на натхнення та мотивацію команди для досягнення високих результатів. Лідери цього типу мають здатність бачити загальну картину розвитку проекту і формувати ясне бачення для своєї команди. Вони застосовують інноваційні методи у вирішенні проблем, що особливо корисно на стадіях планування або розширення проекту. Основними характеристиками трансформаційних лідерів є:

- Стимулювання творчого підходу;
- Гармонізація стосунків у команді;
- Підтримка загальної мотивації та інновацій.

Цей тип лідерства найбільш ефективний у ситуаціях, коли потрібно надихнути команду на високі досягнення та забезпечити новаторські підходи до вирішення проблем.

2. Транзакційне лідерство. Транзакційні лідери більше зосереджуються на досягненні чітко визначених завдань та винагороді за їх виконання. Нортхаус зазначає, що цей підхід базується на контролі, дисципліні та точному визначенні ролей і обов'язків кожного члена команди. Такий стиль лідерства є ефективним на стадіях, коли важливий контроль і відповідність плану. Зокрема, транзакційне лідерство добре працює на етапах "шторму" у проектах, коли виникають конфлікти та напружені ситуації. Основні риси транзакційних лідерів:

- Орієнтація на короткострокові результати;
- Чітке розподілення ролей і завдань;
- Використання винагород та покарань для стимулювання праці.

3. Модель лідерства Іцхака Адізеса. Пропонує більш структурований підхід до управління, заснований на виконанні чотирьох ключових функцій: виробнича, адміністративна, підприємницька та інтеграційна. Кожна з цих функцій грає важливу роль на різних стадіях проекту:

- Виробнича функція – зосереджена на досягненні конкретних результатів у короткостроковій перспективі.
- Адміністративна функція – спрямована на підтримку належного порядку та контролю за робочими процесами.
- Функція підприємництва – відповідає за стратегічне планування та пошук нових можливостей для розвитку проекту.
- Інтеграційна функція – забезпечує гармонію та злагоджену роботу команди, вирішення конфліктів і узгодження інтересів.

Завдяки цьому підходу керівники можуть краще адаптувати стиль управління до поточних умов проекту.

4. Адаптація стилю лідерства до етапів життєвого циклу проекту. Управління проектами вимагає зміни стилю лідерства залежно від стадії проекту. На кожному етапі проекту від лідера вимагається виконання різних ролей:

- Наставник на стадії формування проекту – встановлення цілей і мотивування команди.
- Модератор на стадії конфліктів – вирішення проблем і підтримка комунікації.
- Коуч на етапі нормалізації – підтримка команди в досягненні постійного прогресу.
- Ментор на стадії продуктивності – делегування відповідальності та моніторинг результатів.

5. Емоційний інтелект і мотивація. У сучасному лідерстві надзвичайно важливими є навички емоційного інтелекту. Лідери з високим рівнем емоційного інтелекту здатні краще розуміти потреби своїх підлеглих, формувати довірливі стосунки та підтримувати мотивацію всередині команди. Такий лідер створює сприятливу атмосферу, забезпечує якісний зворотний зв'язок та підтримує розвиток кожного члена команди.

Поєднання класичних і сучасних підходів до лідерства в управлінні проектами дозволяє керівникам ефективно реагувати на різноманітні виклики, враховуючи як технічні аспекти проекту, так і емоційні потреби команди. Гнучке використання різних стилів лідерства в залежності від етапу проекту та характеру роботи допомагає досягати оптимальних результатів і підтримувати високу продуктивність команди.

Література

1. *"Leadership: Theory and Practice"* – Пітер Нортхаус, [Електронний ресурс]. Режим доступ:

<https://play.google.com/books/reader?id=6qYLEAAAQBAJ&pg=GBS.PP2&hl=uk>

2. *Стилі лідерства проектного менеджера в управлінні командою проекту*, [Електронний ресурс]. Режим доступ:

http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2019/79.pdf

Суховаров-Жорновий Я.Б.,
студ. гр. МЕУП-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Скворцов Д.І.,
к.е.н, доцент кафедри управління проектами

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ В СФЕРІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ НА РОЗВИТОК ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

Енергетика є ключовою галуззю без розвитку якої будь-яка економіка не може функціонувати. Це вказує на важливість тенденцій розвитку інновацій та впровадження стратегічних концепцій енергоефективності та модернізації енергетичних систем у цілому. Визначальним акцентом є всебічне мотивування пошуку нових шляхів вирішення існуючих перешкод сучасного та перспективного розвитку енергетики і способів фінансування наявних проектів в Україні, які набувають розголосу на міжнародному ринку.

Енергоефективність є визнаним базовим результатом у створенні економіки чистої енергії, особливо в порівнянні з витратними інвестиціями у капіталомісткі технології існуючого виробництва енергії в Україні.

З іншого боку, це значна кількість затрат ресурсів, займаних площ та збільшення відходів при видобутку енергії, за допомогою як відновлювальних, так і невідновлювальних ресурсів планети. У кращому випадку ми можемо спостерігати тенденцію зменшення шкідливого впливу, але загальнодоступні методи не створюють певних умов покращення екологічності. Своїми діями традиційна архаїчна система руйнує природу і наражає на небезпеку навколишнє середовище, тваринний і рослинний світ.

Також відзначається вкрай низький коефіцієнт корисної дії ефективності традиційних генеруючих енергосистем, розташованих на території України, вихідні показники яких значно нижчі за витрачену енергію використаних ресурсів, тобто ККД за середні світові стандарти. Існуючі великі розгалужені системи минулих поколінь, які не пройшли модернізації, втрачають більшу частку енергії при транспортуванні до споживача.

За типами енергогенерацій, середньо наближений показник ККД енергетичних станцій України, згідно даних висновків експертів «Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)», визначено: електрогенератори із двигунами внутрішнього згоряння 40%; ТЕС 35%; КЕС 30%, ТЕЦ 70%; ГЕС 85%; АЕС 33% (I-II покоління реакторів); сонячні електростанції 22%; вітрові електростанції 35% [1][2][3][4].

Проте останні розробки показали, що доопрацювання існуючих технологій в енергетиці розвинутих країн є можливість досяжності значно вищих показників ККД. Також існують вдалі дослідницькі прототипи: генератор холодного ядерного синтезу «Андреа Россі» (Італія), двигун-генератор на магнітному полі «Андрій Слободян» (Україна), двигун-генератор Rosch Innovation (Німеччина), технологія sea2H2 отримання водню з морської води та інші, вихідні показники ККД яких вищі за витрачену енергію «циклу» та цілком безпечні для людства.

Дослідивши проблему і причинність низької енергоефективності, ми можемо стверджувати, що в даний час спостерігається значний прорив розвитку інновацій в альтернативній енергетиці та збільшення досліджень безпаливних енергетичних технологій, таких як нетрадиційних способів отримання електричної, механічної або теплової енергії. Визначаються в першу чергу ті проекти, які мають подальші перспективи. З'являються нові фундаментальні дослідження у галузі фізики, тобто людство на порозі нових гучних відкриттів.

Зростання загальної зацікавленості в інноваціях, збільшення динаміки процесів збору інформації щодо результатів експериментальних досліджень та вивходів, є започаткуванням світової гонки технологій, де уряди країн, бурхливо вивчають та легалізують новітні технології, зазвичай приховуючи свої напрацювання, – все це вказує на актуальність та неминучість змін в енергетиці.

Планування державної політики України у сфері енергоефективності, орієнтованої на досягненні цілей, що визначаються національним планом на кожні 3 роки, в сфері енергоефективності, енергетики та клімату, відбуваються згідно з розрахунками абсолютних значень первинного та кінцевого споживання енергії. Враховуються вимоги актів законодавства Євросоюзу, рішень Енергетичного Співтовариства, положень УЗ та інших стратегічних документів, що визначають планові показники у сфері забезпечення енергоефективності, заходів стимулювання енергоефективності[5][6]. Тобто Україна лише намагається покроково вийти на вказаний рівень стандартів, що відповідає рішенням ООН з енергоефективності, та ініціативам країн-лідерів таких як США, Великобританії, Канади та ЄС.

Проаналізувавши вихідні дані міністерств енергетики України, ЄС та США[7], можна побачити, що забудована площа відповідних країн займає велику частку від їхньої загальної території, витрати на споживання яких є значною частиною споживачьких витрат, які в свою чергу розподіляються між населенням та бізнесом. Незначне зменшення використання електроенергії та забезпечення енергоефективності мереж і будівель вже спроможне заощаджувати на рахунках за опалення та електроенергію. Створення належних умов для розвитку альтернативної енергетики породжує розвиток здорової конкуренції та формування ефективних рішень на противагу традиційному енергетичному сектору, що надає саме споживачеві право вибору кращих альтернатив.

Всебічна підтримка на національному рівні технологічного розвитку та інновацій у поєднанні енергоефективності та альтернативної енергетики матиме великий синергетичний ефект збагачення нашого суспільства, економіки країни та буде зберігати наше довкілля.

Використання напрацьованого науково-технічним комплексом країни потенціалу проектів з енергоефективності та альтернативної енергетики, спрямованого на ощадне споживання енергії, зменшення витрат на її видобуток та транспортування, допоможе створити нові інвестиційні можливості, стимулювати економічний ріст, зменшити забруднення повітря та викиди парникових газів, зменшити кількість відходів, підвищити економічну ефективність і продуктивність, створити робочі місця та підвищити енергетичну безпеку. Незважаючи на ці переваги, передові вдосконалення енергоефективності та впровадження інноваційних технологій ще не отримали широкого застосування, вони мають ініціюватися від імені комерційних та державних підприємств енергетичного сектору

та за підтримки державних органів. Проте цим ініціативам перешкоджають монополізм, бюрократизм, інерція та поширена корупція серед монополістів.

Впровадження інноваційних проектів надає можливість сформувати нові бізнес-моделі розвитку в енергетиці, заощадити кошти, зберегти планету. Належна процедура державної та фінансової підтримки, формування нової законодавчої бази та керуючих інституцій в державі, має мотивувати та заохочувати в єднанні всіх зацікавлених сторін щодо створення нової сфери енергетики та мінімізувати ризики на рівні цих проектів.

Література

1. *Buck Feng, Power Plant Efficiency: Coal, Natural Gas, Nuclear, and More, PCI Energy Solutions, 2023 // www.pcienergysolutions.com/2023/04/17/power-plant-efficiency-coal-natural-gas-nuclear-and-more*
2. *Article, Sustainability Analysis of Different Types of Power Plants Using Multi-Criteria Decision Analysis Methods, 2020 // <https://scienpg.com/jea/index.php/jea/article/view/27/11>*
3. *Використання енергії сонця в сучасному енергозабезпеченні України, посібник, https://elib.tsatu.edu.ua/dep/mtf/ophv_1*
4. *Вікіпедія, Ефективність перетворення енергії. // https://en.wikipedia.org/wiki/Energy_conversion_efficiency*
5. *Закон України «Енергоефективність» №5016 2009р. // <https://ips.ligazakon.net/document/JF3VC00A>*
6. *Закон України «Про енергетичну ефективність» №1818-IX 2024р., стаття 5 // https://protocol.ua/ua/pro_energetichnu_efektivnist*
7. *Charlotte Kim, 2012, Innovations and Opportunities in Energy Efficiency Finance. // www.wsgr.com/PDFSearch/WSGR-EE-Finance-White-Paper.pdf*

Суховарова-Жорнова І.А.,

студ. гр. МЕУП-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Лучко Г.Й.,

к.е.н., доцент кафедри управління проектами

УПРАВЛІННЯ АГРОПРОЕКТАМИ В ЦИРКУЛЯРНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Аграрний сектор є життєво важливим видом виробничої діяльності, що визначає рівень, якість життя населення, соціально-економічний розвиток та продовольчу безпеку країни. Виробництво продовольчих товарів завжди перебуває під особливою увагою суспільства та держави. А розвиток агропромислового комплексу країни має великий економічний потенціал. Нестабільні економічні чинники, споживчий інтерес, нові умови експорту та зміни клімату, з одного боку, та поява новітніх технічних інновацій в галузі на міжнародному ринку зумовлюють актуальність ефективного управління агропроектами для адекватної реакції на ці виклики.

Перешкодами для переходу на більш вищий рівень економічного розвитку є відсутність комплексної, науково-обґрунтованої новітньої стратегії розвитку аграрного сектору, із довгостроковим планом дій з визначеними конкретними результатами та наявністю державних програм підтримки. Сформований документ законопроектів України «Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій», оприлюднений на сайті Мінагрополітики, не є готовим до розгляду та ухвалення. Зміст та формулювання окремих розділів проекту стратегії не є переконливим, достатньо чіткими та обґрунтованими. Причиною проблем підготовки законодавчих документів є відсутність єдиного закону, який би визначав систему документів та був узгоджений на національному рівні. Оприлюднений проект «Стратегії розвитку» підлягає серйозному доопрацюванню відповідно до умов у яких функціонує галузь [1].

Дослідивши компанії «Goodvalley» та «Агропродсервіс», які демонструють хороші показники, працюючи як на території України так і за її межами, встановлено, що одним із напрямів модернізації є реалізація проектів зі створення сучасних вертикально-інтегрованих моделей організації бізнесу із замкнутим циклом виробництва та залученням міжнародних правил по організації веденню бізнесу, базовими елементами яких є виконання умов екологічної, економічної, соціальної безпеки та використання стандартів міжнародного досвіду Європи з її імплементації сертифікованих систем управління відповідно до стандартів серії ISO-9000, ISO-14000, ISO-18000 та інших [2].

Важливо проаналізувати реалізацію успішних проектів та сформуванню загальнообов'язкові вимоги та стандарти, розробити ліцензії, таким чином закласти цінності у стратегічному плануванні розвитку агропромисловості. Головними принципами сучасного виробництва від держави, як гаранта, є: дозвіл на обробку власної землі для вирощування власного врожаю; демпінгові умови фінансування та кредити з малим відсотком; допомога в отриманні сучасних технологій та обладнання.

До успішних агропроектів можна віднести: створення технологічних комбінаторних заводів де готуються корми, що повністю позбавлені ГМО та антибіотиків; впровадження та суворе дотримання стандартів безпеки сільськогосподарської продукції, таких як міжнародний стандарт GlobalGAP; встановлення на виробництвах біогазових установок, які утилізують виробничі відходи на всіх етапах виробництва. Розвиток моделі сталого виробництва можливий шляхом реалізації агропроектів впровадження найновіших способів ресурсозберігаючих технологій, зберігаючи якомога більшу частину виробництва в замкнутому локальному циклі. Циркулярна економіка є драйвером для нової промислової революції. Для ефективного управління агропроектами керівні позиції мають займати проектні менеджери високої кваліфікації.

Такі виробництва не повинні бути викликом для галузі, всі мають бути однаково передовими лідерами у тому, як слід правильно працювати у форматі завершеного ланцюжка доданої вартості з поля до столу. Кожен має застосувати Lean-культуру, що зменшить втрати та збільшить ефективність на кожному етапі[3][4]. Саме тому пропонується впроваджувати принципи циркулярної економіки та реалізовувати проекти, які забезпечать формування всього процесу від виробництва до реалізації кінцевого продукту споживача в єдиний замкнутий

цикл, що посприяє покращенню конкурентних позицій компаній на міжнародному ринку та підвищенню ефективності галузі в цілому.

Література

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2024/08/proekt-strat-rozvytku-silsk2024.pdf>.

2. В. А. ФОСТОЛОВИЧ // ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики. – 2019. – №8. – С. 86–103.

3. «Goodvalley», [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.goodvalley.com>.

4. ПАП “Агропродсервіс [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://agroprodservice.com.ua/>.

ПІДСЕКЦІЯ 5

ПЕРСПЕКТИВИ ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Балюк А.О.,
студ. гр. ПУД–23,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
Науковий керівник – Конотопцев О.С.,
к.держ.упр., доцент кафедри публічного управління та державної служби

МЕХАНІЗМИ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ПУБЛІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ

У сучасних умовах розвитку українського суспільства залучення громадськості до процесів врядування набуває особливої актуальності. Одним із ключових аспектів демократичних перетворень є участь громадян у прийнятті рішень, що сприяє підвищенню прозорості, довіри до органів влади та забезпеченню врахування потреб і інтересів різних верств населення.

Ігнорування ж громадської думки створює ризики неадекватних дій влади та загрожує обмеженням демократії, яка є однією з конституційних основ країни. Це особливо начасно в умовах воєнного стану, запровадженого через повномасштабне вторгнення військ Російської Федерації до України, що унеможливило використання виборів для забезпечення підзвітності влади [3]. Це зменшило громадське залучення у процеси формування складу органів місцевого самоврядування та актуалізувало потребу в альтернативних формах залучення населення до публічного управління.

У місті Харкові воєнний стан також вплинув на реалізацію механізмів громадської участі. Зокрема, проведення громадських слухань – одного з інструментів безпосередньої демократії, – відбувається вкрай рідко, що обмежує можливість громадян безпосередньо впливати на процес прийняття рішень місцевою владою. В таких умовах електронні петиції стали єдиним функціонуючим механізмом, який дозволяє громадянам порушувати питання, що потребують уваги органів місцевого самоврядування, та висловлювати свою думку стосовно суспільно значущих проблем. Через онлайн-платформу громадяни мають можливість подавати пропозиції, які, за умови збору певної кількості підписів, підлягають розгляду міською радою.

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1] передбачено низку інструментів демократії участі: загальні збори, місцеві ініціативи, громадські слухання. Законом України «Про звернення громадян» [2] регламентовані електронні петиції. Вимоги до кількості підписів громадян на підтримку електронної петиції до органу місцевого самоврядування та строку збору підписів визначаються Статутом територіальної громади. Конкретно Статутом Харківської

міської територіальної громади [5] потрібна кількість підписів зазначена 5000, хоча Закон зазначає, що якщо у відповідній адміністративно-територіальній одиниці проживає понад 1 мільйон жителів, необхідна кількість на підтримку петиції складає всього 1000. Така розбіжність пояснюється тим, що Закон визначає необхідну кількість підписів поки громада не внесе власне число до Статуту. Досліджуючи всі електронні петиції громадян [4], а саме 4236 звернень, які були розміщені на офіційному сайті Харківської міської ради, можна отримати результат, що громадськість переважно фокусується на питаннях роботи транспорту, ремонту доріг, перейменування вулиць тощо.

У сучасних реаліях воєнного стану, коли вибори як механізм підзвітності влади не можуть бути реалізовані, залучення громадян до публічного врядування через альтернативні форми, як-от електронні петиції, набуває вирішального значення. Аналіз механізмів участі показує, що петиції на сайті Харківської міської ради стали однією з небагатьох дієвих платформ для громадян, де було подано 4236 звернень за 9 років існування цього інструмента. Кількість успішних з них складає 52 електронні петиції, а за найбільшим числом зібраних підписів рекордсменом стало звернення з мотивованою назвою «Прибрати палатку на площі Свободи!». Електронна петиція, яка в установлений строк не набрала необхідної кількості голосів на її підтримку, після завершення строку збору підписів на її підтримку розглядається як звернення громадян відповідно до Закону України «Про звернення громадян». Найбільш одіозні петиції характеризуються емоційно забарвленою, неприйнятною для офіційних звернень мовою, такі як: «Закрийте наливайку» чи «Притулок для бомжів і торгівля квітами».

Загалом, механізми демократії участі дозволяють підтримувати зворотний зв'язок між владою та громадськістю, забезпечує почуття залученості мешканців до суспільних процесів та сприяє демократичному врядуванню, особливо важливому в умовах кризового стану в країні.

Література

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про звернення громадян». Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Конотопцев О. С. Стаття «Напрями реформування системи місцевого самоврядування в Україні». URL: <https://periodicals.karazin.ua/tpdu/article/view/24248/22006>
4. Список петицій. Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету. URL: <https://petition.city.kharkov.ua/uk/petition-list.html?sort=date&status=all>
5. Статут територіальної громади міста Харкова. Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету. URL: <https://www.city.kharkiv.ua/uk/dokumenty/ustav-territorialnoj-gromadyi.html>

Галій Ю.Я.,
студ. гр. УАПА-23з,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Заяць Д.Д.,
к.держ.упр., доцент кафедри публічного врядування

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЯКІСТЬ ОСВІТИ»

Зростання значення освіти в умовах глобальних викликів зумовлене економічними та соціальними трансформаціями сучасного світу, що вимагають створення нової системи освіти, здатної оперативно адаптуватися до умов інноваційного розвитку. Сучасна освітня система є одним з ключових чинників підвищення якості людського капіталу, джерелом нових ідей, а також гарантією динамічного розвитку економіки та суспільства загалом. Європейський вибір українського суспільства зумовлює проведення реформ в усіх сферах життєдіяльності з метою їхньої відповідності світовим стандартам. У пріоритеті проведення реформ перебуває й освіта. Саме якісна освіта забезпечує сталий демократичний розвиток суспільства, результатом чого є покращення добробуту громадян.

Головною метою освітньої діяльності закладу загальної середньої освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства. Більше того, під час війни освітні заклади стали осередком, де учні можуть отримати не лише знання, а й психологічну підтримку. Тому надзвичайно важливо забезпечити високий рівень якості освіти, який включає як результати, так і процес навчання.

У статті 1 Закону України «Про освіту» якість освіти визначається як рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти [6]. Натомість вчені по різному трактують термін «якість освіти». У процесуальному підході якість освіти розглядається як можливість надання відповідного рівня освітніх послуг, що відповідають потребам особистості та інтересам сучасного суспільства і держави. Тобто, з позиції процесу «якість освіти» вважається станом, що задовольняє потреби особи та відповідає інтересам суспільства і держави. Якість освіти як результат діяльності навчального закладу свідчить про відповідність рівня підготовки учнів вимогам чинних освітніх програм [3, с. 8].

В. Гуменюк трактує категорію «якість освіти» як процес і результат, акцентуючи, що якість освіти як процес – це сукупність характеристик навчання і виховання, що визначають їх здатність до реалізації соціальних завдань щодо формування особистості. Якість освіти як результат вказує на властивості особистості, що відображаються через рівень знань, умінь, творчих здібностей та мотивації [2]. Н. Благун визначає якість освіти як сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу, що надають йому спроможність формувати такий рівень професійної компетентності, який задовольняє потреби громадян, підприємств і організацій, суспільства і держави [1, с. 17].

В. Луначек розглядає якість освіти як соціальну категорію, що визначає стан і результативність процесу освіти в суспільстві, її відповідність потребам і очі-

куванням суспільства (різних соціальних груп) у розвитку і формуванні громадянських, побутових і професійних компетенцій особистості; певний рівень знань і умінь, розумового, морального і фізичного розвитку, якого досягають ті, хто навчається на певному етапі відповідно до цілей; ступінь задоволення очікувань різних учасників процесу освіти від освітніх послуг, що надаються освітніми установами [5, с. 307].

Т. Лукіна трактує якість освіти як збалансовану відповідність певного освітнього рівня (загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти тощо) численним потребам, цілям, умовам, затвердженим освітнім нормам і стандартам, яка встановлюється для виявлення причин порушення цієї відповідності та управління процесом поліпшення встановленої якості [4, с. 21]. За твердженням Т. Лукіної, розрізняють два основних підходи у визначенні сутності досліджуваного поняття: нормований – розглядається з точки зору задоволення потреб та досягнення певних норм, стандартів, цілей (особистості, суспільства, держави), що нормативно затверджені відповідними документами; управлінський – подається з позицій сучасної теорії та практики управління якістю (якість освіти як об'єкт управлінського впливу розглядається одночасно з позицій якості освітньої системи, якості освітнього процесу (як процес споживання надання освітніх послуг) та якості особистості випускника як результату діяльності освітньої системи за показниками його освіченості та сформованості суспільно значущих цінностей. За словами авторки, якість освіти відображає розвиток системи освіти та суспільства в певний період та змінюється з часом залежно від вимог особистості, суспільства і держави [4, с. 621].

Таке різноманіття визначень «якість освіти» пояснюється різними підходами до тлумачення самого поняття «освіта», яке розглядається як цілеспрямований процес засвоєння досвіду та прилучення до культурних цінностей, а також як результат цього процесу (набуття певного рівня освіченості). Освіта розглядається і як соціальне явище, як відносно самостійна система, функцією якої є систематичне навчання і виховання членів суспільства. У цьому випадку, поняття «освіта», зокрема, означає сукупність і функціонування освітньо-виховних установ різних типів, ступенів і форм власності, тобто різні організаційні форми освіти. Освіта як соціальна система є диференційованою сферою освітніх послуг.

Аналіз наукових підходів до визначення поняття «якість освіти» засвідчує, що на сьогодні є чимало підходів щодо його тлумачення. Якість освіти – складна категорія, вона має низку особливостей і характеризується багатогранністю, що знайшло відображення у поглядах науковців. Якість освіти є тим показником, який визначає результативність національної системи освіти та ефективність управління нею, що є обов'язковою складовою державного управління освітою. На сьогоднішній день, враховуючи виклики суспільства та глобальну інформатизацію, надзвичайно важливо підвищувати якість освіти в Україні.

Література

1. Благун Н.М. *Управління якістю діяльності загальноосвітнього навчального закладу у контексті модернізації освіти. Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. 2015. Вип. 125. С. 15-21.*

2. Гуменюк В. Нетрадиційні ресурси управління якістю освіти. Директор школи, ліцею, гімназії. 2006. № 1. С. 64-69.
3. Жебровський Б.М. Формування професійної готовності директора школи до управління якістю освіти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. К., 2002. 20 с.
4. Лукіна Т.О. Державне управління якістю загальної середньої освіти в Україні : Монографія. К.: Вид-во НАДУ, 2004. 292 с.
5. Лунячек В.Е. Педагогічний менеджмент: навч. посіб. Харків: Вид-во ХарРІНАДУ «Магістр», 2014. 512 с.
6. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

Гонтарук В.С.,
студ. гр. ПУД-23,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.
Науковий керівник – Олешко О.М.,
к.держ.упр., доцент кафедри публічного управління та державної служби

ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ У ДЕРЖАВНИХ РЕЄСТРАХ

В Україні існує безліч різноманітних державних реєстрів: земельного кадастру, декларацій, будівельної діяльності тощо, проте всі вони стикаються з низкою проблем.

Першою, та чи не найголовнішою, є проблема низького рівня довіри громадян до державних реєстрів. Це обумовлено рядом причин: від численних корупційних скандалів, які пов'язані з махінаціями державними реєстрами, до витоків особистих даних громадян, спричинені низьким рівнем захищеності. Ці проблеми значно шкодять ефективності державного управління та негативно впливають на імідж України на міжнародній арені.

Деякі з цих проблем можна частково або повністю вирішити завдяки впровадженню блокчейн-технологій у системи державних реєстрів.

Блокчейн (від англ. block – блок, та chain – ланцюг) або децентралізований цифровий реєстр – це особливий вид бази даних, який підтримується численними комп'ютерами, розміщеними по всьому світу. Дані блокчейну організовані в блоки, які розташовані в хронологічному порядку і захищені криптографією [1].

Технології блокчейну базуються на принципах прозорості, адже будь-який запис фіксується. Зміна вже записаних даних є досить важким процесом, адже для зміни одного запису необхідна згода усіх учасників мережі (нодів), що, практично унеможлиблює спроби махінацій з даними реєстрів. Ноди також можуть у будь-який час перевірити ту чи іншу інформацію, яка записана у мережі блок-

чейн. Децентралізована природа системи також позитивно сприяє питанню безпеки: реєстр, який було занесено до системи блокчейн майже неможливо знищити, адже, як вже зазначалось раніше, він зберігається у сітці пристроїв, які можуть знаходитися не лише у різних містах України, а і взагалі – у різних країнах. Враховуючи нинішній воєнний стан у країні, спричинений російською збройною агресією, питання безпеки державної інформації є питанням стратегічної важливості.

Деякі держави світу вже мають досвід успішного впровадження блокчейн-технологій у сферу державного управління, зокрема й у державні реєстри. Наприклад, у 2016 році, у Грузії запусився проєкт спрямований на підвищення безпеки державного земельного кадастру. Як результат, приватною компанією Bitfury було створено першу у світі блокчейн-систему земельного кадастру у партнерстві з Національним агентством публічного реєстру Республіки Грузія (NAPR) та відомим перуанським економістом Ернандо де Сото [3].

«Блокчейн – найкраще рішення для більш безпечної та ефективної системи реєстрації прав власності на землю. Завдяки притаманній блокчейну незмінності, громадяни знають, що їхні записи знаходяться в безпеці та що їхні права власності не можуть бути несправедливо оскаржені» – зазначили у компанії. [3]

Окрім Грузії блокчейн у сфері державного управління використовують у таких країнах як Естонія, Швеція, Об'єднані Арабські Емірати, Канада – досвід цих країн є позитивним, він також показує, що громадяни готові приймати ці зміни, наприклад у Грузії, до блокчейн-системи земельного кадастру, з моменту початку його роботи, було внесено понад мільйону записів [2].

У підсумку слід зазначити, що впровадження блокчейн-технологій у державні реєстри України може значно підвищити ефективність державного управління, автоматизувавши процеси внесення даних у реєстри, послабивши рівень бюрократії та знизивши ризики корупції та махінацій пов'язаних з державними реєстрами. Процес впровадження можна полегшати завдяки залученню іноземних фахівців, які вже мають досвід роботи з системою блокчейн.

Література

1. *Що таке блокчейн і як він працює?* URL: <https://academy.binance.com/uk/articles/what-is-blockchain-and-how-does-it-work>
2. *Blockchain technology simplifies land registration in the South Caucasus.* URL: <https://www.giz.de/en/mediacenter/65457.html>
3. *Improving the security of a government land registry.* URL: <https://exonum.com/story-georgia>

Дац М.М.,
студ. гр. ПУД-22,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.
Науковий керівник – Конотопцев О.С.,
к.держ.упр., доцент кафедри публічного управління та державної служби

ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: РОЛЬ АГЕНЦІЙ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Публічне врядування на регіональному рівні є важливим аспектом управління, яке повинно бути прозорим, підзвітним та ефективним у вирішенні місцевих проблем. В Україні цей напрямок стає дедалі актуальнішим у контексті децентралізаційних реформ та євроінтеграційних процесів [6]. На стабільність і розвиток багатьох регіонів також впливає військовий конфлікт. Все більшу роль починають відігравати Агенції регіонального розвитку, які є ключовими інституціями для реалізації державної регіональної політики.

Все зазначене спонукає до дослідження впливу децентралізації на публічне врядування та регіональний розвиток, змушує привернути увагу вивченню ролі Агенцій регіонального розвитку (АРР) у забезпеченні ефективного управління на місцевому рівні.

Децентралізація, як один із ключових напрямів реформування публічного управління, сприяє передачі повноважень і ресурсів від центральної влади до місцевих громад. Таким чином, були створені АРР, як інструмент для підвищення ефективності регіональної політики, а також залучення інвестицій і міжнародної підтримки.

АРР створюються на основі Закону України "Про засади державної регіональної політики" [3] та відповідного Типового положення, затвердженого Кабінетом Міністрів України у 2016 році [1], яке регламентує функції та організаційні принципи діяльності агенцій.

Агентства є неприбутковими установами, які забезпечують ефективну реалізацію регіональної політики, підтримують соціально-економічний розвиток громад та залучають інвестиції.

Хоча ідея створення АРР існувала ще у 2000-х роках, а їх правовий статус був чітко визначений на законодавчому рівні у 2015 році, на сьогодні, ще існують невирішені нюанси діяльності цих установ, які спонукають вивчати детальніше їх роботу, аналізуючи досвід інших країн.

В країнах ЄС агенції можуть успішно використовувати підхід "знизу вверх", виступаючи посередниками між різними учасниками регіонального розвитку, сприяючи узгодженню інтересів громад, бізнесу та органів влади.

Основними завданнями АРР в Україні є розробка та реалізація проєктів розвитку регіонів, забезпечення співпраці між державним, приватним та громадським секторами, а також стимулювання економічного зростання.

Особливого значення діяльність АРР набуває в умовах війни та післявоєнного відновлення. Вони займаються розробкою стратегій відновлення регіонів,

які постраждали від бойових дій та реалізацією конкретних проєктів з відбудови інфраструктури. Зокрема, у 2023 році багато агенцій зосередили свою діяльність на підтримку соціально-економічного відновлення громад, що сприяло залученню міжнародної технічної допомоги [4].

На відміну від обласних адміністрацій, які є частиною державної виконавчої влади та відповідають за виконання державних програм, АРР мають більшу гнучкість і можуть швидко реагувати на зміни, що робить їх ключовими елементами регіональної політики в умовах децентралізації. АРР активно співпрацюють з міжнародними партнерами, що сприяє залученню додаткових ресурсів для реалізації проєктів.

Підсумовуючи, можна зазначити, що АРР мають значний потенціал для подальшого розвитку в умовах децентралізації та можуть стати провідними агентами змін, сприяючи створенню сучасного та ефективного публічного врядування на регіональному рівні. Зважаючи на виклики та перспективи, які стоять перед Україною, зміцнення ролі АРР є необхідною умовою для сталого розвитку та відновлення країни. У майбутньому АРР можуть активно залучати міжнародних партнерів та донорів для реалізації масштабних проєктів. Це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності регіонів та забезпеченню довгострокової фінансової стійкості.

Література

1. Про затвердження Типового положення про агенцію регіонального розвитку: постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2016р. №258. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/258-2016-%D0%BF>

2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

4. Міністерство розвитку громад та територій України: звіт про результати діяльності Агенцій регіонального розвитку у 2023 році. URL: <https://mtu.gov.ua/files/%D0%97%D0%92%D0%86%D0%A2%20%D0%90%D0%A0%D0%A0%20%D0%B7%D0%B0%20%202023%20%D1%80%D1%96%D0%BA%20%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BB.pdf>

5. Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні: наукова доповідь / за наук. ред. д-ра екон. наук Я. А. Жаліла. Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін.: НІСД. 108 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-09/decentralizatsiya-i-formuvannya-polityky-regionalnogo-rozvytku-v-ukraini_0.pdf

6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Демянчук У.Ю.,
студ. гр. УАПА-223,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Буник М.З.,
к. політ. н., доцент кафедри публічного врядування

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Об'єкти комунальної власності в Україні – це майно, яке належить територіальним громадам і управляється органами місцевого самоврядування. Це можуть бути матеріальні ресурси, підприємства, установи та інші об'єкти, що забезпечують надання публічних послуг на місцевому рівні. Одночасно об'єкти комунальної власності – це основні інструменти, за допомогою яких органи місцевого самоврядування виконують свої функції, забезпечуючи розвиток територій і надання необхідних послуг громадянам [4, с. 222-223]. Управління об'єктами комунальної власності в Україні є важливою складовою діяльності органів місцевого самоврядування, яка має забезпечити ефективне використання ресурсів та надання якісних послуг громадянам. Основні підходи до цього процесу визначаються законодавством України та сучасними управлінськими практиками і до них належать – нормативно-правовий, економічний, функціональний, інституційний, децентралізований, соціальний.

Нормативно-правовий підхід передбачає законодавче регулювання управління комунальною власністю є основою функціонування системи комунальних об'єктів. Основними законодавчими актами, що регулюють цю сферу, є Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Господарський кодекс України, Закон України «Про оренду державного та комунального майна» та інші нормативні акти у відповідності до сфер діяльності. Правовий підхід визначає чіткі правила і процедури, яких мають дотримуватися органи місцевого самоврядування, зокрема у питаннях управління, приватизації, передачі в оренду та продажу комунальних об'єктів [3, с. 33-34; 1, с. 193].

Економічний підхід спрямований на максимізацію ефективності використання комунальних об'єктів для збільшення доходів місцевих бюджетів. Його основні елементи включають раціональне управління активами, залучення інвестицій, реалізацію приватизаційних процедур для малоефективних або неприбуткових об'єктів, а також розробку моделей оренди чи концесії [5]. Основною метою є забезпечення прибутковості та фінансової стійкості комунальних об'єктів.

Функціональний підхід полягає в розгляді об'єктів комунальної власності як інструментів для забезпечення надання публічних послуг населенню. Це стосується підприємств у сфері транспорту, енергетики, житлово-комунального господарства, охорони здоров'я, освіти тощо. Органи місцевого самоврядування визначають основні цілі і завдання для кожного комунального підприємства, забезпечують його фінансування та контроль за якістю наданих послуг.

Інституційний підхід передбачає створення спеціальних інституцій або структурних підрозділів у складі місцевих органів влади, які займаються управлінням комунальними об'єктами. Наприклад, департаменти чи управління комунальної власності, що виконують функції адміністрування та контролю за діяльністю комунальних підприємств. Інституційний підхід також включає механізми контролю, планування, моніторингу та аудиту комунальних підприємств.

Децентралізований підхід базується на передачі повноважень з управління комунальною власністю на місцевий рівень. У рамках децентралізації органи місцевого самоврядування отримують більше автономії у питаннях управління майном, що дозволяє оперативніше реагувати на локальні проблеми та потреби громади [2, с. 136-137]. Це сприяє розвитку місцевих ініціатив та більш ефективному управлінню комунальними об'єктами, зважаючи на специфіку кожної території.

Соціальний підхід має враховувати соціальні потреби населення, орієнтуватись на забезпечення доступності життєво важливих послуг для всіх категорій населення, зокрема вразливих груп. Прикладом такого підходу є створення кабінетів безбар'єрного доступу. За даними UNFPA, Фонду ООН у галузі народонаселення, від фізичного насильства вдома в Україні щороку страждають понад 1,8 млн жінок, лише 10% з них звертаються по допомогу. Під час повномасштабної війни ця проблема загострилася, в Україні офіційно зафіксували 175 фактів сексуального насильства, що було здійснене окупантами. У м. Львів такий кабінет створено у Львівському перинатальному центрі. Медичну допомогу можуть отримати всі жінки, незалежно від способу пересування, наявності захворювань чи порушень опорно-рухового апарату, віку, місця реєстрації та статусу. Гінекологічний кабінет безбар'єрного доступу враховує потреби жінок з інвалідністю, жінок літнього віку та інших вразливих верств населення в отриманні послуг щодо сексуального та репродуктивного здоров'я.

Ефективне управління об'єктами комунальної власності в Україні вимагає комплексного підходу, що включає правові, економічні, соціальні та інституційні аспекти. Застосування сучасних підходів, таких як приватно-державне партнерство, цифровізація, децентралізація та соціальна орієнтація, сприяє підвищенню ефективності використання комунальних об'єктів і покращенню якості надання публічних послуг.

Література

1. Батрин О. В. Правовий статус закладів охорони здоров'я комунальної форми власності. Вісник ЛННІ ім. Е. О. Дідоренка. 2023. Вип. 4 (104). С. 189-199.
2. Дехтяренко Ю. Ф. Процеси продажу комунальної власності територіальних громад в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2023_7_8.
3. Єсіна В. О., Матвеева Н. М., Колінько М. В. Ефективне управління комунальною власністю територіальної громади. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки» // № 2 (58), 2022. С. 29-35.
4. Мамонова В. В. Комунальна власність як компонент потенціалу громади: методологічна ідентифікація поняття. Публічне управління та адміністрування. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки» // № 8 (76), 2023. С. 218-224.

5. Мельник О. Г., Сімакова С. І. Комунальна власність як матеріальна основа для добробуту територіальної громади в умовах сталого регіонального розвитку в Україні. *Право та державне управління. № 1 (34) том 2. 2019. С. 134-139.*

Дропа О.І.,
студ. гр. зПУАм-23,
Київський національний університет будівництва і архітектури.
Науковий керівник – Андреев С.О.,
д.держ.упр., професор кафедри політичних наук і права

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ ДЕПАРТАМЕНТУ ДОРОЖНЬОГО ГОСПОДАРСТВА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ)

З моменту проголошення незалежності в 1991 році, державні закупівлі зазнали значних змін, що включали перехід від централізованого планування до ринкових механізмів, та впровадження нормативно-правових актів, спрямованих на удосконалення процесу закупівель. Важливим етапом цього процесу стало підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, що передбачало гармонізацію українського законодавства з європейськими нормами та стандартами, забезпечуючи підвищення прозорості, ефективності та конкурентності у сфері публічних закупівель. Це призвело до значного прогресу в законодавчому врегулюванні та створенні механізмів для прозорого та ефективного функціонування системи публічних закупівель в Україні.

Система публічних закупівель в Україні, яка зазнала значних реформ із прийняттям Закону України «Про публічні закупівлі» [3] у 2015 році та затвердженням Стратегії реформування у 2016 році, спрямована на створення конкурентного середовища та гармонізацію із законодавством ЄС. Однак, повномасштабне вторгнення росії в Україну в 2022 році значно ускладнило виконання запланованих заходів. Незважаючи на ці виклики, система публічних закупівель демонструє стійкість і здатність до адаптації, зокрема через оперативне впровадження електронних систем, що забезпечує прозорість і контроль навіть в умовах війни. Відповідно до нової Стратегії реформування системи публічних закупівель на 2024-2026 роки [1] пріоритетними залишаються гармонізація законодавства з директивами ЄС, професіоналізація закупівель, розвиток інституційної структури та залучення громадянського суспільства, що є критично важливими для подальшого реформування та відбудови країни.

Система електронних державних закупівель «Prozorro» є ключовою складовою реформування публічних закупівель в Україні, впровадженою в рамках зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС. Вона забезпечує високу прозорість і відкритість тендерного процесу, мінімізуючи корупційні ризики та підвищуючи ефективність використання державних коштів. Основні пере-

ваги «ProZorro» включають викоринення корупції через доступність інформації про всі етапи закупівель, забезпечення рівних можливостей для всіх учасників, об'єктивну оцінку тендерних заявок за чіткими критеріями, а також перехід на електронний документообіг, що спрощує процеси та зменшує бюрократичні перепони.

Аналіз публічних закупівель, здійснених Департаментом за допомогою системи ВІ ProZorro, свідчить про високий рівень прозорості та ефективності цього процесу. До липня 2024 року було проведено 693 закупівлі з очікуваною вартістю 31,91 млрд грн, що свідчить про масштабність діяльності. Середня кількість пропозицій на один лот становила 2,87, що вказує на наявність конкуренції. Найбільше закупівель було здійснено у сфері архітектурних, будівельних, інженерних та інспекційних послуг (60,75%) та будівельних робіт і поточного ремонту (27,71%). Департамент активно співпрацює з суб'єктами середнього (49,21%), малого (40,55%) і мікропідприємництва (24,68%), а також з державними підприємствами. Використання ВІ ProZorro дозволяє ефективно контролювати та аналізувати процес закупівель, сприяючи підвищенню прозорості та підзвітності в управлінні державними коштами.

Особливості використання державних коштів при здійсненні публічних закупівель у дорожній галузі України тісно пов'язані з процесами децентралізації та створенням державного дорожнього фонду, що набрали чинності з 2018 року. Передача управління автодорогами загального користування обласним державним адміністраціям і місцевим органам влади, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо реформування системи управління автомобільними дорогами загального користування», сприяла оптимізації державного управління дорожньою інфраструктурою. Такий підхід дозволив чітко розподілити повноваження між центральними та місцевими органами, що забезпечило раціональне використання бюджетних коштів на ремонт та утримання доріг. Проте, через хронічне недофінансування дорожньої галузі, на сьогодні понад 90% автодоріг знаходиться в неналежному транспортно-експлуатаційному стані, причому 40% з них потребують повного відновлення [2]. Передача автомобільних доріг місцевого значення на місцевий рівень є європейським підходом до управління дорожнім господарством. Окрім передачі фінансових ресурсів та дорожньої інфраструктури, це також передбачає передачу повноважень та відповідальності за їхнє утримання. Чіткий розподіл повноважень між центральними органами та місцевою владою дозволяє раціонально використовувати кошти та ефективно утримувати і ремонтувати місцеві та комунальні дороги.

Впровадження децентралізації, поєднане з ефективним управлінням і відповідальністю на місцевому рівні, європейським підходом до управління дорожнім господарством, сприяє підвищенню ефективності публічних закупівель та розвитку інфраструктури в Україні.

Література

1. Про схвалення Стратегії реформування системи публічних закупівель на 2024-2026 роки та затвердження операційного плану її реалізації у 2024-2025

роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 лютого 2024 р. № 76-р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/76-2024-%D1%80#Text>

2. Притоманов В. Будівництво та ремонт автомобільних доріг: зелена книга / URL: <https://cdn.regulation.gov.ua>

3. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>

Кокотайло Р.О.,
студ. гр. зПУАм-23,
Київський національний університет будівництва і архітектури.
Науковий керівник – Андреев С.О.,
д.держ.упр., професор кафедри політичних наук і права

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Децентралізація означає передачу повноважень та відповідальності від центральних до місцевих органів влади, що сприяє більш ефективному управлінню та наближенню влади до громадян. Існує кілька основних видів децентралізації: політична, адміністративна та фінансова. Теорема децентралізації Уоллеса Оутса, висунута в 1972 році, значно розширила розуміння цього процесу. Вона підтверджує, що децентралізація може підвищити ефективність надання публічних послуг, оскільки місцеві органи краще розуміють потреби своїх громад.

Законодавча база вже на сьогодні охоплює ключові аспекти, проте для успішного завершення децентралізації необхідно ухвалити додаткові нормативно-правові акти та внести зміни до Конституції України. Нещодавнє затвердження урядом Дорожньої карти децентралізації на 2024-2027 роки [2] є важливим кроком у цьому напрямі, оскільки план включає вдосконалення механізмів затвердження територій громад, визначення їх адміністративних центрів, особливості відновлення публічної влади на деокупованих територіях та розмежування повноважень між місцевими органами влади й органами виконавчої влади.

Реалізація децентралізації в Львівській області проходила через кілька ключових етапів з використанням різноманітних організаційно-правових інструментів. Початок реформи у 2014 році ознаменувався створенням правової бази для співпраці територіальних громад, зміною системи вирівнювання, розширенням дохідних джерел та запровадженням місцевих податків. Це заклало основу для прямої фінансової взаємодії громад з Держбюджетом. У 2015 році стимулювання місцевого економічного розвитку привело до утворення перших 159 добровільно об'єднаних громад та розширення повноважень місцевих органів у наданні адміністративних послуг. Наступні роки характеризувалися приростом надходжень до місцевих бюджетів, хоча й з відмовою держави від фінансування певних соціальних послуг. 2018 рік відзначився початком передачі земель у комунальну власність, що дало громадам нові можливості для розвитку. Зростання

доходів місцевих бюджетів продовжувалося, але у 2020 році динаміка знизилася через втрати доходів, викликані введенням державних пільг та пандемією COVID-19. Введення нових політичних інструментів взаємодії у 2021 році дозволило територіальним громадам отримати більше повноважень у управлінні земельними ресурсами. У 2022 році, на фоні повномасштабного вторгнення росії, територіальні громади стали основою для захисту України та планування відновлення. З 2023 року почалося формування умов для відбудови громад з введенням нових законодавчих норм та пільг з місцевих податків.

У червні 2020 року було утворено 73 територіальні громади, які об'єднали 1928 населених пунктів. Важливим етапом стало утворення нових 7 районів шляхом об'єднання 20 існуючих, а також проведення перших місцевих виборів у жовтні 2020 року [1].

Позитивні результати реформи включають покращення адміністративного управління, що стало більш наближеним до місцевих жителів, дозволяючи швидше та ефективніше реагувати на їхні потреби. Також спостерігається збільшення фінансових можливостей громад, що дозволяє реалізовувати місцеві проекти та покращувати інфраструктуру. Підвищення рівня місцевого самоврядування стимулює місцеву ініціативу та відповідальність громадян за вирішення проблем своєї громади.

Однак, попри ці досягнення, виникли й певні виклики. Нерівномірність у розмірах громад призводить до дисбалансу в доступі до послуг та ресурсів, де великі громади мають кращі фінансові можливості, тоді як малі стикаються з обмеженими ресурсами. Крім того, громади, які складаються з великої кількості населених пунктів, мають труднощі з забезпеченням рівного доступу до послуг для всіх мешканців [3].

Реформа децентралізації стала важливим поштовхом для економічного зростання Львівщини. З утворенням об'єднаних громад та нових районів бюджети області та місцевих громад демонструють тенденцію до зростання, навіть незважаючи на виклики, такі як епідемія коронавірусу COVID-19 та повномасштабне вторгнення росії у 2022 році. Це свідчить про стійкість та адаптивність регіону в умовах криз.

Львівська область демонструє високий рівень інвестиційної та туристичної привабливості, інноваційної активності, розвинених креативних індустрій, соціальної, транспортної та інженерної інфраструктури. Регіон активно інтегрується у світову економіку, розширює географію зовнішньоекономічних зв'язків та залучає різні форми міжнародного співробітництва.

Реформа децентралізації в Україні ще не завершена. Зокрема, ще не ухвалено низку законів і зміни до Конституції України, які чітко і остаточно розподілять повноваження між центральною владою та громадами, а також встановлять державний нагляд за актами місцевого самоврядування.

Література

1. *Нові райони Львівської області // Децентралізація в Україні. URL: https://decentralization.ua/newrayons?area_id=&sort_by_otg_count=&sort_by_villages_count=&sort_by_square=&sort_by_population=*

2. Про затвердження плану заходів з реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2024-2027 роки: постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2024 р. № 270-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-2024#Text>

3. Реформі децентралізації виповнилося десять років, але вона досі далека від завершення // Дзеркало тижня (01 квітня 2024). URL: <https://zn.ua/ukr/POLITICS/reformi-detsentralizatsiji-vipovnilos-desjat-rokiv-ale-vona-dosi-daleka-vid-zavershennja.html>

Маринчук О.В.

студ. гр. МЕПР-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Нема О.С.,

к. держ. упр., доцент кафедри регіонального та місцевого розвитку

РОЛЬ УРЯДОВИХ ПРОГРАМ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА У ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах Україна приділяє значну увагу підтримці малого та середнього бізнесу, який є рушійною силою економіки. Урядові програми спрямовані на створення сприятливих умов для підприємців, особливо в контексті інвестицій та розвитку нових виробничих потужностей.

Урядові програми підтримки підприємництва спрямовані на стимулювання інновацій та впровадження новітніх технологій у виробництво, що підвищує ефективність бізнесу. Особливо важливими є інвестиційні кредити, які сприяють розвитку енергоефективних рішень та альтернативних джерел енергії, що підвищує конкурентоспроможність. Інноваційні рішення та перехід до сталого розвитку господарства не лише інтегрують Україну в світову економіку, але й наближають до європейських стандартів ведення бізнесу.

Однією з найуспішніших програм підтримки підприємництва є програма «Доступні кредити 5-7-9%», яка з початку 2020 року дозволила видати понад 97,5 тисячі кредитів на загальну суму 335,9 млрд гривень. Тільки за 2024 рік українські підприємці отримали 18 532 пільгових кредитів на загальну суму 69 млрд гривень [1, 2]. Програма орієнтована на фінансування інвестиційних цілей, а також на розвиток енергетичних потужностей бізнесу, що є особливо важливим у сучасних умовах війни та економічної нестабільності.

У рамках програми на поповнення обігових коштів виділено 18,4 млрд грн, на підтримку бізнесу в зоні підвищеного воєнного ризику передбачено 16,1 млрд грн, для розвитку переробної промисловості надано 16,0 млрд грн, а 14,5 млрд грн спрямовано на інвестиційні кредити для модернізації виробництва та підвищення доданої вартості продукції [1, 2].

Найбільше за програмою кредитуються підприємства, що працюють у сільському господарстві, переробній промисловості, гуртовій та роздрібній торгівлі.

Географічно лідерами за обсягом кредитів стали Львівська, Дніпропетровська, Одеська, Київська, Харківська, Вінницька та Полтавська області, а також місто Київ. У програмі наразі беруть участь 46 банків, серед яких найактивнішими є «Приватбанк» (приблизно 46,5% від загальної кількості наданих кредитів), «Ощадбанк» (15,5%) та «Райффайзен Банк» (5,5%) [1, 2].

Окрім кредитів, важливою складовою урядової підтримки є грантова програма «Власна справа», яка надає мікрогранти на започаткування або розвиток бізнесу. За 2024 рік 8 тисяч українців стали переможцями цієї програми, отримавши гранти на загальну суму 2 млрд грн. Це дозволить відкрити понад тисячу нових підприємств у різних галузях, таких як торгівля, переробна промисловість, послуги харчування та охорони здоров'я. Варто зазначити, що 51% отримувачів грантів – це жінки, а більшість переможців мають вищу освіту, що свідчить про високий рівень підготовки та мотивації нових підприємців. За понад два роки дії програми її переможцями стали 19,5 тисяч українців, і держава вклала 4,7 млрд грн у розвиток їхнього бізнесу [3, 4].

Урядовий проект «Робота є частиною політики «Зроблено в Україні» та включає грантові програми для підтримки підприємництва й створення робочих місць. Серед них – мікрогранти на відкриття чи розвиток бізнесу, гранти для ветеранів, на створення переробних підприємств, закладку садів та виноградарства, а також тепличного господарства. Заявки на участь у програмах подаються через портал Дія [5].

Програми «Доступні кредити 5-7-9%» та «Власна справа» відіграють ключову роль у відновленні української економіки, забезпечуючи малому та середньому бізнесу доступ до фінансів на вигідних умовах. Це сприяє оновленню виробничих потужностей, створенню робочих місць і збільшенню доданої вартості продукції.

Таким чином, урядові ініціативи спрямовані на створення нових можливостей для бізнесу в умовах викликів, пов'язаних із війною та економічною нестабільністю. Вони не лише допомагають підприємцям сьогодні, але й закладають основу для сталого економічного розвитку України, інтеграції в світову економіку та підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Література

1. Міністерство Економіки України. «Доступні кредити 5-7-9%»: від початку року український бізнес отримав 69 млрд грн пільгових кредитів. URL: [https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=35cf209b-7685-47dc-ae63-49558e35cf4f&title=DostupniKrediti5-7-9-](https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=35cf209b-7685-47dc-ae63-49558e35cf4f&title=DostupniKrediti5-7-9-VidPochatkuRokuUkrainskiiBiznesOtrimav69-MlrdGrnPilgovikhKreditiv)

VidPochatkuRokuUkrainskiiBiznesOtrimav69-MlrdGrnPilgovikhKreditiv

2. Фонд розвитку підприємництва. Інформація про результати Державної програми Доступні кредити 5-7-9. URL: <https://bdf.gov.ua/publicna-informatsiia/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9/>

3. Міністерство Економіки України. Власна справа-2024: 2 млрд грн грантів на розвиток бізнесу отримують 8000 переможців програми URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=5ce82d84-2f37-428d-b989-d89533a0bb71&title=VlasnaSprava2024>

4. Міністерство економіки України. Власна справа: отримувачі грантів на розвиток бізнесу сплатили 3 млрд грн податків до бюджету. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vlasna-sprava-otrymuvachi-hrantiv-na-rozvytok-biznesu-splatyly-3-mlrd-hrn-podatkov-do-biudzhetu>

5. eРобота. URL: <https://erobota.diia.gov.ua/>

Носік М.В.,
студ. осв. прог. “Місц. самовряд.”,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
Науковий керівник – Іванова Т.В.,
д.держ.упр., професор кафедри регіональної політики

ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ: ПРІОРИТЕТИ НА МАЙБУТНЄ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ

Українська держава перебуває у процесі масштабної трансформації у всіх сфер суспільного життя, особливо це стосується сучасної регіональної політики.

Піднесення ролі регіонів – закономірний процес в умовах євроінтеграційного поступу нашої країни і децентралізаційної реформи.

Мета сучасної регіональної політики України – збалансований розвиток держави, яка успішно проводиться в останнє десятиліття.

При цьому держава має сприяти підтримці економічної, соціальної та політичної стабільності в регіонах, забезпеченню їх ефективної взаємодії, поєднанню конкретних підходів до вирішення проблем окремих регіонів у єдності із загальними принципами функціонування, особливо на сучасному етапі в умовах глобальних викликів і загроз.

Відтак розвиток сприятиме стратегічному баченні, з врахуванням довгострокових цілей і завдань регіональної політики в державі, а регіональні стратегії мають стати інструментом управління просторовим розвитком території.

Для прикладу розглянемо Стратегію відновлення та розвитку Одеської області 2021-2027 р.р. (далі – Стратегія).

Одеський регіон є ключовим багатофункціональним хабом у макрорегіоні басейну Чорного моря, виступає головним морським зовнішньоторговельним центром країни; є одним із найперспективніших регіонів України щодо розвитку зовнішньоекономічної діяльності, розвитку спільного підприємництва, формування спеціальних (вільних) економічних зон; інтенсивного сільського господарства з високою часткою зрошеного рільництва й індустрією переробки сільськогосподарської продукції. Це один із найперспективніших рекреаційних регіонів приморського типу для розвитку туризму та провідний осередок держави за рівнем розвитку морегосподарського комплексу.

На сьогодні розроблено основні напрямки перспективного бачення розвитку регіону фахівцями, науковим і науково-експертним середовищем із залученням громадськості та міжнародних проектів [1].

Дана Стратегія зумовлена змінами в Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Напрацьований документ враховує наслідки російського повномасштабного вторгнення для регіону, природно-географічний та економічний потенціал, людський капітал та визначає стратегічні цілі й завдання задля покращення добробуту людей [2].

Важливо, що в документі визначені такі пріоритети як: **економіка**, **“Людський капітал”**, **“Врядування”**, до кожного з яких розроблено відповідні стратегічні цілі.

На нашу думку, дані пріоритети та розроблені до них стратегічні цілі сприятимуть сталому розвитку регіону та держави в цілому і будуть спрямовані на такі пріоритети: залучення інвестицій, розвиток зовнішньої торгівлі, стимулюванню інновацій та покращення бізнес-клімату.

Також при розробленні Стратегії враховувались цілі та пріоритети тих секторальних стратегій України, які найбільше пов’язані зі специфікою Одеського регіону

Висновки: успішне відновлення та розвиток Одеської області залежить від реалізації чітко визначених пріоритетів, які враховують поточні виклики, та довгострокові потреби регіону.

Література

1. *Постанова Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. № 940 URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-derzhavnoi-stratehii-rehionalnoho-rozvytku-na-20212-a940>*

2. *Стратегія відновлення та розвитку Одеської області. ДRAFT. 7 лютого 2024 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/16sI0arpuW6DeIe6eILpjSefsVMxhb24c/view>*

Паробій Н.Б.,
студ. гр. УАПА-23,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Хаварівська Г.С.,
к.держ.упр., старший викладач кафедри публічного врядування

НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ НА МІСЦЯХ

Сьогодні питання соціального захисту населення стає особливо актуальним, оскільки щороку зростає кількість людей, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують допомоги. В умовах децентралізації влади соціальний захист населення здійснюється органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування залежно від рівня територіального управління, з урахуванням особливості ролі об’єднаної територіальної громади (далі – ОТГ). Згідно з концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, органи місцевого самоврядування мають особливі повно-

важення щодо організації та надання послуг соціального захисту і соціальної допомоги на території ОТГ [9]. Надання соціальних послуг на місцевому рівні дозволяє підвищити їхню якість і доступність, дозволяє збільшити обсяги підтримки для людей у складних життєвих обставинах, розширяє можливості органів місцевого самоврядування в сфері соціального захисту та покращує якість життя населення.

Під соціальною послугою розуміють дії, які спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають. Особі/сім'ї можуть надаватися одна або одночасно декілька соціальних послуг [6].

В Україні станом на сьогодні при обласних державних адміністраціях функціонують департаменти соціального захисту населення. Ці департаменти забезпечують реалізацію соціальної політики на території області у сфері соціального захисту населення.

На рівні районів та міст діють спеціалізовані установи – центри соціального захисту населення, в структурі яких функціонують територіальні центри соціального обслуговування. Ці центри реалізують програми соціального обслуговування та соціальної допомоги особам похилого віку, інвалідам, самотнім громадянам та іншим соціально незахищеним верствам населення. Виявленням осіб відповідно до чинного законодавства, які перебувають у складних життєвих обставинах або мають найвищий ризик потрапляння в такі обставини, консультуванням та інформуванням мешканців щодо надання всіх видів соціальної допомоги забезпечують виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, центри соціальних служб, центри надання соціальних послуг, територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг), соціальні працівники або інші уповноважені посадові особи уповноваженого органу, заклади освіти, охорони здоров'я, установи з надання безоплатної первинної правничої допомоги, центри з надання безоплатної вторинної правничої допомоги [8].

В рамках чинного законодавства передбачено можливість створення єдиного центру соціальних послуг або територіального центру надання соціальних послуг як рекомендованого структурного підрозділу ОТГ [7]. Послуги надаються за місцем проживання особи чи групи осіб, в умовах стаціонарного та денного перебування на їх території. У своїй діяльності центр керується чинним законодавством у сфері надання соціальних послуг та соціальної допомоги особам, які перебувають в складних життєвих обставинах, та підпорядковуються Департаменту соціального захисту населення.

Серед основних завдань такого структурного підрозділу ОТГ [7] можна виділити:

- поховання за рахунок бюджетних коштів ОТГ самотніх громадян, ветеранів війни і праці; надання допомоги на поховання громадян, відповідно до чинного законодавства [5];
- реалізацію державної політики у сфері зайнятості населення (участь у реалізації державних та територіальних програм зайнятості населення; залучення громадян ОТГ до різних видів громадських робіт, визначених

ОТГ для забезпечення суспільних потреб; організація робочих місць для працевлаштування інвалідів) [4];

- організацію і надання соціальної допомоги у будівництві індивідуального житла, капітального ремонту житла, відведенні земельних ділянок для будівництва індивідуального житла інвалідам, інвалідам дитинства; ветеранам війни і праці, сім'ям загиблих, звільнених у запас або у відставку військовослужбовців; багатодітним сім'ям [5];
- популяризацію волонтерства, організацію діяльності волонтерів в ОТГ [2];
- взяття на облік, соціальний захист, соціальна інтеграція та адаптація внутрішньо переміщених осіб [3];
- надання пропозицій щодо видатків на соціальний захист і соціальну допомогу при формуванні бюджету ОТГ [1];

Надання соціальних послуг в умовах ОТГ дозволяє органам місцевого самоврядування виконувати повноваження з планування, фінансування та організації надання соціальних послуг; підвищує якість надання соціальних послуг відповідно до державних стандартів; забезпечує доступність, своєчасність, комплексність, гнучкість та превентивність соціальних послуг; сприяє ранньому виявленню осіб, які потребують допомоги; охоплює соціальними послугами всіх хто цього потребує. На рівні відповідних структурних підрозділів районної державної адміністрації також залишається частина передбачених законодавством України соціальних послуг населенню [10].

Отже, надання соціальних послуг населенню є одним із ключових завдань органів публічної влади на місцях, особливо в умовах зростаючої кількості людей, які опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок російсько-української війни – це внутрішньо переміщені особи, ветерани, військовослужбовці, а також цивільні, які зазнали втрат чи травм. Для цих категорій необхідно забезпечити спеціалізовану підтримку, включно з психологічною допомогою, медичною реабілітацією, соціальною адаптацією та наданням житла. Децентралізація влади в Україні сприяє ефективнішій організації соціального захисту через ОТГ, які наділені спеціальними повноваженнями у цій сфері. Територіальні центри соціального обслуговування відіграють важливу роль у реалізації програм підтримки соціально незахищених громадян, забезпечуючи доступність і своєчасність допомоги на місцевому рівні. Створення єдиних центрів надання соціальних послуг сприяє підвищенню якості послуг, забезпечуючи відповідність державним стандартам та комплексність підходу. Це дозволяє органам місцевого самоврядування не лише поліпшити якість життя населення, але й ефективніше управляти соціальними ресурсами, інтегрувати внутрішньо переміщених осіб, популяризувати волонтерство та забезпечувати соціальний захист найбільш вразливих категорій громадян.

Література

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236-VI. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

3. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 № 1706-VII. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

4. Закон України «Про зайнятість населення» 05.07.2012 № 5067-VI. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

6. Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 № 2671-VIII. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

7. Методичні рекомендації щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення від 19.01.2016 року № 26 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0026739-16#Text>

8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про організацію надання соціальних послуг» від 01.06.2020 № 587. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>

9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 01.04.2014 № 333-р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

10. Слозанська Г. І. Доступ до соціальних послуг в умовах децентралізації / Г. І. Слозанська // Соціальна робота : виклики сьогодення: Збірник наукових праць за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. В. А. Поліщук, С. М. Калаур, Г. І. Слозанської – Тернопіль: Вектор, 2016. – С. 149–157.

Редька М.В.,
студ. гр. УАПА-21з,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Сидорчук О.Г.,
д.е.н., професор кафедри регіонального та місцевого розвитку

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ (НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ПРОКУРАТУРИ)

Визначальне значення для функціонування демократичної, правової держави має нормативно регламентований порядок організації роботи органів державної влади.

Правові засади організації і діяльності прокуратури України, як органу державної влади, статус прокурорів, порядок здійснення прокурорського самоврядування, а також систему прокуратури України визначено Конституцією України, Законом України «Про прокуратуру», а також наказами Генерального прокурора.

Генеральним прокурором приділено особливу увагу організації роботи в органах прокуратури України, у тому числі в обласних прокуратурах, про що свідчать накази, якими регламентовано, як загальні засади організації роботи органів прокуратури, так і діяльність на окремих напрямках, шляхом конкретизації завдань та меж повноважень прокуратур різних рівнів, порядок їх реалізації.

Конституцією України визначено один із головних принципів діяльності органів державної влади, – органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [1].

Зазначений конституційний принцип також знайшов своє відображення в Наказі Генерального прокурора «Про загальні засади організації роботи в органах прокуратури України» від 07.08.2020 №365.

Зокрема п. 2.1. зазначеного наказу Керівникам та прокурорам прокуратур усіх рівнів наказано здійснювати повноваження лише в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією і законами України, чинними міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Забезпечувати діяльність органів прокуратури на засадах верховенства права, законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності, політичної нейтральності та поваги до незалежності суддів, недопустимості незаконного втручання у діяльність органів законодавчої, виконавчої та судової влади [2].

На основі вказаного принципу і будується організація роботи всієї системи органів прокуратури.

Відповідно до Закону України «Про прокуратуру» систему прокуратури України становлять: Офіс Генерального прокурора, обласні прокуратури, окружні прокуратури, Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

Офіс Генерального прокурора є органом прокуратури вищого рівня щодо обласних та окружних прокуратур, обласна прокуратура є органом прокуратури вищого рівня щодо окружних прокуратур, розташованих у межах адміністративно-територіальної одиниці, що підпадає під територіальну юрисдикцію відповідної обласної прокуратури.

Обласну прокуратуру очолює керівник обласної прокуратури, який здійснює загальне керівництво обласною прокуратурою та організовує її діяльність [3].

До організаційних повноважень керівника обласної прокуратури, згідно з Законом України «Про прокуратуру», належать: загальна організація діяльності обласної прокуратури; призначення на посади та звільнення з посад прокурорів обласних та окружних прокуратур, прокурорів – стажистів окружних прокуратур у встановленому Законом порядку; затвердження актів з питань, що стосуються організації діяльності обласної прокуратури; забезпечення виконання вимог щодо підвищення кваліфікації прокурорів обласної прокуратури; контроль ведення та аналіз статистичних даних, організовує вивчення та узагальнення практики застосування законодавства та інформаційно-аналітичне забезпечення прокурорів з метою підвищення якості здійснення ними своїх функцій; виконує інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.

Разом з цим, Законом та галузевими наказами Генерального прокурора не визначено особливостей організації роботи з управління персоналом в обласних прокуратурах.

Управління персоналом в органах прокуратури має певні особливості, пов'язані з високими вимогами до професійної етики, специфікою завдань, повноважень та високим рівнем відповідальності органів прокуратури у порівнянні з іншими органами державної влади.

У зв'язку з чим, доцільно розглянути питання щодо нормативного урегулювання методики управління кадрами в органах прокуратурах, з метою запровадження єдиного підходу до управління працівниками органів прокуратури в усіх ланках. Що в цілому сприятиме підвищенню професіоналізму та компетентності, справедливості та прозорості кадрових рішень.

Література

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]//Відомості Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 23.10.2024).

2. Наказ Генерального прокурора «Про загальні засади організації роботи в органах прокуратури України» від 07.08.2020 №365 [Електронний ресурс]//Відомості Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0365905-20#Text> (дата звернення 23.10.2024).

3. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014, №1697-VII [Електронний ресурс]//Відомості Верховної Ради України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1697-18> (дата звернення 23.10.2024).

Рудницька Н.М.,
студ. гр. УАПА-21з,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Матвіїшин Є.Г.,
д.е.н., професор кафедри регіонального та місцевого розвитку

НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Надання медичних послуг населенню вимагає фінансування, яке може бути із двох основних джерел – приватних коштів або державних (суспільних). Суспільні джерела фінансування можуть здійснюватися на загальнодержавному, регіональному та місцевому (муніципальному) рівнях. Кожна країна повинна знаходити свій власний баланс між державним і приватним фінансуванням залежно від економічних умов, історичних традицій і політичних цілей. Наприклад, такі країни, як США, де велика роль відведена приватному страхуванню, часто стикаються з проблемами нерівного доступу до медичних послуг. У той час, як країни зі змішаною системою фінансування, такі як Франція чи Канада, досягають

більш збалансованого результату. Зокрема у Франції в основі лежить державна система обов'язкового медичного страхування, яку доповнюють приватні страхові компанії. Це забезпечує загальний доступ до медичної допомоги при високій якості послуг. У Канаді використовується модель *single-payer*, де держава є єдиним постачальником медичних послуг. До речі доцільність впровадження цієї системи розглядається і в США [1]. За цією моделлю фінансування здійснюється за рахунок податків, і кожен громадянин має рівний доступ до базових медичних послуг, таких як лікування в лікарні, відвідування лікарів тощо. Така модель забезпечує широкий доступ до медичних послуг, але може обмежувати швидкість доступу до деяких видів послуг через черги.

Окрім вибору співвідношення між суспільними і приватними джерелами фінансування важливо використовувати випробуваний практичний досвід інших країн з надання медичних послуг на місцевому рівні. Поширення відповідної інформації здійснює низка асоціацій, наприклад, Всесвітня організація сімейних лікарів [2]. Для України важливими є практичні підходи до надання медичних послуг у складних умовах, пов'язаних з війною та віддаленістю деяких територій від міст, у яких функціонують потужні заклади охорони здоров'я. Обставинами, які ускладнюють ситуацію, є руйнування інфраструктури, брак ресурсів і масове переміщення населення. Під час тривалого конфлікту в Сирії міжнародні організації, такі як «Лікарі без кордонів», розробили систему мобільних клінік, що дають змогу надавати базову медичну допомогу у важкодоступних зонах [3]. Ізраїль відомий своєю сильною медичною системою, яка функціонує в умовах постійної загрози конфліктів. Ізраїльські лікарні та медичні служби спеціалізуються на наданні допомоги під час військових дій, розробляючи швидкі та ефективні мобільні медичні команди. Крім того, Ізраїль активно використовує телемедицину, що дає змогу надавати медичні послуги навіть у віддалених і небезпечних регіонах. Телемедицина може бути ефективною як у воєнний час, так і в мирних умовах. До речі, в Україні була створена національна експертна група, яка має на меті допомогти сформувати команди регіональних лікарів-консультантів, які надаватимуть пілотні медичні послуги з використанням телемедичних технологій [4]. Для надання медичних послуг у віддалених регіонах важливо створити систему, яка може забезпечити базову та невідкладну допомогу, не залежачи від географічних бар'єрів. Позитивним є досвід Індії, де у віддалених або небезпечних районах надають послуги мобільні медичні бригади, забезпечуючи доступ до медичної допомоги без необхідності транспортування пацієнтів на великі відстані [5]. У деяких країнах (наприклад, у Великобританії [6]) деякі медичні послуги надають аптеки: вакцинація, моніторинг хронічних захворювань, консультації з незначних хвороб тощо. Такий підхід розширює доступ до медичних послуг без необхідності звертатися до лікарні.

Література

1. *Adopting a Single-Payer Health System*. APHA. 2021. URL: <https://www.apha.org/policies-and-advocacy/public-health-policy-statements/policy-database/2022/01/07/adopting-a-single-payer-health-system>

2. *About WONCA Europe*. URL: <https://www.woncaeurope.org/page/about-wonca-europe>

3. *Блізнякова О. "Кожна війна є унікальною, але ми бачимо закономірності" – інтерв'ю із директором "Лікарів без кордонів". Суспільне. 2022.* URL: <https://suspilne.media/282480-kozna-vijna-e-unikalnou-ale-mi-bacimo-zakonomirnosti-intervu-iz-direktorom-likariv-bez-kordoniv/>

4. *Телемедицину почнуть впроваджувати в сільських амбулаторіях. МОЗ України. 15.01.2019.* URL: <https://moz.gov.ua/article/news/telemedicinu-pochnut-vprovadzhuвати-v-silskih-ambulatorijah-->.

5. *The Evolution of Mobile Medical Units (MMUs) in India. Smile Foundation. 22.04.2024.* URL: <https://www.smilefoundationindia.org/blog/the-evolution-of-mobile-medical-units-mmus-in-india/>

6. *The Role of Pharmacies in Vaccination. Hollowood Chemists Group. 29.09.2024.* URL: <https://hollowoodchemists.com/blog/vaccination-services-whats-available-at-your-local-pharmacy>

Сергієнко М.С.,
студ. гр. ПУД-23,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.
Науковий керівник – Конотопцев О.С.,
к.держ.упр., доцент кафедри публічного управління та державної служби

ЗНАЧЕННЯ СТАТУТУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЯК ІНСТРУМЕНТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Статут територіальної громади визначає порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання, порядок внесення місцевих ініціатив на розгляд ради, а також оприлюднення рішень ради щодо цих ініціатив. Крім того, він регламентує організацію громадських слухань та порядок формування і діяльності місцевих рад згідно з Конституцією України та законами. Статут враховує історичні, культурні, соціально-економічні особливості громади і має бути затверджений місцевою радою. Після цього він підлягає державній реєстрації. У разі відмови в реєстрації через невідповідність законам, рішення може бути оскаржене в суді.

На приклад у США завдяки федеративному устрою кожен штат має право створювати власні статути, які визначають повноваження місцевої влади, включаючи управління майном, громадським порядком, та фінансовими обмеженнями. В Іспанії кожна автономна область також має свій статут, затверджений на національному рівні, який регулює участь громадян, структуру управління та місцеве фінансування.

Питання коректного формування статутів територіальних громад є надзвичайно актуальним, оскільки саме чітко сформульований та легітимний статут слугує основою для ефективного місцевого самоврядування та розвитку громади. Згідно із Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні", статут

є правовим актом, що регулює діяльність громади, визначає основні принципи та процедури місцевого управління, включаючи порядок проведення обов'язкових громадських слухань (ст. 13, ст. 13-1). Таким чином, відсутність статуту або його некоректне написання безпосередньо обмежують громаду в її здатності належним чином здійснювати законодавчо визначені обов'язкові процедури.

Функції статуту громади включають легітимізацію громади та її суб'єктів, управління ефективним управлінням, уточнення правового поля, сприяння інноваціям, реформування життя громади, захист прав та встановлення етичних норм. Органи місцевого самоврядування ухвалюють нормативні акти, що діють у межах визначеної території, і їхні повноваження регулюються законодавством, яке включає створення статутів та інших регламентів.

Статут можна вважати своєрідною "візитною карткою" громади, яка здатна як залучати потенційних інвесторів, так і сприяти створенню відкритих і прозорих умов для співпраці з іноземними партнерами. Як інструмент управління, статут підвищує привабливість громади для інвесторів, оскільки він створює зрозумілу та впорядковану основу для взаємодії з органами місцевого самоврядування та містить інформацію про правові та організаційні аспекти. Згідно із Законом, громади мають самостійно затверджувати статuti, а місцеві ради – слідкувати за їх дотриманням. Тому повноцінне виконання статутних положень сприяє підвищенню рівня залученості громадян до місцевого управління і розвитку громади загалом.

До об'єднання територіальних громад в Україні лише 17% з них мали власні статuti, що демонструє брак відповідних правових механізмів на місцях. Через поточну ситуацію з війною в Україні актуальна інформація про кількість громад із затвердженими статутами обмежена, однак багато громад, навіть маючи статuti, не користуються ними в повній мірі. Це означає, що хоча статuti і приймаються, вони не виконуються належним чином, що свідчить про потребу в підвищенні правової свідомості громад щодо важливості дотримання та активного застосування положень статутів у місцевому самоврядуванні.

На практиці його часто ігнорують або не використовують у повному обсязі, що негативно впливає на розвиток громади. Статут може послужити важливим профільним документом для партнерів, зокрема іноземних, які зацікавлені в інвестиціях або співпраці, забезпечуючи відкритість і впевненість у структурі місцевого самоврядування.

Крім того, стандартизація формату статуту стане важливим кроком у напрямку підвищення якості місцевих нормативних актів. Розробка модельного статуту, який міститиме основні елементи, що повинні бути включені, спростить процес його написання та зробить його більш зрозумілим для широкого кола громадян. Цей підхід дозволить не тільки уникнути зайвої юридичної термінології, але й створити єдині стандарти для всіх територіальних громад, що, в свою чергу, підвищить прозорість та відкритість у функціонуванні органів місцевого самоврядування. Запровадження цих пропозицій забезпечить ефективну комунікацію між громадою та її представниками, підвищить привабливість для міжнародних та українських інвесторів.

Отже, статuti територіальних громад виконують важливі функції в рамках місцевого управління, надаючи громаді правові гарантії та повноваження. Але в Україні, на відміну від розвинених країн, де обов'язковість статутів є нормою, статuti досі має меншість громад, і навіть прийняті документи часто не використовуються належним чином.

Література

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Місцеве самоврядування: поняття, ознаки, функції: стаття наукового вісника Ужгородського національного університету Назаренко О.А., 2013 URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/833/1/%D0%9C%D0%86%D0%A1%D0%A6%D0%95%D0%92%D0%95%20%D0%A1%D0%90%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%A0%D0%AF%D0%94%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%20%D0%9F%D0%9E%D0%9D%D0%AF%D0%A2%D0%A2%D0%AF.pdf>

3. Посібник місцеве самоврядування: світовий та український досвід: Анатолій Ткачук, Роберт Агранофф, Тревор Браун, "КІІВ" ЗАПОВІТ 1997. URL:<https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2017/08/Misceve-samovryaduvannya.pdf>

Стефанишин Б.В.,

студ. гр. МЕПР-11,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Нема О.С.,

к. держ.упр., доцент кафедри регіонального та місцевого розвитку

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Модернізація публічного управління є одним найбільш значущих чинників соціально-економічного розвитку України, що відповідає сучасним викликам і вимогам глобалізованого світу. Цей процес передбачає впровадження нових управлінських підходів, цифрових технологій та інновацій, спрямованих на підвищення результативності та якості ухвалення рішень. Метою модернізації є оптимізація роботи органів публічної влади на всіх рівнях, підвищення прозорості та гнучкості управлінських процесів.

Ключовим аспектом модернізації публічного управління є реформа децентралізації, яка значно змінила управлінську систему України та відкрила нові можливості для розвитку регіонів. Регіональні та місцеві органи влади отримали більше повноважень і фінансових ресурсів для самостійного вирішення локальних проблем. Це дозволило краще реагувати на потреби громад, налагодити ефективніші механізми взаємодії з населенням і підвищити рівень відповідальності

за надані послуги. Завдяки реформі були реалізовані важливі інфраструктурні проекти, покращено якість медичних, освітніх і соціальних послуг.

Втім, нерівномірний розподіл ресурсів між регіонами залишається одним із головних викликів реформи. Це спричиняє значні відмінності у фінансових можливостях громад, що призводить до нерівності в наданні послуг. Проблеми з фінансовим управлінням, відсутність координації між різними рівнями влади і дублювання функцій призводять до неефективного використання ресурсів.

Складні адміністративні процедури та корупція залишаються значними перешкодами на шляху модернізації. Бюрократія затягує процес ухвалення рішень і ускладнює доступ до публічних послуг, а корупція підриває довіру до державних інститутів і негативно впливає на ефективність використання ресурсів. Впровадження прозорих та підзвітних механізмів є ключовим чинником для подолання цих проблем і відновлення довіри громадян до публічної влади.

Одним із найважливіших викликів модернізації публічного управління є недостатній рівень підготовки кадрів. Службовці місцевих органів влади часто не володіють необхідними знаннями та компетенціями для впровадження нових стандартів роботи та ефективного використання сучасних технологій. Це особливо актуально для цифрових сервісів, що вимагають не лише технічної підготовки, але й уміння швидко адаптуватися до нових умов. Систематичне навчання та професійний розвиток персоналу як невід'ємна частина модернізації публічного управління є обов'язковими для підвищення якості публічних послуг і успішної адаптації до нових вимог.

Серед головних напрямів модернізації є електронне урядування. Системи на зразок платформи «Дія» спрощують доступ до послуг і підвищують прозорість. Подальша автоматизація процесів за допомогою технологій штучного інтелекту (для автоматизації процесів і прогнозування), блокчейну (для безпечного й децентралізованого зберігання даних) та аналізу великих даних (для виявлення закономірностей, прогнозування ризиків і підтримки обґрунтованого ухвалення рішень) може покращити управління публічними ресурсами, суттєво знизити корупційні ризики і підвищити ефективність ухвалення проактивних управлінських рішень на основі актуальних даних, що сприятиме сталому розвитку.

Співпраця з міжнародними партнерами та обмін успішними практиками із іншими країнами, а також залучення міжнародного фінансування можуть значно пришвидшити процеси модернізації, що забезпечить побудову ефективної системи публічного управління в Україні, яка відповідатиме сучасним потребам і викликам.

Таким чином, модернізація публічного управління є критично важливою для сталого розвитку регіонів України, особливо в умовах війни та необхідності повоєнної відбудови. Вона включає впровадження передових технологій, оптимізацію управлінських процесів і ефективне використання ресурсів. У контексті децентралізації цей процес стає вирішальним для ефективного управління регіонами, забезпечення сталого розвитку, підвищення якості життя громадян та прозорості влади.

Для досягнення успіху необхідний комплексний підхід, що поєднує систематичне навчання кадрів, міжнародний досвід та інноваційні рішення. Успішна

модернізація створить прозору, гнучку та ефективну систему публічного управління, здатну відповідати сучасним викликам.

Література

1. Гончарук Н., Чередниченко А. Модернізація публічного управління в Україні в умовах війни та в поствоєнний період у контексті європейських цінностей. *Аспекти публічного управління*. Том 10. № 6. 2022. С.46-54. DOI: <https://doi.org/10.15421/152243>
2. Радзієвська С. Система публічного управління України в умовах поглиблення світових інтеграційних процесів. *Grail of Science*, № 25. 2023. С. 76–89. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science>
3. Предко М. Вплив корупції на систему публічного управління в Україні. *Літопис Волині*, № 27, 2022. С. 262-267. DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2022.27.43>
4. Решота О.А. Особливості розвитку публічного управління в Україні: сучасні тенденції та проблеми. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 3. 2020. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.3.375>
5. Сиротін В.Д. Сутність та особливості цифровізації у сфері публічного управління. *Проблеми сучасних трансформацій*. № 8 (2023): Серія: право, публічне управління та адміністрування. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-8-02-05>

Філенко М.О.,

студ. гр. ПУД-24,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.

Науковий керівник – Олешко О.М.,

к. держ. упр, доцент кафедри публічного управління та державної служби

ВЗАЄМОДІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ: ІНСТРУМЕНТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Взаємодія між державою та громадськістю є однією з ключових засад ефективного публічного управління на місцевому рівні. Це партнерство передбачає участь громадян в ухваленні важливих рішень, які стосуються місцевого розвитку, і сприяє підвищенню підзвітності влади. У нинішніх умовах розвиток партнерських відносин між публічною владою та громадянським суспільством стає особливо актуальним, оскільки забезпечує можливість ефективнішого використання ресурсів та посилення довіри населення до органів влади [1]. Така взаємодія дозволяє владі краще зрозуміти потреби громад і запропонувати більш відповідні рішення для їх вирішення.

Залучення громадськості до процесів прийняття рішень на місцевому рівні є важливим елементом публічного управління. Одним із ключових інструментів є створення громадських рад, консультаційних груп і форумів, де громадськість

може обговорювати проблеми й пропонувати свої рішення, що дозволяють налагодити діалог між владою та суспільством. Також активно використовуються публічні консультації та форуми, на яких громадяни можуть обговорювати актуальні проблеми громад різного рівня. Електронна демократія, зокрема електронні петиції та бюджети участі, надають можливість громадянам впливати на процеси управління, використовуючи цифрові інструменти [1]. Такі підходи сприяють підвищенню прозорості та врахуванню думки громадян.

Партнерство між владою та громадськістю надає низку стратегічних переваг для публічного управління на місцевому рівні. Співпраця з громадянським суспільством дозволяє не лише поліпшити якість прийнятих рішень, але й підвищити рівень легітимності цих рішень у очах громадськості. Таке партнерство має сприяти зменшенню соціальної напруги та посиленню взаємної довіри [2].

Незважаючи на очевидні переваги, розвиток партнерства між публічною владою та громадськістю супроводжується низкою викликів. Один із них – це обмежений доступ громадян до інформації. Додатково, низький рівень активності та обізнаності населення стає перешкодою для ефективної взаємодії. Також значним викликом є недовіра до органів влади, що підсилюється недостатнім фінансуванням громадських ініціатив [2], які могли б сприяти розвитку громад різного рівня.

Перспективи розвитку взаємодії між публічною владою та громадськістю на місцевому рівні відкривають нові можливості для покращення управління. Цифрові інструменти, такі як онлайн-консультації та голосування, роблять процес прийняття рішень більш доступним для громадян, а співпраця з неурядовими організаціями сприяє впровадженню інновацій та підвищенню стійкості регіонів [1]. Для подолання викликів необхідно створювати нові платформи для комунікації між владою та громадськістю, як фізичні зустрічі, так і онлайн-формати. Підвищення рівня інституційної підтримки державою громадських ініціатив та розширення можливостей для участі представників громади у регіональних проєктах сприятиме посиленню співпраці між населенням та місцевою владою.

Приклади успішних кейсів співпраці між державою та громадськістю можна побачити в різних регіонах України. Проєкт Ради Європи «Зміцнення стійкості демократичних процесів через громадську участь під час війни та в післявоєнний період» став одним з найуспішніших та посів перше місце в рейтингу практик взаємодії влади та громади у рамках проведення ярмарку проєктів громадських організацій та відбору успішних практик реалізації громадських ініціатив у вирішенні питань місцевого значення. Друге місце посіла Київська міська організація Товариства Червоного Хреста України з проєктом «Медико-соціальна допомога та психосоціальна підтримка самотніх громадян похилого віку, інвалідів, поранених військових, сімей, що опинилися в складних життєвих обставинах», а п'яте Громадська організація «Київська фундація культури», яка провела серію заходів присвячених почесним громадянам Києва [3].

Тож, взаємодія між публічною владою та громадськістю є важливим аспектом ефективного місцевого управління, що підвищує підзвітність влади та враховує потреби громади. Інструменти, такі як громадські ради та електронні пе-

тиції, сприяють прозорості та активній участі населення, але публічна влада повинна працювати і далі над тим, щоб дати населенню громади більше можливостей для участі у вирішенні місцевих справ.

Література

1. *Взаємодія громадянського суспільства та правової держави: навчально-методичний посібник* Т.М. Краснопольської
<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3cd8f723-a7b5-4ac8-9d26-17e0e3b0cbb6/content>

2. *Механізми державного регулювання розвитку економічного потенціалу територій в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління* Іванова Д.В.
https://ipa.karazin.ua/wpcontent/themes/education/filesforpages/science/dis_ivanova.pdf

3. *Рейтинг успішних кейсів/практик взаємодії влади та громади у рамках проведення ярмарку проектів громадських організацій «ТОП-100» та відбору успішних практик реалізації громадських ініціатив у вирішенні питань місцевого значення* <https://dsk-2023.kyivcity.gov.ua/files/2020/10/20/100.pdf>

Чайковська Л.В.,

ст. гр. УАПА-21з,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Сидорчук О.Г.,

д.е.н., професор кафедри регіонального та місцевого розвитку

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ

Стратегічне планування є фундаментальним інструментом для забезпечення сталого розвитку територіальних громад України. Системний підхід до планування з врахуванням економічних, соціальних та екологічних чинників дозволить громадам досягти стійкого зростання, покращити якість життя мешканців та підвищити їхню інвестиційну привабливість.

В умовах війни стратегічне планування територіальних громад набуває особливого значення. Військові дії та їхні наслідки вимагають від місцевих органів влади гнучкості та адаптивності, щоб забезпечити безпеку, стабільність і розвиток громади та її мешканців.

Стратегічне планування в умовах війни включає не лише традиційні аспекти економічного і соціального розвитку, а й акцент на кризовому управлінні, забезпеченні обороноздатності та підтримці внутрішньо переміщених осіб.

У ситуації війни громади повинні провести терміновий аналіз ресурсів, наявних для реагування на кризові ситуації, включаючи людські, фінансові та матеріально-технічні ресурси. Важливим є також вивчення потреб населення, зокрема, в забезпеченні гуманітарної допомоги та послуг.

Участь громади в процесах планування та прийняття рішень є ключовою для підвищення ефективності реагування на кризу. Громадські обговорення, консультації з представниками різних верств населення сприяють формуванню релевантних стратегій.

Основними викликами стратегічного планування під час війни є нестабільність наповнення дохідної частини місцевого бюджету, втрати кадрового потенціалу, безпекові виклики та обмежений доступ до інформації. Важливо розробити стратегії, які враховують усі ризики та передбачають альтернативні рішення.

Станом на 31.12.2023 по загальному фонду обсяг надходжень до Броварського районного бюджету становить – 17 703 316,61 грн. (при плані за рік – 17 707 338,65 грн.), що менше планових показників на – 4 022,04 грн [1].

Деякі територіальні громади України змогли успішно адаптувати свої стратегії до умов війни. Приклади таких громад можуть включати ініціативи з підтримки підприємництва, адаптації інфраструктури для військових потреб та інтеграцію внутрішньо переміщених осіб у місцеву економіку.

Успішне стратегічне планування в умовах війни вимагає тісної співпраці між державними органами, міжнародними партнерами, неурядовими організаціями та бізнесом. Спільні зусилля дозволять мобілізувати ресурси та забезпечити більш ефективну допомогу.

Зокрема, протягом 2023 року на території Броварського району впроваджено (впроваджується) біля 35 інвестиційних проєктів, в результаті створено 159 нових робочих місць та збережено 28 робочих місць.

З метою стимулювання інвестиційної діяльності в Броварському районі, залучення іноземних інвестицій у відбудову району, розвитку міжнародного співробітництва у 2024 році передбачається вжити такі основні завдання та заходи:

- сприяння у реалізації заходів профільних Програм (у розрізі міських, селищних, сільської рад);
- запровадження постійних консультацій з потенційними інвесторами з метою відбудови втрачених (пошкоджених) в ході бойових дій об'єктів інфраструктури, житлового фонду, підприємств та іншого майна на території Броварського району;
- формування бази даних потенційних інвесторів, виходячи із наявних ресурсів, пріоритетних сфер для інвестування та потреб регіону, налагодження з ними ефективної комунікації з метою підписання меморандумів про співпрацю, стимулювання до здійснення інвестицій;
- проведення спеціалізованих тематичних публічних заходів, у т.ч. в онлайн-форматі, за участю представників влади та бізнесу;
- сприяння розвитку міжнародного співробітництва [1].

Стратегічне планування територіальних громад у час війни має бути гнучким, орієнтованим на кризове управління та враховувати специфічні потреби населення. Важливо активно залучати громаду до процесу планування, а також забезпечити фінансову і ресурсну підтримку з боку держави та міжнародних організацій.

Програмою соціально-економічного, культурного і духовного розвитку Броварського району на 2024 рік заплановано сталий розвиток територій населених пунктів і громад завдяки:

- забезпеченню наповнюваності бюджетів усіх рівнів, підвищення фінансової спроможності місцевих бюджетів, раціонального використання бюджетних коштів;
- забезпеченню населення якісними комунальними послугами; підвищення рівня енергоефективності; будівництву та ремонту доріг;
- створення ефективної системи утилізації твердих побутових відходів;
- створення умов для безпечної життєдіяльності населення, здійснення заходів цивільного захисту;
- удосконалення системи надання адміністративних послуг;
- упровадження сучасних та перспективних інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності району.

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки [2], яка є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців.

Внаслідок збройної агресії російської федерації проти України з'явилися нові виклики розвитку і Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (ДСРР-2027) потребує актуалізації, уточнення оперативних цілей та завдань, а також приведення у відповідність окремих положень у зв'язку із прийняттям змін до базового закону «Про засади державної регіональної політики».

Література

1. Програма соціально-економічного, культурного і духовного розвитку Броварського району на 2024 рік. Режим доступу: <https://brovrayrada.gov.ua/tsilovi-programi/>.

2. Постанова Кабінету Міністрів України. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

Юдіна П.О.,
студ. гр. ПУД-23,
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.
Науковий керівник – Олешко О.М.,
к.держ.упр., доцент кафедри публічного управління та державної служби

СТИМУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ПІЛЬГОВОГО ПЕРІОДУ

Одним з основних викликів регіонального врядування в Україні під час воєнного стану є інтеграція внутрішньо переміщених осіб (далі ВПО) у місцеві громади. Дієвим способом економічної адаптації цих верств населення є підтримка їх підприємницької діяльності на нових місцях. У цій роботі існує практика впровадження пільгових періодів для підприємців серед ВПО, як одного з основних механізмів стимулювання регіонального економічного розвитку та посилення державної підтримки, через допомогу в інтеграції цих груп людей у нових регіонах.

Під час воєнних дій в Україні велика кількість людей була змушена лишити свої домівки та мігрувати на інші території. Зараз кількість офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб в країні досягає 4,9 млн. осіб [1]. Значна частина з них мала власний бізнес у місцях, що зараз є окупованими або постраждалими від бойових дій. Підтримка цих підприємців шляхом запровадження пільгового періоду дозволить їм швидше адаптуватися та відновити свою економічну діяльність, що своєю чергою матиме позитивний вплив на регіональну економіку.

Було б доцільно розглянути конструкт запровадження пільгового періоду до одного року для внутрішньо переміщених осіб, які бажають розпочати або відновити свою підприємницьку діяльність у новій місцевості. Пільговий період має містити:

- звільнення від сплати місцевих податків (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- плата за землю (у складі податку на майно)) [3].

Продовження пільгового періоду може залежати від рентабельності бізнесу, що дозволить адаптувати підтримку під конкретну ситуацію підприємця.

Для реалізації цієї ініціативи на регіональному рівні необхідно:

- визначити критерії відбору підприємців, які мають право на пільговий період;
- провести роботу з місцевими органами влади щодо врегулювання місцевих податків.

Впровадження пільг дозволить стимулювати створення нових підприємств на регіональному рівні. Забезпечить швидке інтегрування внутрішньо переміщених осіб у місцеву економіку. Підвищить прибутковість регіональної економіки

шляхом активної участі підприємців. Держава зможе отримувати податкові надходження від підприємств, які швидко інтегруються і почнуть працювати в повну силу.

Підтримка підприємництва серед внутрішньо переміщених осіб шляхом створення пільгових умов для ведення бізнесу є багатообіцяючим напрямком публічного врядування на регіональному рівні з огляду на перспективні плани розвитку громад регіону. Дослідження Інституту економіки промисловості Національної академії наук України показало, що підтримка підприємництва серед ВПО призводить до зростання місцевих економік, що робить цю ініціативу вигідною для держави в цілому [2, с.117]. Ця допомога сприятиме не лише економічній стабільності регіонів, але й соціальній інтеграції внутрішньо переміщених осіб у нові громади. Це, своєю чергою, підвищить загальну стійкість держави, в умовах воєнних та післявоєнних викликів.

Література

1. *Внутрішньо переміщені особи. Інформація для переміщених осіб: Міністерство соціальної політики України.* URL: <http://surl.li/dtgnxo>.

2. *Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у територіальні громади: діагностика стану та механізми забезпечення: монографія / О.Ф. Новікова, В.П. Антонюк, О.В. Панькова та ін.; НАН України, Інститут економіки промисловості. – Київ, 2018. – 244 с.* URL: <http://surl.li/dneewt>.

3. *Місцеві податки: Державна податкова служба України.* URL: <http://surl.li/prnfvq>.

НАУКОВЕ ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ НА DVD-ROM

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

82-ї СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

СЕКЦІЯ «АДМІНІСТРУВАННЯ, ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК»

Відповідальний за випуск С. В. Тимошенко

Один електронний оптичний диск DVD-ROM
Об'єм даних у мегабайтах 2,1 Мб
Наклад 30 прим. Зам. 241389

Видавець і виготівник: Видавництво Львівської політехніки
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4459 від 27.12.2012 р.

вул. Ф. Колесси, 4, Львів, 79013
тел. +380 32 2584103, факс +380 32 2584101
vlp.com.ua, ел. пошта: vmr@vlp.com.ua